

AKÇAKOCA'DAN BİR GRUP EV MİMARİSİ

Funda NALDAN

**Yüksek Lisans Tezi
Sanat Tarihi Anabilim Dalı
Prof. Dr. Hamza GÜNDOĞDU
2012
Her Hakkı Saklıdır**

**ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT TARİHİ ANABİLİM DALI**

Funda NALDAN

AKÇAKOCA'DAN BİR GRUP EV MİMARİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEZ YÖNETİCİSİ
Prof. Dr. Hamza GÜNDOĞDU**

ERZURUM-2012

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEZ BEYAN FORMU

05/09/2012

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum "AKÇAKOCA'DAN BİR GRUP EV MİMARİSİ" adlı tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun ...³... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

05.09.2012

Funda NALDAN

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Prof. Dr. Hamza GÜNDOĞDU danışmanlığında, Funda NALDAN tarafından hazırlanan bu çalışma 05 / 09 / 2012 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından. Türk ve İslam Sanatları Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof.Dr.Hamza GÜNDOĞDU

İmza:

Jüri Üyesi : Prof.Dr.Besim ÖZCAN

İmza:

Jüri Üyesi : Yrd.Doç.Dr.Şerife TALİ

İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. 05 /09 / 2012

Prof. Dr. Mustafa YILDIRIM

Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	V
ABSTRACT	VI
KISALTMALAR DİZİNİ	VII
HARİTALAR DİZİNİ	VIII
FOTOĞRAFLAR DİZİNİ	IX
ÇİZİMLER DİZİNİ.....	XVII
ÖNSÖZ.....	XX

GİRİŞ

I. Amaç ve Kapsam	2
II. Materyal ve Metod	4
III. Akçakoca Evleriyle İlgili Kaynak Araştırması.....	4

BİRİNCİ BÖLÜM

AKÇAKOCA'NIN TARİHİ VE COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ

1.1. TARİHÇE	6
1.1.1. Tarih Öncesi Dönemden Türk Egemenliğine Kadar Akçakoca	6
1.1.2. Türk Egemenliğinde Akçakoca.....	8
1.1.3. 1908'den Günümüze Akçakoca.....	11
1.2. COĞRAFİ ÖZELLİKLER	12
1.2.1. Coğrafi Konum ve İlçenin Sınırları.....	12
1.2.2. Jeolojik Yapı ve İklim	12
1.3. SOSYAL HAYAT VE KÜLTÜREL YAPI	15
1.3.1. Nüfus Özellikleri.....	15
1.3.2. Ekonomik Durum.....	16
1.3.3. Akçakoca'da Turizm.....	16

İKİNCİ BÖLÜM

GELENEKSEL TÜRK EVLERİ

2.1. EV VE İNSAN	18
2.2. TÜRK EVİ TANIMI.....	19
2.3. TÜRK EVİNİN GELİŞMESİNDE DOĞAL VE EKONOMİK ETKENLER.	21
2.4. TÜRK EVİ KİMLİĞİNİN TARİHİ SÜREÇ İÇERİSİNDE GELİŞİMİ	22
2.5. ORTA ASYA TÜRK EVİ GELENEĞİ	22
2.6. ANADOLU SELÇUKLU DÖNEMİ TÜRK EVİ GELENEĞİ	26
2.7. OSMANLI DÖNEMİ TÜRK EVİ GELENEĞİ.....	29

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRK EVİ PLAN TİPLERİ

3.1. SOFASIZ PLAN TİPİ	37
3.2. DIŞ SOFALI PLAN TİPİ.....	38
3.3. İÇ SOFALI PLAN TİPİ	40
4.4. ORTA SOFALI PLAN TİPİ	41

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

AKÇAKOCA MİMARİ DOKUSU VE TOPOGRAFİK ÖZELLİKLER

4.1. MAHALLELER.....	43
4.1.1. Yukarı Mahalle.....	43
4.1.2. Hacı Yusuf Mahallesi	44
4.1.3. Aşağı Mahalle	45
4.1.4. Osmaniye Mahallesi	45

BEŞİNCİ BÖLÜM

PLAN DÜZENLEYİCİLERİ

5.1. PLAN DÜZENLEYİCİLERİ.....	46
5.1.1. Avlu ve Bahçeler	46
5.1.2. Sofa	47
5.1.3. Odalar.....	47
5.1.4. Mutfak	51

5.1.5. Kiler – Depo	51
5.1.6. Hamam	51
5.1.7. Dış Duvarlar.....	52
5.1.8. Üst Örtüler	52
5.1.9. Dış Kapılar	53
5.1.10. Pencereler.....	53
5.1.11. Cumba (Şahnişin).....	54
5.1.12. Kaplamalar	55
5.1.13. Çeşme.....	55
5.1.14. Duvarlar	55
5.1.15. Döşemeler	56
5.1.16. Tavanlar	56
5.1.17. İç Merdivenler	56
5.1.18. Duvar Nişleri.....	57
5.1.19. Sedirler	57
5.1.20. Yüklükler	57
5.1.21. Ocaklar.....	58
5.1.22. Bacalar.....	58

ALTINCI BÖLÜM

AKÇAKOCA EVLERİNİN İNCELENMESİ

6.1. KATALOG	59
--------------------	----

YEDİNCİ BÖLÜM

DEĞERLENDİRME VE KARŞILAŞTIRMA

7.1. AKÇAKOCA EVLERİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ.....	171
7.2. AKÇAKOCA EVLERİNİN PLAN ÖZELLİKLERİ	173
7.3. MALZEME VE YAPIM TEKNİKLERİ.....	175
7.4. CEPHE ÖZELLİKLERİ.....	180
7.5. SÜSLEME ÖZELLİKLERİ	184
7.6. AKÇAKOCA EVLERİ KENTSEL SİT ALANINDAN ELDE EDİLEN BULGULAR	188

7.7. GELENEKSEL TÜRK EVİ MİMARİSİNDE AKÇAKOCA EVLERİNİN YERİ.....	190
7.8. AKÇAKOCA KENTSEL SİT ALANI.....	193
7.9. KARŞILAŞTIRMA ÇİZİMLERİ	202
7.10. KARŞILAŞTIRMA FOTOĞRAFLARI.....	205
SONUÇ.....	242
KAYNAKÇA	245
ÖZGEÇMİŞ.....	250

ÖZET**YÜKSEK LİSANS TEZİ****AKÇAKOCA'DAN BİR GRUP EV MİMARİSİ****Funda NALDAN****Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hamza GÜNDOĞDU****2012, 250 sayfa****Jüri: Prof. Dr. Hamza GÜNDOĞDU (Danışman)****Prof. Dr. Besim ÖZCAN****Yrd. Doç. Dr. Şerife TALİ**

Geleneksel Türk evleri, kültür mirasımızın en değerli varlıklarıdır. Türk evi esas şeklini Anadolu'da kazanmıştır.

Tezimizin konusu Akçakoca evlerinin de Türk-İslam mimarisindeki yerinin belirlenmesidir. Çalışmamızın amacı, topografya, iklim ve malzeme özelliklerinin etkisiyle ortaya çıkan Türk ev tiplerinin, Türk evi içerisinde ortaya konmasıdır.

Batı Karadeniz Bölümü'nde yer alan Akçakoca'da iklim ve coğrafya özelliklerinden dolayı kendine özgü mimari karaktere sahip evler yapılmıştır.

Akçakoca evleri içerisinde 8 adet ev seçilmiş, bu evler plan, mimari, süsleme özellikleri bakımından yöredeki diğer evlerle benzerlik gösterir. Bu evler, bize Akçakoca evlerinin genel özellikleri hakkında bize yeterli bilgiyi vermektedir. Sekiz bölümden oluşan tezin, birinci bölümünde çalışmanın ne amaçla yapıldığı ve nasıl bir yöntem uygulandığı anlatılmıştır. İkinci bölümde, Akçakoca'nın tarihçesine değinilerek yörenin coğrafyası ve doğal güzellikleri üzerinde durulmuştur. Üçüncü bölümde, Türk evinin tanımı yapılarak, geleneksel Anadolu Türk evinden bahsedilmiştir. Türk Evinin plan tipleri ise dördüncü bölümde anlatılmıştır. Beşinci bölümde, Akçakoca evlerinin şekillenmesinde rol oynayan topografya, sosyo kültürel değerler ve yerleşim dokusundan bahsedilmiştir. Türk evi planını düzenleyen unsurlar ise altıncı bölümde anlatılmıştır. Yedinci bölümde çalışma alanı içerisinde yer alan evlerin genel yerleşim özellikleri, yerleşim, plan ve doku analizleri ile evlerin plan ve cephe düzenleri ele alınarak, gelecekte bu yörede çalışma yapacak olanlara yardımcı olabilecek bilgiler verilmiştir. Sekizinci bölümde ise Akçakoca evlerinin genel özelliklerinden bahsedilmiş, bu özelliklere sahip evler hem kendi aralarında hem de Isparta, Yozgat, Sakarya, Safranbolu ve diğer Anadolu evleri ile karşılaştırılarak Akçakoca evlerinin buradaki yeri vurgulanmıştır. Özellikler belirlenirken, yalnızca katalogdaki evlere bağlı kalınmamış, Akçakoca'da tescillenmiş diğer evler de göz önünde bulundurulmuş ve fotoğraflarından yararlanılmıştır.

Tanımlamaya çalıştığımız tarihsel, mimari ve estetik özelliği olan bu evlerin, korunması, yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Akçakoca, Geleneksel, Türk Evi.

ABSTRACT
MASTER'S THESIS
AKÇAKOCA ARCHITECTURE OF A GROUP HOUSE

Funda NALDAN

Advisor: Prof. Dr. Hamza GÜNDOĞDU

2012, Page: 250

Jury: Prof. Dr. Hamza GÜNDOĞDU
Prof. Dr. Besim ÖZCAN
Assist. Prof. Dr. Şerife TALİ

Traditional Turkish houses are the prize possessions of our cultural heritage. Turkish Houses took shape in Anatolia.

Thesis subject is to define Akcakoca Houses in Turkish Islamic architecture too. The purpose of our research is to put forth Turkish Houses types which have been developed as a result of topography, climate and characteristics of materials in Turkish Houses category.

Because of the climate and geographical feature of Akcakoca located in western black sea the houses with distinctive characteristic are built.

Eight of Akcakoca Houses are chosen and these houses have similarities with the other houses of the region in terms of plan, architecture and trim works. These houses give us enough information about general characteristics of Akcakoca Houses.

The dissertation includes eight chapters and in the first chapter the purpose of the research and its application are explained. In the second chapter the history of Akcakoca and geographical and natural beauties of the region are focused. In the third chapter Turkish houses are defined and traditional Anatolian Turkish Houses are mentioned. Plan types of Turkish Houses are explained in the fourth chapter. In The fifth chapter the topography playing a part in shaping Akcakoca Houses, sociocultural values and urban fabric are mentioned. The factors which order plans of Turkish Houses are explained in the sixth chapter. In the seventh chapter helpful information for further researches are available because general housing features, housing, plan and fabric analysis and plan and facade design of the houses are studied. In the eight chapter general features of Akcakoca Houses are mentioned and common style and features of the houses are compared and contrasted both between each other and other Anatolian houses in Isparta, Yozgat, Sakarya, Safranbolu, etc. therefore the importance of Akcakoca Houses is emphasized.

While defining the characteristics, the research does not fully depend on catalog but other officially registered houses in Akcakoca and their photography are used.

The houses we aim to introduce have historical, architectural and esthetic value and they need to be preserved, restored and transferred to the next generations.

Key Words: Akcakoca, Traditional, Turkish House.

KISALTMALAR DİZİNİ

Der.	: Dergi
Ed.	: Edebiyat
Ens.	: Enstitü
Fak.	: Fakülte
Mim.	: Mimarlık
Müh.	: Mühendislik
s.	: Sayfa
t. y.	: TarihYok
Üni	: Üniversite
Yay.	: Yayın

HARİTALAR DİZİNİ

Harita 1.1. Düzce Haritası	13
Harita 1.2. Akçakoca ve Civarı.....	14

FOTOĞRAFLAR DİZİNİ

Foto 1.1 Akçakoca'dan Eski Bir Görünüm	15
Foto 1.2. Akçakoca Mahalle Evlerinden Eski Bir Görünüş	17
Foto 2.1. Sultan Sencer Türbesi.....	25
Foto 2.2. Konya Alaaddin Köşkü (M.Sözen)	27
Foto 2.3. Beyşehir Gölü Kenarındaki Kubadabad Sarayı (M.Sözen).....	28
Foto 2.4. Barok Etkili Girişi İle Edirne Evlerinden Bir Örnek.....	31
Foto 2.5. Küçük Su Kasrı Cephe Süslemesi (M.Sözen).....	33
Foto 2.6. Safranbolu Evinden Ocak ve Sedir (Oda Biçimlenişi-Ö.Küçükerman).....	33
Foto 2.7. Birinci Ulusal Mimarlık Dönemine Ait İstanbul' da Bir Ev (M.Sözen).....	35
Foto 4.1. Çınar Caddesi	43
Foto 4.2. Yukarı Mahalle.....	44
Foto 4.3. Hacı Yusufklar Mahallesi.....	44
Foto 4.4. Aşağı Mahalle	45
Foto 6.1. Kuzeydoğu Cepheden Görünüş (Katalog 1)	108
Foto 6.2. Güneydoğu Cepheden Görünüş (Restore ediliyor) (Katalog 1).....	108
Foto 6.3. Evin Doğu Cephesi (Katalog 1)	109
Foto 6.4. Doğu Cephe (Katalog 1)	109
Foto 6.5. Doğu Cepheden Giriş Üzerindeki Çıkma ve Balkon (Katalog 1).....	110
Foto 6.6. Giriş Kapısı (Katalog 1)	110
Foto 6.7. Sofadan Bahçeye Açılan Kapı (Katalog 1)	111
Foto 6.8. Mutfağın Bahçeye Bakan Pencereleri (Katalog 1).....	111
Foto 6.9. Mutfak Ocak ve Tezgah Kısmı (Katalog 1).....	112
Foto 6.10. Mutfaktaki Dolaplar (Katalog 1).....	112
Foto 6.11. Mutfak Dolapları (Katalog 1).....	113
Foto 6.12. İkinci Kata Çıkan Merdivenler (Katalog 1)	113
Foto 6.13. Merdiven Altındaki Depo (Katalog 1)	114
Foto 6.14. Merdiven Altındaki Ahşap Konsol (Katalog 1).....	114
Foto 6.15. Kuzeybatı Yöndeki Odanın Yüklüğü (Katalog 1).....	115
Foto 6.16. Kapaklı Yüklük (Katalog 1).....	115
Foto 6.17. Kuzeybatı Yöndeki Oda (Katalog 1).....	116
Foto 6.18. Kuzeybatı Yöndeki Oda Nişi (Lambalık) (Katalog 1).....	116

Foto 6.19. Kuzeybatı Yönde Bulunan Odadaki Ocak (Katalog 1).....	117
Foto 6.20. Ocağın Üzerindeki Aynalık (Katalog 1)	117
Foto 6.21. Ocağın Yanındaki Raflardan Detay (Katalog 1).....	118
Foto 6.22. Yüklük İç Kısmı (Katalog 1).....	118
Foto 6.23. Kuzeydoğu Yöndeki Oda (Katalog 1).....	119
Foto 6.24. Güneydoğu Yönde Yer Alan Oda (Katalog 1).....	119
Foto 6.25. Güneybatı Yönde Yer Alan Oda (Katalog 1).....	120
Foto 6.26. Üçüncü Kata Çıkan Merdivenler (Katalog 1)	120
Foto 6.27. Merdiven Altındaki Depo Kısmı (Katalog 1).....	121
Foto 6.28. Üçüncü Kat Sofaya Açılan Kapı (Katalog 1).....	121
Foto 6.29. Merdivenlerden Sofaya Geçiş (Katalog 1).....	122
Foto 6.30. İkinci Kat Sofası (Katalog 1).....	122
Foto 6.31. Üçüncü Kattaki Balkonun Dışa Açılımı (Katalog 1)	123
Foto 6.32. Kuzeybatı Yönde Ocaklı Odaya Açılan Kapı (Katalog 1).....	123
Foto 6.33. Üçüncü Katta Sofadan Odaya Açılım (Katalog 1).....	124
Foto 6.34. Güneydoğu Yöndeki Odalardan Biri (Katalog 1)	124
Foto 6.35. Kapı Üstündeki Dolap (Katalog 1).....	125
Foto 6.36. Kapaklı Yüklük ve Köşede Bulunan Nişler (Katalog 1).....	125
Foto 6.37. Lambalıklardan Detay (Katalog 1).....	126
Foto 6.38. Ocak Üzerindeki Dolap ve Aynalık (Katalog 1).....	126
Foto 6.39. Balkondan Saçak Detay (Katalog 1)	127
Foto 6.40. İkinci kat sofa tavanı (Katalog 1).....	127
Foto 6.41. İkinci Kat Sofa Tavanı (Katalog 1).....	128
Foto 6.42. Tavan Detay (Katalog 1).....	128
Foto 6.43. Üçüncü Kat Sofa Tavan (Katalog 1)	129
Foto 6.44. Kuzeybatı Cephe (Katalog 2).....	129
Foto 6.45. Giriş Kapısı (Katalog 2)	130
Foto 6.46. Üst Kata Geçiş Sağlayan Merdivenler (Katalog 2).....	130
Foto 6.47. Zemin Kat Depodan Görünüş (Katalog 2)	131
Foto 6.48. Kuzeydoğu Cepheden Görünüş (Katalog 3)	131
Foto 6.49. Kuzey (Giriş) Cephesi (Katalog 3).....	132

Foto 6.50. Doğu Cephe (Sonradan Kapatılan Kapının Olduğu Cephe) (Katalog 3)	132
Foto 6.51. Güneydoğu Cepheden Görünüş (Katalog 3)	133
Foto 6.52. Giriş Kapısı (Katalog 3)	133
Foto 6.53. Üst Kata Çıkış Merdivenleri (Katalog 3)	134
Foto 6.54. Üst Kat Sofası (Katalog 3)	134
Foto 6.55. Oda Kapısı (Katalog 3)	135
Foto 6.56. Kuzeybatı Yönde Yer Alan Oturma Odası (Katalog 3)	135
Foto 6.57. Üst Katta Bulunan Odaya Giriş (Katalog 3)	136
Foto 6.58. Üst Kattaki Odadan Görünüş (Katalog 3)	136
Foto 6.59. Güneydoğu Cepheden Görünüş (Katalog 4)	137
Foto 6.60. Giriş Cephesinden Görünüş (Katalog 4)	137
Foto 6.61. Güneydoğu Cephe (Katalog 4)	138
Foto 6.62. Doğu Cepheden Görünüş (Katalog 4)	138
Foto 6.63. Doğu Cepheden Pencere Görünüş (Katalog 4)	139
Foto 6.64. Üst Kata Çıkış Merdivenleri (Katalog 4)	139
Foto 6.65. Merdivenden Yan Görünüş (Katalog 4)	140
Foto 6.66. Depo Kapısı (Katalog 4)	140
Foto 6.67. Giriş Kapısından Merdiven Altındaki Depoya Geçiş (Katalog 4)	141
Foto 6.68. Zemin Katta Bulunan Depo (Katalog 4)	141
Foto 6.69. Üst Kat Sofasından Görünüş (Katalog 4)	142
Foto 6.70. Mutfak Kapısı Arkasındaki Dolap (Katalog 4)	142
Foto 6.71. Mutfak Kapısı Üzerindeki Dolap (Katalog 4)	143
Foto 6.72. Mutfaktaki Duvar Üzerinde Bulunan Dolap (Katalog 4)	143
Foto 6.73. Mutfak Tezgah Kısmı Görünüş (Katalog 4)	144
Foto 6.74. Oturma Odası Tavan Görünüş (Katalog 4)	144
Foto 6.75. Kuzey Doğudan Cepheden Görünüş (Katalog 5)	145
Foto 6.76. Giriş(ön) Cephe ve Giriş Kapısı (Katalog 5)	145
Foto 6.77. Çıkmanın Konsollarla İle Taşınması ve Üçgen Alınlık (Katalog 5)	146
Foto 6.78. Giriş Kapısı (Katalog 5)	146
Foto 6.78. Çıkma Altındaki Baklava Dilimli Boya (Katalog 5)	147
Foto 6.79. Konsollar ve Pencere Detay (Katalog 5)	147

Foto 6.80. Güneydoğu Cepheden Görünüş (Katalog 6)	148
Foto 6.81. Batı Cephe (Katalog 6).....	148
Foto 6.82. Eve Sonradan Açılan Doğu Cephedeki Girişler (Katalog 6)	149
Foto 6.83. Güney Cephe (Katalog 6).....	149
Foto 6.84. Pencerelerden Görünüş (Katalog 6)	150
Foto 6.85. Kuzey Cepheden Görünüş (Katalog 6)	150
Foto 6.86. Güney Cephe Çıkma ve Saçak (Katalog 6).....	151
Foto 6.87. Güney Cephedeki Giriş Kapısı (Katalog 6)	151
Foto 6.88. Güney Cephede Kapı Üzerindeki Süsleme (Katalog 6).....	152
Foto 6.89. Pencere Detay (Katalog 6)	152
Foto 6.90. Güney Cephede Pencere Altındaki Süsleme (Katalog 6).....	153
Foto 6.91. Güney Cephe (Giriş Cephesi) (Katalog 7)	153
Foto 6.92. Güney Cephe (Katalog 7).....	154
Foto 6.93. Giriş (Ana) Kapı (Katalog 7).....	154
Foto 6.94. Üst Kata Çıkış Sağlayan Merdivenler (Katalog 7).....	155
Foto 6.95. Merdivenlerden Yan Görünüş (Katalog 7).....	155
Foto 6.96. Mutfağa Giriş ve Köşedeki Nişler (Katalog 7)	156
Foto 6.97. Mutfak Tezgah Bölümü (Katalog 7)	156
Foto 6.98. Nişlerden Detay (Katalog 7)	157
Foto 6.99. Sofadan Görünüş (Merdivenlerden Görünüş) (Katalog 7).....	157
Foto 6.100. Tuvalet İlk Giriş Kısmı (Katalog 7)	158
Foto 6.101. Lavabo (Katalog 7).....	158
Foto 6.102. Tuvalet (Katalog 7)	159
Foto 6.103. Sedirli Oda (Katalog 7)	159
Foto 6.104. Pencere Önündeki Ahşap Sedir (Katalog 7).....	160
Foto 6.105. Sıvası Dökülmüş Duvardan Görünüş (Katalog 7).....	160
Foto 6.106. Kullanılmayan Boş Odadan Görünüş (Katalog 7)	161
Foto 6.107. Doğu Yöne Bakan Odadan Görünüş (Katalog 7).....	161
Foto 6.108. Önceden Yüklük Olarak Kullanılan Kısım (Katalog 7).....	162
Foto 6.109. Güney Yönde Bulunan Ocaklı Oda (Katalog 7)	162
Foto 6.110. Ocağın Yanındaki Raflardan Görünüş (Katalog 7).....	163
Foto 6.111. Güney Yönde Bulunan Odanın Tavanından Görünüş (Katalog 7)	163

Foto 6.112. Üçgen Alınlık Detay (Katalog 7)	164
Foto 6.113. Güney (Giriş) Cephesi (Katalog 8)	164
Foto 6.114. Güney Cephe ve Batı Cephe (Katalog 8)	165
Foto 6.115. İçe Çekilmiş Giriş Cephesi (Katalog 8)	165
Foto 6.116. Giriş Kapısı (Katalog 8)	166
Foto 6.117. Üst Kata Çıkış Sağlayan Merdivenler (Katalog 8).....	166
Foto 6.118. Merdivenlerin Yanında Bulunan Oda (Katalog 8).....	167
Foto 6.119. Merdivenlerin Hemen Yanındaki Odanın Tavanı (Katalog 8).....	167
Foto 6.120. Güney Yönde Bulunan Ocaklı Oda (Katalog 8)	168
Foto 6.121. Ocak ve İki Yanındaki Raf Nişler (Katalog 8).....	168
Foto 6.122. Ocağın Üzerindeki Aynalık ve Dolaplar (Katalog 8).....	169
Foto 6.123. Ocağın Yanındaki Dolaptan Görünüş (Katalog 8).....	169
Foto 6.124. Odanın Tavanı (Katalog 8).....	170
Foto 6.125. Mutfak (Katalog 8).....	170
Foto 7.1. Envanter 21 Numaralı Ev	193
Foto 7.2. Envanter 22 Numaralı Ev	193
Foto 7.3. Envanter 23 Numaralı Ev	194
Foto 7.4. Envanter 26 Numaralı Ev	194
Foto 7.5 Envanter No 27 Numaralı Ev	195
Foto 7.6. Envanter No 28 Numaralı Ev	195
Foto 7.7. Envanter No 39 Numaralı Ev	196
Foto 7.8. Envanter No 43 Numaralı Ev	196
Foto 7.9. Envanter No 49 Numaralı Ev	197
Foto 7.10. Envanter No 56 Numaralı Ev	197
Foto 7.11. Envanter No 61 Numaralı Ev	198
Foto 7.12. Envanter No 87 Numaralı Ticari Yapı	198
Foto 7.13. Envanter No 91 Numaralı Ticari Yapı	199
Foto 7.14. Envanter No 118 numaralı Dilek Kuyusu	199
Foto 7.15. Envanter No 119 Numaralı Ceneviz Kalesi	200
Foto 7.16. Envanter No 24 Numaralı Cami	200
Foto 7.17. Envanter No 192 Numaralı Çeşme.....	201
Foto 7.18. Arkeolojik Sit Alanı (Genel Görünüm).....	201

K.F. 7.1. Envanter 111 Numaralı Tescilli Ev	205
K.F. 7.2. Envanter 23 Numaralı Tescilli Ev	205
K.F. 7.3. Envanter 23 Numaralı Evin Ocak, Aynalık ve Raf Nişleri	206
K.F. 7. 7.4. Envanter 43 Numaralı Evin Ocak, Aynalık ve Raf Nişleri	206
K.F. 7.5. Envanter 98 Numaralı Evin Ocak, Aynalık ve Raf Nişleri	207
K.F. 7.6. Safranbolu Lokum Konak Oda Biçimlenişi	207
K.F. 7.7. Malatya Evlerinden Oda Biçimlenişinden Bir Örnek (Y.Durgun).....	208
K.F. 7.8. B. Şahin Evi Oda Biçimlenişi (Yüklük ve Şerbetlik) (Ş.Tali)	208
K.F. 7.9. M.Deneme Evi Oda Biçimlenişi (Yüklük ve Şerbetlik) (Ş.Tali)	209
K.F. 7. 10. Yozgat Divanlıoğlu Konağı Oda Biçimlenişi (Yüklük ve Niş) (Ş.İlgün) ..	209
K.F. 7. 11. Akdeniz Bölgesinde Ahşap Arası Kerpiç Dolgu.....	210
K.F. 7. 12. Bursa Apolyont Köyünden Bir Ev (D.Kuban)	210
K.F. 7. 13. Sakarya Alicanlar Evi (Y.Çetin).....	211
K.F. 7. 14. Sakarya Antakyalı Ali Efendi Evi (Y. Çetin).....	211
K.F. 7. 15. Sivrihisar Şefik Sakarya Evi (Y. Sayan)	212
K.F. 7. 16. Sivrihisar Zaimoğlu Konağı (Y. Sayan).....	212
K.F. 7. 17. Kocaeli Saatçi Ali Efendi Konağı (N.Erdoğan, M. Özbayraktar, S.Ayyıldız)	213
K.F. 7. 18. Çorum Hacıhamza Kale Mahallesi’den Bir Örnek (İ. Erdem Ufuk, K. Kutgün Eyüpgiller).....	213
K.F. 7. 19. Yozgat Nizamoglu Konağı (Ş.İlgün).....	214
K.F. 7. 20. Amasya – Yalıboyunda Rahime Doluel evi (M.Ceylan).....	214
K.F. 7. 21. Akçakoca Konuralp Beldesinde Terzialiler Mahallesindeki Ev.....	215
K.F. 7. 22. Konuralp Beldesinden Bir Ev Örneği.....	215
K.F. 7. 23. Safranbolu Hacı Hüseyinler Evi (Gülsu Ulukavak Harputlugil, Nihal Çetintürk)	216
K.F. 7. 24. Divriği’de Ahmet Erdem Evi (N.Sefer)	216
K.F. 7. 25. Erzincan Kemaliye Evlerinden Örnek.....	217
K.F. 7. 26. Yozgat Karşlıoğlu Konağı (Ş.İlgün).....	217
K.F. 7. 27. Afyon Çeşmeli Ev (N.Öztank)	218
K.F. 7. 28. Çıkmalı Bir Ev (Akçakoca)	218
K.F. 7. 28. Isparta Niyazi Anlı Haliloğlu Evi (D.Demirci)	219

K.F. 7. 29. Malatya Hacı İshak Sarsılmaz Evi (Y.Durgun).....	219
K.F. 7. 30. Afyon Tiryakioğlu Konağı (N.Öztank)	220
K.F. 7. 31. Bayburt Evlerinden Örnek (Hatice Uçar).....	220
K.F. 7. 32. Giresun Evlerinden Bir Örnek (H.Özen, A.Sert, A.Aydın Aksoy)	221
K.F. 7. 33. Hacıhamza Kale Mahallesi Evlerinden Örnek (İ. Erdem Ufuk, K. Kutgün Eyüpgiller).....	221
K.F. 7. 34. R. İmamoğlu Evi (Ş.Tali)	222
K.F. 7. 35. Bayburt Fehmi Sekmenli Evi (H.Uçar)	222
K.F. 7. 36. Isparta Evlerinden Şükrü Dulupçu Evi (D.Demirci)	223
K.F. 7. 37. Isparta Ethem Pehlivan Evi (D.Demirci).....	223
K.F. 7. 38. Isparta Eyüp Bey Evi (D.Demirci)	224
K.F. 7. 39. Isparta Haştemoğlu Evi (D.Demirci).....	224
K.F. 7. 40. Malatya’da Sinema Caddesinde Bulunan Ev (Y.Durgun)	225
K.F. 7. 41. Malatya Evlerinden Bir Örnek (Y.Durgun).....	225
K.F. 7. 42. Hacıhamza Evlerinden Pencere Tipleri	226
K.F. 7. 43. Hanif Tanbay Evi (Y.Durgun).....	226
K.F. 7. 44. Sakarya Çakıroğlu Konağı (Y.Çetin)	227
K.F. 7. 45. Envanter 89 Numaralı Evin Penceresi.....	227
K.F. 7. 46. Isparta Belediyesine Ait Bir Ev (D.Demirci)	228
K.F. 7. 47. Şaban Karadağ Evi (D.Demirci).....	228
K.F. 7. 48. H.Hüseyin Toka Evi (D.Demirci)	229
K.F. 7. 49. Isparta Aydın Gökmen Evi (D.Demirci)	229
K.F. 7. 50. Sakarya Hendek Molalar Evi (Y.Çetin)	230
K.F. 7. 51. Isparta’nın İlçesi Gönen’de Demirci Efe Konağı (D.Demirci)	230
K.F. 7. 52. Çelebiler Mahallesinde Bulunan Evde (D.Demirci)	231
K.F. 7. 53. Diyarbakır Esmâ Ocak Evi (G.Baş)	231
K.F. 7. 54. Yozgat’ta Nizamoğlu Konağı (Ş.İlgün)	232
K.F. 7. 55. Isparta’da Hatice Kapılı Evi (D.Demirci).....	232
K.F. 7. 56. İ.Akdağ Evi (Ş.Tali)	233
K.F. 7. 57. Yozgat Nizamoğlu Konağı (Ş.İlgün).....	233
K.F. 7. 58. Envanter 24 Numaralı Evin Tavanı (Konuralp Müzesi)	234
K.F. 7. 59. Envanter 43 Numaralı Evin Tavanı (Konuralp Müzesi)	234

K.F. 7. 60. Envanter 26 Numaralı Evin Tavanı (Konuralp Müzesi)	235
K.F. 7. 61. Gaziantep Evlerinden Tavan Örneği (E.N.Kılıç)	235
K.F. 7. 62. Isparta Hendenler'in Evi (D.Demirci)	236
K.F. 7. 63. Isparta Tefik Turak Evi (D.Demirci)	236
K.F. 7. 64. Demirci Mehmet Efe'nin Konağı (D.Demirci)	237
K.F. 7. 65. Gaziantep Evlerinde Tavanlar (E.N.Kılıç)	237
K.F. 7. 66. Yozgat Nizamoğlu Konağı (Ş.İlgün).....	238
K.F. 7. 67. Safranbolu Lokum Konak Tavanı	238
K.F. 7. 68. Envanter 27 Numaralı Evin Girişi	239
K.F. 7. 69. Envanter 27 Numaralı Evin Girişindeki Kuşlar Detay	239
K.F. 7. 70. Toru Mehmet Güncan Evi Giriş Üst Köşeler (D.Demirci)	240
K.F. 7. 71. Süheyla Açıkalmın Evi Alçı Alınlık Madalyonu (D.Demirci).....	240
K.F. 7. 72. Niyazi Anlı Haliloğlu Evinin Çıkması Konsolundaki Alçı Süsleme (D.Demirci)	241

ÇİZİMLER DİZİNİ

Çizim 2.1. Türk Evinin Yapısal Öğeleri (Celal Esad Arseven).....	20
Çizim 2.2. Çadır ve Bölümleri (D.Kuban)	24
Çizim 2.3. İstanbul Nispetiye Köşkü XIX. Yüzyıl Oval Plan Tipi (S.H.Eldem)	31
Çizim 3.1. a) Sofasız Plan Tipi, b) Antalya Kavuçuk Evi (M.Sözen).....	38
Çizim 3.2. a) Dış Sofalı plan tipi, b) Kula Beyoğlu Evi (M.Sözen).....	40
Çizim 3.3. a) İç sofalı plan tipi, b) Konya Dede Evi (M.Sözen)	41
Çizim 3.4. a) Orta sofalı plan tipi, b) Safranbolu Gökçüoğlu Evi (M.Sözen).....	42
Çizim 5.1. Topak Ev ve Odanın, Genel Düzen Ve Kullanma Biçimleri Açısından Kıyaslanması. 1- Çok Amaçlı Orta Alan, 2- Oturma İçin Yapılmış Alan, 3- Kapalı Kullanma Alanı, 4- Isıtma Amaçlı Alan, 5- Hizmet Alanı (Ö.Küçükerman).....	48
Çizim 5.2. Türk Evinde Oda Biçimlenişi (M.Sözen)	50
Çizim 6.1. Katalog 1 Numaralı Evin Vaziyet Planı	80
Çizim 6.2. Katalog 1 Numaralı Evin Planı (İ.İSMAİL)	80
Çizim 6.3. Katalog 1 Numaralı Evin Doğu Cephe Görünüşü	81
Çizim 6.4. Giriş Kapısı Cephe Görünüşü (Katalog 1) (İ.İSMAİL).....	81
Çizim 6.5. Kuzey Cephe Çıkma Görünüşü (Katalog 1) (İ.İSMAİL)	82
Çizim 6.6. Çıkmadaki Üçgen Alınlık Görünüş (Katalog 1) (İ.İSMAİL)	82
Çizim 6.7. Kuzeydoğu Yönde Bulunan Odanın Ocak Ve Yüklük Cephe Görünüşü (Katalog 1)	83
Çizim 6.8. Kuzeybatı Yöndeki Odanın Yüklük ve Köşedeki Nişlerinden Detay (Katalog 1) (İ.İSMAİL).....	83
Çizim 6.9. Kuzeybatı Yöndeki Odanın Ocağından Cephe Görünüşü (Katalog 1) (İ.İSMAİL)	84
Çizim 6.10. Sofa Tavanı Görünüşü (Katalog 1) (İ.İSMAİL)	84
Çizim 6.11. Sofa Tavanı Detay Görünüş (Katalog 1) (İ.İSMAİL).....	85
Çizim 6.12. Katalog 2 Numaralı Evin Vaziyet Planı	85
Çizim 6.13 Katalog 2 Numaralı Evin Zemin Kat Planı (İ.İSMAİL)	86
Çizim 6.14. Katalog 2 Numaralı Evin Birinci ve İkinci Kat Planı (İ.İSMAİL)	86
Çizim 6.15. Katalog 2 Numaralı Evin Kuzey Cephe Görünüş.....	87
Çizim 6.16. Giriş Kapısı Görünüş (Katalog 2) (İ.İSMAİL)	87

Çizim 6.17. Katalog 3 Numaralı Evin Vaziyet Planı	88
Çizim 6.18. Katalog 3 Numaralı Evin Zemin Kat Planı (İ.İSMAİL).....	88
Çizim 6.19. Katalog 3 Numaralı Evin Birinci Kat Planı (İ.İSMAİL)	89
Çizim 6.20. Katalog 3 Numaralı Evin Kuzey Cephe Görünüş.....	89
Çizim 6.21. Giriş Kapısı Görünüş (Katalog 3) (İ.İSMAİL)	90
Çizim 6.22. Cephe Pencere Görünüş (Katalog3) (İ.İSMAİL).....	90
Çizim 6.23. Cephe Pencere Görünüş (Katalog 3) (İ.İSMAİL).....	90
Çizim 6.24. Katalog 4 Numaralı Evin Vaziyet Planı	91
Çizim 6.25. Katalog 4 Numaralı Evin Zemin Kat Planı (İ.İSMAİL).....	91
Çizim 6.26. Katalog 4 Numaralı Evin Birinci Kat Planı (İ.İSMAİL)	92
Çizim 6.27. Katalog 4 Numaralı Evin Güney Cephe Görünüş	92
Çizim 6.28. Giriş Kapısı Görünüş (Güney cephe) (Katalog 4) (İ.İSMAİL).....	93
Çizim 6.29. Cephe Pencere Görünüş (Katalog 4) (İ.İSMAİL).....	93
Çizim 6.30. Katalog 5 Numaralı Evin Vaziyet Planı	94
Çizim 6.31. Katalog 5 Numaralı Evin Zemin Kat Planı (İ.İSMAİL).....	94
Çizim 6.32. Katalog 5 Numaralı Evin Birinci ve İkinci Kat Planı (İ.İSMAİL)	95
Çizim 6.33. Katalog 5 Numaralı Evin Kuzey Cephe Görünüş.....	95
Çizim 6.34 Giriş Kapısı Cephe Görünüş (Katalog 5) (İ.İSMAİL).....	96
Çizim 6.35. Kuzey Cephe Çıkma Görünüş (Katalog 5) (İ.İSMAİL)	96
Çizim 6.36. Pencere Cephe Görünüş (Katalog 5) (İ.İSMAİL).....	97
Çizim 6.37. Kuzey Cephe Üçgen Alınlık Görünüş (Katalog 5) (İ.İSMAİL)	97
Çizim 6.38. Katalog 6 Numaralı Evin Vaziyet Planı	98
Çizim 6.39. Katalog 6 Numaralı Evin Planı (İ.İSMAİL)	98
Çizim 6.40. Katalog 6 Numaralı Evin Güney Cephe Görünüşü	99
Çizim 6.41. Pencere Cephe Görünüş (Katalog 6) (İ.İSMAİL).....	99
Çizim 6.42. Katalog 7 Numaralı Evin Vaziyet Planı	100
Çizim 6.43. Katalog 7 Numaralı Evin Zemin Kat Planı (İ.İSMAİL).....	100
Çizim 6.44. Katalog 7 Numaralı Evin Birinci ve İkinci Kat Planı (İ.İSMAİL)	101
Çizim 6.45. Katalog 7 Numaralı Evin Güney Cephesi.....	101
Çizim 6.46. Katalog 7 Numaralı Evin Girişteki Çıkma Cephe Görünüşü (İ.İSMAİL).....	102

Çizim 6.47. Katalog 7 Numaralı Evin Girişteki Üçgen Alınlık Cephe Görünüşü (İ.İSMAİL)	102
Çizim 6.48. Giriş Kapısı Cephe Görünüş (Katalog 7) (İ.İSMAİL).....	103
Çizim 6.49. Mutfakta Bulunan Nişler Cephe Görünüşü. (Katalog 7) (İ.İSMAİL)	103
Çizim 6.50. Pencere Cephe Görünüş (Katalog 7) (İ.İSMAİL).....	103
Çizim 6.51. Pencere Cephe Görünüş (Katalog 7) (İ.İSMAİL).....	103
Çizim 6.52. Ocak ve İki Yanındaki Raflar (Katalog 7) (İ.İSMAİL).....	104
Çizim 6.53. Katalog 8 Numaralı Evin Vaziyet Planı	104
Çizim 6.54. Katalog 8 Numaralı Evin Zemin Kat Planı (İ.İSMAİL).....	105
Çizim 6.55. Katalog 8 Numaralı Evin Birinci ve İkinci Kat Planı (İ.İSMAİL)	105
Çizim 6.56. Katalog 8 Numaralı Evin Güney Cephe Görünüşü	106
Çizim 6.57. Katalog 8 Numaralı Evin Giriş Kapısı Cephe Görünüşü (İ.İSMAİL).....	106
Çizim 6.58. Ocak ve İki Yanındaki Raflar (Katalog 8)(İ.İSMAİL).....	107
Çizim 6.59. Pencere Cephe Görünüş (Katalog 8) (İ.İSMAİL).....	107
K. Ç. 7.1. Yenişehir’de Şemaki Evi (D.Kuban)	202
K. Ç. 7.2. Yozgat Nizamoglu Konağı (Ş.Ilgün)	202
K. Ç. 7.3. Sapanca Yanık Beldesinde Ertekinler Evi’nin Planı (Y.Çetin)	203
K. Ç. 7.4. Sivrihisar Şefik Sakarya Evi’nin Planı (Y.Sayan)	203
K. Ç. 7.5. Mudanya Hasan Ağa Evi(D.Kuban)	204

ÖNSÖZ

Ev, aileyi barındıran, eğiten bir mekan olarak hem sanat tarihi, hem de mimarlık tarihi açısından en önemli sivil mimari örneklerindedir.

Akçakoca mahallerinde dolaşırken geleneksel evleri ya küme küme, ya da apartmanların arasına sıkışmış olarak görürüz. Her mahallede, her sokakta böyle evler görmek oldukça olağandır. Ancak geleneksel evlerle ilgili yayınlarda, Akçakoca'nın yer almadığı görülür. Bu nedenle eksikliğin giderilmesi amacıyla tezin ismi "Akçakoca'dan Bir Grup Ev Mimarisi" olarak seçilmiştir.

Akçakoca evleri her geçen gün yok olmaktadır. Evler, ya yıkılmış, ya da yanarak yok olmuştur. Yok olan bu evlerden bir kısmı da daha önce sivil mimari örneği olarak koruma altına alınmıştır. Günümüze gelebilen evler ise; bakımsız bir halde ve aslına uygun olmayan onarımlarla her geçen gün biraz daha değişmektedir.

Çalışılan evler, diğer Akçakoca evlerinden plan, mimari ve süsleme olarak farklılık göstermesi bakımından evlerin sekiz tanesi seçilmiştir.

Tez çalışması sırasında bana her zaman destek olan, yardımını esirgemeyen, beni yönlendiren, eleştirileri ve fikirleri ile çalışmalarına ışık tutan değerli danışman hocam Prof. Dr. Hamza GÜNDOĞDU'ya, çalışmalarına ışık tutan değerli hocam Prof. Dr. Ahmet Ali BAYHAN'a, tez konumu bulmama yardımcı olan Yrd. Doç. Dr. Bülent Nuri KILAVUZ ve Konuralp müzesi arkeologlarından İbrahim ARCAGÖK'e, konuyla ilgili doküman ve önerileriyle yardımcı olan Yrd. Doç. Dr. Şerife TALİ, Arş. Gör. Gül GEYİK KARPUZ ve Arş. Gör. Sahure ÇINAR'a, çalışmam konusunda beni destekleyen Düzce Konuralp Müzesi Müdürü Yunus Reyhan TAŞÇIOĞLU'na, çevre hakkında bilgilerini esirgemeyen Konuralp Müzesi çalışanlarına, saha çalışmasında yanımda olan Sabri CİMİNLİ'ye, çizimlerimde desteğini esirgemeyen Mimar İslam İSMAİL'e, Düzce İl Özel İdare mimarlarından Yıldız AGAYA ve Arş. Gör. Mehmet Akif ERDEN'e, her zaman çalışmamı tamamlamam için yanımda olan anneme katkıları ve yardımlarından dolayı teşekkür ederim...

GİRİŞ

Akçakoca, Anadolu'da yer alan geleneksel Osmanlı yerleşim dokusunun nitelikli örneklerini gösteren ve günümüze kadar dokunun büyük çoğunluğu varlığını sürdürebilen önemli yerleşim merkezlerinden biridir. Bu yerleşim üzerinden yapılan araştırmalardan elde edilen veriler, bu bölgenin tarih içinde önemli uygarlıklara ev sahipliği yaptığını göstermekle beraber yerleşimin geleneksel dokusundan günümüze kalan yapıların tamamı, Osmanlı dönemine aittir.

Türkler köklü tarihleri boyunca göçerek, yerleşerek, farklı coğrafyalarda başka toplumlarla ilişkiler kurarak kendine özgü, yeni ve çok kapsamlı değerleri oluşturmuşlardır. Uzunca süren tarih boyunca meydana gelen kültür birikimi bugün bile izlerine tanık olunan değişik özelliklere sahip, özgün, fiziksel çevreyi ortaya çıkarmıştır.

Dünya coğrafyasının değişik kesimlerinde birbirinden oldukça farklı iklim kuşaklarında da yaşayan toplulukların ev mimarilerinde, iklim şartları, yapı malzemeleri etkin olmuştur. Ayrıca yaşam biçimleri ve gelenek bakımından yüzyılların birikimiyle oluşan estetik zevkler, yapı yüzeylerine yansımıştır. Bu durum, İslam dinine mensup olan veya farklı dinlere mensup olanların evleri arasında yapılabilecek karşılaştırmalardan anlaşılabilir.

Türk evinin gelişerek temel özelliklerine ulaştığı dönem, XVI. , XVII. ve XVIII. yüzyıllardır. Anadolu'da oluşturulan bu mimari gelenek, özellikle Osmanlı devletinin siyasi genişlemesine paralel olarak farklı coğrafyalara (Bulgaristan, Yunanistan, Arnavutluk, Bosna, (Kırım) benimsetilerek yaygınlaştırılmıştır.

Akçakoca, sahil kenarına kurulmuş olması ile döneminin en güzel yerleşim birimlerinden biridir. Merkezde bulunan Çınar Caddesi, buranın kavşak noktasıdır. Yakın zamanlara kadar kapalı bir çevre olarak kalmış olmakla birlikte, kültürel bakımdan önemli bir ilçemizdir.

Akçakoca evleri denilince; iki ya da üç katlı, çok sayıda pencere, çıkmalı, üçgen alınlıklı, dar saçaklı, üzeri oluklu kiremit örtülü, girişleri doğrudan sokakla bağlantılı olan ahşap, karkas evler akla gelmektedir. Bahçelere genellikle evin sofasından geçiş yapılmaktadır.

Akçakoca evlerinin tamamına yakını Türk evleri plan tiplerinden “iç sofalı plan tipine” uygundur. Bu plan tipleri iklime de uygun olmakla birlikte çeşitli şekillerde; karnıyarık plan tipi, dört eyvanlı veya köşe odalı plan tipinde de inşa edilmişlerdir. Malzeme olarak zemin katta moloz taş, üst katlarda ahşap çatkı arası kerpiç ve dış cephede tuğla dizileri görülür. Duvarlar sıvasızdır. Akçakoca evlerinde genellikle ahşap süslemeler karşımıza çıkmaktadır. Ahşap malzeme kullanımı; tavanlarda, kapılarda ve pencerelerde görülür. Bunun dışında alçı süslemeye az da olsa yer verilmiştir. Evlerin giriş cephelerinin üçgen alınlıkla sonlanması Batılı klasik üslup özelliğini bize göstermektedir.

Akçakoca evleri plan, süsleme özellikleri ve yapılış teknikleri açısından önemli bir yere sahiptir. Doğa şartları, iklim ve arazi yapısı, yapıldığı dönemin özellikleri gibi etkilerden dolayı evlerin mimari özellikleri çevredeki bölgelere göre farklılıklar göstermektedir. Bu farklılıklardan dolayı Akçakoca evleri, kendine özgü bir mimari kimliğe sahiptir.

XIX. yüzyıl konut mimarisi bakımından oldukça yoğun olan Akçakoca'nın yakın geçmişe kadar yeterince incelenmediği ve hak ettiği yeri alamadığı da bir gerçektir. Şehirde Kültür Bakanlığı'nın 02.06.1996 tarih 4637 sayılı kararı ile 106 ev tescillenmiştir. Bu evlerden 98'i sadece konut olarak kullanılırken 8'i konut ve ticarethane olarak kullanılmaktadır. Katalogdaki evlerin dışında Akçakoca'daki diğer tescilli evlere de değerlendirme kısmında yer verilmiştir. Evlerin plan, mimari, süsleme, yapım tekniği ve malzeme bakımından birbirine çok benzediği görülür. Katalogda yer alan eserler, bu evler içerisinde birbirinden farklı mimarisi ile ayrı olarak ele alınmıştır.

Geleneksel Türk evleri içerisinde Akçakoca evlerinin tarihi süreç içerisinde, döneminin özelliklerini ortaya koyması bakımından araştırılmaları önemlidir.

I. Amaç ve Kapsam

Anadolu, kültür tarihimiz açısından araştırmacılar için göz ardı edilemeyecek, büyük ve zengin bir geçmişe sahiptir. Bu coğrafyada uygarlık tarihinin derin geçmişi yatmaktadır. Bu doğrularla yüklü geçmişin geleceğe aktarılması sorumluluğuyca hepimizi ilgilendirmektedir. Bu eserler için en küçük bir saptamanın, bilginin, yıkımı önlemenin gelecek kuşaklar için ne kadar önemli olduğu açıktır. Batı Karadeniz

Bölgesi'nde bulunan Akçakoca'daki evlerin, Türk Ev plan tipi içerisinde önemli yer işgal etmesi nedeniyle, bunların belgelenmek suretiyle bilim dünyasına tanıtılması gerektiğine inanmaktayız.

Araştırmada; Düzce'nin nüfusça en büyük ve önemli ilçesi olan Akçakoca'nın, geleneksel ev mimarisi içindeki yeri ve kültürel değerlerini tüm yönleriyle incelemek amaçlanmıştır. Aynı zamanda bu değerlerin yıpranmasını önleyerek gelecek kuşaklara sağlıklı bir şekilde intikalini sağlamak, bu sayede Türk evine ilişkin bilgilerin biraz olsun mimarlık mirasına katılımlarını incelemek hareket noktamızı oluşturmuştur.

Akçakoca'nın kültür değerleri ve mimari eserleri, sanat tarihi ve mimarlık tarihi açısından yeterince çalışılmadığı gibi fazla bir yönlendirme de yapılmamıştır. Evlerle ilgili ayrıntılı yorumlar yeterli görünmemektedir. Bu nedenle evlerin bugüne kadar üzerinde fazla durulmamış, orijinal durumları ise hızla bozulmaya devam etmektedir. Hızlı ve çarpık yapılaşma, eski kent dokusunu bozarak ilçenin yozlaşmasına neden olmuştur.

Akçakoca evlerinin birçoğu Kültür Bakanlığınca tescillenmiş olmasına rağmen, mimari özellikleri konusunda derli toplu bir çalışma yapılmamıştır. Evlerin birçoğu ekonomik ve toplumsal nedenlerden dolayı kullanılmamaktadır. Kullanılmadığı için de bu kültür varlıkları günbegün harap olmaktadır. Evlerin önemli bir bölümü de bilimsel araştırmalara tabi tutulmadan, değişik nedenlerle kimliğini yitirmektedirler.

Sanat Tarihi Bölümü'nde edindiğim bilgilerle Akçakoca evlerinin incelenmeye değer yanlarının olduğuna inanarak bu sivil mimari kolunun incelenmesi gerektiğine kanaat getirdim. Bu nedenle, konut olarak kullanılmayan ve yıkılmaya yüz tutmuş yapıların çizim ve fotoğraflarla tespitlerinin yapılarak bu kültür değerlerimizin geleceğe aktarılmasında başvurulacak kaynaklardan biri olması gerektiğine dikkat çekmek istedim.

Tezin içeriğinde, Geleneksel Türk evi çerçevesinden hareket ederek ve genelden öze giderek Akçakoca evlerinin belgelenmesi için gayret gösterilmiştir.

İlk bölümde Akçakoca'nın tarihi ve coğrafi özellikleri tanıtılmıştır. İkinci bölümde yöresel mimarinin üzerinde etkin olan coğrafi özellikler, iklim koşulları ve kullanım malzemesi irdelenmeye çalışılmıştır. Üçüncü bölümde ise, geleneksel Türk evi tipinin tanımı yapılarak tarihi süre içerisinde bunların gelişimlerine değinilmiştir.

Dördüncü bölümde de bölgelere göre tarihi süreç içerisinde farklı plan tiplerine değinilmiş, Akçakoca'nın mimari dokusu irdelenmeye çalışılmıştır. Daha sonra da yapı elemanları üzerinde durulmuştur. Bunu takiben Katalog bölümünde Akçakoca evleri, tek tek incelenerek mevcut durumlarının tespiti yapılmıştır. Değerlendirme-Karşılaştırma kısmında da bu evlerin birbirleriyle ve bölgesel anlamda ana özellikleri vurgulanarak karşılaştırmalar yapılmıştır.

II. Materyal ve Metod

Öncelikle genel bir araştırma ve yayın taramasının ardından ilk olarak yüksek lisans tez konusu ve amacı belirlenmiştir. Konunun belirlenmesinden sonra, geleneksel Türk evleri hakkında genel anlamda yapılmış bilimsel tezler, makaleler, sempozyum bilgileri ve bölgesel kitaplar araştırılmıştır. Bu yayınlar temin edilerek detaylı bir şekilde incelenmiştir.

Akçakoca genelinde yapılan incelememizde, üzerinde çalışılabilecek evler tespit edilmiştir. Evler hakkında Konuralp Müzesi çalışanları, Akçakoca yöresi halkı ve mimarlarından bilgi toplanmıştır. Bu veriler bilimsel anlamda değerlendirilmiş ve ayrıca çizim ve fotoğraflarla da desteklenmiştir.

III. Akçakoca Evleriyle İlgili Kaynak Araştırması

Akçakoca evleriyle ilgili araştırmalar geleneksel Türk evleri konusunda bilimsel yayın, gazete haberleri, dergiler, makaleler, internet sayfaları, kitaplar vb... sayesinde tamamlanmıştır. Tüm bu kaynaklar verimli bir şekilde kullanılmaya çalışılırken Akçakoca evleriyle ilgili daha önceden var olan ve ulaşabildiğimiz kaynak araştırmaları şunlardır:

Kenan Okan tarafından hazırlanmış olan **Akçakoca**¹ adlı kitapta, Akçakoca'nın tarihçesi, coğrafi özellikleri, ekonomisi, sosyal ve kültürel özelliklerine değinilmiştir. Akçakoca'nın kentsel sit alanındaki üç mahallede bulunan evlerin kısaca tanıtımları yapılmıştır. Kaynak araştırması sırasında bu kitaptan önemli derecede istifade edilmiştir. Ancak genel çerçeve içerisinde bu eserde yapılar yüzeysel şekilde ele alınmıştır.

¹ Kenan Okan, *Akçakoca*, Arı Matbaası, Akçakoca 2007.

Sinan Kalıncı tarafından yapılan **Akçakoca'nın Tarihi, Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapısı**² adlı bir tez çalışmasında ilçenin tarihi, sosyal, ekonomik ve kültürel durumu konu edinilmiş, ev mimarisi konusunda fazla açıklayıcı bilgilere yer verilmemiştir.

Mustafa Ş. Dönmez tarafından hazırlanmış olan **Akçakoca**³ başlıklı kitapta daha çok tarihçe, coğrafi özellikler, kültürel yaşam ve çevresel turizm üzerinde durulmuştur. Bu kaynakta, Akçakoca evleriyle ilgili bilimsel anlamda fazla bilgi bulunmamaktadır.

Bu kaynaklardan başka konu ile ilgili fazla bir yayın temin edilememiştir.

² Sinan Kalıncı, *Akçakoca'nın Tarihi, Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapısı*, Niğde Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Niğde 2010.

³ Mustafa Şükrü Dönmez, *Akçakoca*, Akçakoca 2010.

BİRİNCİ BÖLÜM

AKÇAKOCA'NIN TARİHİ VE COĞRAFI ÖZELLİKLERİ

1.1. TARİHÇE

1.1.1. Tarih Öncesi Dönemden Türk Egemenliğine Kadar Akçakoca

Bolu'nun tarih öncesi çağlardaki genel yapısı, bilgilerin yetersizliği nedeni ile gerektiği şekilde açıklığa kavuşmuş değildir. Buna bağlı olarak Hititler dönemi de kaynak yetersizliğinden dolayı karanlıktır⁴. Yazılı belgeler, o devirden kalan arkeolojik malzemeler ve tarihi kaynakların vermiş olduğu bilgilere bakılarak Bolu Tarihi, Bithynialılar⁵ ile başlatılmıştır. Tarihi süreç içerisinde Bolu ve çevresine Romalılar, Bizanslılar, Selçuklular, Bolu Beylikleri, Ahiler, Candaroğulları (daha sonra İsfendiyarlılar, Kızılahmedliler) ve Osmanlı Devleti egemen olmuştur⁶.

Bolu gibi Akçakoca'nın da kuruluş tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Akçakoca ve çevresinin tarihi devirlerdeki iskanı hakkında kesin bilgiler mevcut değildir. Ancak Akçakoca hakkında ilk yazılı belgelerin M. Ö. 2. yıllara ait olduğu ifade edilmektedir⁷. M. Ö. 1200'lerde bölgeye ilk gelenlerin Track ve Frikler⁸ olduğu bilinmektedir. M. Ö. 650'li yıllarda Yunanistan'ın Beotya Kokonas kabilesinin bugünkü Akçakoca bölgesine gelerek Dia şehrini kurduklarını Grek ve Yunanlı tarihçiler yazmıştır. Coulonlar'ın kıyıların beyaz kayalarla kaplı olmasından yola çıkarak parlak, yıldız anlamlarına gelen 'Dia'⁹ ismini verdikleri, Bizans döneminde ise bu ismin sonuna Poly (şehir) eklenerek Diapolis adını aldığı ifade edilmektedir. Ancak bazı kaynaklarda şehrin asıl isminin Romalılar zamanında Tospolis olduğu belirtilmektedir¹⁰.

⁴ Enver Konukçu, *Cumhuriyet'in 70. Yılında Bolu*, Bolu Gazeteciler Cemiyeti, Bolu 1993, s.7.

⁵ Konukçu, *Cumhuriyet'in 70. Yılında Bolu*, s.7.

⁶ Konukçu, *Cumhuriyet'in 70. Yılında Bolu*, s.7.

⁷ Sinan Kalıncı, *Akçakoca'nın Tarihi, Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapısı*, Niğde 2010, s.11; Said Kınır-Orhan Akova-Emrah Özkul, *Akçakoca'yı Ziyaret Eden Turistlerin Müşteri Tatminini Ölçmeye Yönelik Bir Alan Çalışması*, Akçakoca Sanayi ve Ticaret Odası, Akçakoca 2006, s.13

⁸ Kalıncı, *Akçakoca'nın Tarihi, Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapısı*, s.11; Kınır-Akova-Özkul, *Akçakoca'yı Ziyaret Eden Turistlerin Müşteri Tatminini Ölçmeye Yönelik Bir Alan Çalışması*, s.13.

⁹ Kalıncı, *Akçakoca'nın Tarihi, Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapısı*, s.11; Kınır-Akova-Özkul, *Akçakoca'yı Ziyaret Eden Turistlerin Müşteri Tatminini Ölçmeye Yönelik Bir Alan Çalışması*, s.13.

¹⁰ Kalıncı, *Akçakoca'nın Tarihi, Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapısı*, s.11; Kınır-Akova-Özkul, *Akçakoca'yı Ziyaret Eden Turistlerin Müşteri Tatminini Ölçmeye Yönelik Bir Alan Çalışması*, s.13.

Charles Texier'in Küçük Asya adlı kitabında, Akçaşehir ya da Akçakoca'nın ismi Tospolis olarak geçmektedir¹¹.

Günümüz Ereğli (Heraklia)'si ile Bithnyialılar¹² arasında sık sık mücadelelerin yapıldığı yer olan Akçakoca, o dönemde ormanlarla kaplı, halkın büyük bir bölümünün göçebe düzen içerisinde yaşadığı bir yerleşim alanı konumundaydı. Bölge daha sonra Büyük İskender'in egemenliği altına girmiş, bir müddet sonra İskender'in Babil'de ölmesi üzerine Akçakoca'yı İskender'in komutanlarından Antigon, ondan sonra Lazirmark yönetmiştir. Sezar'ın Pontus'u ele geçirmesi ile birlikte bu yöre Roma İmparatorluğu'na bağlanmıştır. Böylece Bithnyia, Roma İmparatorluğu'nun Anadolu'daki beş eyaletinden biri olmuştur¹³.

M. S. 395 yılında Roma İmparatorluğu'nun Doğu ve Batı olmak üzere ikiye ayrılması üzerine Doğu Bithyia'ya Honoriat adı verilmiştir. Honoriat'ın merkezi ise bugünkü Bolu olan Claudiopolis yöresi olmuştur. Bu yörenin başlıca şehirleri ise Prusias (Üskibi), Heraklia (Ereğli) ve Diapolis (Akçakoca)'dir.¹⁴

Bizans egemenliğinde kalan Akçakoca yöresi, bu dönemde Arap akınlarına da uğramıştır. Emevi halifesi Abdül Melik bin Mervan'ın yapmış olduğu bir sefer sonrası Ereğli ve çevresi ile Amasra'ya kadar olan bu yöre yakılıp yıkılmıştır¹⁵.

1204 tarihinde Haçlı orduları, IV. Haçlı Seferi esnasında Kudüs yerine İstanbul'u hedef olarak seçmiş, Bizans topraklarını ele geçirerek başkent İstanbul'da bir Latin krallığı kurmuşlardır. Bu esnada Cenevizliler bölgeye egemen olarak Karadeniz kıyılarında çeşitli siteler kurup kaleler yapmışlardır. Bugün ilçede varlığını sürdüren Kale de bu dönemden kalma önemli bir tarihi eserdir. Bizans'ın 1261 yılından sonra İstanbul'dan Latinleri kovması sonrası bölge, yeniden Bizans egemenliği altına girmiştir¹⁶.

¹¹ Okan, *Akçakoca*, s.12.

¹² Okan, *Akçakoca*, s.13.

¹³ Okan, *Akçakoca*, s.13.

¹⁴ Dönmez, *Akçakoca*, s.15

¹⁵ Okan, *Akçakoca*, s.13.

¹⁶ Dönmez, *Akçakoca*, s.15.

1.1.2. Türk Egemenliğinde Akçakoca

Abbasi halifesi Mütevekkil zamanında (854) ordunun büyük bir bölümü terhis edilerek yerine Türk askerleri yerleştirilmiştir. Böylece halifenin ordusu, sadece Türklerden oluşan bir ordu haline gelmiştir. Bu ordu her yıl Anadolu üzerine sefere çıkmış, Bizans'a hücum edip bir takım yerleri ele geçirmiştir. Yapılan bu akınlar doğudan gelecek olan Türk fatihlerinin işini de oldukça kolaylaştırmıştır. Bolu yöresi de uç eyalet gazileri tarafından istilaya uğramıştır. Malazgirt Meydan Savaşı (1071) sonrası Bizans, Anadolu topraklarının bir kısmından çekilmek zorunda kalırken Anadolu Selçuklu Devleti de bağımsızlığını ilan etmiştir. Büyük Selçuklu Sultanı Melikşah, Anadolu'yu Türkmenlere yurt olarak göstermiş ve bu dönemde Anadolu'ya gelen göçmenlerin miktarı, yerleşik halk sayısı ile aynı olmuştur¹⁷. Enver Konukçu'nun da ifade ettiği gibi Bolu¹⁸, Kuzey-Batı Anadolu'nun eski ve önemli yerleşme merkezlerinden biri olduğunu ve Bizans devrindeki Claudiopolis'in son kısmındaki polis (şehir)'den halk arasında Bolı, Boli ve Bolu diye söylendiğini belirtmiştir.

Gıyaseddin Mesud'un Ankara Meliki olmadan önce II. Kılıç Arslan (1155-1192)'in Selçuklu kuvvetleri 1177'de, bu kaleyi kısa süreliğine kuşatmışlardır. Ancak Miryakefalon Meydan Savaşı mağlubu Manuel Komnenos, savaştan küçük bir başarı kazanabilmiştir. Melik Mesud, Bolu'nun doğusunda yeni fetihlerde bulunmuş, Kastamonu yöresini ve Safranbolu'yu ele geçirmiş ve Türk göçmenlerini iskan ettirmiştir¹⁹. Gerede, Mengen, Köroğlu Dağları ve Bolu çevresi Oğuz kabileleri birliğine dâhil birçok Türkmen grupların yeni vatanı olurken, Mudurnu istikametinden de Sakarya vadisine doğru yayılışları görülmektedir²⁰.

Anadolu'ya oranla Bolu ve çevresinde Oğuz boylarına ait yer adlarının daha çok olduğu görülmektedir. Akçakoca'da Kınık ve yer adı olarak ise Yörük Yatağı Tepesi, buna en güzel örnektir. Ülkemizde 46 adet Kınık adında yerleşim yeri tespit edilmişken bunlardan 13'ünün Bolu çevresinde olması dikkat çekicidir. Selçuklu Devleti'nin

¹⁷ Kalıncı, *Akçakoca'nın Tarihi, Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapısı*, s.12.

¹⁸ Okan, *Akçakoca*, s.15.

¹⁹ Enver Konukçu, *Köroğlu'nun Yaşadığı Asırda Bolu'nun Siyasi Durumu XVI-XIII. Yüzyıllar*, Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları, Ankara 1983, s.53.

²⁰ Konukçu, *Köroğlu'nun Yaşadığı Asırda Bolu'nun Siyasi Durumu XVI-XIII. Yüzyıllar*, s.53.

yıkılması ile birlikte bölgeye önce Umur Hanlılar sonrasında ise Göynük, Gerede ve Bolu'daki küçük ilçeler egemen olmuşlardır²¹.

Bir başka kaynağa göre; Akçakoca'ya Selçuklu Türkleri gelip yerleşmeye ve köyler kurmaya başlamışlardır. Bölgeye ilk gelenlerin ise Koçar Bey ve akrabaları olduğu ifade edilmektedir. Selçuklu Türklerinin bölgede kurduğu köyler ise; Koçar, Gökçeali, Ketmenli, Kınık, Balatlı, Keramettin, Doğancılar, Beyören, Göktepe, Kapkırılı ve Cumayeri'dir²².

Cevdet Türkkaya'nın belirttiğine göre Kerameddinler, bugünkü Akçakoca'ya yerleşmişlerdir. Denizden görünüşü beyaz olduğu için Kerameddinler buraya Akçaşar veya Akçaşehir adını vermişlerdir²³.

Osmanlı Beyliği'nin kuruluş sürecinde Moğol baskısına bağlı olarak Anadolu'ya göçler devam etmiştir. Bolu'da Bolu Beyliği, Osmanoğulları'na bağlanmıştır. Osman Bey, Bizans sınırında üç tane uç beyliği kurmuştur. Konuralp Karadeniz'e doğru olan bölgeye, Akçakoca İzmit ve çevresine, Samsa Çavuş da İzmit dolaylarına uçbeyi olarak görevlendirilmiştir. Ancak Bithynia bölgesinde bulunan şehirlerin fethi, Orhan Bey döneminde tamamlanmıştır. Orhan Bey, beyliğin başına geçtikten sonra Konuralp'i Gerede civarına, Akbaş Mahmud'u Karadeniz sahiline, Akçakoca Bey'i İzmit çevresine, Gazi Abdurrahman'ı ise Yalova ve Gemlik yöresinde görevlendirmiştir. Hatta Orhan Bey'in Akçakoca'ya geldiği Göçürler köyünde, Baki Çelebi ve Kepenç köyündeki Çavuşoğlu'nun evinde misafir kaldığı söylenmektedir. Göçürler köyü zamanla küçülmüş ve 1891 yılında dağılmıştır²⁴.

Prof. Dr. Mecdi Emiroğlu'nun "Bolu Yöresi Yer Adları" adlı araştırmasında şu ifadeler yer almaktadır: "XI. yy'dan itibaren Anadolu'ya doğudan gelip yerleşen Türkler, bu yerlere yeni adlar verirlerken bunların bir kısmını da eski şekliyle kullanmaya devam ettikleri veya dillerine uygun hale sokarak adlandırdıkları görülmektedir. Bolu (Clouidiopolis), Mudurnu (Modrene), Düzce (Dusea pros Olympum) vb."²⁵.

²¹ Okan, *Akçakoca*, s.15.

²² Kenan Okan, *Akçakoca Dünü ve Bugünü*, Akçakoca Kültür Derneği-1, Akçakoca 1997, s.11.

²³ Cevdet Türkkaya, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Oymak, Aşiret ve Cemaatler*, İşaret Yayınları, İstanbul 2001, s.507.

²⁴ Kalıncı, *Akçakoca'nın Tarihi, Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapısı*, s.13.

²⁵ Okan, *Akçakoca*, s. 14

Bolu'nun mutasarrıflık ve voyvodalık dönemlerinde Akçakoca'nın başında bir ayan ve bu ayana bağlı bir serdar, kadı ve müftü bulunurmuş²⁶. 1692 yılında yapılan idari bir düzenleme ile Bolu sancak beyliğinden çıkartılıp voyvodalık haline getirilmiş ve Anadolu Beylerbeyliği'ne bağlanmıştır²⁷.

II. Mahmud'un yapmış olduğu idari düzenleme sonrası mutasarrıflıklar birleştirilmiş ve mutasarrıfın Bolu'da oturmasına karar verilmiştir. İlk mutasarrıf ise Hüsrev Paşa'dır. Ayrıca mutasarrıflığa bağlı kazaların başına da birer ayan görevlendirilmiştir²⁸.

Eyalet sisteminin kaldırılarak 1864 tarihinde il teşkilatının kurulması ile birlikte Akçakoca ve Düzce birleştirilerek Göynük kazasına bağlı bir nahiye haline getirilmiştir²⁹.

XIX. yüzyılda Osmanlı Devleti ile Rusya arasında devam eden savaşlar sonrası özellikle de 1877-78 Osmanlı- Rus Savaşı (93 harbi) sonrası, büyük göç hareketleri görülmüştür³⁰. Abaza, Çerkez, Gürcü, Laz, Tatar, Boşnak, Arnavut vb. birçok etnik grup Osmanlı egemenliğine sığınmış, II. Abdulhamid'in iradesi ve Muhacirin Komisyonu'nca bu göçmenlerden bir kısmı Akçakoca, Düzce ve Bolu dolaylarında yerleştirilmiştir. Bu bölgelerde ormanların çok olması dolayısıyla ormanlık arazi yok edilerek göçmenlere yeni yerleşim yerleri açılmıştır³¹.

Daha sonra Düzce, Göynük'ten ayrılıp Bolu'ya bağlı bir ilçe haline dönüştürülmüş, ilk bucak müdürü ise Hacı Abdullah Efendi'dir. 1871 tarihli Akçakoca nahiyesinin Birinci Arazi Yoklama Defterine göre nahiye merkezi, 3 mahalleden ve 17 köyden oluşmuştur³².

²⁶ Dönmez, *Akçakoca*, s.27; Kalıncı, *Akçakoca'nın Tarihi, Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapısı*, s.15.

²⁷ Kalıncı, *Akçakoca'nın Tarihi, Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapısı*, s.15.

²⁸ Kalıncı, *Akçakoca'nın Tarihi, Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapısı*, s.16.

²⁹ Okan, *Akçakoca*, s.19-20.

³⁰ Okan, *Akçakoca*, s.20.

³¹ Okan, *Akçakoca*, s.20.

³² Kalıncı, *Akçakoca'nın Tarihi, Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapısı*, s.17.

1.1.3. 1908'den Günümüze Akçakoca

1915 tarihli Bolu Salnamesi'nde Akçakoca hakkında çok çeşitli bilgiler yer almaktadır. Bu salnameye göre³³; I. Dünya Savaşı'na İttifak grubunda katılan Osmanlı Devleti'nin savaştan yenik ayrılması üzerine, 30 Ekim 1918 tarihinde Mondros Ateşkes Antlaşması imzalanmıştır. Bu antlaşmaya dayanarak İtilaf devletleri Anadolu'nun büyük bir bölümünü işgal etmeye başlamışlardır. Ordunun terhis edilmesi üzerine işgallere daha fazla sessiz kalamayan Türk milleti, çeşitli direniş örgütleri kurmuştur³⁴.

İstihbarat örgütleri arasındaki dağınıklığı gidermek, ordu içerisine sızan düşman casusluk faaliyet ve propagandasına karşı koymak amacıyla 18 Temmuz 1920 tarihinde, Genelkurmay Başkanlığı tarafından Askerî Polis Teşkilâtı (A.P.) kurulmuştur³⁵. İkinci sınıf olan bu teşkilat, önce Bolu Mıntıka Komutanlığı'na daha sonra da Kastamonu'ya bağlanmıştır. Hatta bu askeri polis teşkilatının şube memurlarından olan Hacı Şükrü Efendi, aynı zamanda Akçaşehir Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin de faal bir üyesidir³⁶.

Bu dönemde Akçaşehir'de asker kaçaklarını yakalamak ve şehri, çete ve eşkiyaların baskınlarından korumak amacıyla milis kuvvetler kurulmuştur. Bunlar "Müzaheret" adı ile Töngelli Köyü'nden Baso Mustafa (Cumhur)'un kurduğu milis kuvveti ile Aftunağzı'nda Köroğlu Mustafa'nın ve sahili koruyan Çömez Mehmet (Görmüş) ve zaptiyelerden meydana gelen milis kuvvetleridir³⁷.

Milli Mücadele döneminde Akçakoca'nın önemini ortaya koymak için ele alınması gereken bir diğer husus ise, III. Kafkas Tümeni'nin deniz yolu ile Akçakoca'ya naklidir. Bu tümen, Karadeniz'de kuşatmanın çok şiddetli olduğu bir dönemde Gazal adı verilen bir motor ile 3 Nisan 1921'de Trabzon'dan Akçakoca'ya gelmiştir³⁸.

1923 yılında cumhuriyetin ilanı sonrası Teşkilat-ı Esasiye kanununa göre Bolu vilayet, Düzce kaza, Akçakoca ise nahiye olmuştur³⁹.

Akçaşehir'in, Akşehir ile karıştırılmaması için buraya Akçakoca ismi verilmiştir. İdari hudutları gösterir Bakanlar Kurulu kararı 13 Ağustos 1934 tarih ve 2846 sayılı

³³ Kalıncı, *Akçakoca'nın Tarihi, Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapısı*, s.20.

³⁴ Kalıncı, *Akçakoca'nın Tarihi, Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapısı*, s.22.

³⁵ Ali Sarıkoyuncu, *Milli Mücadelede Zonguldak ve Havalisi*, Diyanet Yay, Ankara 1992, s.264.

³⁶ Sarıkoyuncu, *Milli Mücadelede Zonguldak ve Havalisi*, s.264.

³⁷ Kalıncı, *Akçakoca'nın Tarihi, Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapısı*, s.23.

³⁸ A.Cemalettin Saraçoğlu, *Gazi Gemilerimiz*, İnkılap Yay, İstanbul-1953, s.20

³⁹ Kalıncı, *Akçakoca'nın Tarihi, Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapısı*, s.35.

resmi gazete ile ilan edilmiştir⁴⁰. Bu karara göre Akçakoca'nın mahalleri: Hacı Yusufklar, Aşağı Mahalle, Yukarı Mahalle, Kapkırli, Osmaniye (Kaza Merkezi)'den meydana gelmekteydi.

Akçakoca'nın köylerine gelince; Aftunağzı, Aftundere, Akkaya, Arabacılar, Ayazlı, Balatlı, Başaftun, Beyveren, Çerkez Hasan Çavuş, Davutağa, Doğancılar, Edilli, Esmehanım, Fakıllı, Gebekilise, Göktepe, Hemşin, Kalkın, Karatavuk, Kepenç, Kınık, Kızılcakilise, Kuçar, Kurugöl, Kurukavak, Melenagzı, Meze, Tepeköy, Tahirli, Töngelli, Şipir ve Yenice⁴¹'dir. Günümüzde (1999'dan itibaren) Akçakoca, Düzce'ye bağlı bir ilçe merkezi durumundadır (bk. harita 2. 2).

1.2. COĞRAFI ÖZELLİKLER

1.2.1. Coğrafi Konum ve İlçenin Sınırları

Akçakoca, Karadeniz Bölgesi'nin batı bölümünde, 1999 yılına kadar Bolu'ya bağlı bir ilçeyken, sonrasında Düzce'ye bağlanmıştır. Günümüzde, Düzce ilinin deniz kenarındaki tek ilçesi konumundadır. 41.05 derece kuzey paraleli ile 31.08 doğu boylamı üzerinde yer almaktadır. Deniz seviyesinden yükseltisi, ortalama 10 metredir. Düzce'ye 39 kilometre, Bolu'ya ise 80 kilometre uzaklıktadır. TEM karayolu üzerinde olup Ankara'ya 270, İstanbul'a ise 235 kilometre mesafededir. Doğuda Zonguldak'ın Alaplı ilçesinin Kocaman deresi ile sınırdış, Batıda Melenagzı ve Kocaeli'ne bağlı Karasu ilçesi ile komşudur. Güneyinde ise Düzce ili ile Cumayeri ve Yığılca ilçeleri bulunur. Kuzeyden de Karadeniz kıyılarına bağlanır. Akçakoca, yüz ölçümü itibariyle 462 kilometrekarelik bir alana sahiptir⁴² (bk. harita 2. 2).

1.2.2. Jeolojik Yapı ve İklim

İki çarşısı bulunan Akçakoca'nın meskun mahalleri, 80 – 90 metrelik bir irtifada düzlük üzerindedir. Bölgenin jeolojik yapısı kum, taş, marn, kısmen kireçli ve kilden oluşmaktadır. Merkez hariç diğer kıyılar kuarterner alüvyonlar ile kaplıdır⁴³. Sahildeki

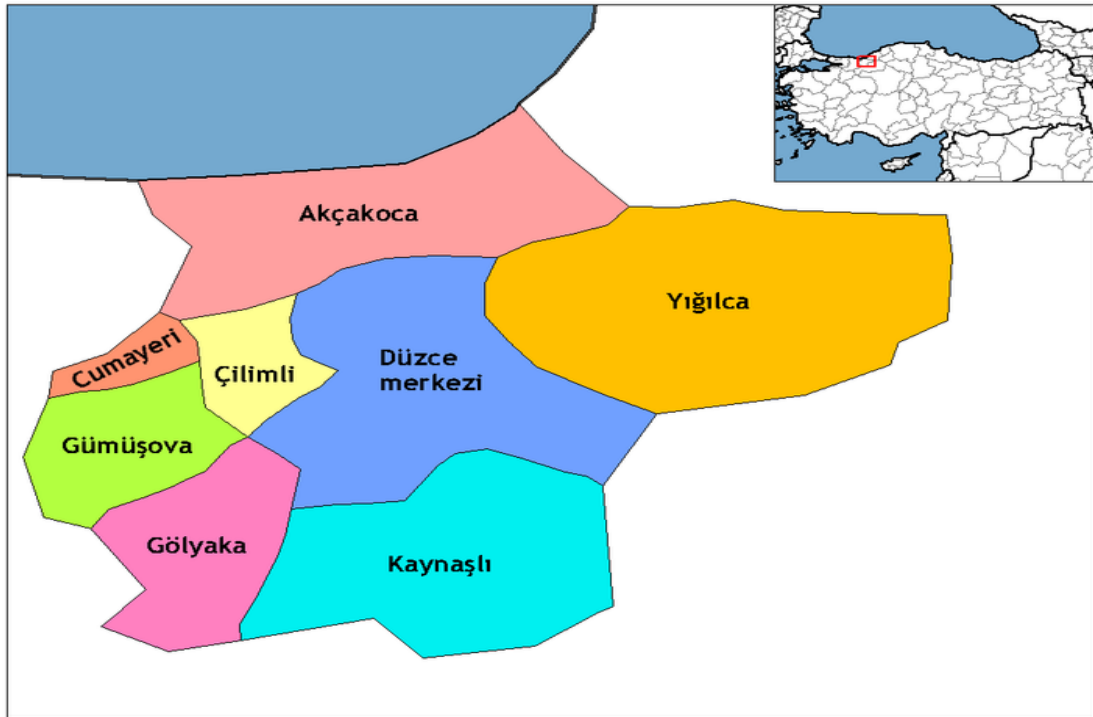
⁴⁰ Düzce Belediyesi, Erişim Tarihi: 23.11.2011, <http://www.duzce.bel.tr>

⁴¹ Dönmez, *Akçakoca*, s.63-64.

⁴² *Akçakoca Meteoroloji Müdürlüğü Envanteri*

⁴³ Bolu İl Yıllığı 1973, Kemal Matbaası, Bolu 1973, s.57; Kalıncı, *Akçakoca'nın Tarihi, Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapısı*, s.42.

kayalar, Karadeniz'in oldukça sert dalgaları tarafından aşındırıldığından çevrede yer yer yalıyarlar oluşmuştur. Eski yerleşimlerin en yüksekinde bulunan Ceneviz Kalesi ile Değirmen Ağızı arasında 30 metre yükseklikte Soyat yalıyarları vardır⁴⁴. Ayrıca kalker kayaların erimesi ve aşındırmasıyla irili ufaklı birçok mağara meydana gelmiştir. Dere ve vadi tabanları alüvyon, yamaçların büyük bir bölümü ise silis formasyonu, tepelerin üst kısımlarında da üç jeolojik döneme ait kumlu, çakıllı tabakalar bulunmaktadır⁴⁵. Doğu ve güney kesimlerde ise paleozoik devre ait tersiyer araziler bulunur. Burada çevre, geniş kumluk alanlara sahip olsa da deniz, aniden derinleşmektedir. Kıyılarda yüksek ve dik falezler görülür⁴⁶. Zemin özellikleri itibari ile bugüne kadar meydana gelen birçok depremde çevre il ve ilçeler büyük zararlar görmesine rağmen Akçakoca, bu depremlerden çok fazla etkilenmemiştir⁴⁷. Jeologlara göre Akçakoca, eskiden üçüncü derecede deprem bölgesinde iken günümüzde bazı bilim adamlarına göre ikinci derece deprem bölgesinde yer almaktadır.⁴⁸

Harita 1.1. Düzce Haritası

⁴⁴ Bolu İl Yıllığı 1973, s.57; Kalıncı, *Akçakoca'nın Tarihi, Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapısı*, s.42.

⁴⁵ Kalıncı, *Akçakoca'nın Tarihi, Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapısı*, s.42.

⁴⁶ Kalıncı, *Akçakoca'nın Tarihi, Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapısı*, s.42.

⁴⁷ Akçakoca Belediyesi, Erişim Tarihi: 28.11.2011, <http://www.akcakoca.bel.tr>; Kalıncı, *Akçakoca'nın Tarihi, Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapısı*, s.42.

⁴⁸ Akçakoca Belediyesi, Erişim Tarihi: 28.11.2011, <http://www.akcakoca.bel.tr>

Harita 1.2. Akçakoca ve Civarı

İklim bakımından bir geçiş alanını karakterize eden Akçakoca yöresi, ılıman bir deniz iklimine sahiptir. Sıcaklığın mutedil oluşu, denizden karaya doğru bol nemin gelmesine sebep olmaktadır. Nem en çok %83, en az %64 oranındadır⁴⁹. Bu oran kıyılarda 50 – 60, dağlarda 40 – 50 düzeyinde olduğundan Akçakoca çevresi, nemli bir yöre sayılmaktadır. İlçede Karadeniz etkisinin taşıdığı özellikler hissedilmektedir. İlkbahar ve sonbahar ayları yağışlı, kışları rüzgarlı, Ocak- Şubat aylarında da kar yağışları etkindir. Yazları sıcak geçen Akçakoca kuzey rüzgarlarına açık olup, yörede karayel, poyraz ve yıldız rüzgarları esmektedir⁵⁰. Deniz suyunun tuzluluk oranı ise 0.017'dir⁵¹.

⁴⁹ Türkiye'de Turizm Beldeler, Akçakoca, s. 2

⁵⁰ Türkiye'de Turizm Beldeler, Akçakoca, s. 2

⁵¹ Türkiye'de Turizm Beldeler, Akçakoca, s. 2

1.3. SOSYAL HAYAT VE KÜLTÜREL YAPI

1.3.1. Nüfus Özellikleri

1880 yılında 7547 olan Akçakoca nüfusu, 2000 yılında 43 854'e yükselmiştir. İlçede yüzyıl içinde nüfus 6,5 kat artmıştır. Düzce'de ise merkez nüfusu bu dönemde 12,5 kat artmıştır⁵².

1990-1997-2000 nüfus sayımlarına göre Akçakoca merkez nüfusu ve köy nüfusu göçlerle hızla artmıştır⁵³.

Günümüzde Akçakoca Merkez nüfusu 22 522 olup bu nüfusun 11 088'ini erkekler, 11 434'ünü de kadınlar oluşturmaktadır. Toplam nüfusun 15 929'u köylerde yaşarken, bunların 7 874'ü erkek, 8 55'i de kadınlardan oluşmaktadır⁵⁴.

Foto 1.1 Akçakoca'dan Eski Bir Görünüm

⁵² Kalıncı, *Akçakoca'nın Tarihi, Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapısı*, s.52.

⁵³ Okan, *Akçakoca*, s.77

⁵⁴ *Akçakoca Nüfus Müdürlüğü, nüfus bürosundan alınan bilgidir.*

1.3.2. Ekonomik Durum

1930'lu yıllara kadar Akçakoca (Akçaşehir)'nin ekonomisi, denize bağlıydı. Köylüler, çiftçiliğin yanında odunculuk, kerestecilik yapmakla geçimlerini sağlarken orman ürünlerinden de istifade etmekteydiler. Şehir halkının tümü denizcilikle uğraşmaktaydı. Bunların büyük kısmını ya gemi sahibi tüccarlar, ya tekne sahipleri ya da gemici, balıkçılar teşkil etmekteydi. Kalanları da yükleme boşalma amelesi olarak çalışmaktaydı⁵⁵. Çok eski dönemlerden kalma Bolu iskelesi günümüzde de faaliyetini sürdürmektedir.

1.3.3. Akçakoca'da Turizm

Akçakoca, yurdumuzun turizm hareketlerinin başlamış olduğu ilk yerleşimlendedir. İlçede profesyonel işletmelerin bulunmayışı, fındık tarımı ile ilgilenen ilçe halkının yaz aylarında köylerdeki evlerine yerleşmeleri sonucunda, konutları turizme açılmış ve geçmişte evlerden yararlanma 2500 yatak kapasitesine ulaşmıştır. 1970'li yıllardan sonraki yoğun talepler karşısında az da olsa ev pansiyonlarının yanında, ticari işletmeler de kurulmaya başlanmıştır. Ancak bunlar, profesyonel anlamda işletme biçimlerine henüz dönüşmemiştir.

Günümüzde Akçakoca' da genellikle deniz turizmine yönelik bir hareketlilik gözlenmektedir.

⁵⁵ Okan, *Akçakoca*, s.86.

Foto 1.2. Akçakoca Mahalle Evlerinden Eski Bir Görünüş

Akçakoca' nın turistik yerleri arasında; Ceneviz kalesi, Fakılı Mağarası, Menağzı, Karaburun Plajı, Çuhallı Plajı, Cumayanı, Mahalle Evleri, Orhan Gazi Cami, Hemşin Köyü Cami, Sarıayla Şelalesi gelmektedir⁵⁶.

⁵⁶Okan, *Akçakoca*, s.233-240.

İKİNCİ BÖLÜM

GELENEKSEL TÜRK EVLERİ

2.1. EV VE İNSAN

Ev, insanın barındığı, yaşama dair tüm ihtiyaçlarının karşılandığı, çok fonksiyonlu, toplumların çekirdeği olan aileyi barındıran, koruyan ve eğiten bir mekandır. Evler, mekan düzenlemesinin yanı sıra yaşama biçiminin çerçevesi içerisinde ve sosyo-ekonomik koşulların da elverdiği ölçüde yapım özelliklerine ve estetik değerlere sahiptir. İnsanoğlu yüzyıllardan bu yana sürekli olarak yaşadığı fiziksel çevreyi değiştirmek, kendine uydurmak, evini de sahip olduğu çevre ve kültür değerlerine göre değerlendirmeyi amaç edinmiştir⁵⁷.

Daha sonraki çağlarda insanlığın sosyalleşmesiyle birlikte büyük kentler kurulmuş, büyük devletler büyük uygarlıkların yaratıcıları olarak tarihte boy göstermişlerdir. Bu gelişmelerin devamında ev ve konut mimarisinde önemli gelişmeler sağlanmıştır. Bu gelişmelere paralel olarak da her bölgenin kendi özelliği ve yapı teknikleri dikkate alınarak belirli ev ve plan tipleri oluşmuştur⁵⁸.

Yerleşik hayata geçilmesi, ilk mimari faaliyetleri de beraberinde getirmiştir. Doğal olarak ortaya konulan ilk eserler, basit konutlar ve korunma yerlerinden ibaretti. Dolayısıyla mimarinin kökeninde konut mimarisi, gelişime en uygun faaliyet alanıdır⁵⁹.

İnsanoğlunun neolitik dönemde başlattığı konut üretim ve tasarımı, tüm tarih öncesi ve tarih çağlarında devam etmiş; neticede farklı kültür, toplum, iklim ve coğrafyalarda birbirinden oldukça değişik plan, tip, estetik ve görünümde konut modelleri ortaya çıkmıştır.

İnsan, yaşayacağı evi planlayıp inşa ederken birçok faktörü de göz önünde bulundurmuştur. Yaşadığı toplumun inançlarını, kültür ve geleneklerini, yaşadığı coğrafya parçasının veya topografisinin iklim özellikleriyle birleştirerek biçimlendirmiştir. İnsanların sosyal anlayışları, davranış biçimleri, mimari faaliyetlerde geleneksel bir çizgi izlemiştir. İklim gibi yapı malzemesi de mimarinin yönlendirici bir

⁵⁷ Haşim Karpuz, *Türk Sivil Mimari*, Selçuk Üni. Fen-Ed. Fak, Konya 1997, s. 3.

⁵⁸ Metin Sözen, *Türklerde Ev Kültürü*, Doğan Yay, İstanbul 2001, s.17.

⁵⁹ Şener İlgün, *Geleneksel Yozgat Evleri*, Selçuk Üni. Fen Bilimler Ens. Mimarlık Fak, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya 2007, s.12.

unsuru olup her ikisi de doğal çevreye bağlıdır⁶⁰.

2.2. TÜRK EVİ TANIMI

Türk evi, tarih boyunca Türklerin içinde oturdukları ev tipleri olarak tanımlanabilir⁶¹.

Türk toplumunda ev; vatan, devlet, aile gibi kutsal bir kavramdır. Göktürkler ve Uygurlar “ev” kelimesi ile “bark” kelimesini, bugünkü Türkçemizdeki gibi aynı anlamda kullanıyorlardı⁶².

Mesken manasına da gelen ev tanımının mimarideki anlamı, kulübe ve damdan daha büyük ve özenli yapılmış olan bir veya birkaç katlı kagir veya ahşap meskendir⁶³.

Uzunca bir uygarlık geçmişi olan her millet, kendine özgü bir yaşam kültürüne sahiptir. Köklü tarihlerinin uzun döneminde Türkler de göçerek, yerleşerek, farklı coğrafyalarda başka toplumlarla ilişkiler kurarak yeni, çok yönlü değerlere ulaşma başarısını göstermişlerdir. Bu devingen ortamda oluşturdukları yaşam düzeyi, bugün bile izlerine tanık olunan değişik özelliklerle yüklü, özgün fiziksel çevreyi ortaya çıkarmışlardır⁶⁴.

Türk Evi, Türklerin yaşam kültürü, iklim ve coğrafya özellikleri, gelenek ve görenekleri, Türklerin kendilerine özgü geliştirdikleri sanatsal faaliyetlerinin bir araya gelmesiyle oluşmuştur.

Türk evi, ilk olarak Anadolu’ da kendine has karakterini bulmuş ve buradan zamanla gelişerek, Osmanlı sınırlarının büyümesiyle Avrupa’nın çeşitli bölgelerinde kökleşmiştir. Bulgaristan, Yunanistan, Eski Yugoslavya ve Arnavutluk’da XV. yy.’dan itibaren gerek kentsel, gerekse tek yapı açısından Anadolu kenti ve Anadolu’nun geleneksel eviyle büyük benzerlikler gösteren bir mimari oluşmuştur⁶⁵.

Osmanlı Türk evi, Osmanlı sınırları içinde Rumeli ve Anadolu bölgelerinde meydana gelmiş ve 500 yıl ayakta kalmış olup kendi özellikleriyle belirginleşmiş bir ev

⁶⁰ Karpuz, *Türk Sivil Mimari*, s.3.

⁶¹ Reha Günay, *Türk Ev Geleneği ve Safranbolu Evleri*, Yapı Endüstri Merkezi Yay, İstanbul 1999, s.12.

⁶² Bahattin Ögel, *Türk Kültürünün Gelişme Çağları*, III, Ankara 1978, s. 133.

⁶³ Celal Esad Arseven, *Türk Sanat Tarihi*, VII Fasikül, Sayı:1, Ankara 1965, s.535.

⁶⁴ İlgün, *Geleneksel Yozgat Evleri*, s.13.

⁶⁵ Nur Akın, *Balkanlarda Osmanlı Evi*, İTÜ Mimarlık Fakültesi, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul 1967, s.197.

2.3. TÜRK EVİNİN GELİŞMESİNDE DOĞAL VE EKONOMİK ETKENLER

Anadolu'da Türk evi ve bu yönde yüzyıllar boyunca geliştirilmiş bulunan bir mekan kimliği, birçok değişik yönü ile incelenmiştir. Çünkü bu noktaya gelinceye kadar Türk evinin oluşmasındaki en temel özelliğin, belirli bir hayat gerçeğine ve buna bağlı iç mekanın belirlenmesine sıkı sıkıya dayandığı üzerinde durulmuştur. Bu mekan düşüncesi ise öncelikle odaları oluşturmaktadır ve sonra bu odalar, çok yönlü ilkelerle ve çok çeşitli biçimlerde bir araya gelerek geleneksel Türk ev kimliğini yaratmış olan bir yaşama çevresini oluşturmuştur⁷⁰.

Anadolu'nun doğal yapısındaki özelliklerin ve çeşitliliğin, geleneksel Türk evinin şekillenmesini büyük ölçüde etkilediğini ve zenginleştirdiğini gösterir. Türk evinin oluşmasında en önemli etkenlerden biri de yapıyı elden geldiğince doğadan ayırma eğilimidir⁷¹. Bu nedenle, Anadolu'nun doğal etkenleri, engebeli yapısı, bu yapıların kendi mimari kavramlarından daha çok, bunların doğa ile bağlantılarının tanımlanmasında etkili olmuştur.

İklime bağlı olarak, odalar arasında geniş ve açık alan oluşturma gibi çözümlerin etkin olduğu açıkça görülmektedir. Odaların çevreyle olan ilişkileri ve düzeni de iklimle uyumludur⁷². Ekonomik etkenlerin de odaların biçimlenişinde ve oda sayısında rol oynadığı görülmektedir. Eski Türk evleri, elde olanlarla istenilenlerin karşılıklı şekilde oluştuğu ve bu evlerin kimseye gösteriş için yapılmadığı belirtilir⁷³.

Farklı bölgelerde, farklı yapı tekniği ve farklı malzemelerle yapılan eve, Türkiye'nin hiçbir yerinde üç yüzyıl öncesine ait kalıntıya rastlanmamıştır.

Geleneksel Türk evinin bu gelişimi, yüzyıllarca sürmüş, mekan kimliğini tanımlamış ve varlığını gelecek kuşaklara aktarmamızı sağlamıştır.

⁷⁰ Önder Küçükerman-Şemsi Güner, *Anadolu Mirasında Türk Evleri*, İstanbul 1995, s.130.

⁷¹ Küçükerman-Güner, *Anadolu Mirasında Türk Evleri*, s.131.

⁷² Küçükerman-Güner, *Anadolu Mirasında Türk Evleri*, s.131.

⁷³ Cengiz Bektaş, *Halk Yapı Sanatı, Popüler Mimarlık Dizisi 1*, İstanbul 2001, 47,87.

2.4. TÜRK EVİ KİMLİĞİNİN TARİHİ SÜREÇ İÇERİSİNDE GELİŞİMİ

Türk Evi kimliğinin oluşması ve gelişimini ortaya çıkarmak için, özellikle Türklerin Anadolu'ya gelip yerleşmelerinden önceki dönemlerde geliştirmiş oldukları mekân düşüncesinden başlayarak günümüze kadar olan mekân özelliklerinin bütün yönleriyle incelenmesi gerekmektedir. Ancak böyle bir incelemeyle, Türk evi kimliğinin oluşma ve gelişmesinde etkili olan kaynaklar, daha açık olarak ortaya konulmuş olur⁷⁴.

Doğa koşullarına karşı korunmak için yapılan barınaklar, insanın gelişmesi ile nitelik değiştirmeye insansı topluluklar döneminde, biriken yaşam deneyimlerinin etkisiyle geliştirilmeye başlanmıştır. Bir yere yerleşirken, yalnızca korunma amaçlı olmayıp, toplumsal ilişkilerin sürdürülmesi işlevini yüklenen, toplumsal anlamlar taşımaya başlayan barınaklar oluşturulmuş ve konutun ortaya çıkışı gerçekleşmiştir. İnsanlık tarihinde ortaya çıkışından, günümüze kadar geçirdiği evrim üzerine kurulan bir süreç olan konut tarihinin, çok değişik disiplinlerden gelen bilim adamlarının, arkeologların, etnologların, antropologların, sosyal tarihçilerin bir arada mimarlık tarihçilerinin ilgilendiği bir alan olduğu ifade edilmektedir⁷⁵.

2.5. ORTA ASYA TÜRK EVİ GELENEĞİ

Türkler, Orta Asya'da uzun yıllar göçebe ve yarı-göçebe bir hayat sürmüşlerdir. Konut ihtiyaçlarını yazı geçirdikleri yaylaklarda "yurt" adı verilen çadırlarla, kışı geçirdikleri kışlaklarda ise ahşap veya kerpiç evlerle gidermişlerdir. Özellikle çadır, göçebe Türklerin hayatında önemli bir yer işgal etmiş, hatta gerek Orta Asya'da gerekse Anadolu'da taş-tuğla gibi malzemelere dayalı mimariyi bile etkilemiştir. Türkler'de yerleşik yaşamın M.Ö. IV- III. yüzyıllara dayandığı Maverâünnehir, Dehistan, Sistan, Harezm, Cürcan, Talas ve Çu ovalarındaki kalıntılardan anlaşılmaktadır⁷⁶.

Türklerin yaşadığı bölgelerin büyük bölümü, tarıma elverişli olmadığından, hayvancılık ister istemez öncelikli uğraş alanı olmuştur. Yaz aylarında, hayvanların

⁷⁴ İlgün, *Geleneksel Yozgat Evleri*, s.24

⁷⁵ İlhan Tekeli, "Konut Tarihi Yazıcılığı Üzerine Düşünceler", *Tarihten Günümüze Anadolu' da Konut ve Yerleşme Habitatı*, II, Türkiye Tarih Vakfı, İstanbul 1996, 6-7.

⁷⁶ Mustafa Cezar, *Anadolu Öncesi Türklerde Şehir ve Mimarlık*, Türkiye İş Bankası Kültür Yay, İstanbul 1977, s. 2; İlgün, *Geleneksel Yozgat Evleri*, s. 25.

daha iyi beslenebilmesi için yaylalara çıkılmakta, soğuk mevsimlerde ise kışlaklara dönülmektedir. Bu gidiş gelişler, eski Türklerin yazlık ve kışlık yaşamının döngüsü haline gelmiştir.

Son yıllarda Sovyetler’de, Avrupa’da ve ülkemizde Orta Asya Türk devletlerinden Hunlar, Göktürkler ve Uygurlar’ın ev mimarisi hakkında bazı araştırmalar yayımlanmıştır. Bunlar arasında Orta Asya Türk evi ile Anadolu Türk evinin ilişkilerine değinen çalışmalar bulunmaktadır. Önder Küçükerman, Cengiz Eruzun gibi araştırmacılar daha çok çadırın yapısı, içerisinde yaşanan hayat ile Türk odası benzerliği üzerinde durmaktadırlar⁷⁷.

Yaz ve kış arasında hareketli bir yaşam süren toplulukların evlerinin, barınma sorunlarına en uygun çözümü getirir nitelikte olması gerekmektedir. Kışlaklarda çevre ve iklim koşullarına göre korunmuş evlerin, yaylalarda ise hafif ve taşınabilir barınakların kullanılması, böyle bir coğrafyada kaçınılmaz olmuştur. İnsanlar, çevre koşullarına uygun korunaklı mekanlar oluşturmak ya da kendi yaşamlarıyla çelişmeyen uygun çevre koşullarını aramak durumundadırlar. Eski Türklerde, hayvanlarını besleme ve barındırmada da kolaylık sağlandığından, ikinci çözüm daha geçerli olmuştur. Yaylaya çıkma geleneği insanlara, yazın bunaltıcı sıcağından kurtulmanın yanı sıra, uygun bir yaşam ortamı oluşturma olanağını sunmuştur. Bugünkü Kazakistan ve Kırgızistan sınırları içinde kalan bölgeler, ılıman iklimi, verimli toprakları, kolay sulama olanaklarıyla yerleşik düzene geçebilmek için uygun koşullar sağlamıştır⁷⁸. Kırgızistan da ilk konutlar, çağımızdan 2000 yıl önce yapılmaya başlanmıştır. 1964 yılında Çu Ovasındaki Karabaltı suyu çevresinde yapılan arkeolojik kazılarda, M.Ö. III. yüzyıla tarihlenen Wu-Sun (Usun) dönemi konutları ortaya çıkarılmıştır⁷⁹.

Yerleşik yaşamın eski Türklerdeki gelişmiş temsilcilerinin, Uygurlar olduğu bilinmektedir. Türklerin en eski yerleşim yerleri Çu ve Talas bölgeleridir⁸⁰. Akbeşim, Türklerin yerleşik yaşam merkezlerine ait en eski örnek ya da örneklerden biri olduğu

⁷⁷ Önder Küçükerman, *Anadolu Türk Evinde Odalar*, İstanbul 1973, s.94. ; Cengiz Eruzun , “Turkish house”, *Process*, S. 93, Tokyo 1990, 46.

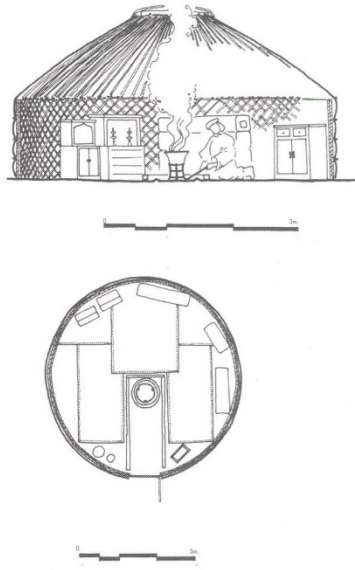
⁷⁸Sözen, *Türklerde Ev Kültürü*, s.23.

⁷⁹Sözen, *Türklerde Ev Kültürü*, s.23.

⁸⁰Sözen, *Türklerde Ev Kültürü*, s.23.

belirtilmiştir⁸¹. Akbeşim kazılarında, bina kalıntıları iki Buda tapınağı, bir kilise ve bir şato olmak üzere önemli buluntular ortaya çıkmıştır⁸².

Taşınabilir evler “yurt”, “alacık” ya da “topak ev” olarak adlandırılan çadırlardır⁸³. Eski Türk çadırlarının en önemli iki özelliğinden birincisi, taşıma kolaylığı sağlayan hafif malzemeden oluşan bir yapıya sahip olmasıdır. İkincisi ise, kurulup sökülebileceği kolaylığının sağladığı olanaklardır. Bu iki özellik, çadıra geçici yerleşmeler için en uygun barınak niteliği kazandırmıştır. Üstü kubbeli ve silindirik gövdeli olan yurt çadırlarının boyutları, içinde yaşayan birey sayısına göre değişir⁸⁴ (Çizim 2).

Çizim 2.2. Çadır ve Bölümleri (D.Kuban)

Anadolu’da hala çeşitli çadırlar Türkmen toplumları tarafından kullanılmaktadır. Böylelikle çadır, yüzyıllardır Türkler tarafından içinde oturulan önemli bir mesken türü olmuştur. Çadırın Türk evi ile olan ilişkisi yanında, kümbetlerle biçim yönünden benzerliğine de dikkat çekilmiştir⁸⁵.

⁸¹ Cezar, *Anadolu Öncesi Türklerde Şehir ve Mimarlık*, s. 30.

⁸² Cezar, *Anadolu Öncesi Türklerde Şehir ve Mimarlık*, s. 31.

⁸³ Haşim Karpuz, *Türk İslam Mimarisinde Erzurum Evleri*, Kültür Bakanlığı Yay, Ankara 1993, s. 2.

⁸⁴ Karpuz, *Türk İslam Mimarisinde Erzurum Evleri*, s.3; İlgün, *Geleneksel Yozgat Evleri*, s.25-26.

⁸⁵ Erdem Aksoy, “Ortamekan”, *Türk Sivil Mimarisinde Temel Kuruluş Prensipleri*, *Mimarlık ve Sanat*, S. 7-8, İstanbul 1963, 67.

Çu Ovasındaki Sarığ kenti ve Talas Ovasındaki Aktepe yerleşkesinde yapılan incelemelerde, duvarları dövülmüş kilden yapı, 18x17 m. ebatlarında bir avlu içerisinde 6 odadan oluşan bir ev tespit edilmiştir. Bu evin, üç odasının yaşama amaçlı ve diğer odaların üretim ve depolama amaçlı olduğu anlaşılmıştır⁸⁶.

Anadolu'nun çeşitli kesimlerinde rastlanan geleneksel orta sofalı ev tipleri, Merv ve Tirmiz'deki araştırmalarda ortaya çıkmıştır. Oysa Türklerden önce Anadolu evlerinde böylesine simetrik bir plan tipine rastlanmamıştır. Orta sofalı evlerin Anadolu'da yaygınlaşmasında Türklerin katkısı oldukça fazladır. Bu arada, orta sofalı plan tipleri, sonradan daha gelişmiş bir yapı türü olarak ortaya çıkan medrese ve saraylara da yansımıştır⁸⁷.

Merv ve Tirmiz çevresinde bulunan evlerin en ilgi çekici yönü, ortada bir sofanın yer alması ve sofanın çevresinde dört eyvanın ya da eyvanımsı mekanın bulunmasıdır (Foto 2.1). Bu evlerin ikinci ilgi çekici yönü ise odaların, köşelerde yer almasıdır. Saraylarda, bu üstü örtülü sofanın yerini avlu almıştır. Eyvanlı plan şeması, XI. ve XII. yüzyıllarda Merv ve diğer kentlerdeki Selçuklu saraylarında, Gazneliler döneminin ünlü Leşkeri Bazar'ında ve Gazne'deki III. Mesud sarayında kullanılmıştır⁸⁸.

Foto 2.1. Sultan Sencer Türbesi

⁸⁶ Sözen, *Türklerde Ev Kültürü*, s.26.

⁸⁷ İlgün, *Geleneksel Yozgat Evleri*, s.26.

⁸⁸ Sözen, *Türklerde Ev Kültürü*, s.26-28.

Anadolu'da günümüze ulaşabilen orta ve iç sofalı plan tiplerinin, Anadolu öncesi Türklerde uygulanmış olması, Anadolu'da da değişik boyutlarda uygulanmasını sağlamıştır. Türklerden önceki eski Anadolu ev tiplerinde böylesine simetrik bir düzene rastlanmamıştır. Türklerin uygarlık ve yaşama kültürlerinin mekan örgütlenmesi açısından, Anadolu evi üzerindeki etkileri, bugün daha açık belirlenebilmiştir. Bu nedenle sofalı ve eyvanlı plan tiplerinin Anadolu'da yaygınlaşmasında Türklerin etkili olduğunu görürüz.

2.6. ANADOLU SELÇUKLU DÖNEMİ TÜRK EVİ GELENEĞİ

Selçuklu çağındaki ev mimarisi hakkında maalesef elimizde yeterli bilgi bulunmamaktadır. Bu konuda ayrıntılı bilgileri, Kaşgarlı Mahmud'un Divan-ü Lügat-it Türk adlı eserinde görürüz. Galina Pugaçenkova'nın Merv ve Tirmiz çevrelerinde yaptığı araştırmalarda XII. – XIII. yüzyıllara ait evlere rastlanmıştır⁸⁹. Bu evler, ortada geniş avlunun dört yanında eyvanlar ile köşelere sıkıştırılmış odalardan meydana gelmektedir⁹⁰.

XI. yüzyıldan başlayarak Anadolu'ya yayılan Türkler, bu bölgede Bizanslılar ile karşılaşmışlardır. Etnik ve kültürel açıdan heterojen bir yapı gösteren XI. yüzyıl Bizans Anadolusu'nun bu çehresi, Türklerin Anadolu'ya yerleşmesiyle birlikte daha da zenginleşerek kısa sürede Selçuklu Anadolu'suna dönüşmüştür⁹¹.

Türkler, ele geçirdikleri kentlerde zaman yitirmeden yönetim ve yaşama mekanları oluşturmuşlardır. Anadolu'da yerleşim merkezlerindeki Selçuklu dönemi yönetim yapılarının çoğunun merkezde değil, sur duvarına bitişik olarak ya da kentin varoşlarında yapıldığı bilinmektedir. Öte yandan kimi saray ve evler, kırsal alanlarda yer almaktadır. Kayseri yakınlarındaki Keykubadiye ve Beyşehir Gölü kıyısındaki Kubadabad, Konya Alaadin Köşkü, bu uygulamanın örnekleri olarak karşımıza çıkmaktadır⁹² (Foto 2.2).

⁸⁹ Cezar, *Anadolu Öncesi Türklerde Şehir ve Mimarlık*, s. 216; Karpuz, *Türk İslam Mimarisinde Erzurum Evleri*, s. 3

⁹⁰ Cezar, *Anadolu Öncesi Türklerde Şehir ve Mimarlık*, s. 216; Karpuz, *Türk İslam Mimarisinde Erzurum Evleri*, s. 3.

⁹¹ İlgün, *Geleneksel Yozgat Evleri*, s.27.

⁹² Sözen, *Türklerde Ev Kültürü*, s.32.

Kubadabad ve Keykubadiye saray yapılarının, Anadolu Selçukluları döneminden günümüze ulaşabilmiş en önemli yapılar olduğu bilinmektedir. İbn-i Bibi'ye göre⁹³, Kubadabad'ın kurulmasını, Kayseri' den Antalya' ya giderken geçtiği Konya'daki Beyşehir gölü çevresini cennet bahçesi kadar güzel bulan Alaeddin Keykubad emretmiş olup 1236 yılında, av emiri ve mimarbaşılık görevini sürdüren Vezir Sadedin Köpek sorumluluğunda ve Sultanın çizdiği kroki doğrultusunda yapılan Kubadabad Sarayı, değişik amaçlı olan birimlerden oluşmuş bir yapılar topluluğu olarak dikkat çekmektedir. Eyvanların, yapıların ağırlık merkezini oluşturması ve Selçuklu dönemi evleri konusunda ipuçları içermesi, bu yapı topluluğunun en önemli özelliği olduğunu göstermektedir⁹⁴ (Foto 2.3).

Foto 2.2. Konya Alaeddin Köşkü (M.Sözen)

⁹³ Sözen, *Türklerde Ev Kültürü*, s.31.

⁹⁴ Sözen, *Türklerde Ev Kültürü*, s.31.

Foto 2.3. Beyşehir Gölü Kenarındaki Kubadabad Sarayı (M.Sözen)

Selçuklu ve beylikler dönemi evleri konusunda yeterince bilgi verecek örneklerin günümüze ulaşmamış olması, farklı mimari eserlerden faydalanmamızı gerektirmektedir. Bu mimari eserlerde dayanıksız yapı malzemelerinin kullanılması, çoğunun bütünüyle günümüze ulaşmasını engellemiştir.

Büyük Selçuklu ve Anadolu Selçuklu dönemi evleri, derin temeller kazılarak yapılmıştır. Evlerin yapı malzemesi olarak da kerpiç ve tuğlanın yanı sıra ahşabın da kullanıldığı bilinmektedir. Evin giriş, direk gibi unsurları, kapı ve pencere söveleri, kapı kanatları, odaların tavan ve döşemeleri, genellikle ahşaptan yapılmıştır⁹⁵.

Evlerin önünde çoğunlukta bir avlu veya çitle çevrilmiş bir bahçe bulunmaktadır. Giriş kapısından evin merkezi olan sofaya geçilmektedir. Selçuklu dönemi ev mimarisinin önemli birimlerinden biri de mutfaktır. Mutfak, aşlık, aş ocağı,

⁹⁵ Karpuz, *Türk İslam Mimarisinde Erzurum Evleri*, s.3.

aş damı gibi adlarla anılmaktadır. Mutfak içerisinde görünçlük veya sergen denilen raflar, ocak, tandır yer almaktadır⁹⁶.

2.7. OSMANLI DÖNEMİ TÜRK EVİ GELENEĞİ

Türk evi, Osmanlı medeniyeti gibi birçok unsuru içine alan farklılıklar içerisinde kendine has özellikleriyle dikkat çeken bir konut türüdür. Tarihi kaynaklardan öğrendiğimize göre Anadolu'nun fethinden sonra Oğuz boyları, şehirlerdeki mevcut Bizans konutlarını kullanmış ve yeni konutlar inşa etmişlerdir. Köyler ve yaylalara yerleşen halk, çadırlarda barınmıştır. Yeni kurulan yerleşmelerde ve konar-göçer Türk boylarının yerleşik hayata geçişlerinde bu eski konutların, çadırların etkisi büyük olmuştur.

Osmanlıların beylik ve imparatorluk dönemlerinde yapılan mimari eserlerinde belirgin gelişmeler olmuştur. Özellikle devletin yönetim anlayışından dolayı mimari anlamda gelişmeler gözlenmiştir. Her bir Osmanlı eserine bakıldığında, toplumsal özelliklerin mimari eserlere yansıdığı ve bu eserlerin biçimlenmesinde önemli etken olduğu görülmektedir. Osmanlı devletinin kurulduğu dönemden günümüze kadar, sınırlı sayıda konut örneği ulaşmıştır. Bu yüzden elimize geçen bilgiler de sınırlıdır⁹⁷. Bu dönemde yapılan konutlar tek katlı veya asma katlı olarak yapılmıştır. Evlerde yapı malzemesi olarak taş ve kerpiç, ağırlıklı olarak kullanılmıştır. Dış sofalı plan tipi, yaygın olarak kullanılan plan tipi olmuştur. Odalar arasında eyvan yer almaktadır. Pencere sokağa değil sofaya bakmaktadır. Evler, kırma çatılı, geniş saçaklı olup çıkmaları bulunmamaktadır. Pencere camsız, parmaklıklı ve kapaklıdır. Tepe pencereleri daha küçük ebatlardadır⁹⁸.

XVII. yy. evlerinde aynı plan sisteminin devam ettiği iki katlı evlerde kışlık kullanım için ara katların yapıldığı görülmektedir⁹⁹. Duvarlar, kalın taş ve kerpiç malzemeden yapılmıştır. Odaların sofaya bakan duvarları çatkı dolgu tekniğinde yapılmıştır. Dış cephede pencere sayıları az tutulmuştur. Sofa önündeki direkler, oymalı başlıklı veya Bursa kemeri ile süslenmiştir. Odalar arasında eyvan ve sofanın iki

⁹⁶ Bahaddin Ögel, *Türk Kültür Tarihine Giriş*, III, Ankara 1978, 43; Karpuz, *Türk İslam Mimarisinde Erzurum Evleri*, s.3.

⁹⁷ Sözen, *Türklerde Ev Kültürü*, s.49.

⁹⁸ İlgün, *Geleneksel Yozgat Evleri*, s.29.

⁹⁹ İlgün, *Geleneksel Yozgat Evleri*, s.29.

yanında sekiler yer almaktadır. Bu sekiler XVII yy. sonlarında kapatılarak orta sofalı plan tipleri oluşmuştur. Bu dönemden sonra evlerde sokağa bakan çıkmalar yaygınlaşmış, odalarda yola bakan pencereler yapılmıştır. Evin yapım tekniğinde gelişmeler olmasından dolayı daha estetik evler yapılmaya başlanmıştır. Çatki sisteminin yaygın kullanılmasıyla evin dışa bakan pencere sayıları da artmıştır. Planlarda önemli değişiklikler oluşmuş, orta sofalı plan tipleri yaygınlaşmıştır. Evin oda ve eyvan sayılarının artmasıyla beraber T biçimli, dışa açık, haç biçimli sofalar tasarlanmıştır. Sofa direkleri Bursa kemerli, bağdadi sıvalı ve üzeri nakışlıdır. Bu gelişmeler özellikle Edirne ve İstanbul'da uygulanmıştır¹⁰⁰. Taşrada dış sofalı ev tipleri uygulaması hala devam etmektedir. Bu dönemde açık sofanın direkleri kapanmaya başlamıştır. Köşk odaları çıkmalarla sofadan taşırılıp, odalar büyüüp ve iki yöne çıkma yaparak dış cepheyi hareketlendirmiştir. Bu ortamda oda kapıları pahlı köşelere yerleştirilmiş olup çıkmalar uzun desteklere taşıtılmıştır.

XVIII. yüzyılın ilk yarısında Osmanlı dönemi konut mimarlığı, Barok etkisi altında kalmıştır¹⁰¹. Plan aynı kalsa bile, yapı ve oda öğeleri, zamanla Barok üslubun biçim ve süslemesini en yoğun biçimde yansıtmıştır. Kalem işi süslemeler, duvarlarda, özellikle raf üstünde çerçeveli bölmeler içinde görülmeye başlamıştır. Dış cephede bu süsler, daha az oranda uygulanmıştır. Ahşap oymalar da barok kıvrımlardan etkilenmiştir. Çıkma altları ve saçaklar eğri yüzeyli, bağdadi sıvalı yapılmaya başlanıp nakışlarla süslenmiştir. Sofa direkleri de artık Bursa kemerli değil, daire ve S biçimli barok kemerli, bağdadi sıvalı ve nakışlı olarak yapılmıştır. Köşe kapılarının üzerindeki pahlı yüzeyler, kavisle tavana kadar birleşip, sofa – eyvan arası, bağdadi sıvalı, kemerli bir direk ile bölünmüştür. Bu yüzyılın sonlarına doğru barok etki, planda da kendini göstermiş ve ilk kez İstanbul'da oval sofalar uygulanmaya başlamıştır¹⁰² (Çizim 2.3). Küçüksu Kasrı'ndaki ağır süsleme anlayışı, kasrın demir parmaklıklarından başlayarak taş ve mermerle oluşturulan cephenin bütün ayrıntılarında izlenmektedir (Foto 2.5.).

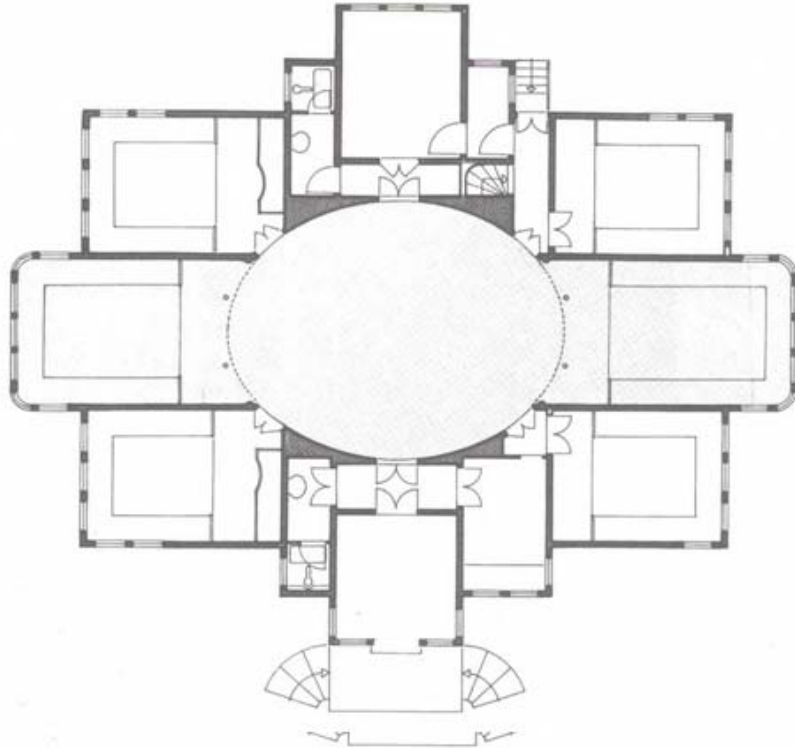
¹⁰⁰İlgün, *Geleneksel Yozgat Evleri*, s.29-30.

¹⁰¹Sözen, *Türklerde Ev Kültürü*, s.51.

¹⁰²İlgün, *Geleneksel Yozgat Evleri*, s.31.

Foto 2.4. Barok Etkili Girişi İle Edirne Evlerinden Bir Örnek

Çizim 2.3. İstanbul Nispetiye Köşkü XIX. Yüzyıl Oval Plan Tipi (S.H.Eldem)

Barok uygulamalarının ardından Ampir üslubun etkisi de XIX. yüzyılda II. Mahmud döneminde ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu etki ile birlikte daha sade yapılar yapılmakta, eğri yüzeyler yavaş yavaş kaybolmaktadır¹⁰³. Cephelerde ve iç mekanda gereksiz süslemeler yapılmamaktadır. İç sofalı planın daha çok uygulandığı görülmektedir. Ahşap çatkı, sıvalı veya ahşap kaplı olarak yapılmıştır. Çıkmalar azalmış, saçaklar ise daralmış ve ahşap lambri ile kaplanmıştır. Artık camlı olan pencereler büyümüş, çoğalmış ve sofalarda yere kadar alçalmış, üstleri dairesel kemerli yapılmıştır. Tepe penceresi ve tahta kapaklar uygulanmamaktadır. Cephelerde yarım gömme sütunlar, üçgen alınlıklar, daire ve düz kemerler, kabartma kilit taşları bazen sıvayla da yapılmış, bezemesiz, ama iri silmeler, şemseler, rozetler, çevresi ışınal madalyonlar, tuğralar, gırlantlar, akantus ve defne yaprakları, silahlar, bayraklar ve meşalelerle yapılan armalar, müzik aletleri, vazolar ve çiçekler, ampir üslubunu belirleyen özelliklerdir. Pencere üstleri, üçgen alınlıklı ya da yarım daire kemerli silmelerle bezelidir. Odalara köşeden girişler kalkmış, iç duvarlara, alçıdan kabartma çitalarla çerçeveler, bazen de bunların içlerine kabartma çiçek demetleri yapılmıştır. Dolap cepheleri yalınlaşıp, ortada yarım yuvarlak planlı bir çiçeklik nişi ve rafı yer almaktadır. Bunların iki yanında küçük hücreleri olanlara şerbetlik adı verilmektedir¹⁰⁴ (Foto 2.6).

¹⁰³ Sözen, *Türklerde Ev Kültürü*, s.52.

¹⁰⁴ Sözen, *Türklerde Ev Kültürü*, s. 50-51.

Foto 2.5. Küçük Su Kasrı Cephe Süslemesi (M.Sözen)

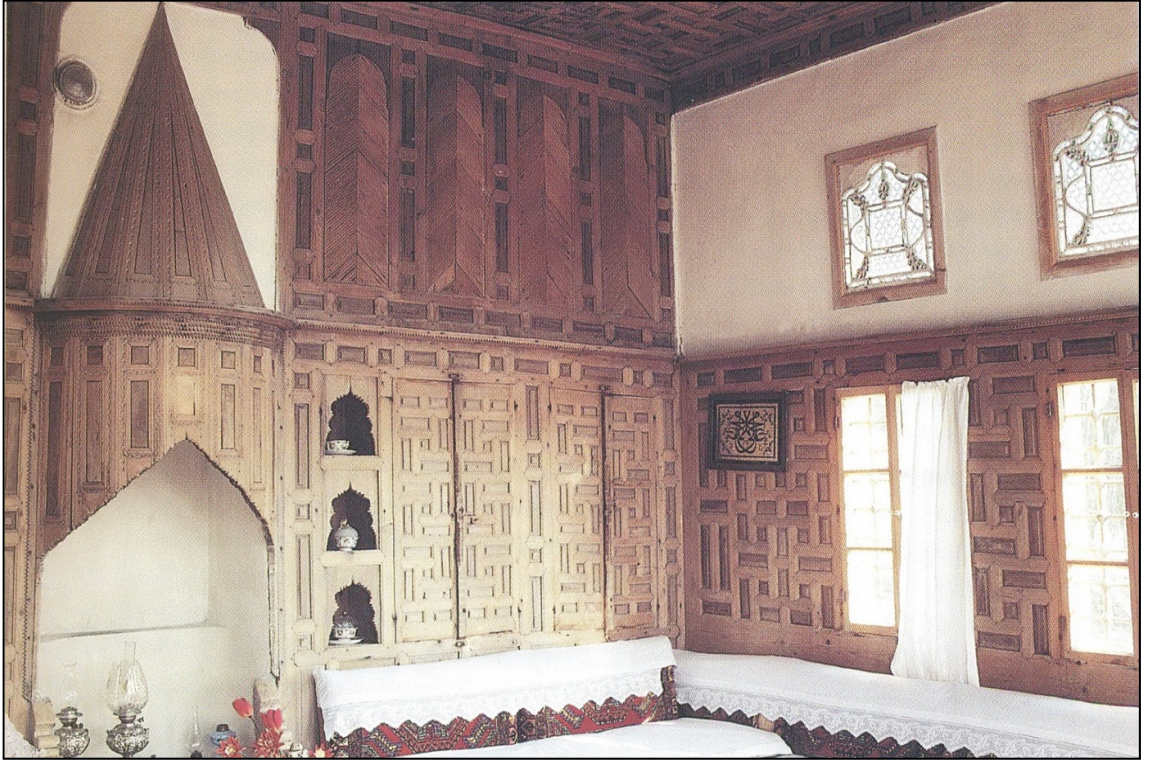

Foto 2.6. Safranbolu Evinden Ocak ve Sedir (Oda Biçimlenişi-Ö.Küçükerman)

İstanbul'da 1900'lerden sonra da Art nouveau üslubu yaygınlık kazanmaya başlamıştır. İstanbul'da çalışan İtalyan Mimar Raimondo D'Aronco'nun bu üslup üzerinde etkisi oldukça fazladır. Bu üslup önce kagir, sonra da ahşap yapılara uygulanmış, İstanbul Art nouveausı olarak da adlandırılıp 1920'lere kadar devam etmiştir. Dönemin dikkat çeken kule ve çatı katı balkonlarına da bu üslup uygulanmıştır. Pencereler, yan yana eklenerek genişlemiş ve üstleri küçük karelere bölünerek renkli camlarla süslenmiştir. 1910'lerden Cumhuriyetin ilk yıllarına kadar, Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi olarak da adlandırılan üslupta yapılan evlerde, Selçuklu ve Osmanlı mimarlığının anıtsal taç kapıları, Bursa kemeri, kaş kemer, sivri kemerler, geniş saçaklar, yazıtlar, çerçeveler içinde rumi ve palmetler, örgü silmeler, niş motifleri, mukarnaslar ve geçmeli yıldız motifleri görülmektedir. Bu evler ahşap ve kagir olarak yapılmış, bir anlamda, günümüzün konutlarına geçişi sağlamıştır ¹⁰⁵ (Foto 2.7).

¹⁰⁵ Sözen, *Türklerde Ev Kültürü*, s.52.

Foto 2.7. Birinci Ulusal Mimarlık Dönemine Ait İstanbul’ da Bir Ev (M.Sözen)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRK EVİ PLAN TIPLERİ

Türk evinde planı oluşturan unsurlar, insanoğlunun ihtiyacına göre ortaya çıkmıştır. Anadolu Türk evi, iklim ve malzeme şartlarına bağlı olarak değişik plan tipleri gösterir. Aynı zamanda bölgenin sosyal anlayışı ve ekonomisi de evin planlamasında rol oynamaktadır. Dinin ve inançların da planlamanın oluşumunda etkisi büyüktür. Türk evlerinin diğer bölgelerdeki evlere bu kadar benzemesinin sebebi de budur.

Batı Karadeniz Bölgesi'nde ormanlık, nispeten bol yağışlı bir bölgenin ürünü olan evler, XVIII. yüzyıl sonuna kadar açık sofalı plan tiplerini korumuşlardır. Daha sonraki gelişimleri ise, iç ve orta sofalı plan tipinde uygulanmıştır. Bu plan tipleri, Marmara Bölgesi'nde kullanılan konut tipi ile benzerlik göstermekte ve XVII. yy.'a kadar inen örnekleri bulunmaktadır¹⁰⁶. Açık sofalı planda iki odalı tipler, kareye yakın bir dikdörtgen plan üzerine kurulmuştur. Kalabalık ailelerde oda sayıları artarak, odaların yan yana gelmesiyle evlerin genişlediği görülür. Odalar, geleneksel evlerin hemen hemen tüm bölgelerde rastlanabilen özelliklerine sahip olup, sofa ve odaların plan şemasındaki yerleri, arazi eğimi, manzara, iklim koşullarının değerlendirilmesiyle belirlenmiştir¹⁰⁷.

Evlerin plan tiplerinde mekan düzenlemesine göre; sofa biçimi ve odaların dizilişine göre plan tipleri sınıflandırılmıştır. Bu konu üzerinde başta Sedat Hakkı Eldem olmak üzere plan tipleriyle¹⁰⁸ ilgili öneriler ortaya atılmıştır. Bu önerilere göre; sofasız evler, dış sofalı evler, iç sofalı evler, orta sofalı evler diye dört plan tipine ayrılmıştır¹⁰⁹.

¹⁰⁶ Bu konu hakkında daha detaylı bilgi için bakınız. Eldem, *Türk Evi Osmanlı Dönemi*, I, 58.

¹⁰⁷ Metin Sözen- Cengiz Eruzun, *Anadolu' da Ev ve İnsan*, Emlak Bankası Kültür Yay, İstanbul 1992, s.139.

¹⁰⁸ Eldem, *Türk Evi Osmanlı Dönemi*, I, 58.

¹⁰⁹ Küçükerman, *Anadolu Mirasında Türk Evi*, ss.144-145; Arseven, *Türk Sanatı Tarihi*, I, s. 570; Karpuz, *Türk İslam Mimarisinde Erzurum Evleri*, s. 5.

Türk evinin planlanması, oda, sofa ve önündeki hizmet alanının birbirini dikine kesmesi ve bu iki eksenin oluşturduğu bölümlere yerleştirilmesiyle ev plan tipi belirmiştir.¹¹⁰

Türk evi, kent dokusu içerisinde daracık sokaklar üzerinde yer almıştır. Geniş bahçeler içerisinde inşa edilen evler de bulunmaktadır. İster kent içerisinde, isterse kırsal alan içerisinde olsun, evlerin bahçeleri olduğu bilinmektedir. Yüksek bir duvarla çevrili bu bahçeye, sokak kapısı ile girilmektedir. Bahçe içerisinde, kuyu, çardak, bir çiçeklik vb. bulunmaktadır.

Evler çoğunlukla iki katlı olup önceleri tek kat olan Türk evleri, zemin katın yükseltilmesiyle iki katlı hale dönüşmüştür.

Evlerin zemin katları genellikle, ahır, depo, kiler olarak kullanılmaktadır. Birinci kata ahşap bir merdivenle çıkılmaktadır. Ev birden fazla katlı ise, asıl yaşanan yer, üst kat olmaktadır. Esas yaşama katında, sofa ve sofaya açılan odalar bulunmaktadır. Mutfak, zemin katta veya bahçe içerisinde yer almaktadır. Evlerin helaları da zemin katta veya bahçenin bir kenarına yerleştirilmiştir.¹¹¹

Türk evinin, dört plan tipinden başka yine farklı tipleri vardır. Bu plan tiplerinin dışında da yine ev plan tipleri vardır. Ancak en çok başta sayılan dört tipe rastlanmaktadır. Zaman içinde plan tipleri evin, ailenin, sosyal durumuna göre uygulanmıştır.¹¹²

Türk ev mimarisinde olduğu gibi, Akçakoca evlerinde de plan şeklinin asıl belirleyicisi ve merkezi sofadır. Ev planları, genellikle sofanın etrafında şekillenir. Ancak zamanla ihtiyaçlara göre Akçakoca evleri, değişikliklere maruz kalmıştır. İncelenen evlerde iç sofalı ve orta sofalı plan tipi yaygındır.

3.1. SOFASIZ PLAN TİPİ

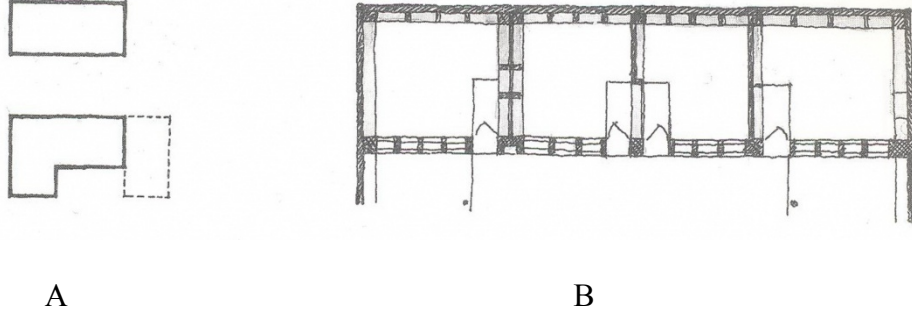
Türk evinin en ilkel plan tipidir. Odalar birbirinden bağımsız olarak yapılmıştır. Her bir odaya dışarıdan bir kapıyla girilmektedir. Bu tip genelde Anadolu'nun güney bölgelerinde görülmektedir. Odalar arasında balkon geçitler kullanılmıştır. Balkonların

¹¹⁰ Doğan Kuban, "Türk Ev Geleneği Üzerine Gözlemler", *Sanat Tarihimizin Sorunları*, İstanbul 1975, 192-211.

¹¹¹ Eldem, *Türk Evi Osmanlı Dönemi*, I, 17.

¹¹² Eldem, *Türk Evi Osmanlı Dönemi*, I, 18.

üzeri örtülmüştür. Sıcak bölgelerde daha çok karşımıza çıkan bu plan tipi, oda sayısı arttığında odalar avlu etrafında kanat şeklinde uzanmaktadır. Odaların arasında eyvan da kullanılmaktadır. Eyvanların avluyla doğrudan bağlantısı vardır¹¹³. Bu plan tipinin ekonomik şartlarla da ilgisi vardır. Örneğin İstanbul'da bu plan tipine rastlanmamıştır (Çizim 3.1.).

Çizim 3.1. a) Sofasız Plan Tipi, b) Antalya Kavuçuk Evi (M.Sözen)

3.2. DIŞ SOFALI PLAN TİPİ

Anadolu'da Hitit ve Hellenistik dönemi evlerinde de uygulanmış olup bu tipoloji, en erken plan gelişim aşamasına işaret etmektedir¹¹⁴.

Dış sofalı plan tipi, sofasız plan tipini izleyen aşamadır. Odalar arasındaki bağlantı sofa ile sağlanmaktadır. Bu tipte simetrik plan uygulaması yoktur. Genellikle serbest bir düzende gelişir. Bu tipin, Türklerden önce Anadolu'da uygulandığına dair bilgiler bulunmaktadır. Ancak Horasan dolaylarında da izlerine rastlanması, Türk evindeki dış sofanın doğu kökenli olduğunu ortaya koymaktadır¹¹⁵.

Dış sofalı plan tipi, yerine göre ön sofalı, köşe sofalı olabilir. Açık sofalı, hayatlı, sergahlı, sayvanlı ev olarak da adlandırılmıştır¹¹⁶. İklimin elverişli olduğu bölgelerde bu plan tipi günümüze kadar uygulanmıştır. Dış sofalı plan tipi daha çok,

¹¹³ Eldem, *Türk Evi Osmanlı Dönemi*, I, 18.

¹¹⁴ Yüksel Sayan, *Uşak Evleri*, Kültür Bakanlığı Yay, İstanbul 1997, s.100.

¹¹⁵ Sözen, *Türklerde Ev Kültürü*, s.86.

¹¹⁶ Eldem, *Türk Evi Osmanlı Dönemi*, I, 18

Akdeniz ve Ege bölgelerinde yaygınlaşmıştır. Dış sofalı plan tipi de kendi arasında şu şekilde sınıflandırılmıştır¹¹⁷:

- Dış sofalı, tek odalı plan tipi,
- Dış sofalı, iki odalı plan tipi,
- Dış sofalı, eyvanlı plan tipi,
- Dış sofalı, iki odalı ve köşklü plan tipi,
- Dış sofalı, köşklü ve eyvanlı plan tipi,
- Dış sofalı, bir ucu odalı plan tipi,
- Dış ve köşe sofalı plan tipi,
- Bir veya iki kollu oda sırasıyla çevrilmiş dış sofalı plan tipi olmak üzere sekiz tiptir¹¹⁸.

Dış sofalı evlerde simetriye fazla önem verilmeyip, plan genellikle serbest şekilde olmuştur. Dış sofalı plan, en basit ve orijinal şekliyle, bir oda sırası ve önündeki sofadan oluşur. Bu sade plana zenginlik veren eyvan ve köşklüdür¹¹⁹. Eyvanlar oda sıralarını kesmeye ve sofayı genişletmeye yararken köşkler, plana büyük değişiklik veren eleman olmuştur. Köşkerin köşk oda şeklinde gelişmesiyle sofanın bir veya iki yüzünün oda ile çevrilmesi yolunda ilk adım atılmıştır. Oda sıralarının L veya U şeklinde sofanın etrafında toplanmasıyla daha toplu ve ekonomik planlar oluşturulmuştur. Köşe sofalı planlar ise, genellikle üç oda ile elde edilmiştir. Dış sofanın cephenin ortasına getirilip, arkadaki oda sırasına iki yanda ve cephe ile aynı yüzde odalar eklenmesi ile sofa kısalarak iç sofalı plan tipine büyük benzerlik kazandırmıştır. Bu tip fevkani olduğunda sultan yapısı ismiyle anılmıştır¹²⁰ (Çizim 5).

Çorum¹²¹ ve Çankırı¹²² illeri ve çevrelerinde XVII. yy. sonundan itibaren XIX. yy' a kadar dış sofalı plan şemaları korunarak gelmiştir. XIX. yy'dan sonra sofalar kapanmaya başlamış ve daha korunaklı yapılmıştır¹²³.

¹¹⁷ Eldem, *Türk Evi Osmanlı Dönemi*, I, 18.

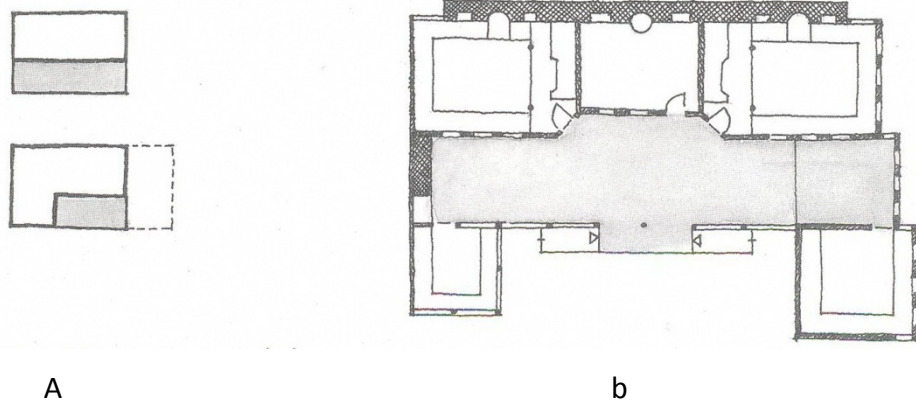
¹¹⁸ Eldem, *Türk Evi Osmanlı Dönemi*, I, 18.

¹¹⁹ Eldem, *Türk Evi Osmanlı Dönemi*, I, 19.

¹²⁰ İlgün, *Geleneksel Yozgat Evleri*, s.21.

¹²¹ Mahmut Akok, "Çorum'un Eski Evleri", *Arkitekt*, C.XX/ 237-238, Ankara 1951, 171.

¹²² Mahmut Akok, "Çankırı'nın Eski Evleri", *Arkitekt*, C.XXII/ 261-262, Ankara 1954, 144.

Çizim 3.2. a) Dış Sofalı plan tipi, b) Kula Beyoğlu Evi (M.Sözen)

3.3. İÇ SOFALI PLAN TİPİ

İç sofalı plan tipinde sofa, planı ortadan ikiye bölmekte, her iki tarafına da odalar dizilmektedir. Bu plan tipine Karnı Yarık adı da verilmektedir. Bu plan türünün daha geç dönemlerde uygulanmaya başlandığı ve XIX. yüzyılın sonlarından itibaren yaygınlık kazandığı bilinmektedir. Bu plan tipini de kendi arasında sınıflanmıştır¹²⁴. Bunlar;

- İki yüzlü, iç sofalı, iki odalı plan tipi,
- İki yüzlü, ikiden fazla odalı, iç sofalı plan tipi,
- Bir yüzlü, iç sofalı plan tipi,
- Eyvanlı ve yan sofalı plan tipi olmak üzere dört çeşittir¹²⁵.

Sofanın iki tarafına dizili oda sıralarından birinin küçük olmasıyla iç sofa, biraz dışarı taşmaktadır. Bazen sofanın pencere duvarına birer köşk veya sekilik ilave edilmiştir. İç sofalı evlerde genellikle iki yüzlü sofa, yani iki cephesi açık veya pencere olan sofa tercih edilmiştir. İç sofa, ihtiyaca göre yan sofa, eyvan veya merdiven sofası ilave edilerek yer yer genişletilmiştir. XIX. yy.'da geniş ve ferah merdivenler, sofanın içinde üç kollu merdivenler şeklinde yapılmıştır¹²⁶. İç sofalı plan tipi, kullanım açısından en yaygın olanıdır. Bu tip, hem sağlık, hem de ekonomik açıdan tercih

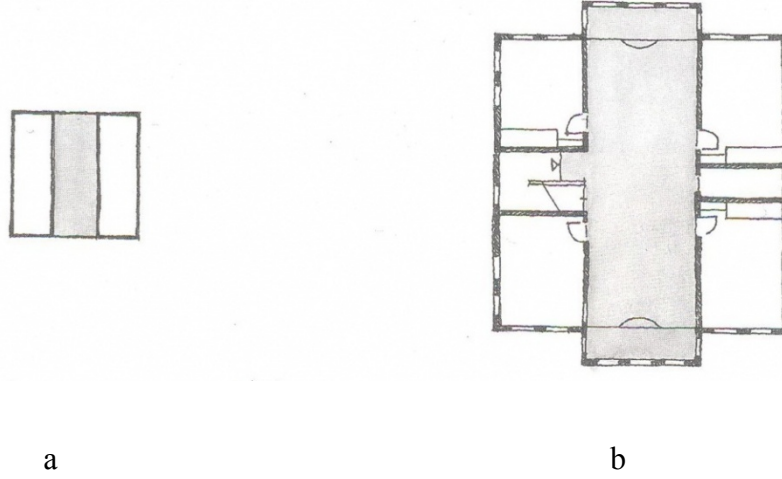
¹²³ Eldem, *Türk Evi Osmanlı Dönemi*, I, 18.

¹²⁴ Eldem, *Türk Evi Osmanlı Dönemi*, I, 18.

¹²⁵ Eldem, *Türk Evi Osmanlı Dönemi*, I, 18.

¹²⁶ Eldem, *Türk Evi Osmanlı Dönemi*, I, 18.

edilmiştir. Odaların sofanın iki tarafına dizilmesiyle sofa sahasından ve dış duvarlardan tasarruf edilmiştir. Odalar arasındaki geçiş de kolaylaşmıştır. Bununla birlikte sofanın tabiat ve bahçe ile yakınlığı azalmıştır. Bu tip daha ziyade şehir evi karakterini taşımaktadır. Oda kapılarının pahlanmış oda köşelerine yerleştirilerek açılması ve dolayısıyla sofa orta kısmında bir genişleme oluşturulması ile bu tipin orta sofalı plan tipine yaklaşması sağlanmıştır¹²⁷. Bu plan tipi daha çok Anadolu'nun özellikle kuzey kesimle

Çizim 3.3. a) İç sofalı plan tipi, b) Konya Dede Evi (M.Sözen)

İncelenen evlerde bu tipe rastlanması kullanım açısından rahat olması, iklim ve geleneklerin yavaş yavaş değişmesidir.

4.4. ORTA SOFALI PLAN TİPİ

En geç uygulanan plan tipidir. XVIII. ve XIX. yüzyıllarda İstanbul'da saray, kasır, köşk gibi orta sofa çok değişik ve ilginç biçimler almış, böylece ev tasarımına zenginlik kazandırmıştır¹²⁸.

Sofanın ortaya alınması ile ev planları daha çok kare veya kareye yakın dikdörtgen haline dönüşmüştür. Evin dört köşesine dört oda yerleştirilmiş, oda aralarına da merdiven, eyvan, hol, kiler, mutfak gibi servis mekanları getirilmiştir.

Sofa önceleri dört köşeliyken, zamanla köşeler pahlandırılmış, sekizgen, çokgen, oval veya eliptik şekiller oluşmuştur. Orta sofanın sekizgen ya da çok köşeli plan tipleri

¹²⁷ Eldem, *Türk Evi Osmanlı Dönemi*, I, 18.

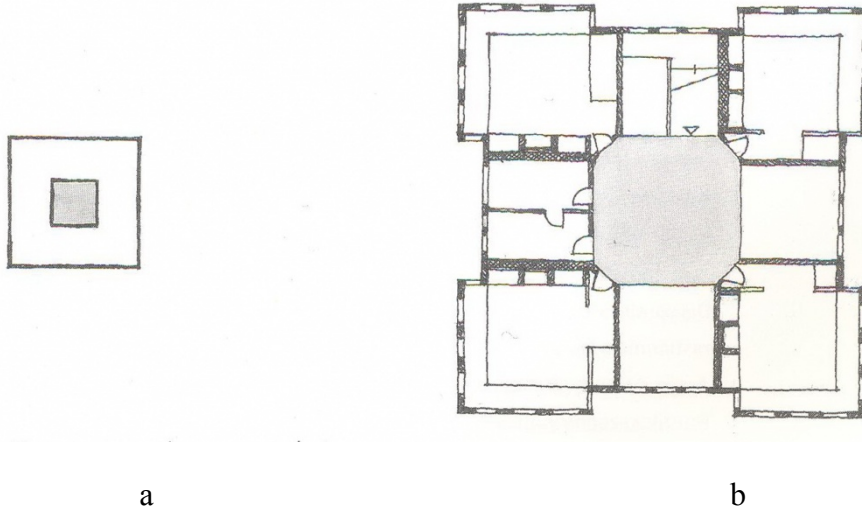
¹²⁸ Eldem, *Türk Evi Osmanlı Dönemi*, I, 18-19.

Asya'da ev ve köşklere yaygın olarak kullanılmıştır. Oval, eliptik plan tipleri ise batının etkisinde kaldığını göstermektedir. Daha çok dekoratif amaçlı olarak yapılmış, bu da görselliği ön planda tutmuştur¹²⁹. Eyvan sayısının birden dörde kadar çıktığı da görülmektedir. Dört eyvanlı tipler, genellikle dört odalı ve birbirine dik, iki simetri eksenslidir. Karşılıklı oda sıralarının çoğalması, sofayı bir doğrultuda uzatmıştır. Bu durumda bazen iki eksenli simetri, bir eksene dönüşebilmektedir. Bu tür sofanın tercihinde en önemli etken mekanın dış hava etkenlerinden olabildiğince korunabilmesi, odalara ulaşımın çok daha kolaylaşması ve planın enine boyuna daha topluca olabilmesidir. Daha çok iklimi soğuk olan kuzey Anadolu bölgelerinde ve şehir evlerinde uygulanmıştır. Özellikle büyük konaklar ve saraylarda uygulanmıştır¹³⁰.

Orta sofalı plan tipini de yine kendi içinde sınıflanmaktadır. Bunlar;

- Dört köşeli orta sofalı plan tipi,
- Pahlı köşeli orta sofalı plan tipi,
- Yuvarlak ya da beyzi orta sofalı plan tipleri olarak üç gruba ayrılmaktadır¹³¹

(Çizim 3.4).

Çizim 3.4. a) Orta sofalı plan tipi, **b)** Safranbolu Gökçüoğlu Evi (M.Sözen)

Bu plan tipi zamanla değişerek çeşitlenmiştir.

¹²⁹ Eldem, *Türk Evi Osmanlı Dönemi*, I, 18-19.

¹³⁰ İlgün, *Geleneksel Yozgat Evleri*, s.23.

¹³¹ Eldem, *Türk Evi Osmanlı Dönemi*, I, 18-19.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

AKÇAKOCA MİMARİ DOKUSU VE TOPOGRAFİK ÖZELLİKLER

4.1. MAHALLELER

Batı Karadeniz Bölümü'nün en batısında yer alan ilçenin, ortasından geçen Çınar Caddesi, sahil boyunca uzanan Akçakoca'nın önemli caddesidir (Foto 10). Akçakoca'nın önemli mahallelerinden olan Yukarı Mahalle, ilçenin en eski mahallesidir. İlçenin diğer mahalleleri; Hacı Yusufklar Mahallesi, Aşağı Mahalle ve Osmaniye Mahallesi'dir.

Foto 4.1. Çınar Caddesi

4.1.1. Yukarı Mahalle

Akçakoca'nın en eski yerleşim yeridir. Cumhuriyet Caddesi, mahallenin önemli yerleşim yerlerindedir. Evler, genellikle bu cadde üzerinde yoğunlaşmıştır. Sokaklar hafif eğimli ve dardır. Yaya ulaşımı da taşıt ulaşımı da yapılacak şekildedir. Nüfus bakımından da en kalabalık mahalledir.

Foto 4.2. Yukarı Mahalle

4.1.2. Hacı Yusufklar Mahallesi

Akçakoca'nın bu mahallesi, yine yerleşimin yoğun olduğu bir mahalledir. Sadık Reis Sokak, bu mahallenin önemli bir sokağıdır. Pınar Yanı Sokak da bir diğer önemli sokak olup bu sokakta Fahriyan Camii, Tekke Sokak' ta da Korfa Camii bulunmaktadır.

Foto 4.3. Hacı Yusufklar Mahallesi

4.1.3. Aşağı Mahalle

Mahallenin en önemli caddesi Talat Uğur Caddesidir. Önemli sokakları, Karaahmet Sokak ile Ali Çavuş Sokak'tır. Akçakoca'nın önemli yerleşim yerlerindedir.

Foto 4.4. Aşağı Mahalle

4.1.4. Osmaniye Mahallesi

Mahalle, Akçakoca'da diğer mahallelere göre daha doğuda olup eğimli arazi üzerine kuruludur. Sokaklar dar olup, taşıtların geçeceği genişliktedir. Yalçın Caddesi ve Tefik İleri Caddesi, bu mahallenin önemli geçiş yerleridir. Yalçın Caddesi üzerinde yer alan Bahadır Sokak ve Bilge Sokak'ta ticarethaneler vardır. Her mahallede olduğu gibi bu mahallede de cami bulunmaktadır. Tefik İleri Caddesi üzerinde yer alan Pratik Kız Sanat Okulu, önceden tescilli bir okulken 09. 09. 2005'te tescili kaldırılmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

PLAN DÜZENLEYİCİLERİ

5.1. PLAN DÜZENLEYİCİLERİ

5.1.1. Avlu ve Bahçeler

Türk-İslam sivil mimarisinde önemli yer tutan avlu ve bahçeler, Akçakoca evlerinde görülmemektedir. Genellikle evlerin sokak yönündeki girişlerine karşılık gelen ön kısımlarında, günlük işlerin yapıldığı “hayat” denilen zemini taş döşemeli avlular, arkada veya yan tarafta da bahçeleri, yer almaktadır. Bahçeler ya da hayat, yüksek duvarlarla sokaktan ayrılmıştır. Böylece kadının dış dünyadan görünmesi engellenmiştir.¹³²

Avlulu evler, geleneksel Türk evinde farklı plan şemasına sahiptir.¹³³ Bu yönüyle evleri, avlulu ve avlusuz diye ikiye ayırabiliriz. Avlusuz evlerde mekanlar daha küçük ve derli toplu bir görünüm kazanmaktadır. Sofa, avlusuz evlerde merkez konumunda iken avlulu evlerde merkez avlunun kendisidir. Bu evlerde zemin katlar dışarıdan soyutlanırken üst katlarda sokağa açılım vardır. Avlulu evlerde ise zemin kat ile doğrudan sokağa açılım vardır. Avlu içinde yer alan diğer bir unsur da evin çeşmesi olup su ihtiyacı buradan sağlanmaktadır. Dış avluyu sokaktan ayıran duvar, oldukça yüksektir. 3-4 m. yüksekliğinde olan avlu duvarının bu kadar yüksek olması koruma amaçlıdır. Avlu duvarlarının üzeri sac ya da kiremit ile örtülüdür. Avlunun zemini de sokağın devamı şeklinde taş kaplamalıdır.

Bahçeler, yaz günlerinde aile hayatının büyük kısmının geçtiği yerdir. Evin kadını yazları, zamanının büyük kısmını bahçede geçirmektedir. Servis mekanlarının bir kısmı, evin dışında tasarlanmıştır. Odunluk, tuvalet, tandır gibi mekanlar bahçede bulununca bahçenin kışın da kullanılmasını zorunlu kılmıştır. Evlerin bahçeleri birbiriyle iç içedir. Bahçeler, evin hemen arkasına veya yanına yapıldığı gibi bağımsız bahçeler de vardır.

¹³² Yüksel Sayan-Şahabettin Öztürk, *Bitlis Evleri*, Kültür Bakanlığı Yay, Ankara 2001, s.28.

¹³³ Yüksel Sayan, *Sivrihisar Evleri*, İzmir 2009, s. 161.

5.1.2. Sofa

Odalar arası ilişkilerin sağlandığı ortak alana sofa denir. Sofalar, Türk evinde planın özünü oluşturur. Odalar sofa çevresine dizilmişlerdir. Sofalar genellikle kare ya da dikdörtgen şeklinde olurlar. Bazı büyük programlı ve değişik uygulamalı evlerde sofa, tam ortada yer alır.

Sofanın, kendi sınırları içinde mekansal olarak farklılaşmış birçok alt mekanı da barındırdığı belirtilir¹³⁴. Bunlar sofa ile birlikte var olan eyvanlar, nişler, seki gibi mekanlardır.

Sofa, odaların önündeyse dış sofa adını alır. Dış sofa, dikdörtgen L, T veya U şeklinde olabilir. İç sofalar, dış sofadaki odaların arasına yerleştirilmiş düzenlemeleriyle XIX. yüzyılın ortalarından sonra yaygınlaşma gösterir. İç sofalar, esas cephede çıkma yaparak kolonlara oturtulmuş ve evin girişini vurgulamıştır.

İklim durumuna göre; sofalar kapalı veya camekanla da ayrılmış olabilirler.

5.1.3. Odalar

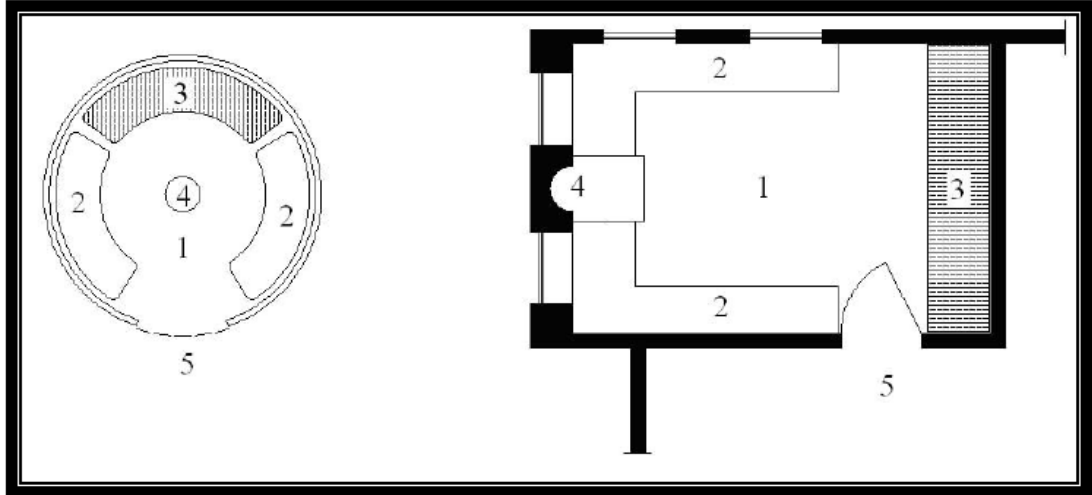
Ev içerisinde birçok fonksiyona sahip yaşama birimleri olan odalar, oturma, yemek yeme, çalışma, yatma gibi ihtiyaçların giderildiği küçük mekanlardır. Oda, Türk evlerinin düzenlenişinde temel birim olarak görülmekte olup evlerin en önemli ögesidir. Odalar oldukça çok fonksiyonel plana sahiptirler¹³⁵.

Oda ile çadır incelendiğinde işlev olarak birbirine çok benzediği görülmektedir. Çadır ile oda arasındaki temel benzerlikler, Türk odasını biçimlendiren ilkelerin çadır yaşamından kaynaklandığını açıkça göstermektedir¹³⁶ (Çizim 5.1).

¹³⁴ Ahmet Yüce, *Geleneksel Yapılar ve Mekanlar*, Birsen Yay, İstanbul 2005, s.28-30.

¹³⁵ Günay, *Türk evi geleneği ve Safranbolu Evleri*, s.23.

¹³⁶ Küçükerman-Güner, *Anadolu Mirasında Türk Evleri*, s.51.

Çizim 5.1. Topak Ev ve Odanın, Genel Düzen Ve Kullanma Biçimleri Açısından Kıyaslanması. 1- Çok Amaçlı Orta Alan, 2- Oturma İçin Yapılmış Alan, 3- Kapalı Kullanma Alanı, 4- Isıtma Amaçlı Alan, 5- Hizmet Alanı (Ö.Küçükerman).

Odalar, çok amaçlı olarak kullanılabilir. Evin genel planlamasında odaların yönü de çok önemlidir. Evlerdeki oda sayısı, oturanların nüfus ve ekonomik durumlarıyla da ilgilidir. Odalar ihtiyaca cevap verebilecek şekilde tasarlanmıştır. Örneğin; namaz odası, kütüphane odası, dinlenme odası vb.¹³⁷

Sofadan bir kapıyla odanın seki altı (pabuçluk) kısmına girilir. Odanın en önemli unsurlarından biri de yüklüktür. Yüklük içinde, genellikle gusulhane ve yatakların koyulduğu dolaplar yer almaktadır. Bunu dışında sedir, üzerinde oturulabilen, yatılabilen odanın vazgeçilmez eşyalarındandır. Yatak, yorgan, yastık gibi eşyaların; yemek yemek için kullanılan çeşitli kap kacakların; giysilerin ve süs eşyaların konulması amacıyla duvar içlerinde veya üzerlerinde küçük bölümler bulunur¹³⁸.

Günlük oturlan ve faaliyetlerin sürdüğü büyük odaya “baş oda” denilmektedir. Baş odalar genellikle aydınlık, ferah ve dış manzaraya hakimdirler. Süslemeleriyle de diğer odalardan daha gösterişli olan bu odanın aydınlatılması, geniş pencerelerle sağlanmaktadır. Evin diğer odaları, güneş, rüzgar ve kullanım amaçlarına göre yaz ve kış odası diye de isimlendirilirler.

¹³⁷ Küçükerman, *Anadolu Türk Evinde Odalar*, s.91; Doğan Kuban, *The Turkish Hayat House*, İstanbul 1995, s.111.

¹³⁸ Doğan Kuban, *Türk ve İslam Sanatı Üzerine Denemeler*, İstanbul 1995, s.190.

Odaya ışık sağlayan pencereler, odaların dış mekanla görsel ilişkiyi alabildiğine kolaylaştıracak yükseltiden başlatılarak oluşturulmuş, uzanıp dinlenenler için dış çevreyi görme ve izleme olanağı sağlayan elemanlardır. Pencereler, aynı zamanda odanın görsel zenginliğini artıran en önemli elemandır. Aralarda yer alan odaların dış çıkmalarla dış çevreye alabildiğine uzanması ve yan pencerelerle 180 derecelik görüş alanı sağlanması, mekan açısından insana görsel zenginlik kazandırır. Kapı, pencere, dolap, ocak gibi elemanlar, insanların kollarıyla uzanabileceği yerden, belli bir yükseklikte olup genellikle 2.2 m. yüksekliktedirler. Pencere üst hizalarındaki boşluktan itibaren odanın üst örtüsü (tavan) gelmektedir. Böylece duvarların kullanım alanı sona ermiş, üst örtüye geçilmiştir. Tavanların oldukça süslü ve sanatkarane yapılmış olanları Türk evlerinin karakteristik özelliğidir. Renkli camlar kullanılarak yapılmış tavanlar, alçı pencere, kalem işleri, resimler, çiteler ve ahşap oymalarla alabildiğine süslenmişlerdir¹³⁹.

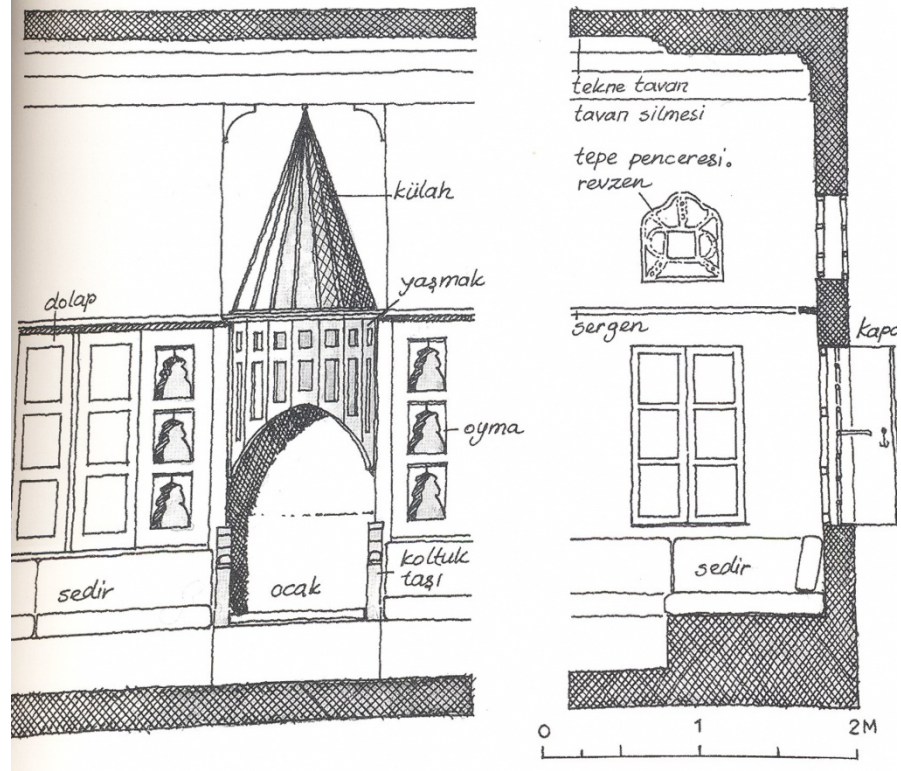
Odanın şekli, genelde dikdörtgendir. Bunların dışında kare veya çeşitli eklemelerle farklı oda biçimleri de görülmektedir. Örneğin bir cumba, oda hacminin bir parçası olabildiği gibi, buna ilave bir çıkıntı şeklinde de olabilir¹⁴⁰.

Odanın unsurları arasında ısınmayı sağlayan ocaklar da yer almaktadır. Isınma dışında ayrıca yemek pişirmek için de ocaklar kullanılmaktadır¹⁴¹ (Çizim 5.2).

¹³⁹ Küçükerman, *Anadolu Türk Evinde Odalar*, s.95-103.

¹⁴⁰ Küçükerman-Güner, *Anadolu Mirasında Türk Evi*, s.130; Kuban, *The Turkish Hayat House*, s.164-171.

¹⁴¹ Kuban, *The Turkish Hayat House*, s.190.

Çizim 5.2. Türk Evinde Oda Biçimlenişi (M.Sözen)

Odanın, tüm işlevleri karşılayabilen nitelikleri olmakla birlikte, bir evin birden çok odadan oluşması, her birine farklı özellikler kazandırmıştır. Örneğin sofanın etrafında sıralanırken köşeye düşen, araya düşen ya da sofanın ucunda bağımsız olarak yerini alan odaların adları ve kullanım amaçları farklıdır. Evin büyüklüğüne ve bireylerin sayısına göre oda sayısı çoğalabilir. Genellikle konukların ağırlandığı baş odalara bazı yörelerde “selamlık” adı da verilmektedir. Sofanın bir ucunda döşemeden yükseltilerek oluşturulmuş olan baş oda, köşk ya da eyvanların sonradan değiştirilmesiyle oluşturulur. Ortaya gelen odalar ara odalar olup ve baş oda ya da köşk odası kadar yoğun bezemeye tabii tutulmamışlardır. Sofaların, etrafındaki düzenlemeye göre farklı özelliklere sahip olmaları, odalara mekansal zenginlik ve çeşitlilik kazandırmıştır. Buldukları yörelerdeki farklı iklim koşulları ve yerel yapı malzemesi olanakları, bu mekansal zenginliklere yeni estetik değerler katmıştır¹⁴².

¹⁴² Sözen, *Türklerde Ev kültürü*, s.80-81.

5.1.4. Mutfak

Mutfaklar, evlerin alt ve üst katlarında yer alabilirler. Mutfağı odadan ayıran taraf, içindeki ocaktır. Mutfaklar üst katlarda evin sofasına açılan bir mekan oldukları gibi, alt katta bahçeye yakın yerde de planlanmışlardır.

Yapılan araştırmalarda Anadolu konut mimarlığında mutfağın önemli bir yeri vardır. Mekan olarak Türk evlerinde konut içinde mutfaklar, geniş yer almakta, günlük yiyecek- içecek ihtiyaçlarının ve kısmen bazı malzemelerin depolandığı yer olarak da dikkat çekmektedir¹⁴³.

Mutfakların içinde hem fonksiyonel, hem görsel olarak raf, terek, dolap gibi unsurlar bu mekanı zenginleştirmektedir.

5.1.5. Kiler – Depo

Kiler, evin mutfağına yakın bir yerinde veya girişte merdivenin alt kısmında bulunan bir elemandır. Kilerler, evin yiyecek maddelerinin depolandığı ya da kap-kacak konulacak daha küçük birimleridir. Depo ise evde bulunan kullanım eşyalarından fazla olanların konulduğu yerlerdir gerektiğinde bu eşyalar veya harç malzemesi çıkarılıp kullanılır. İşlev ve mekansal özellikleri bakımından kilerler depolara benzemektedir. Depolar da evlerin girişlerinde, bazen evlerin alt katlarında veya merdivenin altındaki boşluklarda yer almaktadırlar. Bu kısımlar ayrıca odunluk olarak da kullanılmaktadır.

5.1.6. Hamam

Evlerde yıkanma yeri olarak kullanılan birimdir. Yıkanma dışında çamaşır yıkama amacıyla da çoğunlukla şehrin birçok yerinde umuma açık hamamlar yapılmıştır. Akçakoca evlerinde hamam, evin içinde küçük bir birim halinde yapılmış olup genellikle tek hacimli mekanlardan ibarettir. Çoğunlukla ıslak alanların bir bölümünü teşkil eden hamamlar, evlerin uygun ve sabit yerlerine yerleştirilmişlerdir.

¹⁴³ Emine Karpuz, “Anadolu Türk Mimarisinde Mekan Olarak Mutfak ve Osmanlı Dönemi Örnekleri” ,*Türk Evi*, Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fak, 458.

5.1.7. Dış Duvarlar

Taşıyıcı duvarlar; ahşap ev yapı sisteminde örtüden gelen yükleri temele ileten, örtüden ve kendi ağırlığından gelen yükleri ise sürekli taşıyan bir strüktür ögesi konumundadır. Duvarın zeminle bağlantısını sağlayan temel kısmı, yörede genellikle sürekli taştan ya da bağımsız taş veya ahşap temeller olmak üzere iki şekilde uygulanmıştır¹⁴⁴.

Sürekli Taş Temeller: Genelde uygulanan bu temel biçiminde sağlam zemin buluncaya kadar kazılmış (1.00- 1.50 m.), en altta iri temel taşları konup, çamur harç ile temel duvarı oluşturulmuştur. Zemin yüzeyine kadar devam eden temel kısmı, buradan itibaren taş veya kerpiç olarak zemin kat duvarının sisteminin alt yapısını meydana getirir. Zemin kat duvarları ahşap karkas sistemde, temel zeminden bir miktar yükseltilerek bırakılmıştır. Yaygın olarak kullanılan, kagir yığma zemin kat duvarlarının 60-90 cm. kalınlıkta 1.00-1.50 m. aralıklarla ahşap hatıllarla bağlanıp örülmesi ve üzerine ahşap karkas sisteminin kurulması şeklinde olmuştur¹⁴⁵. Temel olarak kullanılan öğeler ile ahşap yapı bağlantı noktalarında yalıtım düşünülmemiş, alt taban, taşıyıcı dikme ve kagir temel üçlemesinde düzgün bir yatak yüzeyi oluşturacak çözümler aranarak iki ayrı ögenin sağlam bağlantı ayrıntıları yeterli olmuştur¹⁴⁶.

5.1.8. Üst Örtüler

Geleneksel Anadolu yerleşmelerinde XX. yüzyıl başlarına kadar konutların üst örtüsü dam şeklindeydi. Ancak yılın belli dönemlerinde bakım isteyen bu sistemin dayanaksız oluşu nedeniyle dam örtü şeklinde olan evler, kısa sürede ortadan kalkmıştır. Günümüzde üst örtüler, kırma çatılı ve alaturka kiremitlidir. Çatı yükleri, doğruca dikmeler ile son kat tavan kirişleri üzerine oturtulan esas kirişlere, dolayısıyla duvarlara bindirilmiştir¹⁴⁷.

¹⁴⁴ Tülay Çobancoğlu, *Türkiye’de ahşap evin bölgelere göre yapısal olarak incelenmesi ve restorasyonlarında yöntem önerileri*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul 1998, s.49.

¹⁴⁵ Çobancoğlu, *Türkiye’de ahşap evin bölgelere göre yapısal olarak incelenmesi ve restorasyonlarında yöntem önerileri*, s.49.

¹⁴⁶ Çobancoğlu, *Türkiye’de ahşap evin bölgelere göre yapısal olarak incelenmesi ve restorasyonlarında yöntem önerileri*, s.49.

¹⁴⁷ Ruhi Kafescioğlu, *Kuzey – Batı Anadolu’da ahşap ev yapıları*, İTÜ Mimarlık Fak. Yay, İstanbul 1955, s. 104.

5.1.9. Dış Kapılar

Yapıya girişi sağlayan dış (cümle) kapılar, ahşaptan ve genelde çift kanatlı olarak yapılmıştır. Kapılar genellikle 120-130 cm. açıklığa sahiptirler. Yükseklikleri 210-230 cm. arasında değişir. Evlerin çoğunda tek kanatlı kapılar da görülür. Bazı dış kapıların üzerinde hava ve ışık almak amacıyla kafesli boşluklar oluşturulmuştur. Lentolar, genelde düz olup kemerli örneğe pek rastlanmaz. Pervazlar sade görünümlüdür. Kapılar üzerinde ahşap işçiliği görülmektedir. Kapı açılışları daima mekanın içine doğrudur.

5.1.10. Pencereler

Cephe biçimlenmesinin en önemli öğelerinden biri pencerelerdir. Pencerelerin gelişimi, odaların iç-dış ilişkileriyle bağlantılıdır. Evin en önemli odası, en elverişli yöne doğrultulmuş ve çok sayıda pencereyle aydınlık ve ferah hale getirilmiştir. Pencere boşlukları ahşap sistem kurulurken oluşturulmuştur. Böylece mekanların aydınlatma sorunu çözülmüştür.

Pencereler düz lentolu ve kemerli olmak üzere iki ana gruba ayrılır. Düz lentolu pencerelerde üç bölmeli tipe çok rastlanmaktadır. Bazı örnekler, birbirine eşit üç giyotin kanattan oluşur. Genellikle pencerelerin üst ve ortadaki kanatlar, sabit olmakla birlikte, alttakiler açılır durumda, bazı örneklerde de orta kanatların açılmalarına imkan sağlanmıştır. Ortalama $\frac{3}{4}$ boyutlarında, ahşap kesitlerden oluşan pencere kanatları, ortada profilli bir çita ile ikiye bölünmektedir. Camı tutturmak için 1/1 cm. boyutunda çیتالara ve ince çiviler kullanılmıştır.

İki kanatlı pencerelerin bir başka örneği de kanatlardan üstteki, alttakinin iki katı büyüklüğünde olanıdır.

Kemerli pencereler, önemli mekanları dışarıda hissettirirken cephede farklılık yaratması açısından kullanılmıştır. Genelde eyvan ve sofa pencereleri bu tarzdadır. Lentoyu basık kemer haline getirerek uygulanmıştır. Doğal olarak sabit üst kanat da bu duruma uyarak kemerlenmiştir. Açıklık oranları değişmekle birlikte üç bölmeli pencereye yakındır. Detaylar diğer pencereler gibi olup iki veya üç bölmeli türleri vardır.

Türk evi kimliğinin önemli öğelerinden birisi durumunda olan ve mekana geniş açılı görüş sağlayan pencere dizileri, altta ve üstte olmak üzere iki dizi şeklindedir.

Pencere kanatları genellikle iki değişik türde değişik iklimlere bağlı olarak değişmektedir. Sert iklimi olan bölgelerde daha çok odanın ısını kaybetmesini önlemek için pencerelere farklı kanatların takıldığı görülmektedir. Uygun iklimlerde ise, tek bir kapakla bu durum çözülmüştür.

5.1.11. Cumba (Şahnişin)

Cumba, sofayı zenginleştirmek, daha çok ışıklı ve havadar mekanlar oluşturmanın yanı sıra, oturmak için korunaklı ve rahat bir yer sağlamak, üst kat alanını arttırmak, cepheye katkıda bulunmak ile önemli mekanların dışardan vurgulanması amacıyla uygulanmış bir yapı elemanıdır.

Çıkmaların bir rolü de zemin kattaki çarpıklıkları giderip üst mekanları da dik açığa getirmektir. Bunun sonucunda üçgen formlu çıkmalar oluşur. Cumba, sofa, eyvan gibi mekanların cepheye yansımaları ile ortaya çıkan bir yapı elemanıdır.

En yaygın çıkmalar, kolonlar üzerine alınanlardır¹⁴⁸. Bunlar, dönemlerine göre farklılık gösterirler. Üst katın, alt kat veya katlara göre çıkması, bazı odaların çıkıntılı olması, XVIII. yy.'dan sonraki yapılarda sıklıkla görülür.

Çıkmalar sayesinde ev, daha estetik bir görünüme sahip olup bunlar bağdadi tekniğinde yapılan ahşap konsollar üzerine oturtulmuştur. Ahşap malzemeden yapılan bu taşıyıcıların üzeri, ince çıtalarla kapatılarak üzerleri sıvanmıştır. Ayrıca bu katın, pencere sayıları ve ebatları da zemin katta yer alan pencerelere göre daha büyük ve detaylı yapılmıştır. Çıkmalı evlerin pencereleri, özel bir şekilde tasarlanmış olup dar ve uzundurlar. Bu, içeriye geniş ve ferah bir ortam havası vermekte, hem de dıştan evin görünümüne estetik kazandırmaktadır.

¹⁴⁸ Mesut Evren, *Türk Evinde Çıkma*, İstanbul 1959, s.12.

5.1.12. Kaplamalar

Duvar Kaplaması: Sıva, ahşap karkas yapılarda duvar kaplaması olarak, dış yüzeyde 2-3 cm. kalınlığında, genellikle çamur harç veya kireç harç ile yapılmıştır. İç bölgelerde ise bağdadi tekniğinde kırıklı sıva yaygın olarak kullanılmıştır¹⁴⁹.

Tahta Kaplama: Tahta kaplama, ucuz bir malzeme olmadığından yörede az kullanılmakla birlikte çevrede örneklerine rastlanmıştır.

Genelde dolgu üzerine yapılan kaplamalar, çoklukla düşey, bazen de yatay doğrultuda tahtaların iskelet sisteme tutturulması ile oluşturulmuştur. Tahta aralıkları çıtalarla kapatılmış veya boş bırakılmıştır. Tahta kaplamalı dış duvarların iç yüzeyleri daima dolgu üzerine veya bağdadi tekniğinde sıvalı yapılmıştır¹⁵⁰.

5.1.13. Çeşme

Bahçesi olan evlerde genellikle çeşme bulunmaktadır. Ancak doğrudan sokak ile bağlantılı olan evlerde çeşmelere pek rastlanmaz.

5.1.14. Duvarlar

Karkas yapılarda dolgu malzemesi genellikle tuğla, taş ve kerpiçtir. Bunlar harç ile örgü tekniğinde düzenlenebildikleri gibi, dikmeler arası dolgulu veya boş bırakılarak duvar yüzeyine hareket kazandıran bölünmüş unsurlar halinde de karşımıza çıkar¹⁵¹.

İç duvarlar, ahşap çatki arası kerpiç dolgulu karkas şeklinde yapılmış, bunların yüzeyleri, saman katkılı çamur harcı ile sıvanmıştır. Üstleri de kireçle badana edilmiştir.

¹⁴⁹ Hakkı Önal, *Ahşap ve Yurdumuzda Yöresel Uygulamalar*, İstanbul 1975, s.32.

*Bağdadi; ağaç direkleri üzerine çakılmış çıtalar veya kamışlara sıva sürülerek yapılan (duvar veya tavan). Bu duvarda veya tavanda kullanılan çita, bağdadi çitası, bağdalık. Bağdadi çitaları genellikle 1 cm. kalınlıkta 2-3 cm. genişlikte olurlar ve üzerlerine bağdadi sıvası vurulmak üzere ahşap taşıyıcıların yüzeylerine çakılırlar.¹ Doğan Hasol, *Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü*, Yem Yayın, 4. Baskı, s.66.

¹⁵⁰ Kafesçioğlu, *Kuzey – Batı Anadolu’da ahşap ev yapıları*, s. 98

¹⁵¹ Çobancaoğlu, *Türkiye’de ahşap evin bölgelere göre yapısal olarak incelenmesi ve restorasyonlarında yöntem önerileri*, s.57.

5.1.15. Döşemeler

İskeletli evlerin ve konu dışında olduğu için ele alınmayan kagir evlerin kirişlemesi, genel olarak ahşaptandır. Bu nedenle kaplama malzemesi de çoğunlukla ahşaptır. Genelde çam türü ağaçtan elde edilen döşeme kaplamaları boyutları, değişmekle birlikte kirişlere dik doğrultuda ve çivi ile tutturulmuşlardır¹⁵². Evlerde zemin döşemeleri, ahşaptır. Alt ve üst katlarda zemin, düz tahta döşemelidir.

5.1.16. Tavanlar

Türk evinde odaların üst örtüleri olan tavanlar, iç mekanda önem kazanırlar. Türk evinde tavan, zaman içinde “yapıya daha bağlı” bir nitelik kazanmaya başlamıştır. Bu düşünce, tavanın süslenmesine yapısal bir bütünlüğün sağlanması ile söz konusu olmuştur. Ayrıca, evi yaptıran kişinin ekonomik gücü ve sosyal durumu, belki de en çok tavanın biçimlendirilmesinde etkili olmuştur¹⁵³.

En yalın odalarda, tavan kirişlemesinin alt yüzü, herhangi bir kaplama yapılmadan, olduğu gibi bırakılmıştır. Bu durumlarda genellikle tavan kirişlerinde özenli bir uygulama görülür. Genellikle tavan kirişlemelerinin alt yüzü, küçük boyutlardaki düz ahşap kaplamayla kurulmuştur. Ahşap kirişleme üzerine kaplanan düz ahşap kaplama, ucuz olması ve kolay uygulanması nedeniyle, evlerin az önemli mekanlarında ve odalarında tercih edilmiştir. Bu kaplamaların üzerleri boya veya cila ile korunmuştur¹⁵⁴.

5.1.17. İç Merdivenler

Ev içinde düşey sirkülasyonu sağlayan merdivenler, giriş katı avlu veya sofasından orta kat veya ara kat sofasına, buradan tekrar üst kat sofasına bağlanmıştır. İç sofalı evlerde merdivenler, sofalarla odalar arasına yerleştirilmiştir.

Plan açısından incelendiğinde ev içinde yer alan merdiven ve elemanları tamamen ahşaptan ve basit bir sistemde yapılmıştır.

¹⁵² Çobancaoğlu, *Türkiye’de Ahşap Evin Bölgelere Göre Yapısal Olarak İncelenmesi Ve Restorasyonlarında Yöntem Önerileri*, s.59.

¹⁵³ Küçükerman-Güner, *Anadolu Mirasında Türk Evi*, ss.123-130.

¹⁵⁴ Küçükerman-Güner, *Anadolu Mirasında Türk Evi*, s.131.

Dış merdivenler gibi, iç merdivenler de evin planında önemli bir yer tutar ve onun şekil almasında önemli rol oynarlar. Bir yüzü duvara yaslanan merdivenlerin açık olan diğer kısımları, ahşap parmaklıklardan oluşan sade işçilikli bir korkuluğa sahiptir.

5.1.18. Duvar Nişleri

Geleneksel konutta, hemen hemen her noktada fonksiyonel çözümler aranarak gerekli detaylandırmalara gidilmiştir. Yapı içlerinde bulunan dolap ve nişler de bunun somut örnekleridir. Kalın duvarların bulunduğu mekanlarda, duvar yüzeylerinde, genellikle 30 cm. derinlikte nişler bulunmakta bazen bu nişlerin üzerleri kapatılarak dolap halini almıştır. Bazı evlerde bu dolaplar ahşap işçiliği ile süslenmiştir. Duvara gömülerek ortaya çıkan bu çözümler, oda geometrisini bozmayan ve içlerine ev eşyalarının konulduğu öğelerdir.

İç mekânlardaki sedirler, yüklükler, farklı bir tarz oluşturmaktadır. “Yüklük” denilen bölüm, yatak yorgan gibi eşyaların istiflendiği kapalı mekânlardır¹⁵⁵.

5.1.19. Sedirler

Geleneksel Türk Evi'nin oturma düzenlerinde önemli bir yer tutan sedirler, ahşaptan yapılmıştır. Sedirler, genellikle cephe duvarına bitişiktirler. Sofa ve odaların sabit elemanlarıdır. Genellikle pencere önlerine yerleştirilmiştir. Sedirlerin üzerine, halı veya kilim serilip, minderler konularak onların arkalarına da hasır yastıklar yerleştirilerek süslü hale getirilmiştir.

5.1.20. Yüklükler

Çoğunlukla duvarlara büyük niş olarak yerleştirilmiş ahşap dolaplardır. Yatak, yorgan gibi eşyaların konulması için kullanılan yüklükler, dolaplara göre daha geniş ve büyük tutulmuşlardır. Dolaplar küçük ve tek kapaklı yapılırken, yüklükler çift kapaklı olup normal dolaplara göre niş derinliği daha fazladır. Bunlar genellikle oda kapılarının bulunduğu duvarların iç yüzüne açılmışlardır. Dolaplara benzeyen yüklükler, onlardan bir hayli büyük tutulmuşlardır. Bazı evlerin odalarında, ortada çift kapaklı bir yüklük ile

¹⁵⁵ M.F.Çelikmen- G. Ünsal, *Kemaliye Kent Rehberi*, Maket Matbaacılık, İstanbul 2007, s. 34.

bunun her iki yanında tek kapaklı birer dolabın yerleştirilmesiyle simetrik bir düzenlemenin oluşturulduğu da görülür. Yüklük ve dolapların süslenmesine de önem verilmiştir. Kimi yüklük ve dolapların kapakları ile üst bölümleri, ince, ahşap işçiliği göstermektedir. Bunların bir kısmı aynı elden çıkma, belli şekil ve kalıplar kullanılarak yapılmış izlenimi veren motif ve kompozisyonlara sahiptirler. Sade kapaklı olan yüklükler de vardır.

5.1.21. Ocaklar

Geleneksel Türk evinde, odaların kuruluşunda, diğer yapı öğelerinin tersine, mekan içinde çıkıntı yapan tek öğe ocaktır. Ocaklar çok kalın duvarlar içinde kalabilecek şekilde biçimlendirilerek derinlikleri, elden geldiğince azaltılmaya çalışılmıştır¹⁵⁶.

Evlerin ısıtılmasında kullanılan ayrıca yemek pişirme eyleminin gerçekleştirildiği ocaklar, oda içinde önemli bir yer tutar. Kagir olarak düzenlenen ocak ve bacaların kuruluşundaki temel ilkeler ve çevresel ilişkiler, genel olarak bütün evlerde benzerlik gösterir¹⁵⁷.

5.1.22. Bacalar

Evin içerisinin ısıtılması veya mutfaklarda ocaklarda pişen yemek ve is kokularının dışarı atılması nedeniyle dışarıda evin bir elemanı olarak yansıtılmış bacalar farklı bölgelerde ilginç özellikler taşımaktadır. Özellikle XX. yy. içinde çatıda yapılan değişiklikler nedeniyle evlerin baca biçimlerinde ciddi değişimler olmuştur. Çatı kaplaması olarak sacın kullanıldığı yapılarda, genellikle bacalar da sac malzeme ile tamamlanmıştır. Bir kısım yapıda baca malzemesi olarak ateş tuğlası kullanılırken, az sayıdaki evin malzemesiyle paralellik gösterir. Toprak dam olarak korunan yapılarda baca olarak kanalizasyonlarda kullanılan küçük, pişmiş toprak borulara yer verilmiştir.

¹⁵⁶ Küçükerman-Güner, *Anadolu Mirasında Türk Evi*, s.163; Kuban, *The Turkish Hayat House*, s. 127-128.

¹⁵⁷ Küçükerman-Güner, *Anadolu Mirasında Türk Evi*, s. 163.

ALTINCI BÖLÜM

AKÇAKOCA EVLERİNİN İNCELENMESİ

6.1. KATALOG

Katalog No : 1

Envanter No : 45

İnceleme Tarihi : Kasım / 2011

Fotoğraflar :14 - 56

Çizimler :10 - 20

Tescil Tarihi ve Karar No : 02. 06. 1996 / 4637

Yapımın Sahibi : Talat Uğur

Yapım Yılı : Bu evin tam olarak ne zaman ve kim tarafından yaptırıldığı bilinmemektedir. Ancak plan ve mimari özelliklerine bakıldığında Osmanlı'nın son döneminde XIX. yüzyıl sonu XX. yüzyıl başlarında yapılmış olduğu tahmin edilmektedir.

Yeri ve Konumu : Yukarı Mahallede, Talat Uğur Sokakta, 30-27 Ab pafta, 253 ada ve 3-4 no'lu parselde bulunmaktadır (Çizim 6.1.) (Foto 6.1).

Yapımın İncelenmesi

Yapı düz bir konumda kurulmuş, zemin kat üzerine üç katlı ve çıkmalı olarak tarihi dokunun muhafaza edildiği bir sokakta inşa edilmiştir (Foto 6.2). Ev, günümüzde restore edildiğinden dış cephe daha iyi duruma gelmiştir (Foto 6.3, 6.4)

Evin ön cephesi doğuya; kuzey, güney ve batı cepheler bahçeye bakmakta ve alçak bir subasman seviyesinde, iç sofalı plan tipinde inşa edilmiştir (Çizim 6.2). Her katta, iç sofalı plan tipi uygulanmıştır.

Ev, ilk başta doğu cephede bulunan çıkma ve balkonuyla dikkat çeker (Çizim 6.3) (Foto 6.5). Ön cephe ahşap çıkmalı ve balkonlu olup kafes pencere, dışarıdan üç basamakla eve girilir (Çizim 6.4) (Foto 6.6). Çıkma, iki pencere, ahşap parmaklıklı bir balkon ve yanlarda da birer pencere ile sokağa açılır (Çizim 6.5) (Foto 6.5). Evin doğuya açılan kapısı yanında, batı tarafından bahçeye açılan başka bir girişi daha bulunur (Foto 6.7).

Zemin kat, hem kışlık, hem de depo amaçlı kullanma bölümlerini içerir. Ayrıca bu katta, mutfak ve üç oda bulunur (Çizim 6.2). Bu odalardan ikisi, kışın barınma için kullanılır. Odaların zemini, ahşap döşemeli olup sokağa bakan yönde iki pencere vardır.

Mutfak, evin güney batısına yapılmış, bahçeye açılan pencerelere sahiptir (Foto 6.8). Buranın içerisinde büyük bir ocak, kiler dolabı ve duvarda mutfak eşyalarının bulunduğu terek yer alır (Foto 6.9, 6.10, 6.11). Batı yöne ve aynı zamanda bahçeye bakan pencereler vardır. Sofaya açılan odaların kapıları, her katta simetrik ve karşılıklıdır (Çizim 6.2).

Zemin katın sofasından “L” şeklindeki ahşap bir merdivenle birinci katın sofasına çıkılır (Foto 6.12, 6.13). Merdiven, ahşap konsolla desteklenmiştir (Foto 6.14). Bu kat, evin esas ikamet bölümüdür. Doğu-batı yönünde, dikdörtgen planlı sofa, sokak yönündeki çıkmasıyla zemin kat sofasıyla aynı ölçüdedir. Bu katta sofa, sokağa bakan yönde dört pencere ile aydınlatılmıştır. Ev, iç sofalı plan tipinde olması ile oldukça kullanışlıdır. Toplam dört oda ve iç sofalı plan ile alt kata benzemektedir (Çizim 6.2). Banyo ve tuvalette ise sofanın, üst kata çıkan merdivenlerinin hemen yanındadır.

Üst kat odaları, birbirine benzer. Odalardan ikisi (sofanın kuzeydoğu ve kuzeybatısındaki) dolap ve yüklük gibi sabit eşyalarla klasik özelliktedir (Çizim 6.7) (Foto 6.15). Kapı ağzına denk gelen köşede nişler bulunur (Çizim 6.8) (Foto 6.16, 6.17, 31). Kuzeybatıda yer alan odanın ocağı ayaktadır (Çizim 6.9) (Foto 6.19). Ocağın üzerinde dekoratif amaca yapılmış aynalık ve iki yanında raflı nişler bulunur (Foto 6.21). Bu odanın dolapları da sade ve ihtiyaca göre yapılmıştır (Foto 6.22, 6.23). Güneydoğu ve güneybatı yöndeki odalar ise son derece sade düzenlenmiştir (Foto 6.24, 6.25). Bu odalarda zemin, ahşap kaplamadır. Her oda, dört pencere ile aydınlatılmıştır.

Birinci kat sofasının güneyindeki ahşap merdivenle ikinci kata çıkılır (Foto 6.26). Birinci kata çıkan merdivenle aynı hizadadır. Bu merdiven de “L” şeklindedir. Bu merdivenlerin altları da depo olarak kullanılır (Foto 40). Evin kışlık ihtiyaçları bu depoya konulur. Merdivenler, sofadan önce uzun bir hole çıkar ve buradan sofaya kapı ile geçilir (Foto 6.28, 6.29). Sofa, doğu-batı ekseninde dikdörtgen formdadır (Foto 6.30). Sokağa bakan yönde ahşap korkuluklu balkon vardır (Foto 6.31).

Zemin, birinci ve ikinci katlar aynı plana sahiptirler. Bu katta da sofa, sokak ve batı yöne dört pencereye sahiptir. Toplam dört odalı bu katın odaları, birinci kat odaları ile aynıdır. Odalara tablalı, ahşap kapılardan girilir (Foto 6.32). Sofadan, kuzeydoğu yöne açılan odanın kapı ağzına gelen yerde ve kapının üzerinde dolaplar yer alır (Foto 6.33, 6.34). Bu odanın doğusunda ortası içe çekilmiş şekilde iki yanı kapaklı dolap vardır. Bu dolabın kapı ağzına gelen tarafına da üst üste iki niş yerleştirilmiştir (Foto 6.35, 6.36, 6.37). Ocak üzerinde bulunan aynalık da, odanın dekoratif elemanlarından (Foto 6.38). Güneydoğu ve güneybatı yöndeki odalar da ise yüklük ve ocak gibi elemanlar bulunmaz. Odaların her biri, dörder pencere ile aydınlatılmıştır. Zemin burada da ahşap kaplamadır.

Evin cephesi oldukça sade bir Türk evi niteliğindedir. Cephede gereksiz hiçbir süsleme ve fazla bir malzeme kullanılmamıştır. Evin doğu ve güney cephelerine yapılan çıkma ile estetik olarak bir zenginlik kazandırılmıştır. Güney cephedeki çıkmalar, doğu cephedekiler ile simetriktir (Foto 6.1). Doğü cephe ve aynı zamanda giriş cephesinin en önemli özelliği balkonuñ üzerindeki ahşap üçgen alınlıktır (Foto 6.4). Güney cepheden bakıldığında ahşap malzemenin çok kullanıldığı ev, çok sayıda penceresi ile dikkat çeker.

Taş temeller üzerine yükselen evin duvarları, ahşap iskelet arasına taş ve kerpiç doldurularak yapılmıştır. Yapım tekniği ahşap karkastır (Foto 6.3). Üst katlar ise ahşap dikmeler arasına daha hafif malzemeler kullanılarak yapılmıştır. Zemin kat duvarları 70 cm. kalınlığındadır. Çıkmalar, ahşap malzeme ile yapılmış, üzerleri bağdadi tekniğinde sıvanmış, ahşap konsolla desteklenmiştir (Foto 6.5). Çatı, alaturka kiremit ile örtülmüştür. Ahşap taşıyıcı kiremit örtülü çatının, orijinal olduğu sanılmaktadır. Saçak altları da ahşap ile yapılmıştır.

Süsleme

Üç katlı, iç sofalı ve klasik tarzda inşa edilen evde süsleme unsurlarına da yer verilmiştir. Ön cepheyi ahşap çıkma hareketlendirmiş ve sokak yönünde iki pencere ile aydınlatılmıştır. İkinci katta ahşap korkuluklu bir balkon, (Foto 6.4, 6.5) çıkmanın hemen üzerindedir. Bu balkon çıkmasının üst köşeliklerinde, ahşap ajur tekniğinde süsleme kullanılmıştır (Foto 6.39). Kenarları geometrik desenedir. Balkon kapısının her iki yanında, uzun dikdörtgen bölmeli pencereler, dışarıya açılır. Güney cephede birinci ve ikinci katlarda da çıkma ile cephe hareketlenmiştir (Foto 6.1).

Çift kanatlı ahşap giriş kapısı iki kısma bölünmüş olup dikdörtgen formdadır. Süslemelerde, tablalara yerleştirilen çeşitli boyutlardaki baklava dilimlerinin (eşkenar dörtgen) oluşturduğu kompozisyonlar ile soyut çiçeklerle bezenmiş olanlar özellikle dikkat çekicidir. Kapının iki yanında ve üst kısımda pencereler açılarak aydınlatma sağlanmıştır. Bu iki kısmı ayıran yerde de ahşap dikey şekilde süsleme bulunur (Foto 6.6).

Evin birinci ve ikinci kat sofa tavanları oldukça gösterişlidir. Birinci kat sofasının, üç bölümden oluşan tavanının orta kısmında kuşaklar halinde geometrik kompozisyon oluşturulmuştur. Tam ortada da zik zak şeklinde yine geometrik süsleme yer alır. Ortada da ahşap bir lamba asılıdır (Çizim 6.10, 6.11) (Foto 6.40, 6.41, 6.42).

İkinci kat sofası da birinci katınkine benzer. Üç bölümden oluşan tavanın orta kısmı yanlardan farklıdır. Burada tavan göbeği geometrik kompozisyonludur. Her bir bordür farklı renktedir. Yan kısımlarda da orta, sade, ahşap kaplama olup kenarlar köşelerde geometrik desenlidir. Zeminler aynı ahşap kaplamadır (Foto 6.43).

Katalog No : 2

Envanter No : 8

İnceleme Tarihi : Kasım / 2011

Fotoğraflar : 57 - 60

Çizimler : 21 - 25

Yapımın Sahibi : Cevriye-Sedat Başak

Yapım Yılı : Bu eserin ne zaman ve kim tarafından yaptırıldığı bilinmemektedir. Ancak yapım özelliklerinden ve mimarisinden XIX. yy.'a tarihlenmek mümkündür.

Tescil Tarihi ve Kararı : 15 . 09. 2009 - 1032

Yeri ve Konumu : Hacı Yusufklar Mahallesi, Sadıkoğlu Sokak No. 2'de, 30-30 Tc pafta, 325 ada ve 2 numaralı parselde bulunur (Çizim 6.12) (Foto 6.44).

Yapımın İncelenmesi

Ev, üç katlı, sokak tarafı gönye çıkmalı olarak, tarihi dokunun muhafaza edildiği bir sokakta inşa edilmiştir (Foto 6.44). İki birimli olarak yapılmıştır (Çizim 6.13).

Ev, iç sofalı plan şemasında oluşmuştur (Çizim 6.13, 6.14). Evin tam merkezinde sofa bulunup tüm odalar bu sofaya açılır. Evin her katı, aynı şekilde planlanmıştır.

Hafif eğimli arazi üzerine kurulmuş evin girişi; kuzey cephede yol tarafındadır (Çizim 6.15). Batı, güney ve doğu cepheler bahçeye bakar (Foto 6.44).

Eve kuzey cephenin ortasındaki, çift kanatlı ahşap bir kapıyla girilir. Kapının üzerinde ve yanlarında aydınlatma amaçlı açılmış, ahşap bölmeli pencereler bulunur (Çizim 6.16) (Foto 6.45). Giriş kapısının hemen yanında üst kata çıkış sağlayan merdivenler yer alır (Foto 6.46). Zemin kat, iki bölümlü, depo amaçlı yapılmış olup kullanılmamaktadır (Foto 6.47). Katlar arasında geçiş, sofadan sağlanır (Çizim 6.14).

Üst katlar, ikamet amaçlı yapılmıştır. Ancak, ev kullanılmadığından odalar kapatılmıştır. Odalar, simetrik olarak birbirinin karşısına yerleştirilmiştir (Çizim 6.14). Sofanın doğusunda, geniş tutulmuş bir oda bulunur. Kuzey ve doğu yönde açılmış üç adet pencere ile aydınlatılmıştır. Buranın hemen karşısında tuvalet ve banyo bölümleri bulunur (Çizim 6.14). Ev, günümüz şartlarına göre yenilediğinden özgünlüğünü kaybetmiştir. Sofanın batısında tuvalet ve banyo kısmının yanında daha küçük yapılmış sade, özelliği olmayan başka bir oda ve buradan geçiş yapılan küçük bir mutfak yer alır (Çizim 6.14).

Temellerde taş, duvarlarda tuğla- kerpiç malzeme kullanılmıştır. Evin tüm döşemeleri ahşap malzemeden yapılmıştır. Bunun dışında tavanı, merdivenlerinde ahşap malzeme kullanılmıştır. Saçak altı da ahşap kaplamadır. Yapım tekniği olarak ahşap karkas tekniği uygulanmıştır. Akçakoca evleri genel özelliklerine sahiptir.

Yapının dış duvarları, alt zeminde dışta sıvanmış yığma duvar, üst katlarda ahşap çatki arası tuğla dolgu duvardır. Ahşap karkas arası tuğla dolgu yapım tekniği ile inşa edilen üç katlı yapının cepheleri kaplamasızdır (Foto 6.44). 1 m. yüksekliğinde moloz taş malzemeye subasman katı inşa edilmiştir. Belli yüksekliğe kadar da ahşap karkas yapılmıştır. Üst örtü, alaturka kiremit ile kaplı, kırma çatı ile örtülüdür.

Pencereler, birinci katta tahta, ikinci katta da metal levhalarla kapatılmıştır. Binanın tüm cephelerinde pencereler $\frac{1}{2}$ oranına sahiptir. Yapının batı cephesinde, ikinci katın tüm pencereleri tuğla ile örülerek kapatılmıştır (Foto 6.44).

Süsleme

Yapıda gereksiz hiçbir süsleme unsuruna rastlanmaz. Dış cephe, çıkma ve pencerelerle hareketlendirilmiştir. Kapı, pencere, tavan ve döşemeler ahşaptır.

Katalog No	: 3
Envanter No	: 64
İnceleme Tarihi	: Kasım / 2011
Fotoğraflar	: 61 - 71
Çizimler	: 26 - 32
Yapımın Sahibi	: Rafiye Kolçak Evi
Yapım Yılı	: Mimari özellikleri bakımından XIX. yy.'a tarihlemek mümkün olup Geç Osmanlı dönemi'ne ait olduğu bilinir.
Tescil Tarihi ve Kararı	: 15 . 09. 2009 - 1032
Yeri ve Konumu	: Yukarı Mahalle Feyzullah Sok, No.51'de, 30-27 Ab pafta, 244 ada ve 1 numaralı parselde bulunur (Çizim 6.17) (Foto 6.48).

Yapımın İncelenmesi

Doğrudan sokak ile bağlantılı evin kuzey, güney ve doğu cepheleri sokağa bakarken, batı cephesi, bahçe içindedir (Foto 6.48, 6.49, 6.50, 6.51). Evin doğu ve kuzey cephelerde açılmış giriş kapılarından, kuzey cephedeki sonradan açılmıştır (Foto 6.52). Giriş kapısının her iki yanında aydınlatma amaçlı pencereler bulunur (Foto 6.53). Kuzey cephedeki giriş kapısı, yaklaşık 1 m. kadar içeriye çekilmiştir. Büyük ölçüde tarihi dokusunu koruyan bir sokaktaki diğer ev gibi, bu ev de koruma altına alınmıştır.

Ev, moloz taş kaide üzerinde yükselir. Güney cephesi bahçeli olan ev, iki katlıdır. İki kat da iç sofalı plan tipindedir (Çizim 6.18, 6.19). Zemin ve birinci katların pencereleri ile giriş kapısının üzerindeki ışıklığı basit görünüştedir (Foto 6.52). Eve, kuzey cephedeki (Çizim 6.20) (Foto 6.49) sokak yönünden giriş holüne açılan çift kanatlı ahşap kapı ile eve girilir (Çizim 6.21) (Foto 6.52). Zemin katta, depo ve oda bölümleri bulunur. Depo, güney yönde kalmıştır. Zemin ve üst katlarda, güneydoğu köşede tuvalet ve banyo yer alır. Zemindeki sofadan, ahşap bir merdivenle üst kat sofasına çıkılır (Foto 6.53, 6.54). Buraya doğu-batı doğrultusunda simetrik iki oda yerleştirilmiştir (Çizim 6.18). Sofadan tek kanatlı, işçiliksiz ahşap kapı ile girilen

odaların hepsi, oldukça sadedir (Foto 6.55). Üst katta, sofanın güneybatısına mutfak yerleştirilmiştir. Odalara göre daha geniş tutulmuş ve kapısı da tam köşeye denk gelecek şekildedir (Çizim 6.18). Hiçbir özelliği olmayan mutfak, güney yöne açılmış pencerelerle aydınlatılır.

Kuzeybatı, güney ve doğu yönde odalar yer alır. Bu odalardan kuzeybatıda yer alan alanı, günlük oturma odası olarak düzenlenmiş olup (Foto 6.56), diğer odalar kullanılmamaktadır (Foto 6.57, 6.58). Kuzeydeki mekan ise depo işlevi görür (Çizim 6.19). Odalarda önceden bulunan ocak, yüklük kaldırılmıştır.

Kuzey cephede olduğu gibi güney cephede de payandalarla desteklenmiş çıkma vardır (Foto 6.51). Sokağa bakan taraflarda pencere açılarak dışarıya hakim bir mekan elde edilmiştir. Pencere ve çıkmalar ile evin cephesi hareketlendirilmiştir. Evin üst örtüsü kırma çatılı olup alaturka kiremit ile kaplanmıştır.

Evin kaidesi, moloz taş olup taşıyıcı eleman ahşaptır. Temel malzeme taş, ahşap ve kerpiçtir. Üst katlar 15x15 cm.lik ana taşıyıcılar 80x90 cm.lik ahşap ara bölmeler ve bunları destekleyen ara payandalardan oluşan ahşap iskelet sistemi kullanılmıştır (Foto 6.50). Tüm döşemeler, tavanlar ve merdiven ahşaptır.

İskelet yapının dolgu malzemesi kerpiçtir. Taş ve kerpiç duvarlar çamur harç ile birleştirilmiştir. Dış duvarlar sıvalı değildir. Üst katlarda sıvanmayan ahşaptan yüzeylere yerel dilde “çantı” denmektedir. Bu sıvasız mekanlar, kullanımları gerektiğinde sıvanmaktadır.

Süsleme

Yapı, çıkma ve pencerelerle hareketlendirilmiştir. Bunun dışında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmaz. Kapı, pencere, tavan ve döşemeler ahşaptır (Çizim 6.22, 6.23) (Foto 6.48, 6.49).

Katalog No :4

Envanter No : 62

İnceleme Tarihi : Kasım / 2011

Fotoğraflar :72 - 87

Çizimler : 33 - 38

Yapının Sahibi : Feyzullah Akan

Yapım Yılı : Bu evin tam olarak ne zaman ve kim tarafından yaptırıldığı bilinmemektedir. Ancak plan ve mimari özelliklerine bakıldığında Osmanlı'nın son döneminde XIX. yüzyıl sonu, XX. yüzyıl başlarında yapılmış olduğu tahmin edilmektedir.

Tescil Tarihi ve Kararı : 02. 06. 2009 – 4637

Yeri ve Konumu : Yukarı Mahalle Cumhuriyet Caddesi Feyzullah Sokak'ta, 30-27 Ab pafta, 249 ada ve 6-7 numaralı parselde bulunur. Ev, eğimli bir arazi üzerine inşa edilmiş, bu sayede arazide kademeler yapılarak evin oturacağı alan oluşturulmuştur. İki sokağın birleştiği köşede yer alır (Çizim 6.24) (Foto 6.59).

Yapının İncelenmesi

Evin sokak cephesi doğuya, güneye ve batı cephesi de başka bir eve bakar. İki katlı, cumbalı ve iç sofalı plan tipinde inşa edilmiştir (Çizim 6.25, 6.26) (Foto 6.60, 6.61, 6.62, 6.63). Güney cepheden giriş sağlanır (Çizim 6.27) (Foto 6.61).

Eve güney yönünden çift kanatlı ahşap bir kapı girilir (Çizim 6.28) (Foto 6.61). Evin girişi sokakla aynı seviyededir. Dış cephe, giriş kapısı, cumbası ve çok sayıda pencere ile ev hareketlendirilmiştir.

Alt kat, ihtiyaç birimlerine ayrılmıştır. Giriş kapısından sonra tek kollu, ahşap merdivenlerle üst kat sofasına çıkılır (Foto 6.64, 6.65). Zemin katta, depo olarak kullanılan birimler vardır. Depoya merdivenin hemen yanında bulunan kapı ile geçiş

yapılır (Foto 6.66, 6.67). Hem odunluk, hem de kiler amaçlı olarak kullanılır (Foto 6.68).

Üst katta, sofanın kuzeyine denk gelen yerde mutfak, buranın yanında simetrik şekilde yan yana dizilmiş odalar yer alır (Çizim 6.26) (Foto 6.69). Mutfak kapısının hemen arkasında kapaklı dolap bulunur (Foto 6.70). Dolap, hem tezgahın altında, hem de kapının yukarısında yer alır (Foto 6.71, 6.72). Ocak ve kiler olarak kullanılan dolaba sahip mutfak, doğu-batı yönündeki pencerelerle aydınlanmaktadır. Pencerenin hemen yanında denk gelen yerde oldukça dar tutulmuş tezgah ve bunun üzerinde de terek adı verilen raflar bulunur (Foto 6.73).

Odaların her biri bir çekirdek aileyi barındırabilecek tüm unsura sahip, bağımsız birim olarak tasarlanmış ve sofa etrafında simetrik bir şekilde yerleştirilmiştir (Çizim 6.26). Sofadan tek kanatlı, işçiliksiz ahşap kapı ile girilen odalar, oldukça sadedir. Sofanın güneyinde yer alan iki oda, diğer odalara göre daha geniş planlanmıştır (Çizim 6.36). Odalarda önceden bulunan ocak ve yüklük, ev sahibi tarafından kaldırılmıştır. Bunun dışında özellikli odalara rastlanmaz.

Cephe, evin doğu ve güney yönlerinde yer alan çıkmalarla ve pencere düzenleri ile hareketlendirilmiştir (Çizim 6.29) (Foto 6.61). Çıkmalar, ahşap konsollarla desteklenmiştir (Foto 6.62). Geleneksel Türk evlerinde görüldüğü gibi çıkmalar sayesinde hem odalar genişletilmiş, hem de odaların sokağa hakimiyeti artmış ve estetik güzellik oluşturmuştur. Evin gösterişli cepheleri, güney ve doğu cepheidir (Foto 6.61). Cephede gereksiz hiçbir süsleme ve malzeme kullanılmamıştır. Evin çatısı, alaturka kiremit kaplanmış olup kırma çatılıdır. Saçak altı da fazla geniş tutulmamış, ahşaptan yapılmıştır.

Akçakoca evleri, geleneksel ahşap karkas yapım tekniğinde inşa edilmiştir (Foto 6.63). Daha çok toprak altında kalan yerlerde moloz taş kullanılmıştır. Evin duvarları ahşap iskelet arasına taş ve kerpiç doldurularak yapılmıştır. Duvarları kalınlıkları, 70 cm-80 cm'dir. Tuğlalar düzenli bir şekilde aralara istif edilmiştir. Dış duvarlar sıvasızdır.

Süsleme

Oldukça sade ve basit görünümlü olan bu evde, herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmaz. Evin kapı, pencere, cumba, merdiven ve tavanında ahşap malzemenin kullanıldığı görülür. Sofa ve odaların zemini tahta döşemelidir. Duvarlarda fazla bir süslemeye gerek duyulmamıştır. Duvar üzeri kireçli sıva yapılarak sıva üzerine badana yapılmıştır. Tavan çıtaların bloklar oluşturacak şekilde birbirine geçmesi ile oluşturulmuştur (Foto 6.74). Tek kollu merdiven, ahşaptan yapılmış olup sade bir işçilik gösterir (Foto 6.65).

Katalog No	:5
Envanter No	: 57
İnceleme Tarihi	: Kasım / 2011
Fotoğraflar	: 88 - 92
Çizimler	: 29 - 36
Yapının Sahibi	: Bankacılık Düzenleme ve Sigorta (İcra ile el konulmuş)
Yapım Yılı	: Bu evin tam olarak ne zaman ve kim tarafından yaptırıldığı bilinmemektedir. Ancak plan ve mimari özelliklerine bakıldığında Osmanlı'nın son döneminde XIX. yüzyıl sonu, XX. yüzyıl başlarında yapılmış olduğu tahmin edilmektedir.
Tescil Tarihi ve Kararı	: 02. 06. 2009 - 4637
Yeri ve Konumu	: Hacı Yusufklar Mahallesi, Sadık Reis Sokak'ta, 30-27 Ab pafta, 273 ada ve 5 numaralı parselde bulunur (Çizim 6.30) (Foto 6.75).

Yapının İncelenmesi

Eğimli bir arazi üzerine kurulan yapının kuzey ve doğu cephesi, doğrudan sokağı görürken, güney cephe bahçe içerisindedir. Batı cephe ise, başka bir evle bitişik olması ile sağır kalmıştır (Foto 6.76).

Yüksek bir subasman seviyesinde, iki katlı olarak geleneksel malzemelerle inşa edilen ev, iç sofalı plan tipinde, çıkmalı olarak yapılmıştır (Çizim 6.31, 6.32) (Foto 6.77).

Eve giriş, doğrudan sokak ile bağlantılıdır (Foto 6.75).

Plan özellikleriyle kıyaslandığında iç sofalı plan tipindeki yapı, Akçakoca evlerindeki birçok yapı ile yakın plana sahiptir. Eve giriş katı depo, kiler ve kışlık oda mekanlarına ayrılmış; üst katı ise tamamıyla ikamet amaçlı olarak düzenlemiştir. Sofa, evin çekirdeği konumundadır. Tüm mekânlara bağlantı bu bölümden sağlanmıştır (Çizim 6.31, 6.32).

Evin güney ve doğu cephesi sokak ile doğrudan bağlantılıdır. Evin giriş cephesi en hareketli cephe'dir. Ön cephe boyunca çıkma yapılmıştır (Çizim 6.33) (Foto 6.76, 6.77). Geleneksel Türk evlerinde görüldüğü gibi, çıkmalar sayesinde hem odalar genişletilmiş, hem de odaların sokağa hâkimiyeti artmış ve estetik oluşturmuştur. Evin girişi orta kısımdaki hol aksındadır. Giriş kapısı, çift kanatlı olup ahşaptır (Çizim 6.34) (Foto 6.78). Kapıdan girilerek giriş sofasına ulaşılır. Giriş sofası, kare planlıdır (Çizim 6.32). Zemin kat, üst kattan daha yüksek tutulmuştur (Foto 6.76). Ev, genel olarak harap bir haldedir. Holün içinde, girişin tam aksi yönde (kuzeyde), iki katlı ahşap merdiven ile üst katın sofasına çıkılır. Bu sofanın batısında, iki oda ve doğu tarafında bir oda, mutfak, kuzeyde tuvalet ve banyo yer alır (Çizim 6.32). Odalar, özelliiksiz ve harap durumdadır.

Ev, mahallenin tarihi dokusunu günümüze kadar koruyan Sadık Reis sokağın köşesinde yer alması bakımından çevresiyle uyum içindedir. Evin dış cephesi, yalı baskısı ahşap kaplamadır. Bu kaplama XVIII. yüzyılın sonunda görülmektedir¹⁵⁸. Cepheleri oldukça sadedir. Çıkmalar cepheye estetik katmış ve ahşap konsollarla desteklenmiştir (Çizim 6.35) (Foto 78). Pencere tipleri diğer yapılardan farklı, ebatları kareye yakındır (Çizim 6.36) (Foto 6.79). Saçak altları ahşap çıtalarla kapatılmış, cephe çıkmaları ile bütünlük içindedir (Foto 6.77). Yapının üst örtüsü olan çatının taşıyıcı malzemesi ahşaptır.

Süsleme

Dış cephe, süsleme açısından hareketlidir. Pencereler ahşap bölmelidir (Foto 6.79). Bu pencereler sayesinde ev aydınlatılır. Giriş cephesindeki çıkmanın altında baklava dilimleri, ortada beyaz renkli, yanlarda da yeşil renkte desen oluşturması bakımından dikkat çeker ve ön cephe ahşap üçgen alınlık ile sonlanmıştır (Çizim 6.37) (Foto 6.77).

¹⁵⁸ Çobanoğlu, *Türkiye'de ahşap evin bölgelere göre yapısal olarak incelenmesi ve restorasyonlarında yöntem önerileri*, s.47.

Katalog No : 6

Envanter No : 15

İnceleme Tarihi : Kasım / 2011

Fotoğraflar : 93 -103

Çizimler : 47 - 50

Yapının Sahibi : Murat Aksu

Yapım Yılı : Bu evin tam olarak ne zaman ve kim tarafından yaptırıldığı bilinmemektedir. Ancak plan ve mimari özelliklerine bakıldığında Osmanlı'nın son döneminde XIX. yüzyıl sonu, XX. yüzyıl başlarında yapılmış olduğu tahmin edilmektedir.

Tescil Tarihi ve Kararı : 02. 06. 2009 – 4637

Yeri ve Konumu : Aşağı Mahalle, Pınar Yanı Sokak, No:14, 30-30 Tc pafta, 379 ada, 1 numaralı parselde bulunur (Çizim 6.38) (Foto 6.80).

Yapının İncelenmesi

Eğimli bir arazi üzerine kurulmuş olan ev, iki sokağın birleştiği köşede yer alır (Foto 6.80). Batı, kuzey ve güney yönlerde sokağa bakan evin, doğu cephesi de yandaki başka bir evin bahçesiyle bitişiktir (Foto 6.81, 6.82). Zemin kat ile birlikte üç katlı bir evdir (Foto 6.83). Her kat ikamet amaçlı olarak kullanılır.

Yapının üç katlı inşa edilmesine rağmen, eğimli bir arazide olduğundan, evin arka cephesi daha alçakta, giriş cephesi ise yüksekte görünmektedir (Foto 6.81). Evin girişi, zemin seviyesinden aşağıda tutulmuştur (Foto 6.80). Zemin katı, tabii zeminden 1 m. alçaktır. Doğu cephesi ile kuzey cephe kısmen bahçe içerisindedir (Foto 6.80). Pencereler, evi hareketlendiren öğelerdir (Foto 6.84).

Eve giriş; güney cepheden, çift kanatlı, ahşap kapıdan sağlanmakta sonra da, giriş sofasına ulaşılır (Çizim 6.39, 6.31) (Foto 6.83). Buradan iç sofa bölümüne varılır. Sofa, evin en hareketli alanı olup odalar arası bağlantıyı sağlayan bir mekan olduğu

gibi, ev halkının en çok kullandığı, toplantıların, törenlerin yapıldığı bir alandır. Odalar, bu sofa etrafında simetrik olarak yerleştirilmiştir (Çizim 6.35).

Zemin kat, evin deposu olarak kullanılır. Bu katta, batı cepheden ahşap merdivenlerle üst kata çıkılır. Sofa etrafına yerleştirilen dört oda, güneybatı yönde mutfak ve kuzeyde tuvalet, banyo bulunur. Tuvalet ve banyo küçük birer pencere ile aydınlatılır (Foto 6.85). Köşelere denk gelen odalar daha geniş tutulmuştur (Çizim 6.39). Evde genel olarak çok sayıda pencere açılarak aydınlatma sağlanmıştır. Batı cephede de solda iki pencere, buranın yanında daha geniş bir pencere vardır (Çizim 6.37), (Foto 6.81). Ortada ise oldukça küçük bir pencere bulunur.

Üst kat, alt kata benzer şekilde planlanmıştır. İç sofalı plan tipine sahip evin üst katı da, doğu- batı, kuzey- güney istikametinde uzanan sofanın iki yüzüne, alt katta olduğu gibi köşelere gelecek şekilde odalar yerleştirilmiştir (Çizim 48). Odaların tüm orijinalliği bozulmuştur. Ocak, yüklük, niş gibi oda elemanları kaldırılmıştır¹⁵⁹. Mutfak girişi, tam köşeye denk gelecek şekilde açılmıştır. Mutfakta da önceden bir ocak olduğu bilinmekte olup günümüzde bu kısım kaldırılmıştır¹⁶⁰. Güney ve batı yöne açılmış dört adet pencere ile ferahlık sağlanmıştır. Dış cephe dışında, evin orijinalliği bozulmuştur.

Evin kaidesi, moloz taş olup taşıyıcı sistemi ahşaptır. Temel malzeme taş, tuğla, ahşap ve kerpiçtir. Üst katlar tuğlaların dizilmesiyle oluşmuş, tuğlaların üzeri sıvanıp boyanmıştır (Foto 6.85). Daha çok toprak altında kalan yerlerde moloz taş kullanılmıştır. Duvar kalınlıkları 70 cm.- 80 cm. yapılmıştır. Üst kat duvarları ahşap iskelet içine ahşap taş ve kerpiç malzeme ile dolgu yapılmıştır.

Evi yağmur, kar ve güneşten koruyan çatı örtüsü ve onun dışında uzantısı saçaklarıdır. Çatı oldukça sade bir şekilde kırma çatı sitiline uygun olarak yapılmıştır. Çatı, dört yöne eğimli olup üzeri alaturka kiremitle kaplıdır. Saçaklar 60 cm. genişliğinde, altları ahşap lambridir (Foto 6.86).

¹⁵⁹ İslam İsmail, Akçakoca evleri üzerine restorasyon projesi yürüten mimardır.

¹⁶⁰ İslam İsmail, Akçakoca evleri üzerine restorasyon projesi yürüten mimardır.

Süsleme

Evin dış cephesi ışık-gölge oyunlarına müsait ve oldukça hareketlidir. Evin güney cephesindeki balkon, ahşaptan yapılmıştır. Doğu cephesinde de çıkma bulunur. Bu çıkma güneydeki gibi balkon şeklinde olmayıp pencere ile açılır. Balkon ve çıkma ahşap konsolla desteklenmez (Foto 6.80, 6.81). Kat araları taş bir silme hareketlendirilmiştir. Üst katlardaki çıkmalar ve çok sayıda pencere açıklığı da yine cepheyi hareketlendiren unsurlardır. Evin güney giriş kapısının üzerinde istiridye formunda alçı süsleme vardır (Foto 6.87, 6.88). Her katta güney ve doğu cephelerde her iki köşede de pencerelerin etrafı silme ile çerçevelenmiştir (Foto 6.83). Pencere etraflarında ince bir bordür vardır. Pencere yarısına kadar inen bu bordürlerin uçları geometrik bir düzenlemeye sahiptir. Hemen altta baklava motifine benzer bir süsleme, onun da altında ok ucuna benzer yine geometrik bezemenin olması dikkat çekicidir (Foto 6.89). Doğu cephede birinci kat pencere altında, bir dairenin içinde papatya motifi bulunur (Foto 6.90). Kuzey cephe onarım geçirmiştir. Bu cephe diğerlerinden farklı olarak sıvasız bırakılmıştır.

Katalog No : 7

Envanter No : 40

İnceleme Tarihi : Kasım / 2011

Fotoğraflar :104 - 125

Çizimler : 51 - 61

Yapının Sahibi : Ayşe Şen

Yapım Yılı : Bu evin tam olarak ne zaman ve kim tarafından yaptırıldığı bilinmemektedir. Ancak plan ve mimari özelliklerine bakıldığında Osmanlı'nın son döneminde XIX. yüzyıl sonu, XX. yüzyıl başlarında yapılmış olduğu tahmin edilmektedir.

Tescil Tarihi ve Kararı : 02 . 06. 2009 – 4637

Yeri ve Konumu : Yukarı Mahalle Cumhuriyet Sokak'ta, 30-30 Tc pafta, 254 ada ve 8 numaralı parselde bulunur. Cumhuriyet Sokak'ın tam köşesinde bulunan, ev düz bir arazi üzerine kurulmuştur (Çizim 6.42) (Foto 6.91).

Yapının İncelenmesi

İki katlı yapı, güney yöndeki çıkması ve geleneksel malzeme ile klasik tarzda inşa edilmiştir (Foto 6.91). İç sofalı plan tipine girmektedir (Çizim 6.43, 6.44).

Evin güney ve batı cephesi, doğrudan sokağa açılır. Diğer cepheler bahçe içerisindedir. Evin önünde kaldırım bulunur. Giriş, güney cepheden ve sokak zemin seviyesinden yüksekte kalmıştır (Çizim 6.45) (Foto 105). Bu cephede çıkma ve üçgen alınlık dikkat çeker (Çizim 6.46, 6.47) (Foto 6.92).

Güney cepheden eve, çift kanatlı ahşap bir kapı ile girilir. Giriş kapısı, iç çekilmiştir (Çizim 6.47) (Foto 6.93). Küçük bir giriş sofası ve burada ahşap merdivenlerle üst kat merdivenleri yer alır (Foto 6.94, 6.95). Zemin katta, alet-edavatın konulduğu odalar vardır (Çizim 6.43).

Girişte bulunan ahşap, tek kollu merdivenle üst kata çıkılır (Foto 6.94). Sofa “L” şeklinde olup buranın dört etrafına odalar yerleştirilmiştir (Çizim 6.43). Dört oda, kiler, mutfak, tuvalet ve banyodan oluşan sofa, evin merkezi konumundadır. Doğu ve batı yöndeki odalar, karşılıklı şekilde ve simetrik olarak yerleştirilmiştir (Çizim 6.44). Mutfak, kuzeybatı köşede bulunur. Giriş kapısı tam köşeye denk gelecek şekildedir (Foto 6.96). Kapısının arkasında kapı kacak koymak için ahşap bir dolap bulunur. Bu dolabın devamında duvar üzeri ahşap ile kaplanmıştır. Burada da üst üste ahşap oyma tekniğinde yapılmış dekoratif amaçlı üç tane raf niş vardır (Çizim 6.49) (Foto 6.96, 6.97, 6.98). Rafların hemen solunda kerpiçten yapılmış ocak bulunur (Foto 6.97). Diğer evlerde ocak kapatılmışken burada açıklık olarak bırakılmıştır. Daha sonraki yıllarda ocak yerine soba kullanılmaya başlanmıştır. Bu yüzden ocağın üzerindeki nişe, soba deliği açılmıştır (Foto 6.97). Ocağın hemen sol yanında sokağa bakan tarafta oldukça küçük boyutlarda mutfak tezgahı yer alır (Foto 6.97). Duvara derin bir şekilde açılmış olan tezgahın üzerinde, ahşap raflar yer alır. Bu raflara tas – tabak konulmuştur. Tezgahın hemen altında da mutfak eşyalarının konulduğu kapaklı bir dolap vardır. Mutfağın tam yanındaki oda, kiler kısmı olup burası dikdörtgen şeklinde planlanmıştır (Çizim 6.44). Bu katta sofada (Foto 6.99), tuvalet ve banyo, güney yönde girişin üzerinde bulunur (Çizim 6.44). Burası sade ve küçük olarak yapılmıştır. En solda da güney duvarda açılan kapıyla tuvalete girilir. Tuvalet iki kısımdan oluşmuştur. İlk bölüm, taş bir lavabonun bulunduğu yerdir. Daha sonra ahşap bir kapıyla ilk bölümün zemin seviyesinden 20 cm. yükseklikteki tuvalete geçilir (Foto 6.100, 6.101). Burada zemin ve tuvalet taştır (Foto 6.102). Duvarları oldukça harap bir halde olup, sıvaları dökülmüştür. Odalarda genellikle en az iki pencere kullanılırken, kuzeydoğudaki odada ve mutfakta dört pencere açıklığı vardır (Çizim 6.44).

Birinci kata çıkan merdivenin devamında ikinci kata çıkılır (Foto 6.99). Bu merdivenlerin olduğu kuzey cepheye bakan tarafta pencere bulunur. Bu kattaki mutfak, oda olarak kullanılır. Güney cephede giriş kapısının olduğu tarafta çıkma yapılan küçük bir oda bulunur. Buranın yanında da alt kattaki gibi tuvalet ve banyo yer alır (Çizim 6.44). Kuzey cephedeki odada (Foto 6.103), pencere seviyesinden alçakta tutulmuş ahşap bir sedir vardır (Foto 6.104). Sedir, doğu ve batı doğrultudaki iki duvarın tam ortasına yerleştirilmiştir (Foto 6.104). Evden dışarıyı seyretmek için tam pencere önüne yapılmıştır. Tam karşıdaki pencere iki kanatlı ahşap bir pencere olup yanlarda da doğu

ve batı yönde uzun ve ince pencereler vardır (Çizim 6.50, 6.51) (Foto 6.104). Bu oda, oldukça harap bir haldedir. Duvar sıvaları dökülmüştür (Foto 6.105). Odanın yanında küçük ve sade yapılmış başka bir oda yer alır (Foto 6.106). Burası muhtemelen depo olarak kullanılır. Doğu yöne bakan oda ise geniş tutulmuş olup her iki cephede açılan ahşap pencerelerle aydınlatılma sağlanmıştır (Foto 6.107). Bu odada güneye bakan yönde yüklüğe yer verilmiş olup yüklüğün ahşap kapakları sökülmüştür (Foto 6.108). Bu odanın tam karşısında, ocaklı ve daha geniş bir oda bulunur. Ocağın her iki yanında raf nişler olup pencere tarafında ahşap dolap yer alır (Çizim 6.52) (Foto 6.109, 6.110). Odanın tavanı da çürümeye yüz tutmuştur (Foto 124). Ancak, ocak harap, duvarları yıkılmış vaziyettedir. Bunun dışında odalarda, herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmaz.

Akçakoca evleri yapım tekniği geleneğinde yapılmış ahşap karkas arası kerpiç dolgulu bir evdir. Dış duvarlar tuğlaların düzgün bir şekilde dizilmesiyle yapılmıştır (Foto 6.91). Zemin kattan üst katlara kadar tuğla örgü devam eder. Köşelerde ahşap dikmeler görülür. Evde en çok kullanılan malzeme ahşaptır. Evin döşemeleri, tavanı, merdiven ve korkulukları, kapı ve pencereleri, yüklükleri, saçak altları ahşap malzeme ile yapılmıştır. Kıрма çatılı olan evde, alaturka kiremit kullanılmıştır. Saçak altları da ahşap kaplamadır.

Süsleme

Dış cephe evin içine göre daha hareketlidir. Giriş cephesinde ikinci kattaki odanın dışa çıkma yapması, çıkmanın yapıldığı ön pencerenin yuvarlak kemerli ahşap olması bu cepheye farklılık katmıştır (Foto 6.92). Bu pencerenin alınlık kısmı tuğla ile örülmüş, hemen üzerinde de evin çatı kısmı ahşap üçgen alınlıkla sonlanır. Bu alınlık üzerinde ortada baklava motifi olup yanlarda üçgenler vardır (Foto 112). Evin ön cephesinde sağda yer alan pencereler uzun ve ince olup her katta ikişer tanedir. Diğer cephelerde de ikişer pencere açılmıştır.

Katalog No	: 8
Envanter No	: 50
İnceleme Tarihi	: Kasım / 2011
Fotoğraflar	: 126 - 138
Çizimler	: 62 - 68
Yapının Sahibi	: Nurullah Solak

Yapım Yılı : Bu evin tam olarak ne zaman ve kim tarafından yaptırıldığı bilinmemektedir. Ancak plan ve mimari özelliklerine bakıldığında Osmanlı'nın son döneminde XIX. yüzyıl sonu, XX. yüzyıl başlarında yapılmış olduğu tahmin edilmektedir.

Tescil Tarihi ve Kararı : 02. 06. 2009 – 4637

Yeri ve Konumu : Yukarı Mahallede, Gören Sokak ile Cumhuriyet Sokak'ın kesiştiği köşede yer almaktadır. Hem konut, hem de ticarethane olarak kullanılan ev, 30-27 Ab pafta, 250 ada, 3-4 numaralı parselde bulunur (Çizim 6.53) (Foto 6.113).

Yapının İncelenmesi

Düz bir arazi üzerinde yer alan ev, iki sokağın kesiştiği noktada yer alması ile önemlidir. Evin hem güney, hem de doğu cephesi doğrudan sokağa bakar (Foto 6.114). Batı cephesi, başka bir dükkânla bitişik olması bakımından sağır kalmıştır (Foto 6.114). İç sofalı plan tipinde, iki katlı bir evdir (Çizim 6.54, 6.55).

Geleneksel malzemelerle inşa edilen bu ev, ilk bakışta giriş (güney) cephesinde köşelerin dışa çıkma yapması ile dikkat çeker (Çizim 6.56) (Foto 6.114).

Eve, güney cepheden, çift kanatlı ahşap bir kapı ile girilir (Çizim 6.57) (Foto 128, 129). Sofa, evin tam merkezindedir (Çizim 6.54). Zemin katta, evin güneydoğu köşesi dükkân olarak kullanılır. Burası tek mekan halinde olup tam karşısında da güneybatı köşede ikamet amaçlı bir oda yer alır (Çizim 6.54). Bu odaya, ana giriş kapısıyla aynı cephede açılmış başka bir kapı daha vardır (Foto 6.115). Zemin katın kuzeye bakan odaları depo olarak kullanılır. Birinci ve ikinci kat plan şeması aynıdır (Çizim 6.54, 6.55).

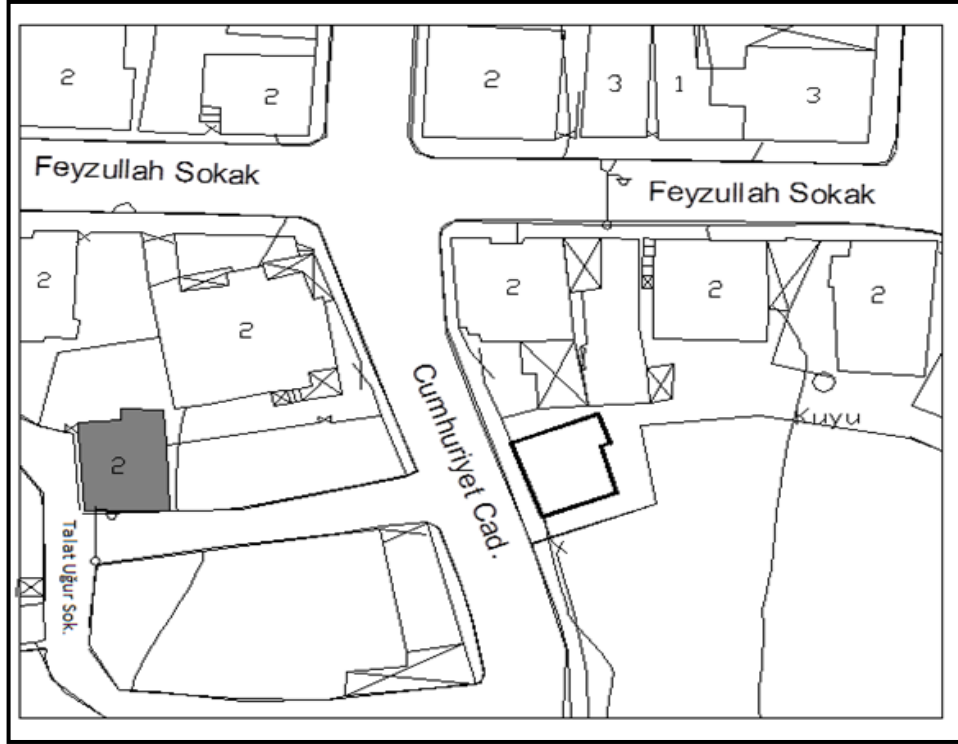
Birinci kata ve ikinci kata güneydeki sokağa bakan odanın arkasındaki ayrı bir bölümden tek kollu ahşap bir merdivenle çıkılır (Foto 6.117). Buradan yine bir kapıyla diğer odaya geçilir (Çizim 6.55). Buranın hemen karşısında, kuzeydoğu köşede tuvalet ve banyo yer alır (Çizim 6.55). Aynı sırada, doğu cephede simetrik olarak yerleştirilmiş mutfak ve daha geniş bir oda bulunur (Çizim 6.55).

Merdivenlerin hemen yanındaki oda; sade, süslemesi olmayan bir odadır (Foto 6.118). Oldukça harap bir halde olup duvar sıvaları dökülmüş ve tavanı akmış haldedir (Foto 6.119). Evin en gösterişli odası, güney cephede yer alıp sokağa bakmaktadır. Burada ocak da yer alır. Ocağın iki yanında süslemesi olmayan sade, üçer nişe yer verilmiştir (Çizim 6.58) (Foto 6.120, 6.121). Bu nişler sade olmasına karşılık eşya koymak için veya dekoratif amaçlı yapılmıştır. Ocağın hemen üzerinde de aynalık kısmı bulunur (Foto 6.122). Ocak kerpiçten yapılmıştır. Kapının sağında yorgan- yastık gibi eşyaların konulması için yüklük vardır (Foto 6.123). Odanın güney ve doğu cephesinde pencereleri vardır. Bu sayede odanın aydınlatması sağlanmıştır. Tavanı da harap haldedir (Foto 6.124). Bu odanın, arka kısmında kalan, doğu cephede oldukça sade, orijinalliği kalmamış bir mutfak bulunur (Foto 6.125). Doğü cepheye açılmış bir pencere ile aydınlatılır.

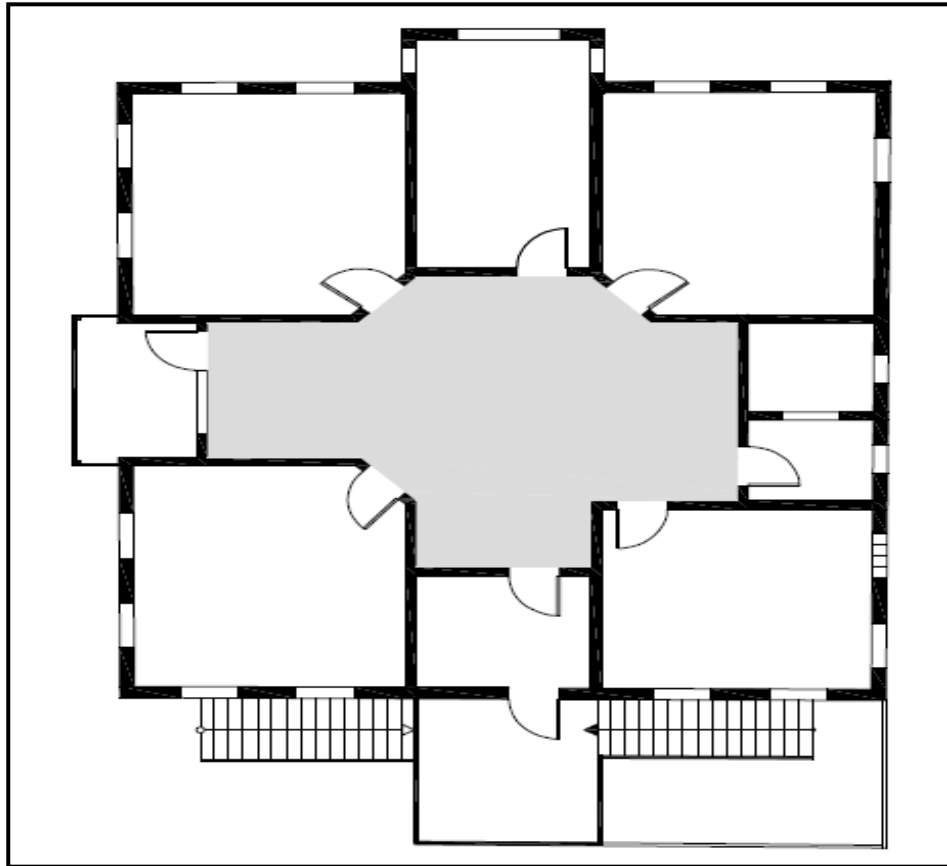
Ahşap arası kerpiç veya tuğla dolgulu karkas şeklinde inşa edilmiş olan evin (Foto 6.114) malzemesi kerpiç, tuğla ve ahşaptır. Duvar üzerine çitalar çakılarak bağdadi tekniğinde sıva yapılmıştır. Döşemeler, tavanlar, merdivenler, yüklük, ahşap malzemedен yapılmıştır. Duvar kalınlıkları 70 cm. – 80 cm.dir. Dış duvarlar sıvasız olarak bırakılmıştır. Pencereler, evin önemli öğesidir (Çizim 6.59) (Foto 6.115).

Süsleme

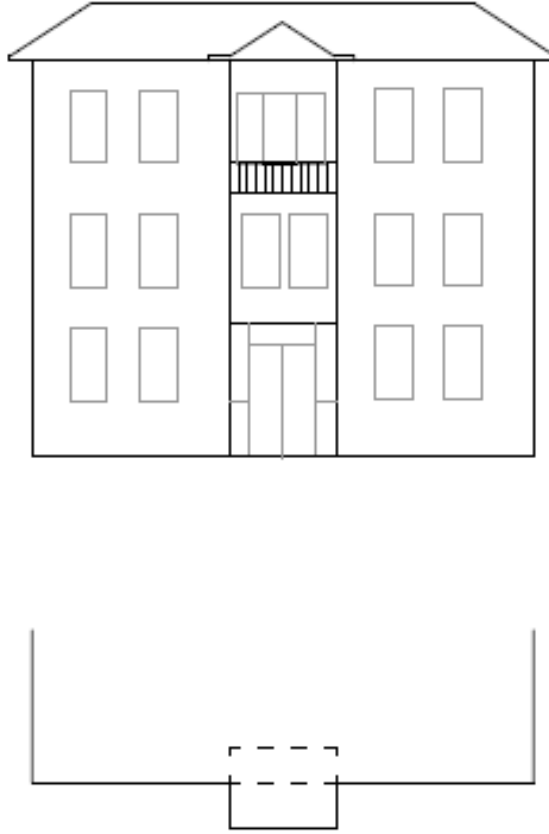
Dış cephe, evin içi gibi sadedir. Dış cepheyi hareketlendiren tek şey pencereler ve güney cephenin köşelerde çıkma yapmasıdır. İkinci katta ahşap korkuluklu balkon yer alır (Foto 128). Evde çok sayıda ahşap pencereler bulunan, aydınlık, ferah olan evin tek sabit eşyası yüklüğüdür. Yüklük, sadece güney yöndeki odada vardır. Kıрма çatılı üst örtüsü, alaturka kiremit ile kaplıdır. Saçak altı ahşap kaplamadır. Bütün odaların zemin ve tavanları ahşap kaplamadır.

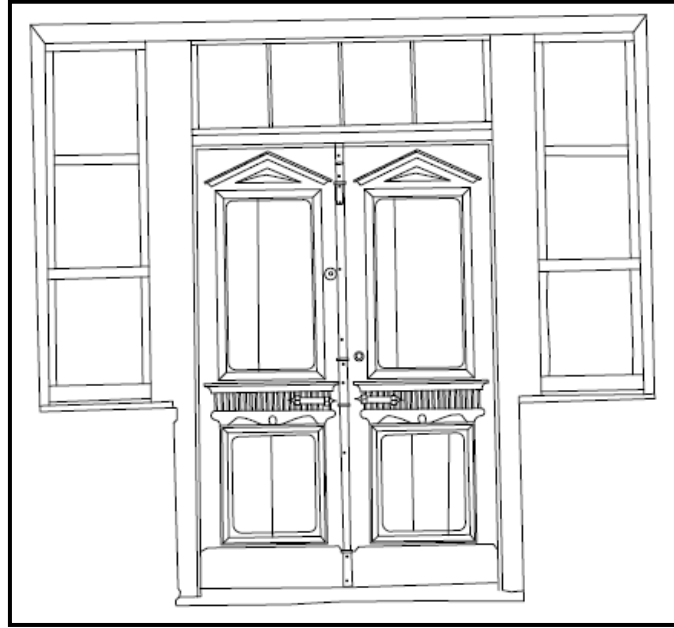
Çizim 6.1. Katalog 1 Numaralı Evin Vaziyet Planı

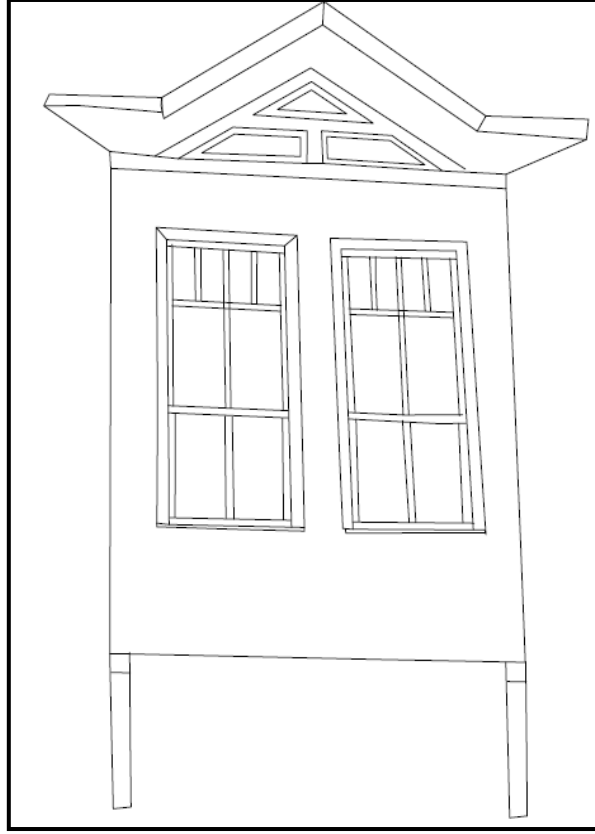
Çizim 6.2. Katalog 1 Numaralı Evin Planı (İ.İSMAİL)

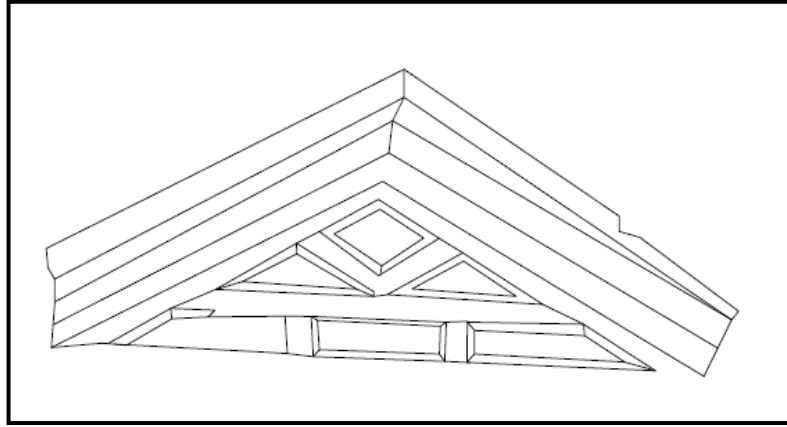
Çizim 6.3. Katalog 1 Numaralı Evin Doğu Cephe Görünüşü

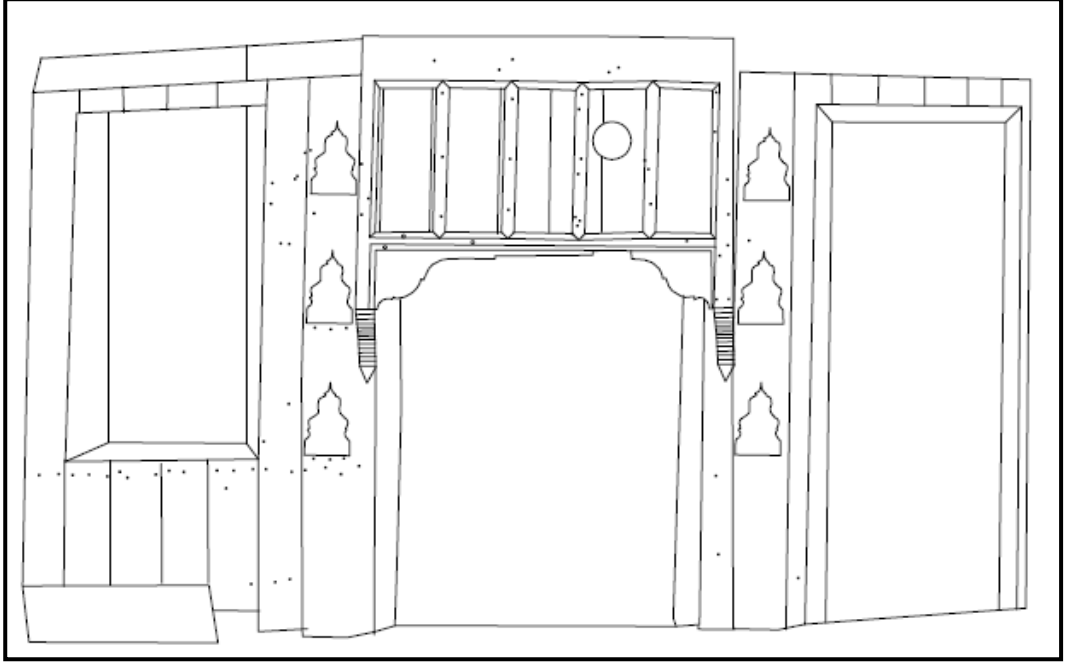
Çizim 6.4. Giriş Kapısı Cephe Görünüşü (Katalog 1) (İ.İSMAİL)

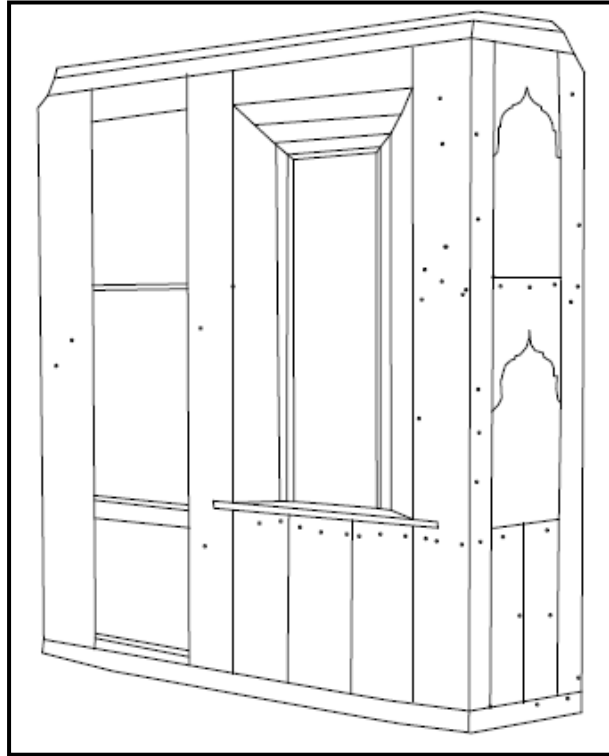
Çizim 6.5. Kuzey Cephe Çıkma Görünüşü (Katalog 1) (İ.İSMAİL)

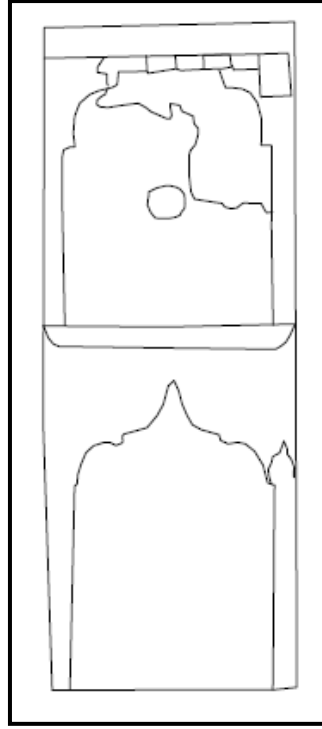
Çizim 6.6. Çıkmadaki Üçgen Alınlık Görünüş (Katalog 1) (İ.İSMAİL)

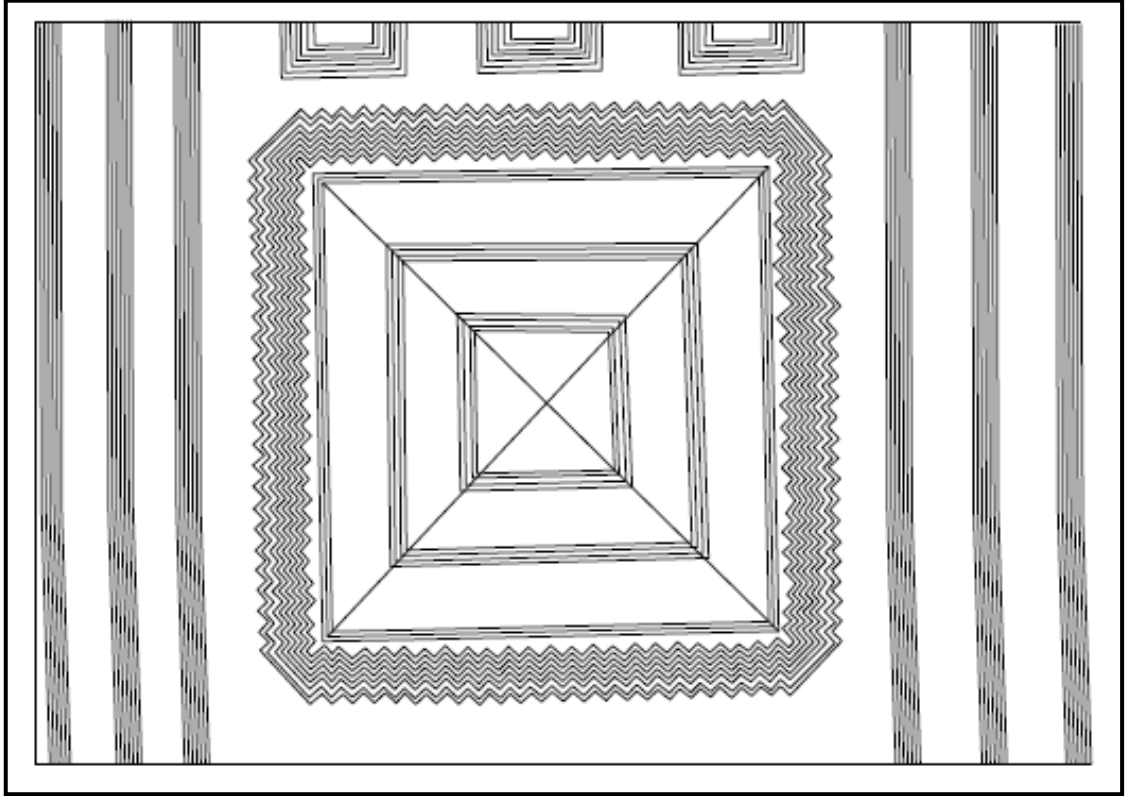
Çizim 6.7. Kuzeydoğu Yönde Bulunan Odanın Ocak Ve Yüklük Cephe Görünüşü
(Katalog 1)

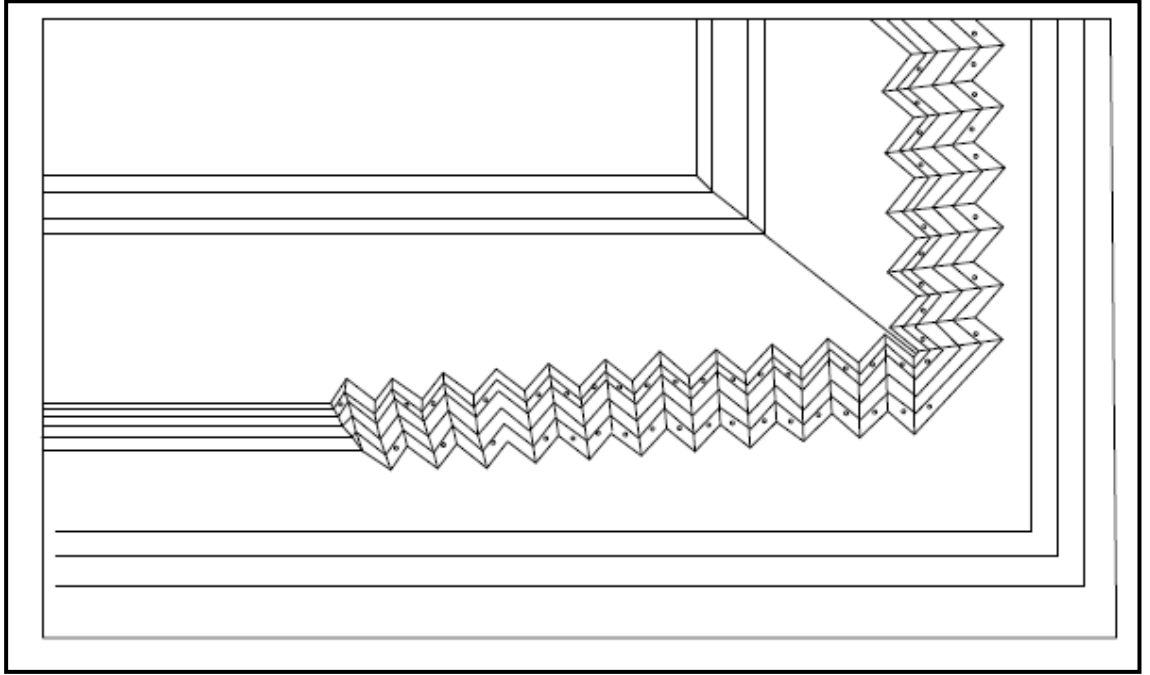
Çizim 6.8. Kuzeybatı Yöndeki Odanın Yüklük ve Köşedeki Nişlerinden Detay (Katalog
1) (İ.İSMAİL)

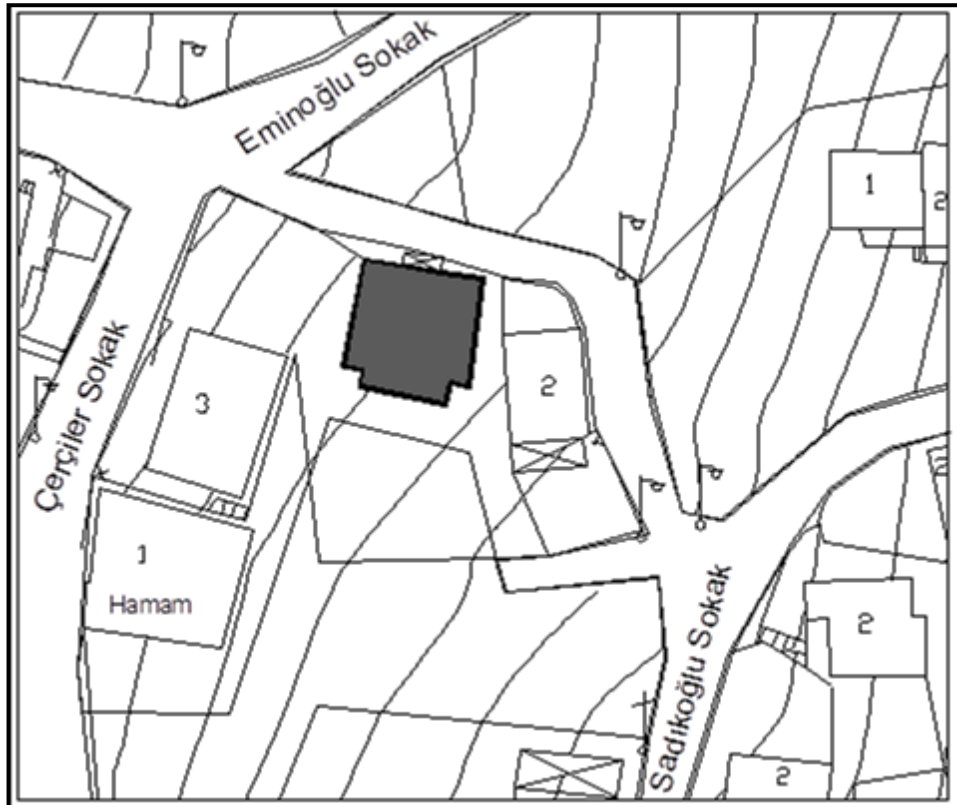
Çizim 6.9. Kuzeybatı Yöndeki Odanın Ocağından Cephe Görünüşü (Katalog 1)
(İ.İSMAİL)

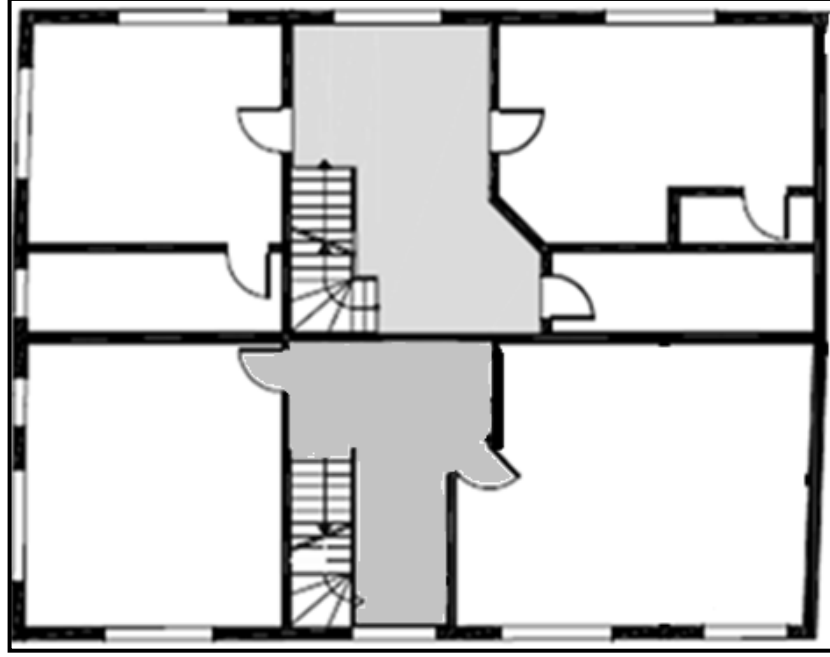
Çizim 6.10. Sofa Tavanı Görünüşü (Katalog 1) (İ.İSMAİL)

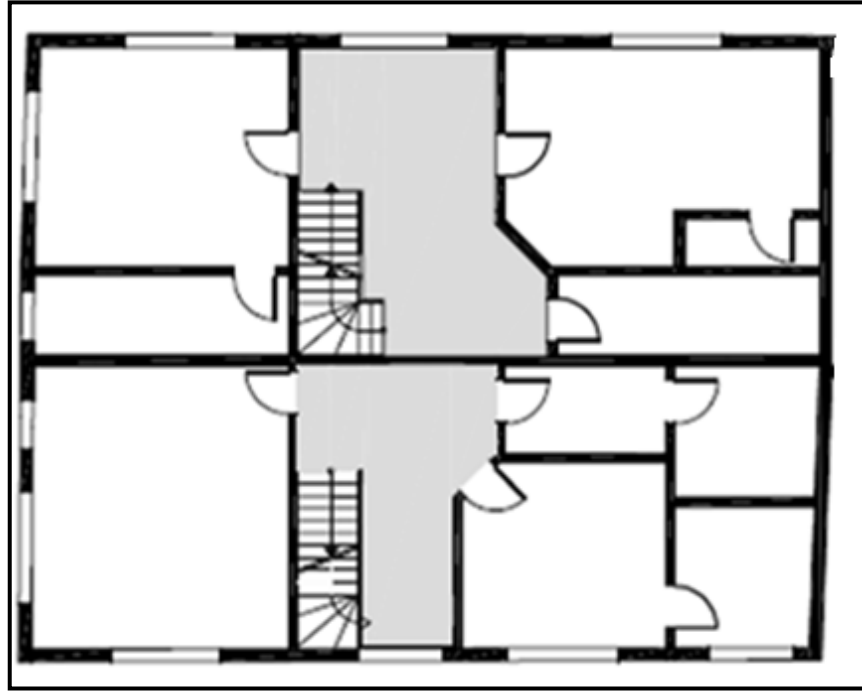
Çizim 6.11. Sofa Tavanı Detay Görünüş (Katalog 1) (İ.İSMAİL)

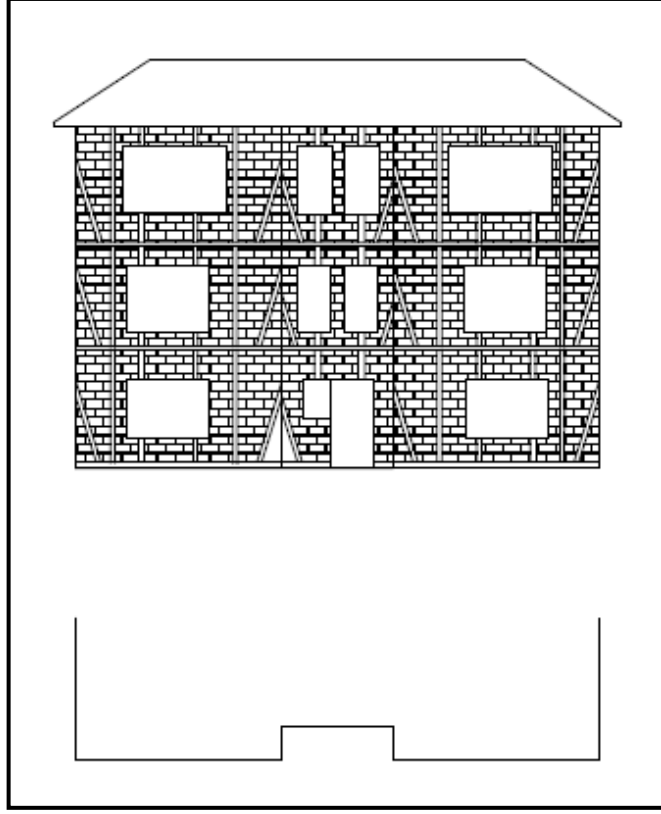
Çizim 6.12. Katalog 2 Numaralı Evin Vaziyet Planı

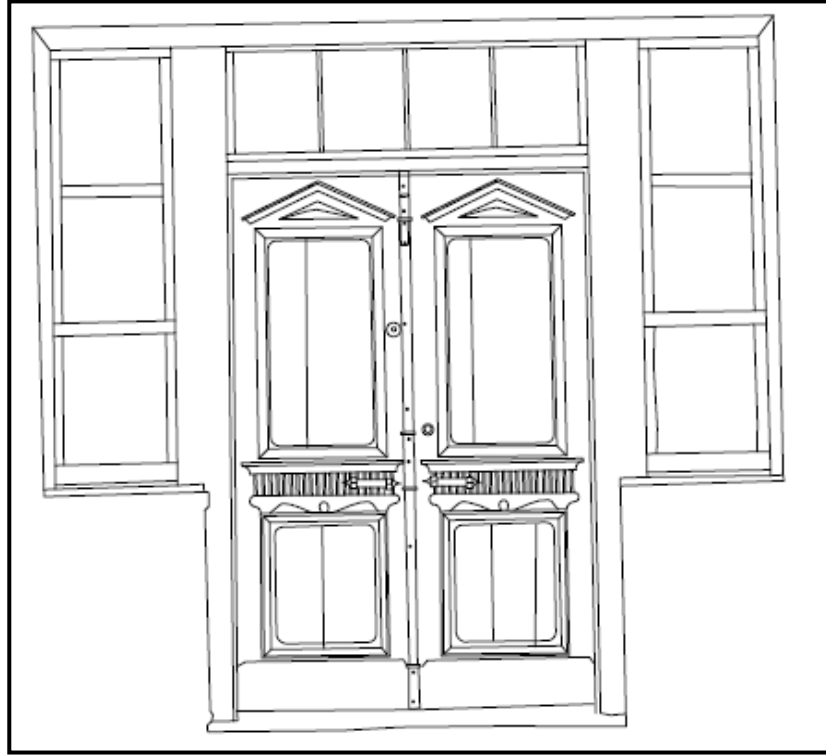
Çizim 6.13 Katalog 2 Numaralı Evin Zemin Kat Planı (İ.İSMAİL)

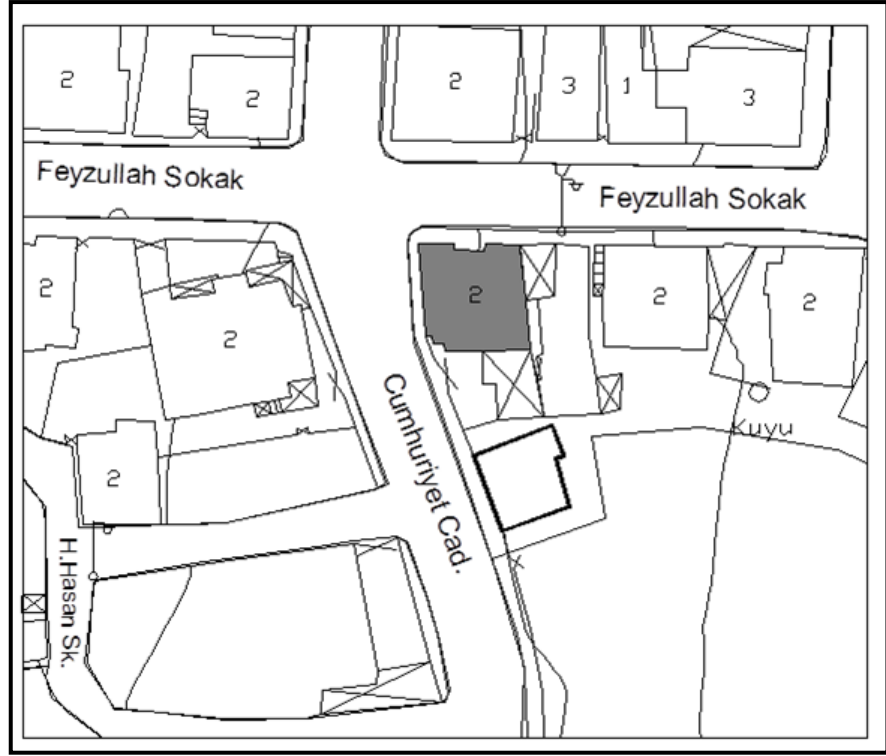
Çizim 6.14. Katalog 2 Numaralı Evin Birinci ve İkinci Kat Planı (İ.İSMAİL)

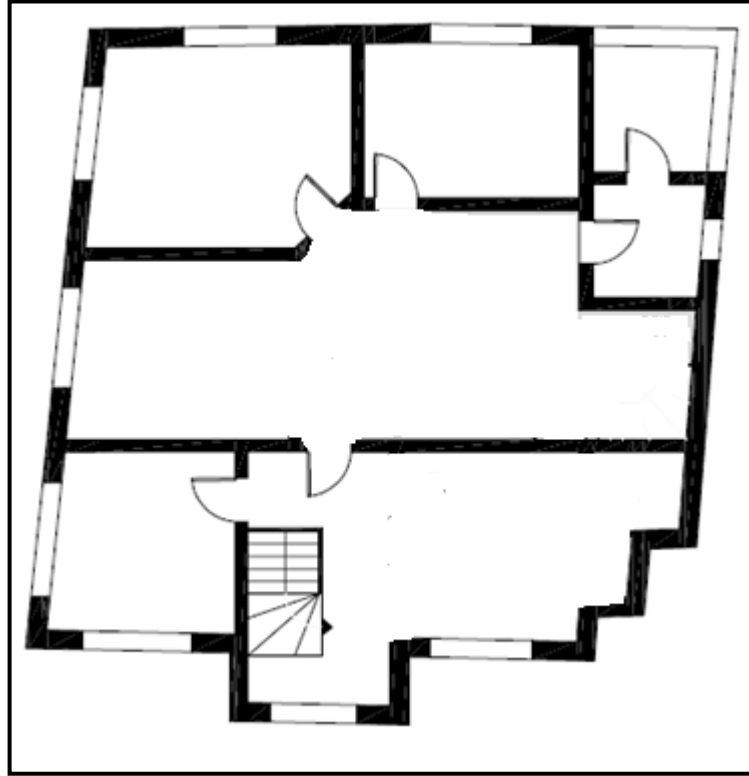
Çizim 6.15. Katalog 2 Numaralı Evin Kuzey Cephe Görünüşü

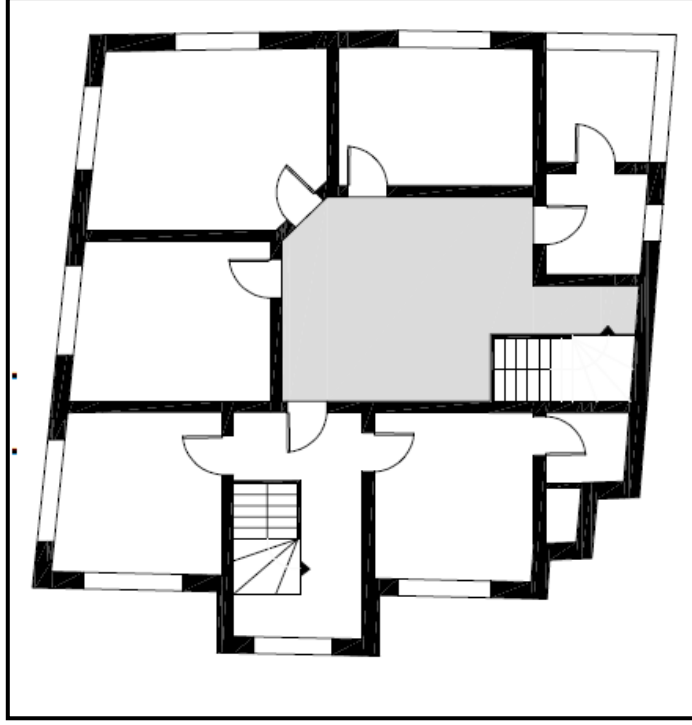
Çizim 6.16. Giriş Kapısı Görünüşü (Katalog 2) (İ.SMAİL)

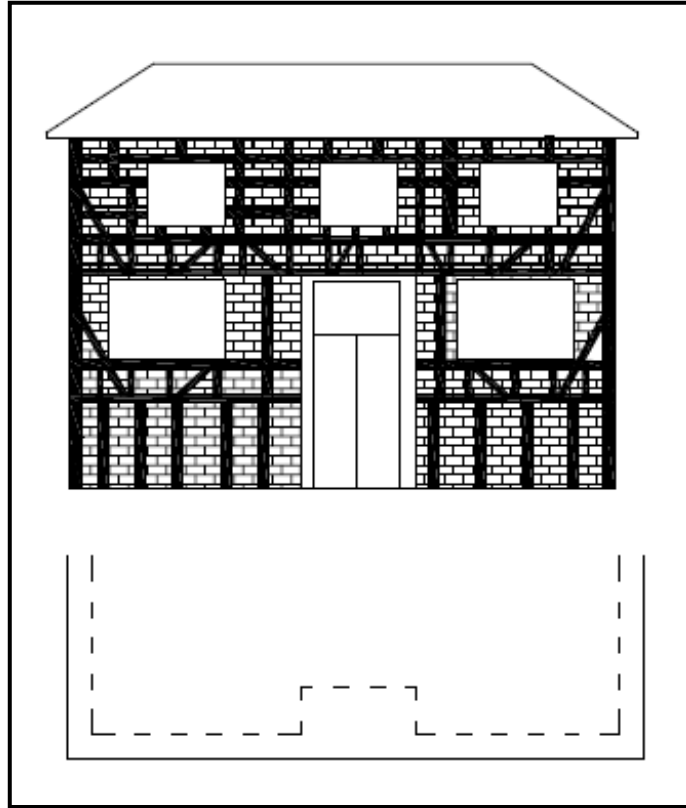
Çizim 6.17. Katalog 3 Numaralı Evin Vaziyet Planı

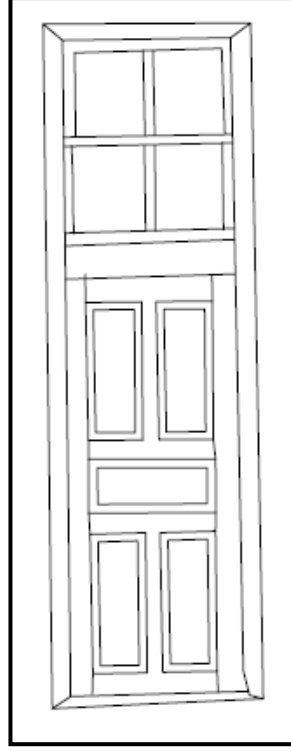
Çizim 6.18. Katalog 3 Numaralı Evin Zemin Kat Planı (İ.İSMAİL)

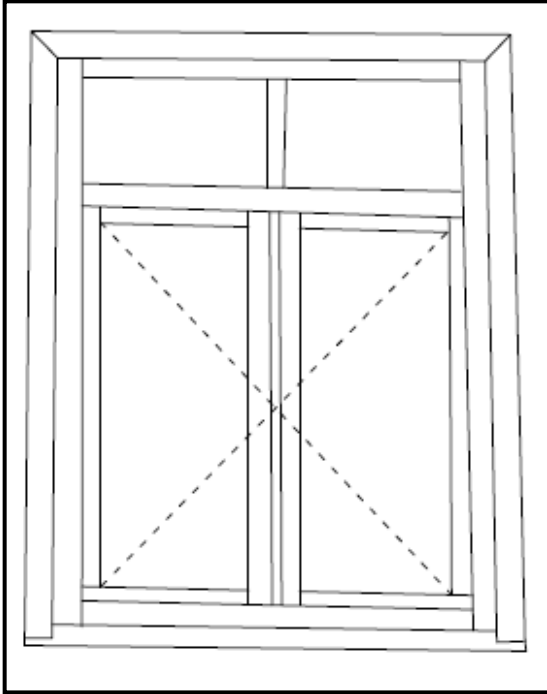
Çizim 6.19. Katalog 3 Numaralı Evin Birinci Kat Planı (İ.İSMAİL)

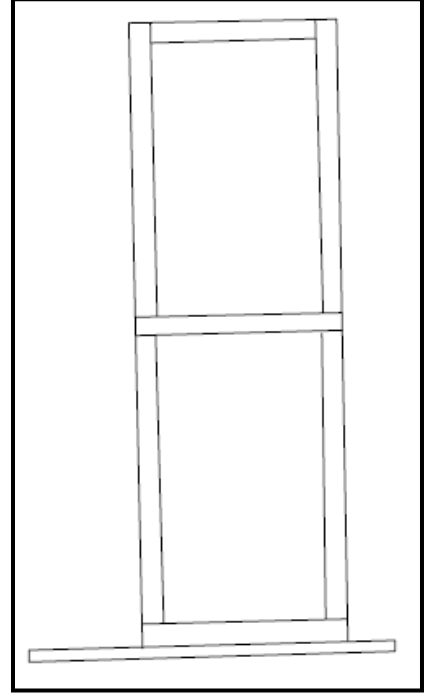
Çizim 6.20. Katalog 3 Numaralı Evin Kuzey Cephe Görünüşü

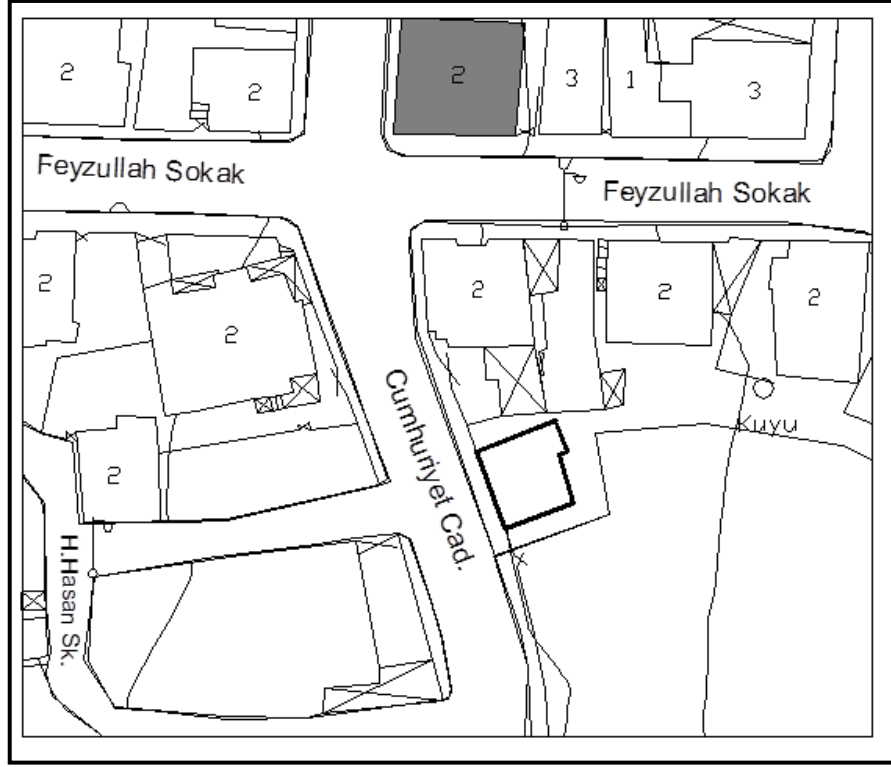
Çizim 6.21. Giriş Kapısı Görünüş (Katalog 3) (İ.İSMAİL)

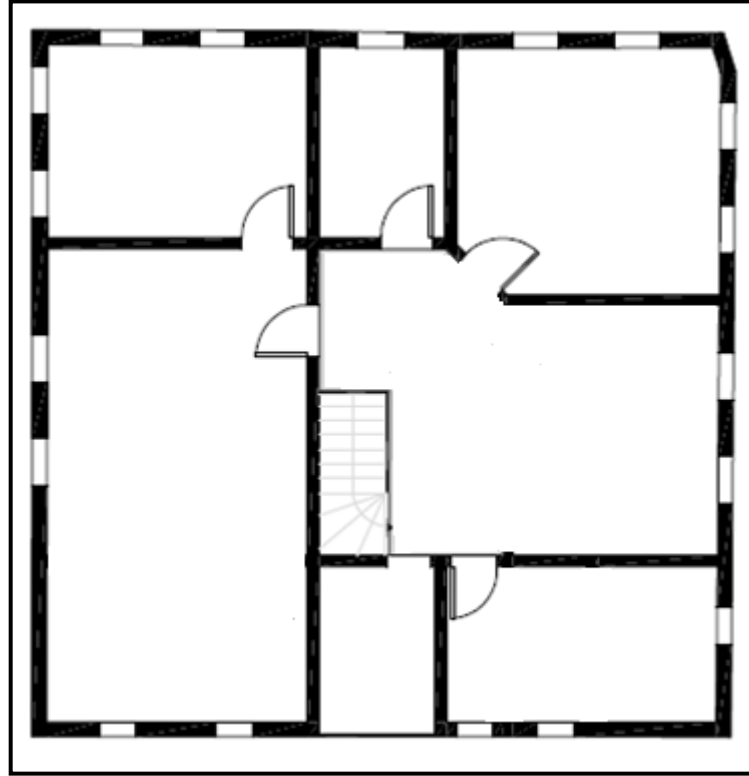
Çizim 6.22. Cephe Pencere Görünüş (Katalog3)
(İ.İSMAİL)

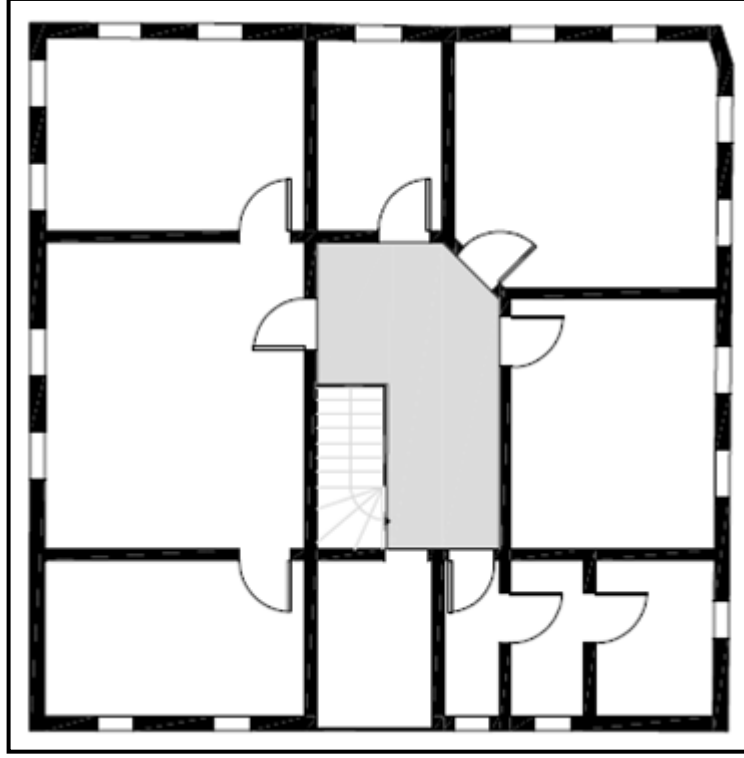
Çizim 6.23. Cephe Pencere Görünüş
(Katalog 3) (İ.İSMAİL)

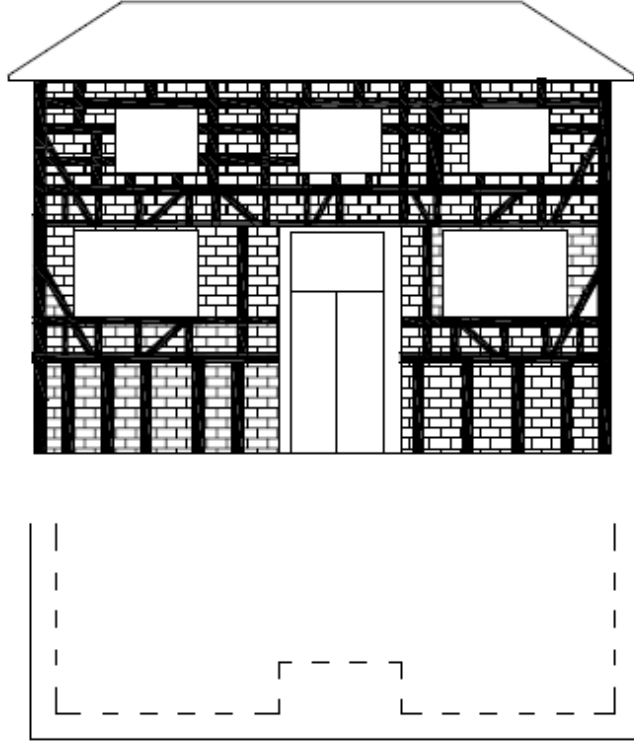
Çizim 6.24. Katalog 4 Numaralı Evin Vaziyet Planı

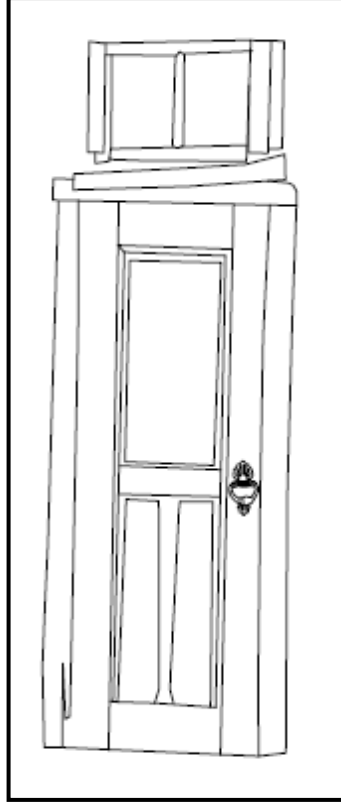
Çizim 6.25. Katalog 4 Numaralı Evin Zemin Kat Planı (İ.SMAİL)

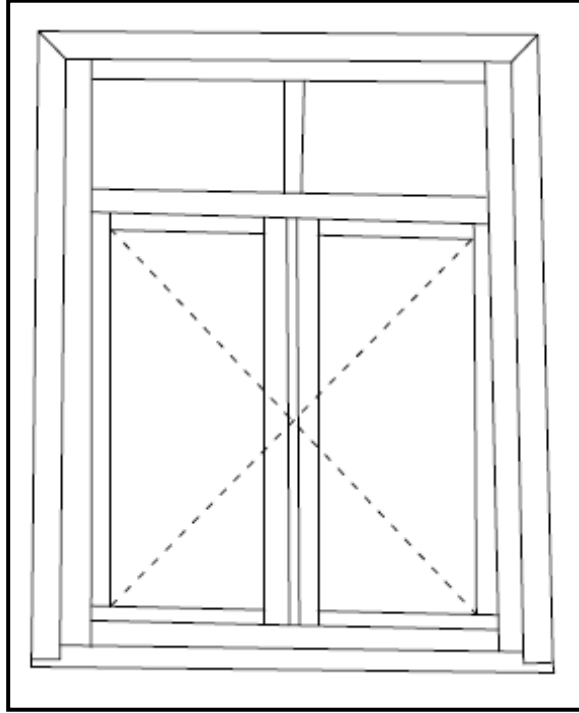
Çizim 6.26. Katalog 4 Numaralı Evin Birinci Kat Planı (İ.İSMAİL)

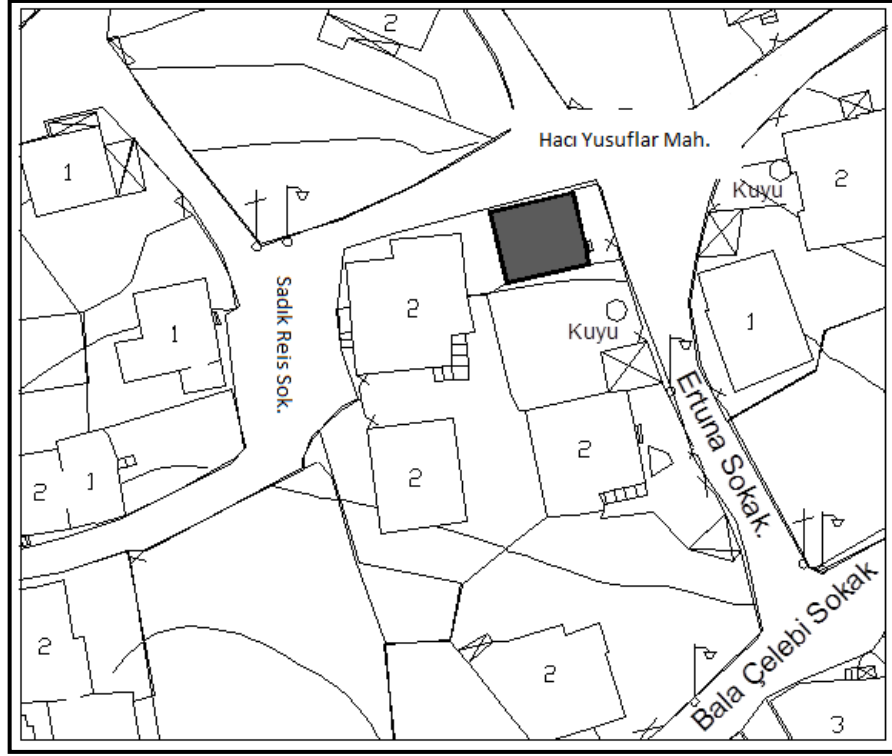
Çizim 6.27. Katalog 4 Numaralı Evin Güney Cephe Görünüşü

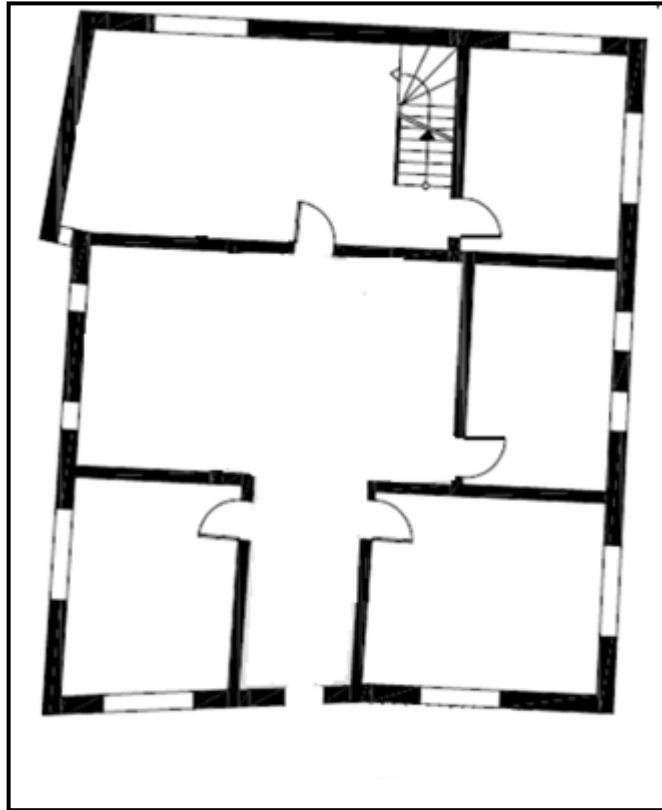
Çizim 6.28. Giriş Kapısı Görünüş (Güney cephe) (Katalog 4) (İ.İSMAİL)

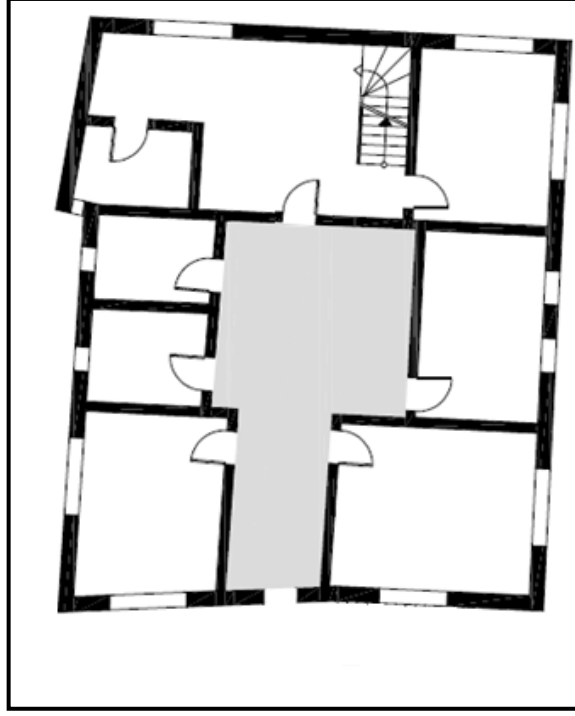
Çizim 6.29. Cephe Pencere Görünüş (Katalog 4) (İ.İSMAİL)

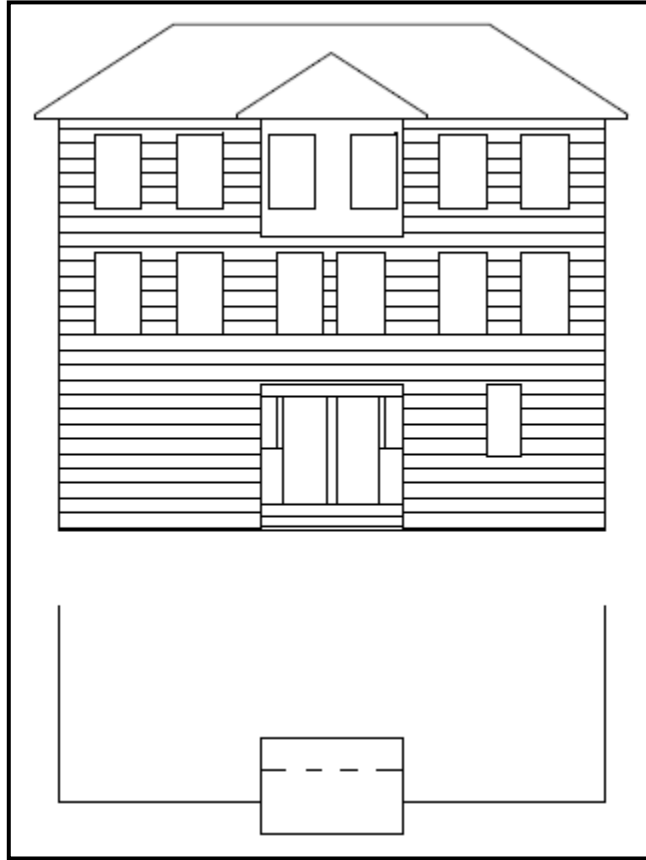
Çizim 6.30. Katalog 5 Numaralı Evin Vaziyet Planı

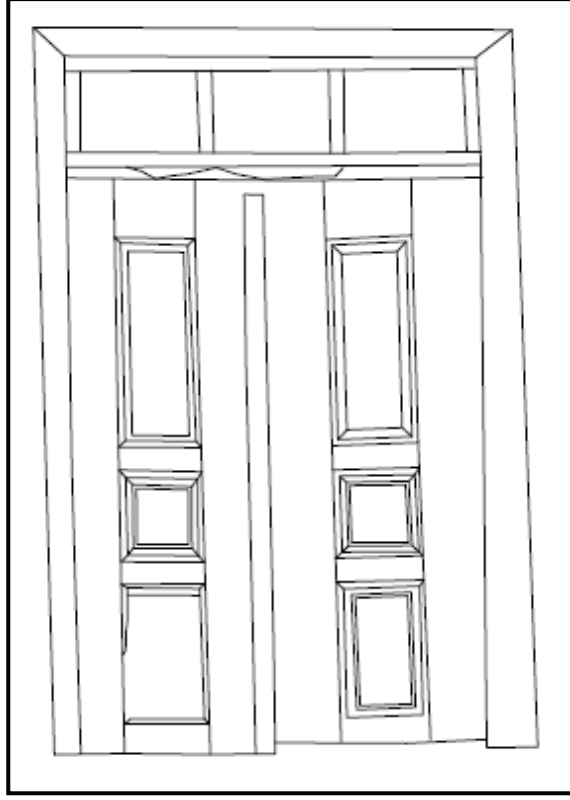
Çizim 6.31. Katalog 5 Numaralı Evin Zemin Kat Planı (İ.İSMAİL)

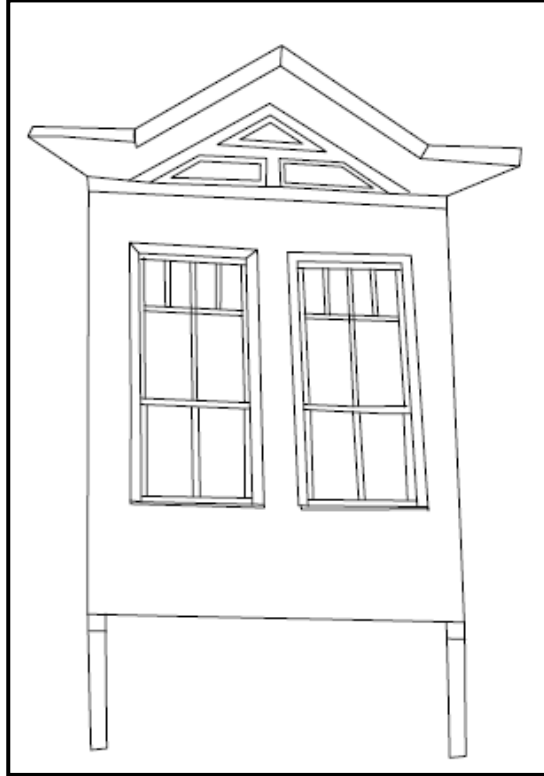
Çizim 6.32. Katalog 5 Numaralı Evin Birinci ve İkinci Kat Planı (İ.SMAİL)

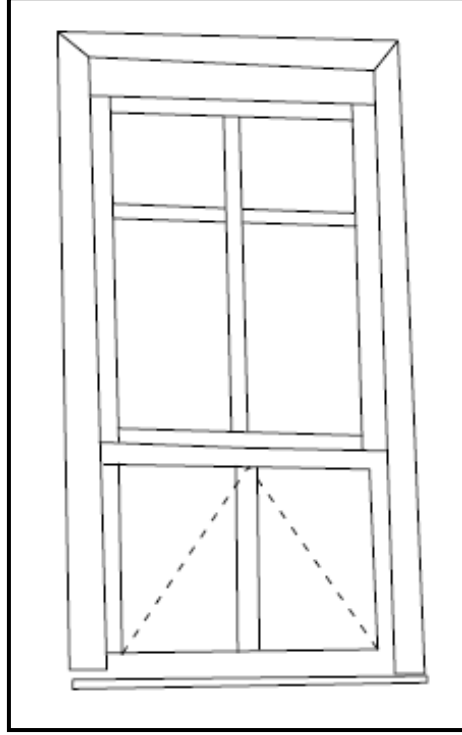
Çizim 6.33. Katalog 5 Numaralı Evin Kuzey Cephe Görünüşü

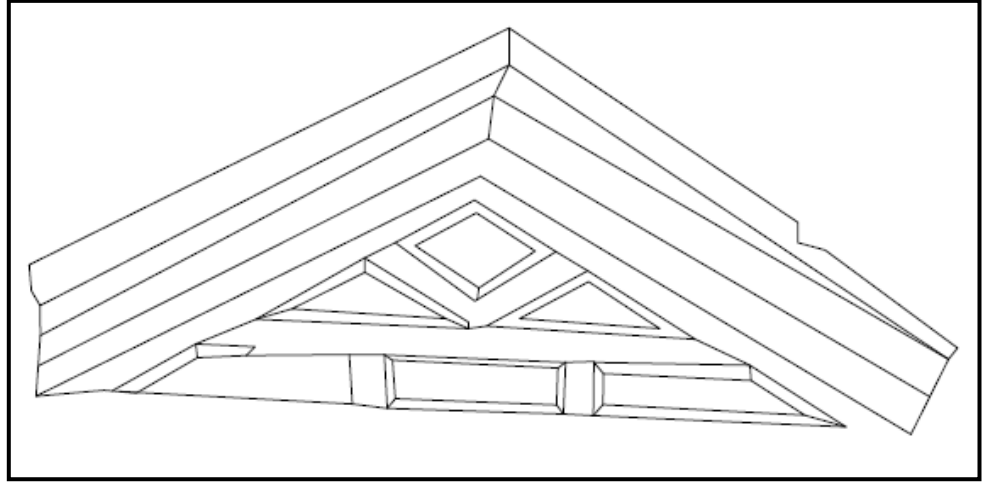
Çizim 6.34 Giriş Kapısı Cephe Görünüş (Katalog 5) (İ.İSMAİL)

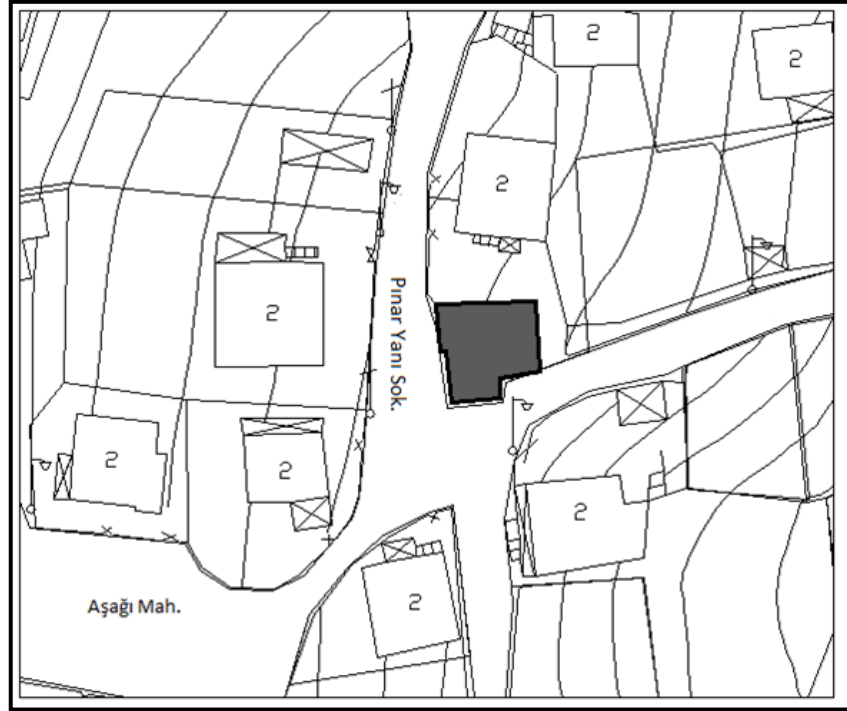
Çizim 6.35. Kuzey Cephe Çıkma Görünüş (Katalog 5) (İ.İSMAİL)

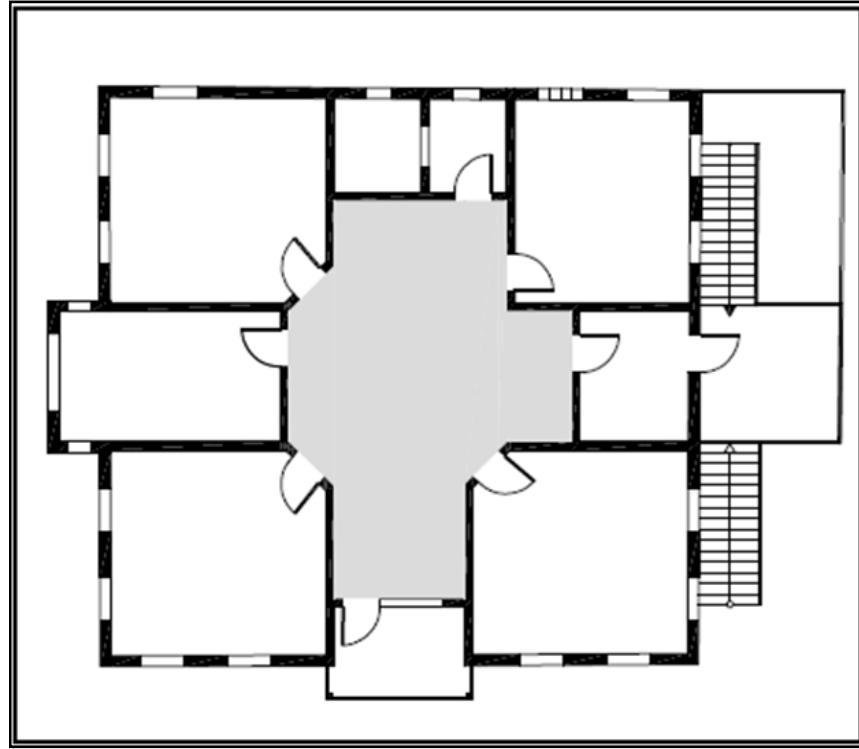
Çizim 6.36. Pencere Cephe Görünüş (Katalog 5) (İ.İSMAİL)

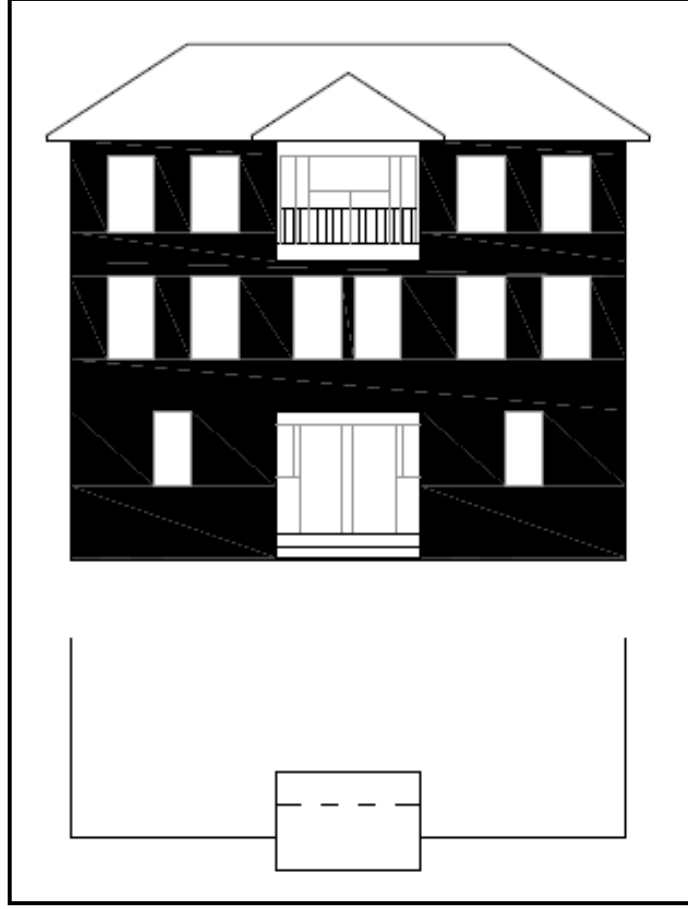
Çizim 6.37. Kuzey Cephe Üçgen Alınlık Görünüş (Katalog 5) (İ.İSMAİL)

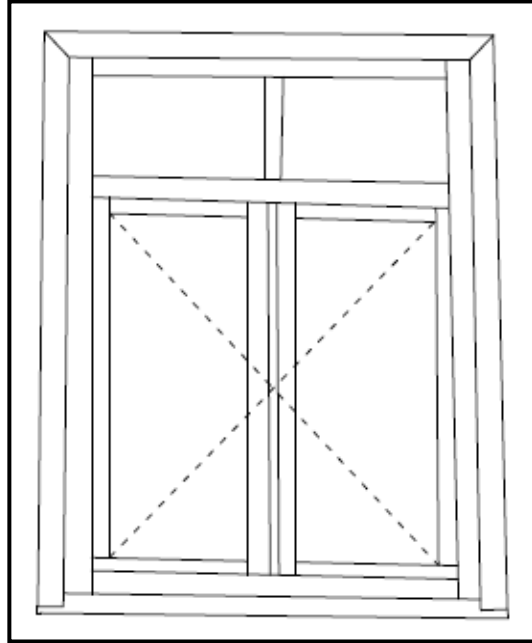
Çizim 6.38. Katalog 6 Numaralı Evin Vaziyet Planı

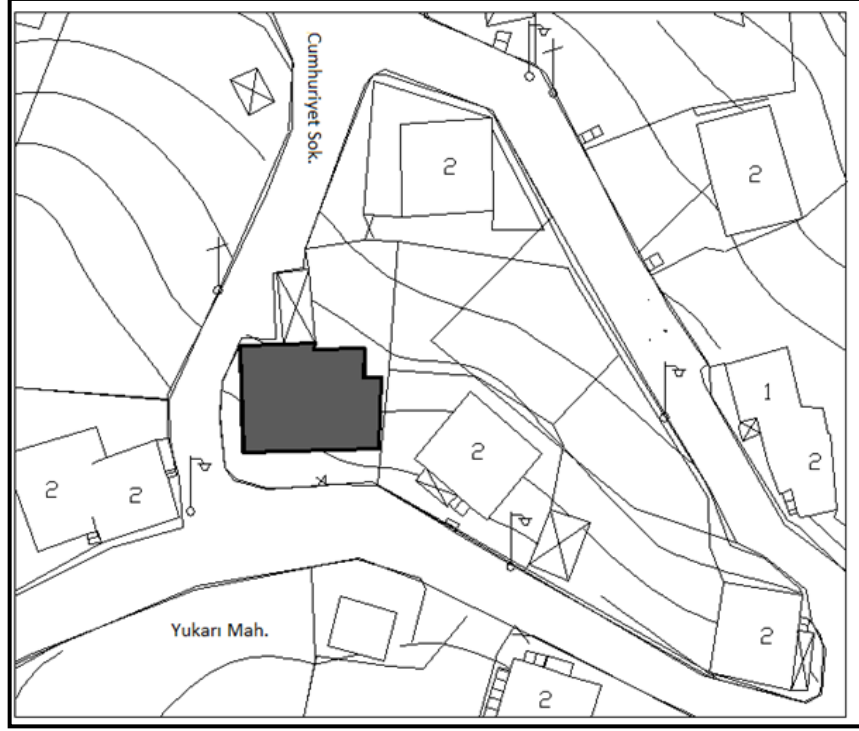
Çizim 6.39. Katalog 6 Numaralı Evin Planı (İ.İSMAİL)

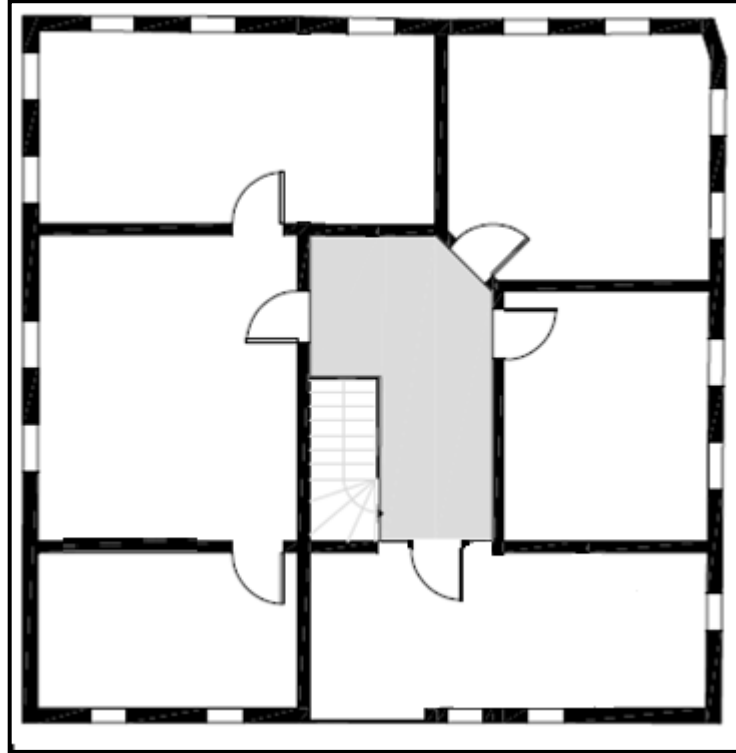
Çizim 6.40. Katalog 6 Numaralı Evin Güney Cephe Görünüşü

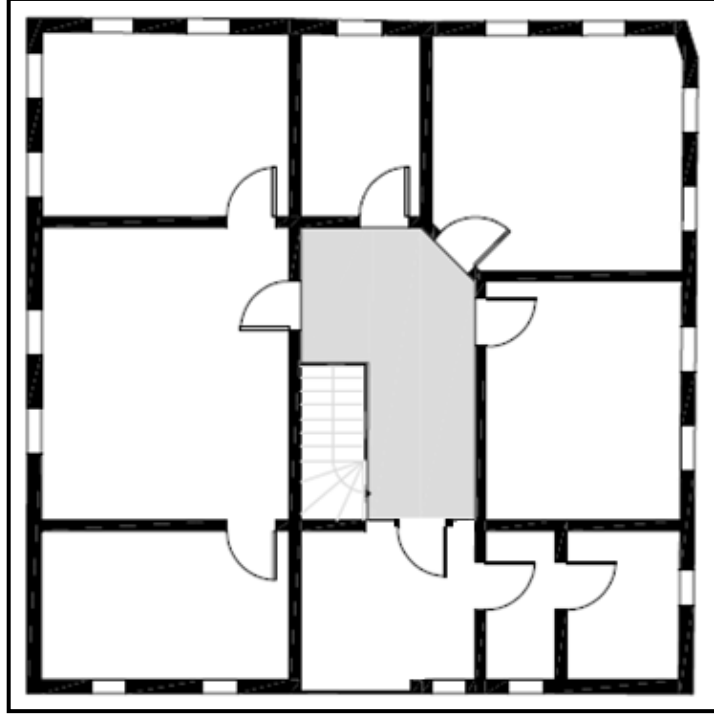
Çizim 6.41. Pencere Cephe Görünüş (Katalog 6) (İ.İSMAİL)

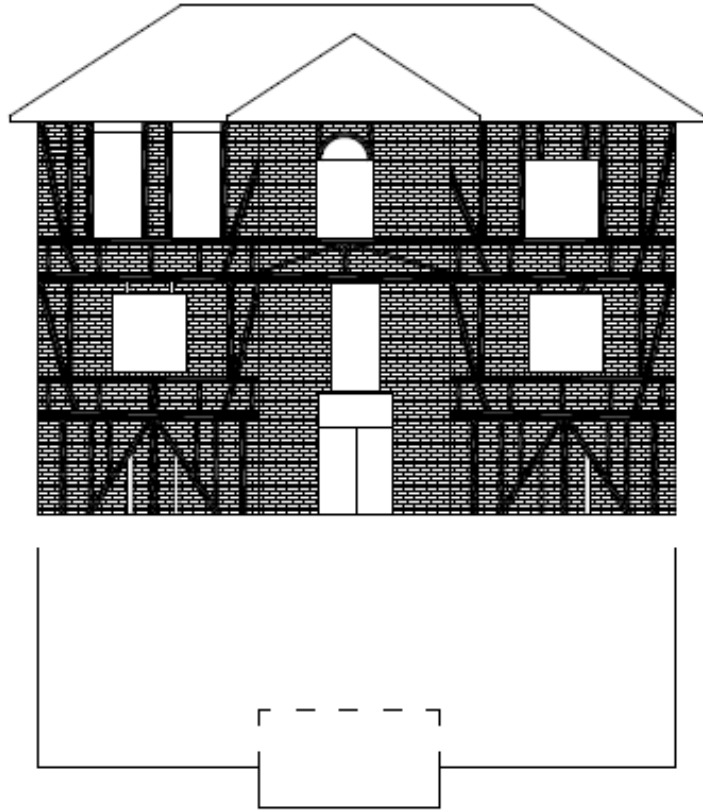
Çizim 6.42. Katalog 7 Numaralı Evin Vaziyet Planı

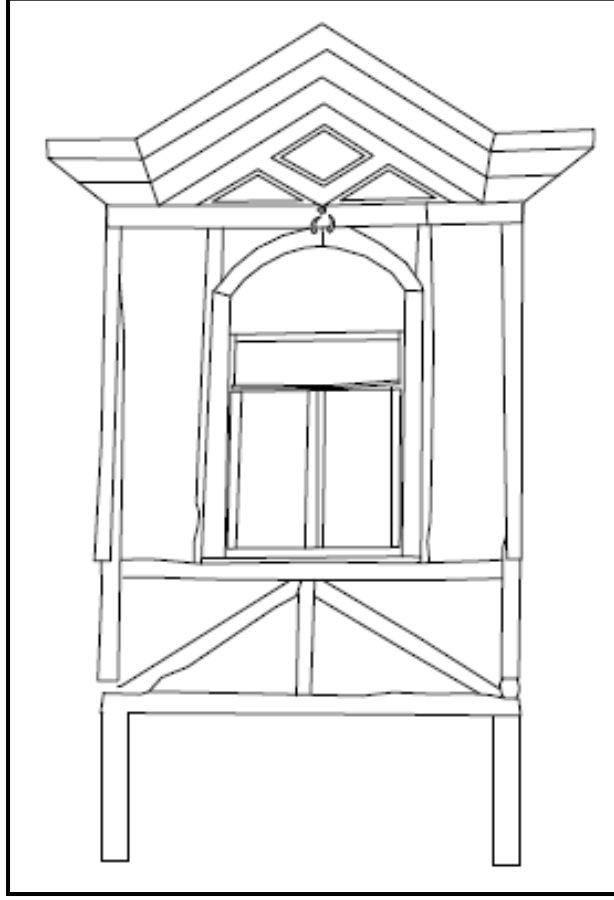
Çizim 6.43. Katalog 7 Numaralı Evin Zemin Kat Planı (İ.İSMAİL)

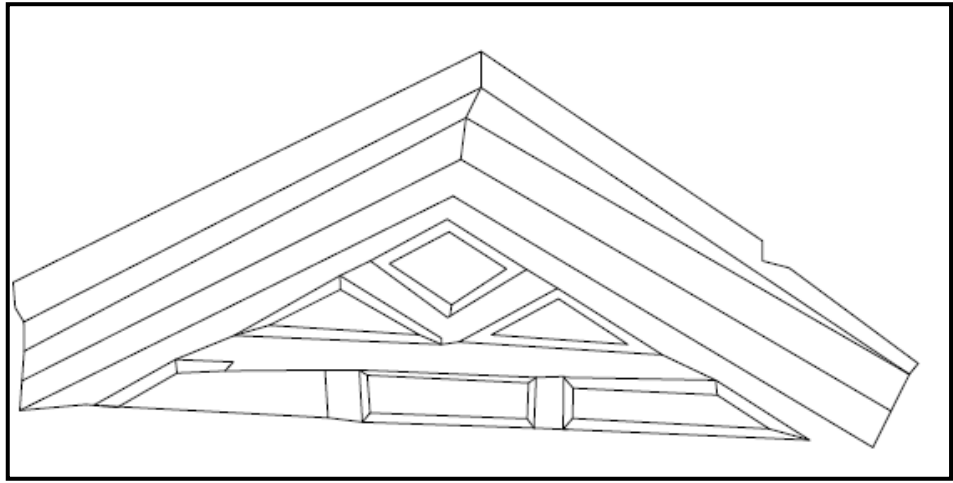
Çizim 6.44. Katalog 7 Numaralı Evin Birinci ve İkinci Kat Planı (İ.İSMAİL)

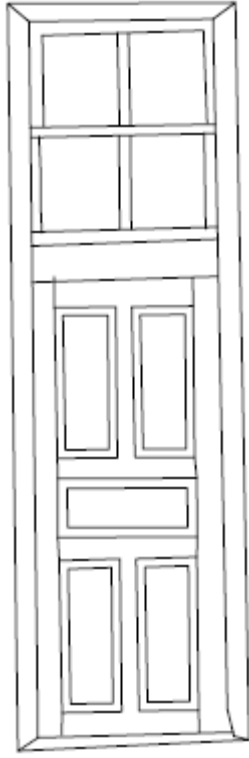
Çizim 6.45. Katalog 7 Numaralı Evin Güney Cephesi

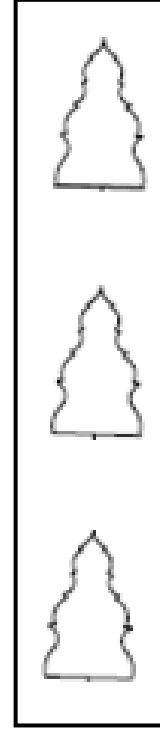
Çizim 6.46. Katalog 7 Numaralı Evin Girişteki Çıkma Cephe Görünüşü (İ.İSMAİL)

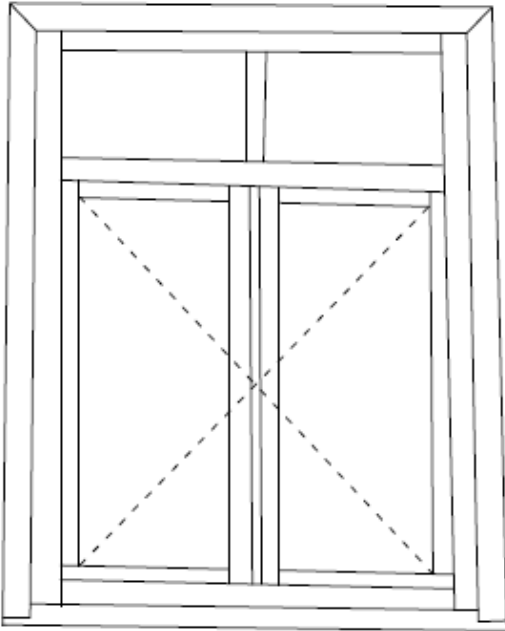
Çizim 6.47. Katalog 7 Numaralı Evin Girişteki Üçgen Alınlık Cephe Görünüşü (İ.İSMAİL)

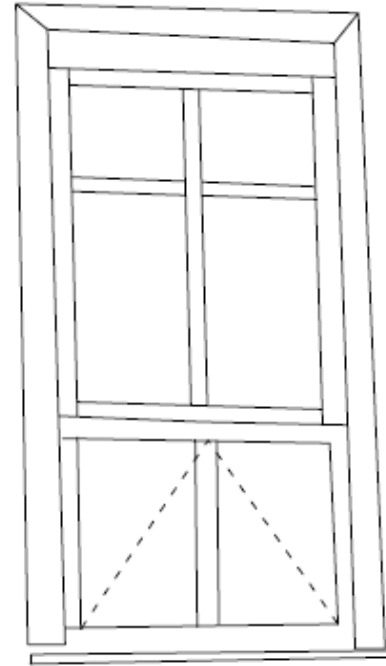
Çizim 6.48. Giriş Kapısı Cephe Görünüş
(Katalog 7) (İ.İSMAİL)

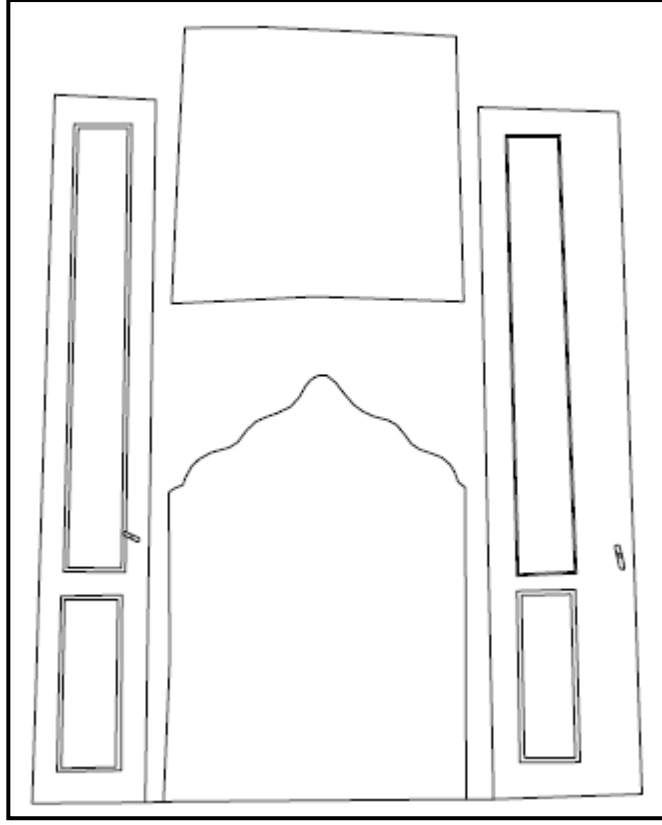
Çizim 6.49. Mutfakta Bulunan Nişler Cephe Görünüşü. (Katalog 7) (İ.İSMAİL)

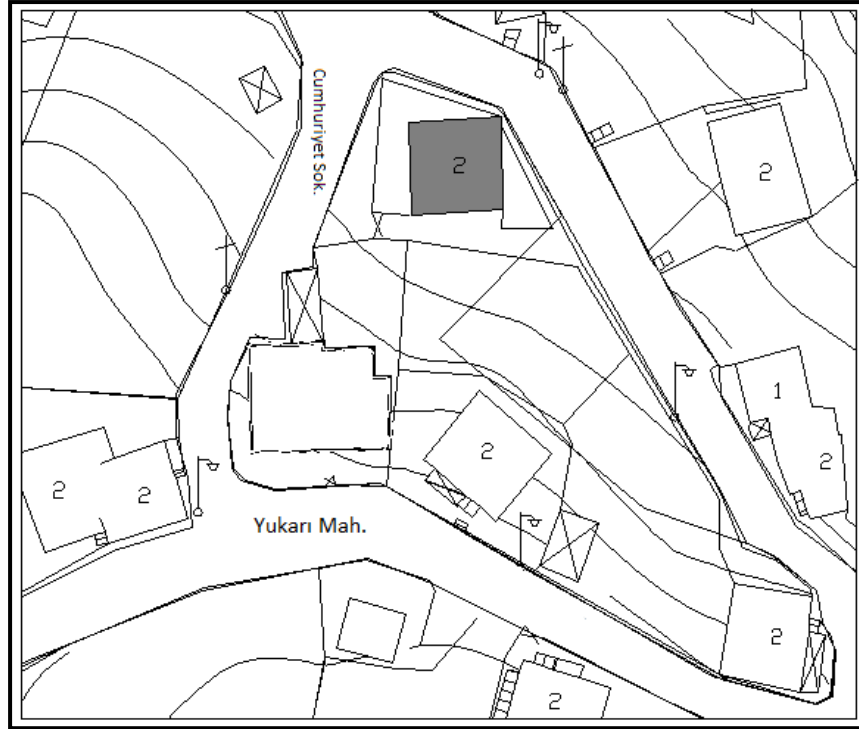
Çizim 6.50. Pencere Cephe Görünüş
(Katalog 7) (İ.İSMAİL)

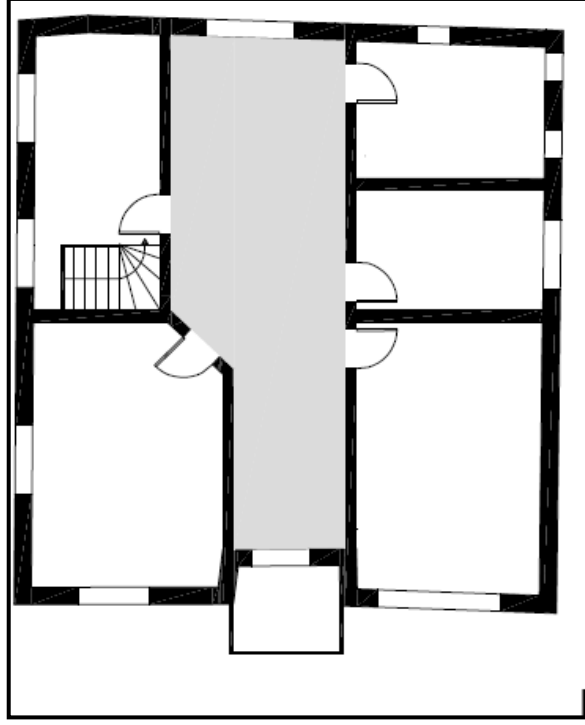
Çizim 6.51. Pencere Cephe Görünüş
(Katalog 7) (İ.İSMAİL)

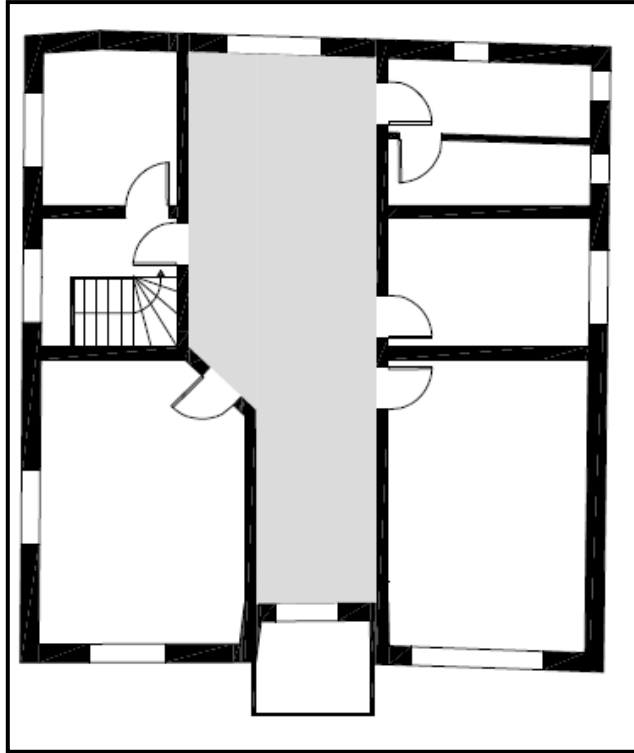
Çizim 6.52. Ocak ve İki Yanındaki Raflar (Katalog 7) (İ.İSMAIL)

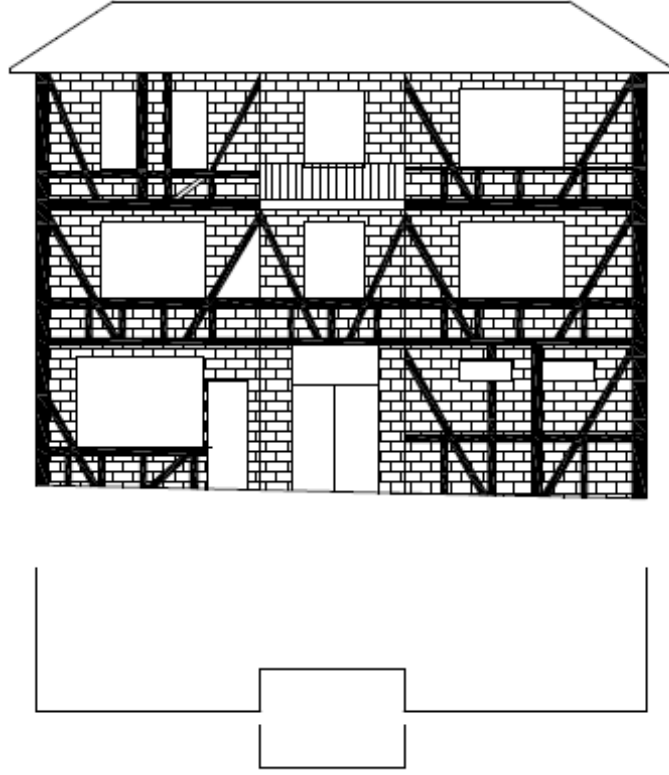
Çizim 6.53. Katalog 8 Numaralı Evin Vaziyet Planı

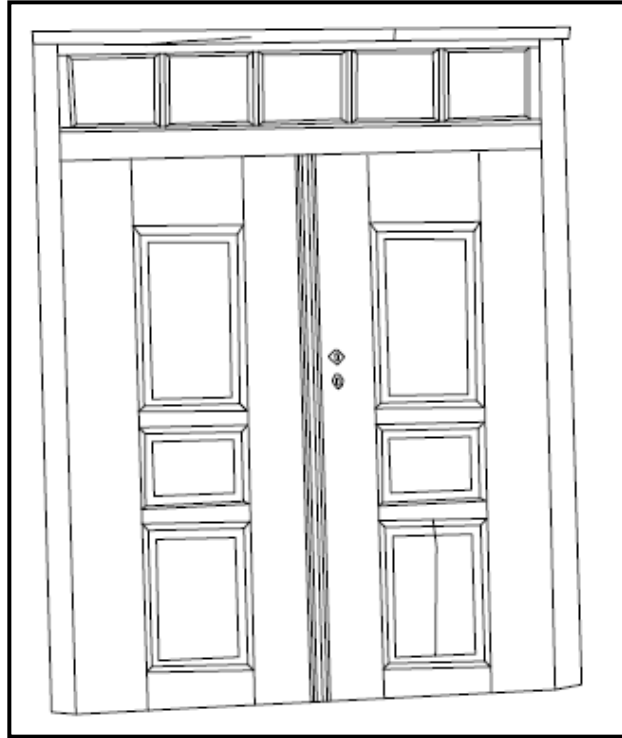
Çizim 6.54. Katalog 8 Numaralı Evin Zemin Kat Planı (İ.İSMAİL)

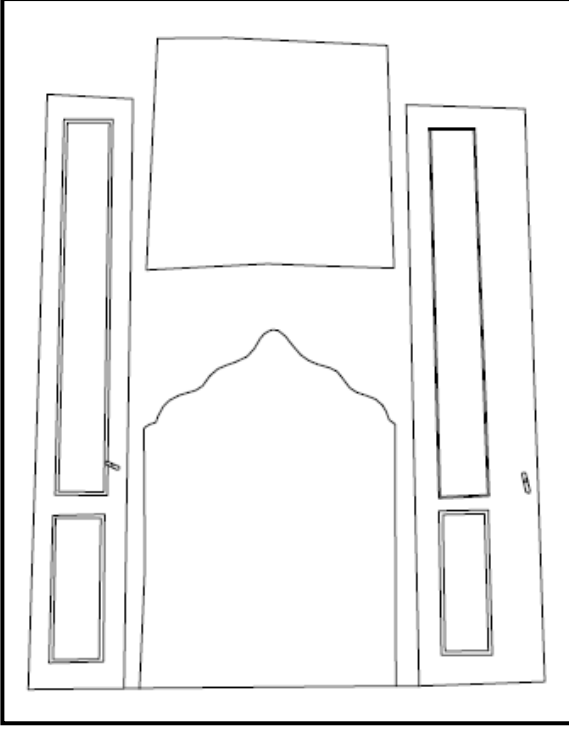
Çizim 6.55. Katalog 8 Numaralı Evin Birinci ve İkinci Kat Planı (İ.İSMAİL)

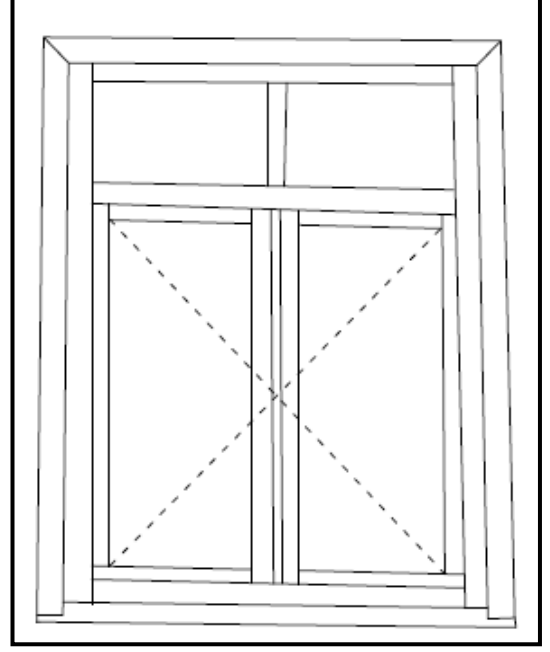
Çizim 6.56. Katalog 8 Numaralı Evin Güney Cephe Görünüşü

Çizim 6.57. Katalog 8 Numaralı Evin Giriş Kapısı Cephe Görünüşü (İ.İSMAİL)

Çizim 6.58. Ocak ve İki Yanındaki Raflar
(Katalog 8)(İ.İSMAİL)

Çizim 6.59. Pencere Cephe Görünüşü
(Katalog 8) (İ.İSMAİL)

Foto 6.1. Kuzeydoğu Cepheden Görünüş (Katalog 1)

Foto 6.2. Güneydoğu Cepheden Görünüş (Restore ediliyor) (Katalog 1)

Foto 6.3. Evin Doğu Cephesi (Katalog 1)

Foto 6.4. Doğu Cephe (Katalog 1)

Foto 6.5. Doğu Cepheden Giriş Üzerindeki ıkma ve Balkon (Katalog 1)

Foto 6.6. Giriş Kapısı (Katalog 1)

Foto 6.7. Sofadan Bahçeye Açılan Kapı (Katalog 1)

Foto 6.8. Mutfağın Bahçeye Bakan Pencereleri (Katalog 1)

Foto 6.9. Mutfak Ocak ve Tezgah Kısımı (Katalog 1)

Foto 6.10. Mutfaktaki Dolaplar (Katalog 1)

Foto 6.11. Mutfak Dolapları (Katalog 1)

Foto 6.12. İkinci Kata Çıkan Merdivenler (Katalog 1)

Foto 6.13. Merdiven Altındaki Depo (Katalog 1)

Foto 6.14. Merdiven Altındaki Ahşap Konsol (Katalog 1)

Foto 6.15. Kuzeybatı Yöndeki Odanın Yüklüğü (Katalog 1)

Foto 6.16. Kapaklı Yüklük (Katalog 1)

Foto 6.17. Kuzeybatı Yöndeki Oda (Katalog 1)

Foto 6.18. Kuzeybatı Yöndeki Oda Nişi (Lambalık) (Katalog 1)

Foto 6.19. Kuzeybatı Yönde Bulunan Odadaki Ocak (Katalog 1)

Foto 6.20. Ocağın Üzerindeki Aynalık (Katalog 1)

Foto 6.21. Ocağın Yanındaki Raflardan Detay (Katalog 1)

Foto 6.22. Yüklük İç Kısmı (Katalog 1)

Foto 6.23. Kuzeydoğu Yöndeki Oda (Katalog 1)

Foto 6.24. Güneydoğu Yönde Yer Alan Oda (Katalog 1)

Foto 6.25. Güneybatı Yönde Yer Alan Oda (Katalog 1)

Foto 6.26. Üçüncü Kata Çıkan Merdivenler (Katalog 1)

Foto 6.27. Merdiven Altındaki Depo Kısımı (Katalog 1)

Foto 6.28. Üçüncü Kat Sofaya Açılan Kapı (Katalog 1)

Foto 6.29. Merdivenlerden Sofaya Geçiş (Katalog 1)

Foto 6.30. İkinci Kat Sofası (Katalog 1)

Foto 6.31. Üçüncü Kattaki Balkonun Dışa Açılımı (Katalog 1)

Foto 6.32. Kuzeybatı Yönde Ocaklı Odaya Açılan Kapı (Katalog 1)

Foto 6.33. Üçüncü Katta Sofadan Odaya Açılım (Katalog 1)

Foto 6.34. Güneydoğu Yöndeki Odalardan Biri (Katalog 1)

Foto 6.35. Kapı Üstündeki Dolap (Katalog 1)

Foto 6.36. Kapaklı Yüklük ve Köşede Bulunan Nişler (Katalog 1)

Foto 6.37. Lambalıklardan Detay (Katalog 1)

Foto 6.38. Ocak Üzerindeki Dolap ve Aynalık (Katalog 1)

Foto 6.39. Balkondan Saçak Detay (Katalog 1)

Foto 6.40. İkinci kat sofa tavanı (Katalog 1)

Foto 6.41. İkinci Kat Sofa Tavanı (Katalog 1)

Foto 6.42. Tavan Detay (Katalog 1)

Foto 6.43. Üçüncü Kat Sofa Tavan (Katalog 1)

Foto 6.44. Kuzeybatı Cephe (Katalog 2)

Foto 6.45. Giriş Kapısı (Katalog 2)

Foto 6.46. Üst Kata Geçiş Sağlayan Merdivenler (Katalog 2)

Foto 6.47. Zemin Kat Depodan Görünüş (Katalog 2)

Foto 6.48. Kuzeydoğu Cepheden Görünüş (Katalog 3)

Foto 6.49. Kuzey (Giriş) Cephesi (Katalog 3)

Foto 6.50. Doğu Cephe (Sonradan Kapatılan Kapının Olduğu Cephe) (Katalog 3)

Foto 6.51. Güneydoğu Cepheden Görünüş (Katalog 3)

Foto 6.52. Giriş Kapısı (Katalog 3)

Foto 6.53. Üst Kata Çıkış Merdivenleri (Katalog 3)

Foto 6.54. Üst Kat Sofası (Katalog 3)

Foto 6.55. Oda Kapısı (Katalog 3)

Foto 6.56. Kuzeybatı Yönde Yer Alan Oturma Odası (Katalog 3)

Foto 6.57. Üst Katta Bulunan Odaya Giriş (Katalog 3)

Foto 6.58. Üst Kattaki Odadan Görünüş (Katalog 3)

Foto 6.59. Güneydoğu Cepheden Görünüş (Katalog 4)

Foto 6.60. Giriş Cephesinden Görünüş (Katalog 4)

Foto 6.61. Güneydoğu Cephe (Katalog 4)

Foto 6.62. Doğu Cepheden Görünüş (Katalog 4)

Foto 6.63. Doğu Cepheden Pencere Görünüş (Katalog 4)

Foto 6.64. Üst Kata ıkış Merdivenleri (Katalog 4)

Foto 6.65. Merdivenden Yan Görünüş (Katalog 4)

Foto 6.66. Depo Kapısı (Katalog 4)

Foto 6.67. Giriş Kapısından Merdiven Altındaki Depoya Geçiş (Katalog 4)

Foto 6.68. Zemin Katta Bulunan Depo (Katalog 4)

Foto 6.69. Üst Kat Sofasından Görünüş (Katalog 4)

Foto 6.70. Mutfak Kapısı Arkasındaki Dolap (Katalog 4)

Foto 6.71. Mutfak Kapısı Üzerindeki Dolap (Katalog 4)

Foto 6.72. Mutfaktaki Duvar Üzerinde Bulunan Dolap (Katalog 4)

Foto 6.73. Mutfak Tezgah Kısmı Görünüş (Katalog 4)

Foto 6.74. Oturma Odası Tavan Görünüş (Katalog 4)

Foto 6.75. Kuzey Doğudan Cepheden Görünüş (Katalog 5)

Foto 6.76. Giriş(n) Cephe ve Giriş Kapısı (Katalog 5)

Foto 6.77. Çıkmanın Konsollarla İle Taşınması ve Üçgen Alınlık (Katalog 5)

Foto 6.78. Giriş Kapısı (Katalog 5)

Foto 6.78. ıkma Altındaki Baklava Dilimli Boya (Katalog 5)

Foto 6.79. Konsollar ve Pencere Detay (Katalog 5)

Foto 6.80. Güneydoğu Cepheden Görünüş (Katalog 6)

Foto 6.81. Batı Cephe (Katalog 6)

Foto 6.82. Eve Sonradan Açılan Doğu Cephedeki Girişler (Katalog 6)

Foto 6.83. Güney Cephe (Katalog 6)

Foto 6.84. Pencereleden Görünüş (Katalog 6)

Foto 6.85. Kuzey Cepheden Görünüş (Katalog 6)

Foto 6.86. Güney Cephe Çıkma ve Saçak (Katalog 6)

Foto 6.87. Güney Cephedeki Giriş Kapısı (Katalog 6)

Foto 6.88. Güney Cephede Kapı Üzerindeki Süsleme (Katalog 6)

Foto 6.89. Pencere Detay (Katalog 6)

Foto 6.90. Güney Cephede Pencere Altındaki Süsleme (Katalog 6)

Foto 6.91. Güney Cephe (Giriş Cephesi) (Katalog 7)

Foto 6.92. Güney Cephe (Katalog 7)

Foto 6.93. Giriş (Ana) Kapı (Katalog 7)

Foto 6.94. Üst Kata Çıkış Sağlayan Merdivenler (Katalog 7)

Foto 6.95. Merdivenlerden Yan Görünüş (Katalog 7)

Foto 6.96. Mutfağa Giriş ve Köşedeki Nişler (Katalog 7)

Foto 6.97. Mutfak Tezgah Bölümü (Katalog 7)

Foto 6.98. Nişlerden Detay (Katalog 7)

Foto 6.99. Sofadan Görünüş (Merdivenlerden Görünüş) (Katalog 7)

Foto 6.100. Tuvalete İlk Giriş Kısmı (Katalog 7)

Foto 6.101. Lavabo (Katalog 7)

Foto 6.102. Tuvalet (Katalog 7)

Foto 6.103. Sedirli Oda (Katalog 7)

Foto 6.104. Pencere Önündeki Ahşap Sedir (Katalog 7)

Foto 6.105. Sıvası Dökülmüş Duvardan Görünüş (Katalog 7)

Foto 6.106. Kullanılmayan Boş Odadan Görünüş (Katalog 7)

Foto 6.107. Doğu Yöne Bakan Odadan Görünüş (Katalog 7)

Foto 6.108. Önceden Yüklük Olarak Kullanılan Kısım (Katalog 7)

Foto 6.109. Güney Yönde Bulunan Ocaklı Oda (Katalog 7)

Foto 6.110. Ocağın Yanındaki Raflardan Görünüş (Katalog 7)

Foto 6.111. Güney Yönde Bulunan Odanın Tavanından Görünüş (Katalog 7)

Foto 6.112. Üçgen Alınlık Detay (Katalog 7)

Foto 6.113. Güney (Giriş) Cephesi (Katalog 8)

Foto 6.114. Güney Cephe ve Batı Cephe (Katalog 8)

Foto 6.115. İe ekilmiş Giriş Cephesi (Katalog 8)

Foto 6.116. Giriş Kapısı (Katalog 8)

Foto 6.117. Üst Kata Çıkış Sağlayan Merdivenler (Katalog 8)

Foto 6.118. Merdivenlerin Yanında Bulunan Oda (Katalog 8)

Foto 6.119. Merdivenlerin Hemen Yanındaki Odanın Tavanı (Katalog 8)

Foto 6.120. Güney Yönde Bulunan Ocaklı Oda (Katalog 8)

Foto 6.121. Ocak ve İki Yanındaki Raf Nişler (Katalog 8)

Foto 6.122. Ocağın Üzerindeki Aynalık ve Dolaplar (Katalog 8)

Foto 6.123. Ocağın Yanındaki Dolaptan Görünüş (Katalog 8)

Foto 6.124. Odanın Tavanı (Katalog 8)

Foto 6.125. Mutfak (Katalog 8)

YEDİNCİ BÖLÜM

DEĞERLENDİRME VE KARŞILAŞTIRMA

7.1. AKÇAKOCA EVLERİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

Genel plan düzeni açısından, kullanıcının sosyal yaşam ve yaşama biçiminden kaynaklanan gereksinimlerine ve günlük eylemlerine bağlı olarak tasarlanmış olan Akçakoca evleri, plan düzenindeki genel özellikler; işlevsellik, iklim ve doğaya uyum, yerel malzeme kullanımındaki önceliği ile önem kazanmaktadır.

Evler, çoğunlukla iki kattan ibarettir (K.F. 7.1). Üst katlar, plan şemasına daha çok uymaktadır. Genellikle ev yaşantısının servisler dışındaki bölümlerini üst katlar oluşturur. Zemin katlarda kiler, ahır, samanlık bulunur. Bu katlarda plan, belli bir şemaya uymaz. Yalnız bazı yerlerde, ev tek katlı olduğundan zemin kat, belli bir plan şemasına göre oluşturulmuştur.

Anadolu'da inşa edilen evler, barınma mekanı olmaktan çıkıp sosyal bir mekan olarak önem kazanmıştır. Kadın yaşamının büyük kısmının geçtiği mekan olması bunda etkili olmuştur. S.Hakkı Eldem Türk evini tanımlarken, kullandığı sofalı plan türleri en çok tercih edilen tip olduğunu belirtmiştir¹⁶¹. Akçakoca'da da iç sofalı plan tiplerine rastlanmaktadır. Sofanın belirgin olmadığı, tek katlı evler de mevcuttur. Örneğin, Akçakoca evleri içerisinde tescillenmiş, Envanter 22 numaralı ev bunun iyi bir örneğidir.

Akçakoca evleri, dıştan içe doğru sokak, bahçe, sofa, oda sıralamasına göre planlanmış içe dönük plan tipine sahip olup doğa ile bütünleşmiş, dengeli oranlara sahiptir. Evler genellikle sokağa açılmaktadır (K.F.2).

Akçakoca evlerinin oluşumunda, ailenin sosyal ve ekonomik durumları belirleyici olmuştur. Orta ve dar gelirli ailelerde küçük evler yapılırken, ekonomik durumun daha iyi olduğu ailelerde konaklar yapılmıştır. Küçük evler, oldukça mütevazı, sade bir düzende olup konaklarda ise haremlik selamlık bölümleri büyük tutulmuştur. Küçük evlerin düşük gelirli ailelere ait olduğu görülmektedir. Evin alanı da küçük olup alt katlar, servis mekanları üst katlar oturma mekanları ile dikkat çeker. Evin alanı da

¹⁶¹Eldem, *Türk Evi Osmanlı Dönemi*, I, 18.

küçük olup alt katlar servis mekanları, üst katlar oturma mekanları olarak kullanılmaktadır. Bütün mekanlar sofaya açılır. Bir ailenin rahatça yaşayabileceği yeterli mekan sayısı dikkate alınarak oluşturulmuş plan tipi ile Akçakoca evleri yola bakan mekanlardan oluşmaktadır.

Evin büyüklüğü ailenin refah durumuyla doğrudan ilgilidir. Ailenin büyüklüğü de kullanıcının sosyal statüsünde etkili olmuştur. Mekan sayısı konaklarda oldukça fazladır. Geniş aile olmak da yaşam şeklinde etkendir.

İncelemiş olduğumuz çoğu ev, zemin ve üst kat olarak iki katlıdır. Bunun dışında çatı katında da odalar mevcuttur. İki katlı olan evlerde zemin kat, giriş şeklindedir. Alt katta servis mekanları da bulunur. Zemin katlar, sadece servis mekanı olarak düşünüldüğünde farklı kullanımlar ortaya çıkmaktadır. Zemin katta bulunan merdivenle, üst kata geçiş sağlanır. Üst katlarda evin yaşama birimini oluşturan sofa, oda, mutfak gibi mekanlar yer alır. Bu katta en önemli öge sofadır. Zemin kattan üst kata merdivenle çıkılan yer, üst kat sofasıdır. Oda, mutfak ve evin diğer bölümlerine geçiş buradan yapılır. Merdivenler ahşaptır.

Akçakoca evlerinde oda biçimlenişi, daha çok büyük konutlarda önem kazanmıştır. Evlerde her ocağın yanında lambalıklara (niş) yer verilmiştir. Dolap boylarında adına “Medine nişi” denilen basit geometrik motiflerle süslenmiş ahşap nişler bulunmaktadır. Bazı yerlerde (Konya yöresinde) “ağzı açık” olarak isimlendirilen bu nişlerin kapakları bulunmayıp lambalık olarak kullanıldıkları gibi dekoratif amaçlı olarak da kullanılmaktadırlar (Foto 6.98). Odaların büyüklükleri arasında çok fark yoktur. Akçakoca’da Kültür Bakanlığı tarafından tescillenmiş evler arasında Envanter 45 (Foto 49), 23 (K.F. 7.3), 43 (K.F. 7.4), 98 (K.F. 7.5) numaralı olanlar, bunun güzel örneğidir. Oda içlerinde yüklük denilen sabit eşyalar da kullanılmıştır. Bu yüklüklerin içine yorgan, döşek vb. konulur. Türk evinde bu yüklüklerden birinin içi, gusulhane olarak kullanılır. Ancak Akçakoca’da bunun örneğine rastlanmamıştır. Orta halli halk evlerinde ise; genelde sade bir oda görülür.

Safranbolu’daki Lokum Konak, oda düzenlemesi açısından Akçakoca evlerine nispeten benzer. Burada ocak boşluğunda ahşap kapı bulunur (K.F. 7.6). Bunun dışında Safranbolu Emirhoca evinde süslü koltuk taşları, ahşap oymaları, aynalı yöntemle

yapılmış külahlı ocağıyla yine diğer evlerden farklı uygulamalar görülmektedir (Foto 2.6).

Oda biçimlenişinin Anadolu’da farklı örneklerini Malatya evlerinde (K.F. 7.7)¹⁶², Kayseri M. Deneme, B. Şahin Evlerinde (K.F. 7.8, 9)¹⁶³, Yozgat Divanlıoğlu Konağı’nda (K.F. 7.10)¹⁶⁴ görebiliriz.

Hamamlar bazen tek bir hacimden ibaret iken bazı çok fonksiyonlu evlerde küçük özel birimler halinde teşkilatlanmıştır. Anadolu’nun başka yerlerinde evlerde de hamamlar evin durumuna göre planlanmıştır. Kayseri¹⁶⁵, Kütahya¹⁶⁶, Edirne¹⁶⁷, de ev hamamlarının örnekleri mevcuttur.

7.2. AKÇAKOCA EVLERİNİN PLAN ÖZELLİKLERİ

Akçakoca evlerinin oluşmasında inanç, gelenek, kültür, tarih, ekonomi, topoğrafya ve coğrafi şartlar başlıca etkenlerdir. Yapıların planlaması da bu doğrultuda ele alınmıştır.

Batı Karadeniz Bölgesinde yer alan Akçakoca’da plan tipleri, genellikle ormanlık, nispeten bol yağışlı bir bölgenin ürünü olan bu evler, XVIII. yy. sonuna kadar açık sofalı plana sahipken daha sonraki gelişimleri iç ve orta sofalı plan tipi yönünde olmuştur. Bu da Marmara Bölgesi ile benzerlik göstermektedir. Sofa ve odaların plan şemasındaki yerleri arazi eğimi, manzara, iklim koşullarının değerlendirilmesiyle belirlenmiştir¹⁶⁸.

Geleneksel Akçakoca evleri, dıştan içe doğru sokak, bahçe, sofa, oda sıralamasına göre planlanmıştır. Akçakoca evleri bahçeli olarak kendi içine dönük bir plan sistemine sahip, doğa ile bütünleşmiş, insan ölçüsünde oluşturulmuş, dengeli oranlara sahiptirler.

¹⁶² Yelda Durgun, *Geleneksel Malatya Evleri Üzerine Bir İnceleme*, Gazi Üni. , Fen Bil. Ens. , (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2006, s. 30.

¹⁶³ Şerife Tali, *Geleneksel Kayseri Evlerinde Süsleme*, Atatürk Üni. , Sos. Bil. Ens. Der, Erzurum ..., 81.

¹⁶⁴ İlgün, *Geleneksel Yozgat Evleri*, s. 107.

¹⁶⁵ N.Çakıroğlu, *Kayseri Evleri*, İstanbul, 1952, s. 23-29. , M.Kartal, "Eski Kayseri’ de Konak Hamamları", *İlgi*, S.51, 1987, 14-17.

¹⁶⁶ Eldem, *Türk Evi Osmanlı Dönemi*, I, 153-154.

¹⁶⁷ Eldem, *Türk Evi Osmanlı Dönemi*, I, 56-57.

¹⁶⁸ Küçükerman- Güner, *Anadolu Mirasında Türk evleri*, s. 59.

Geleneksel Akçakoca evlerinin planı, Türk evi plan anlayışının yerel özelliklerine bağlı olarak meydana gelmiştir. Arazi yapısı, çevre şartları, ailenin ekonomik durumu ve kendine özgü ihtiyaçları planlamayı etkilemiştir. Kendine özgü bir yapılaşma oluşmuştur. Akçakoca evleri çoğunlukta iç sofalı plan tiplerine uygun tarzda yapılmıştır. Tezimizde Tek katlı, iki katlı ve üç katlı evlerin çoğunlukta olduğu görülür.

Akçakoca evlerinde sofa, odalar arası geçişi sağlayan dağılım merkezidir. Ev halkı burada toplanır, önemli kutlamalar ve toplantılar burada yapılır.

Akçakoca evleri genellikle doğrudan sokağa açılır. Doğal olarak burada sokak dokusu oluşmuştur. Evlerin zemin katları ile üst katlarının planı aynı şekil ve büyüklükte tutulmuştur. Üst katlarda, giriş cephesindeki odalar, dış mekana çıkmalarla açılır. Odalar, çok fonksiyonlu bir yapıya sahiptir. Her oda, bir aileyi barındıracak niteliktedir. Odaların biri, diğerlerine göre daha büyük ve süslüdür. Bu oda baş oda olarak yapılmış ve misafir odası olarak kullanılmaktadır.

İç sofalı tipe göre yaptırılmış evlerde alt katın girişinin hemen üzerinde yer alan sofa, iki oda arasında yer alır. Kullanılan bu şemada, sofanın yapı boyunca uzadığı ya da bölündüğü karşımıza çıkar. İki oda arasında kalan sofa, genellikle cumba haline getirilerek sokağa doğru dışa taşırılmıştır. Bu şekildeki sofalar, sokaktan evin en dikkat çeken kısmıdır. Diğer planlarda sofa, sofa daha uzun olup ön tarafı şahnişin halini almış ya bağdadi bir duvarla ya da hımış tekniği kullanılarak örülen duvarla sofadan bağımsız bir odaya dönüştürülmüştür. Son dönemde ise bu çözüm camekânla sağlanmıştır. Bu şekilde ise sofa daha arkada kalıp sofanın arka tarafı pencereyle aydınlatılmıştır. Bir diğer sofa şekli ise evin eğimli bir arazide olmasından kaynaklanan doğrudan kapının dışarıya açılmasıdır.

İç sofalı plan tipine sahip olması ile Akçakoca evleri, Yenişehir Şemaki Evi (K. Ç. 7.1)¹⁶⁹, Yozgat'taki Nizamoğlu Konağı (K. Ç. 7.2)¹⁷⁰, Sapanca ilçesine bağlı Yanık beldesinde bulunan Ertekinler Evi (K. Ç. 7.3)¹⁷¹, Sivrihisar Şefik Sakarya Evi(K. Ç. 7.4)¹⁷² ile benzer özellikler gösterir. İç sofalı plan tipinin tercih edilmesinin sebebi daha

¹⁶⁹ Kuban, *The Turkish Hayat House*, s. 42.

¹⁷⁰ İlgün, *Geleneksel Yozgat Evleri*, s. 39.

¹⁷¹ Yusuf Çetin, *Sakarya ve Çevresinden Ev Örnekleri*, Atatürk Üni. , Sos. Bil. Ens. Der, Erzurum 2011, 91.

¹⁷² Y. Sayan, *Sivrihisar Evlerinden İki Örnek*, Ege Üni. Türkiyat Araştırmaları Ens. Türk-İslam Sanatı Anabilimdalı, s. 109.

sihhi ve ekonomik olmasındandır. Bu plan tipiyle odalar arasındaki geçişler kolaylaşmıştır. İç sofalı plan tipi, şehir evlerinde daha çok uygulanmıştır.

7.3. MALZEME VE YAPIM TEKNİKLERİ

Anadolu tarih içindeki binlerce yıllık birikimiyle, her zaman çevresi için çok değerli bir kaynak görevi yapmıştır. Bu çok uzun süre boyunca, Anadolu'nun hemen her köşesindeki özelliklere göre, çevredeki malzemeyi en uygun biçimde kullanabilme yönünden çok zengin bir birikim oluşmuştur¹⁷³.

Anadolu evlerinde inşa malzemesi, bölgelere göre farklılık gösterir. Ege, Marmara, Karadeniz ile Malatya¹⁷⁴, Kula¹⁷⁵, İç Anadolu da Tokat¹⁷⁶, Karaman¹⁷⁷, Çankırı¹⁷⁸ ve Sivas¹⁷⁹ gibi merkezlerde malzeme; taş, ahşap ve kerpiçtir. Bu bölge ve merkezlerde genellikle duvarların alt kısımlarında taş, üst kısımlarında ahşap çatkılı karkas (hımış) kullanılmıştır¹⁸⁰.

Akçakoca evlerinin temel yapı malzemesi de genellikle taş, kerpiç, ahşap ve tuğladır. Bu yörenin evleri, ahşap, karkas tekniğinde yapılmıştır. Yörede kolay bulunan tuğla ve ahşap malzemeye bağlı olarak evler, ahşap karkas tekniğinde yapılmıştır. Kullanılan başlıca malzeme taş, kerpiç, ahşap, toprak, kireç, demir ve alçıdır. Bunlar uygulandığı yere göre değişik şekillerde işlenerek kullanılmıştır. Örneğin; katalog 5 numaralı evde dış cephe kaplaması olarak kullanılan ahşap, katalog 3, 6, 8 numaralı evlerde kapı, pencere gibi yapı elemanlarında kullanılmıştır. Aynı malzeme bir yerde taşıyıcı olarak kullanılırken başka bir yerde süsleme elemanı olarak kullanılmıştır. Ahşap, katalog 5'te çıkmayı taşıyan destek amaçlı konsol olarak, katalog 1'de tavanda

¹⁷³ Karpuz, *Türk İslam Mimarisinde Erzurum Evleri*, s.451; Ayşe Yünkül, *Elazığ Evleri*, Fırat Üni. Sos. Bil. Ens. İslam Tarihi ve Sanatları Anabilimdalı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Elazığ 2005, s.85.

¹⁷⁴ Bekir Deniz, "Manisa Yöresi Köy Ev Mimarisi", *Arkeoloji Sanat Tarihi Dergisi*, S.VI, İzmir 1992, 37; Yünkül, *Elazığ Evleri*, s.85.

¹⁷⁵ Rüstem Bozer, *Kula Evleri*, Ankara 1988, s.51; Yünkül, *Elazığ Evleri*, s.85.

¹⁷⁶ Halit Çal, *Tokat Evleri*, Ankara 1988, s.32; Yünkül, *Elazığ Evleri*, s.85.

¹⁷⁷ Haşim Karpuz, "Karaman'da Eski Türk Evleri", *Türk Halk Kültürü Araştırmaları*, Ankara 1992, 57; Yünkül, *Elazığ Evleri*, s.85.

¹⁷⁸ Gökçe Günel-Murat Güler, "Çankırı Evleri", *Kültür*, S.98, Ankara 1993, 52; Yünkül, *Elazığ Evleri*, s.85.

¹⁷⁹ N.Burhan Bilget, *Sivas Evleri*, Ankara 1993, s.51-52; Yünkül, *Elazığ Evleri*, s.85.

¹⁸⁰ Yünkül, *Elazığ Evleri*, s.85.

süsleme olarak kullanılmıştır. Taş, temel malzeme olarak Erzurum¹⁸¹, Kayseri¹⁸², Diyarbakır¹⁸³, Mardin¹⁸⁴ gibi yörelerde genellikle karşımıza çıkar.

Ahşap karkas yapım tekniği, kuruluşunun hafifliği, çok katlı yapılar üretilebilmesi, mimari çözüm kolaylıkları sağlaması sonucu çok kullanılmıştır¹⁸⁵. Bu teknik, bölgede oldukça fazla kullanılmıştır. Akdeniz Bölgesi'nde de uygulanmış örnekleri bulunur (K.F. 7.11).

Akçakoca evlerinin dış duvarları 1 m. yükseklikteki subasman üzerinde, evin tümünü meydana getirecek şekilde, içte de odaları oluşturacak bir düzenlemeye sahiptirler. Ahşap, karkas arası tuğla dolgu ile inşa edilen evlerin cephelerinin orijinalinde, yatay şekilde yalı baskısı ahşapla kaplı olduğu anlaşılmaktadır. Katalog 5 numaralı ev, bunun güzel bir örneğidir (Foto 89).

Ahşap karkas yapım tekniği: Akçakoca evleri, genellikle kagir bir yapı üzerine veya temel duvarı üzerine, köşelerde 15/15-12/12, içlerde 12/12- 10/10 cm. ölçülerdeki düşey taşıyıcılar yuvarlak veya işlenmiş ağaçlar olarak 1.00- 1.50 m. aralıklarla yerleştirilmiştir. Çatki veya dolgu öğelerine göre belirlenen, belirgin bir ölçüye bağlı olarak 40-60 cm. aralıklarla ana dikmeler düzenlenmiştir. Katalog 1, 2, 3, 4, 7 ve 8 numaralı evlerde bu düzenleme vardır. Taşıyıcı dikmeler yapı köşelerinden ve pencere - kapı gibi duvar boşluklarının yanlarından başlayacak biçimde; ana dikmelerin oluşturduğu ölçüde uyum sağlayarak iki veya üç sıra aralığında saptanmış ölçülerde tabanlar üzerine yerleştirilmiştir. Tabanlar, bir yönde tek tabanlı diğer yönde çift tabanlı olmak üzere üç şekilde yer almıştır. Yan itme kuvvetlerinin her iki yönden gelebilecek etkilerini karşılamak amacı ile yapılan çapraz payandalı örnekler birçok evde görülmüştür. Katalog 2, 3, 4, 7 ve 8 numaralı evlerde bu düzenleme uygulanmıştır. Bazı örneklerde, yan desteklerle, yan itme kuvvetlerini alacak biçimde dikme ve alt- üst tabanlar arasında iki katı kapsayacak biçimde bir üçgen oluşturarak yükler temele aktarılmıştır. Katalog 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8 numaralı evlerde ahşap dikmeler, alt-üst

¹⁸¹ Hamza Gündoğdu, *Genel Özellikleriyle Erzurum Evleri*, Atatürk Üni. Güzel Sanatlar Ens. Der, S. 3, 29; Sahure Çınar, *Cephe Bezemeleri ile Öne Çıkan Bir Grup Erzurum Evi*, *Uluslararası Sos. Arş. Der.*, C. 5, S. 22, Erzurum 2012, 368.

¹⁸² Tali, *Geleneksel Kayseri Evlerinde Süsleme*, Atatürk Üni. Güzel Sanatlar Ens. Der, 62.

¹⁸³ Gülşen Baş, *Diyarbakır'daki Geleneksel Konut Mimarisindeki Süsleme Anlayışı*, Yüzüncü Yıl Üni. Fen Ed. Fak, S.2, Van 2010, 314-315.

¹⁸⁴ Neslihan Dalkılıç-Işık Aksulu, *Midyat Geleneksel Kent Dokusu ve Evleri Üzerine Bir İnceleme*, Gazi Üni. Müh. Mim. Fak. Der, C. 19, No 3, Ankara 2004, 315.

¹⁸⁵ Önal, *Ahşap ve Yurdumuzda Yöresel Uygulamalar*, s.19

tabanlar ve payandalar iskeletin esasını teşkil etmiştir. Bu iskeletin duvar yüzeyine dönüşmesi, aralarının ahşap, kerpiç, tuğla veya taş yapı gereçleri ile doldurulması şeklinde olmuştur¹⁸⁶. Ancak kimi evlerde kısmen veya tamamen kırılması veya düşmesi sonucunda dikmeler, makine ürünü Marsilya tipi yenileriyle değiştirilmiştir. Katalog 1 numaralı evin çatısı bu şekildedir.

Ahşap karkas yapım sisteminde örnek verebileceğimiz evler, Bursa Apolyont köyünde bir ev (K.F. 7.12)¹⁸⁷, Mudanya Hasan Ağa evi (K. Ç. 7.5)¹⁸⁸, Sakarya Alicanlar Evi (K.F. 7.13)¹⁸⁹, Sakarya Antakyalı Ali Efendi Evi (K.F. 7.14)¹⁹⁰, Sivrihisar Şefik Sakarya Evi (K.F. 7.15)¹⁹¹, Sivrihisar Zaimoğlu Konağı (K.F. 7.16)¹⁹², Kocaeli Saatçi Ali Efendi Konağı (K.F. 7.17)¹⁹³, Çorum Hacıhamza Kale Mahallesi'den bir örnek (K.F. 7.18)¹⁹⁴, Yozgat Nizamoglu Konağı (K.F. 7.19)¹⁹⁵, Amasya – Yalıboyunda Rahime Doluel evi¹⁹⁶ (K.F. 7.20), Akçakoca Konuralp beldesinde Terzialiler mahallesindeki ev (K.F.21) lerdir. Ayrıca Buldan'da¹⁹⁷ ve Afyonkarahisar'da¹⁹⁸ da bu teknikte yapılmış evlerin olduğu bilinir.

Düzce'nin Konuralp beldesinde de aynı tip yapı örnekleri görmekteyiz. Moloz taş üzerinde yükselen evlerde yine ahşap karkas yapım tekniğini görülür (K.F.22).

Ahşap İskelet Dolma (Hımış); kerestenin ve dolayısıyla geniş çapta direk ve kiriş malzemesinin mevcut olması, evlerin masif bir çatki sisteminde inşa edilmelerine olanak sağlamıştır. Çoğu zaman çatkinin esasını oluşturan ağaçlar, az yontulmuş tomruk şeklinde bırakılmıştır. Kiriş ve sütun başları ağacın masifliğini bozmayacak şekilde yalın işlenmiştir. Evler çoğunlukla masif ve yüksek bir zemin üzerine oturtulmuştur. Bu

¹⁸⁶Çobancaoğlu *Türkiye'de ahşap evin bölgelere göre yapısal olarak incelenmesi ve restorasyonlarında yöntem önerileri*, s.49

¹⁸⁷ Kuban, *The Turkish Hayat House*, s. 41.

¹⁸⁸ Kuban, *The Turkish Hayat House*, s. 41.

¹⁸⁹ Yusuf Çetin, *Sakarya ve Çevresinden Ev Örnekleri*, 67.

¹⁹⁰ Çetin, *Sakarya ve Çevresinden Ev Örnekleri*, 71.

¹⁹¹ Yüksel Sayan, *Sivrihisar Evlerinden İki Örnek*, 100.

¹⁹² Sayan, *Sivrihisar Evlerinden İki Örnek*, 97.

¹⁹³ Nevnihal Erdoğan-Mehtap Özbayraktar-Sonay Ayyıldız, *Tarihi İzmit Kent Merkezi Geleneksel Konutları*, Kocaeli Büyükşehir Bel. Kültür Yay, İstanbul 2011, s. 181.

¹⁹⁴ İ. Erdem Ufuk-K. Kutgün Eyüpgiller, *Hacıhamza'da Geleneksel Konut Mimarisi ve Korunması*, Gazi Üni. Müh. Mim. Fak. Der, C.23, No 2, Ankara 2008, 419.

¹⁹⁵ İlgin, *Geleneksel Yozgat Evleri*, s. 37.

¹⁹⁶ Çobancaoğlu *Türkiye'de ahşap evin bölgelere göre yapısal olarak incelenmesi ve restorasyonlarında yöntem önerileri*, s.74.

¹⁹⁷ Nurettin Aksakal, *Buldan Evleri*, Buldan Sempozyumu, Denizli 23-24 Kasım 20008, s.953.

¹⁹⁸ Nimet Öztank, *Afyonkarahisar Kenti Geleneksel Ahşap Konutları*, *Ege Mimarlık*, İzmir 2005, 25.

sistemde evin nasıl inşa edildiği, nasıl ayakta durduğu, cephede açıkça gözlenmektedir. Üst kat duvarları dolmadır. Eski dönemlerde sıvasız tuğla olarak yapılan dolgular, zamanla özgün karakterini yitirmiş ve duvar yüzeyleri sıvanmıştır. Tuğla dolgu yanı sıra kerpiç dolgu da kullanılmıştır. Katalog 1, 2, 3, 4, 6, 7 ve 8 numaralı evler, bunun güzel örnekleridir. Duvarların iç yüzeyleri bağdadi veya tahta kaplama, dış yüzeyler ise sıvalı veya sıvasız ve tahta kaplama yapılmıştır. Katalog 5 numaralı ev, bu evler içinde iyi bir örnektir (Foto 89). Kıyı şeridinde görülen ahşap, taş karışımı dolgular ya da ahşap kaplamalar yerine, iç kesimlerde bağdadi kırıktık sıvanın dış yüzeye girmesiyle İç Karadeniz bölgesi evleri farklı bir görünüş kazanmıştır¹⁹⁹. Safranbolu Hacı Hüseyinler Evi (K.F. 7.23)²⁰⁰ bunun güzel bir örneğidir.

Bu teknikte, ahşap dikmelerin arasına tuğla örülmüştür. Tuğlaların düzgün bir şekilde dizilmesi ile dış cephe meydana gelmiştir. Dış cepheyi hareketlendiren bir başka özellik, giriş kapısının bulunduğu cephede ve diğer cephelerdeki çıkmalardır. Katalog 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8 numaralı evler, çıkmalı evlere örnektir. Bu çıkmalar genellikle ahşap konsollar ile desteklenmektedir. Duvar köşelerinde kapı ve pencere kenarlarında ahşap, aralarında kerpiç kullanılmıştır. Duvar içerisinde ayrıca duvarın daha düzgün ve sağlam olması için ahşap hatıl ve dikmeler yapılmıştır. Katalog 1, 2, 3, 4, 7 ve 8 numaralı evler, bunun güzel örneklerini gösterir. Üst kat duvarları ahşap iskelet aralarına taş ve kerpiç doldurularak yapılmıştır. Divriği'de Ahmet Erdem Evi (K.F. 7.24)²⁰¹ bunun güzel bir örneğidir.

Akçakoca evleri içerisinde yalı baskısı ahşap kaplama tekniğinde yapılmış evler de mevcut olup bu evler, Envanter 21 (Foto 7.1), 22 (Foto 7.2), 23 (Foto 7.3), 39 (Foto 6.132) numaralı olanlardan birkaçıdır. Bir başka yöreden karşılaştırabileceğimiz örnek ise Erzincan Kemaliye evleridir (K.F. 7.25).

Duvarlarda bağlayıcı malzeme çamur ve kireçtir. Çamurun kalıpta şekillendirilip güneşte kurutulmasıyla elde edilen kerpice az da olsa bazı iç bölme duvarlarında karşılaşılmaktadır. Katalog 7'de bunun güzel bir örneğini görürüz (Foto 6.105). Akçakoca evlerinde kerpiçten sonra en çok kullanılan yapı malzemesi ahşaptır. Ahşap

¹⁹⁹ Eldem, *Türk Evi Osmanlı Dönemi*, I, 58

²⁰⁰ Gülsu Ulukavak Harputlugil-Nihal Çetintürk, Geleneksel Türk Evi'nde Isıl Konfor Koşullarının Analizi: Safranbolu Hacı Hüseyinler Evi, *Gazi Üni. Müh. Mim. Fak. Der.*, C.20, No 1, Ankara 2005, 79.

²⁰¹ Nurcan Sefer, *Geleneksel Divriği Evlerinin Biçimlenişi*, Yıldız Teknik Üni. Fen Bil. Ens. FBE Mim. Anabilim Dalı Mim. Tarihi ve Kuramı, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2005, s.41.

taşıyıcı amaçlı olarak duvar, döşeme ve çatılarda kullanılırken, süsleme elemanları olarak da kapı, pencere, dolap, tavan, döşeme, kaplamaları ve merdiven yapımında kullanılmıştır. Katalog 1 (Foto 2.7, Foto 2.39, Foto 6.41, Foto 6.43), katalog 2 (Foto 6.45), katalog 7 (Foto 6.98) numaralı evleri örnek olarak verebiliriz. Ahşabın, duvarlarda kat arası hatıl olarak kullanımı, önemli yer tutar. Bu sayede duvarlar sağlamlık kazanmış, yapı da depreme karşı daha dayanıklı hale gelmiştir. Ahşap kirişler duvarlar üzerine atılan hatıllara bastırılır ve iki duvar arasına atılan kirişlerle de döşeme iskeleti oluşturulur. Taşıyıcı iskeletin alt ve üstleri ahşap ile kapatılarak döşeme oluşturulur. Katalog 5 numaralı evde bunu görebiliriz (Foto 6.76).

Evlerde metalin kullanımı sınırlı tutulmuştur. Metal bazı evlerde pencere şebekesi olarak kullanılmıştır. Katalog 1 (Foto 6.66)'de giriş kapısında görülür.

Çatı sistemi; bölgenin iklim koşullarına ve yapı gereçlerine bağlı olarak çatı örtüsü sorunları ortadan kalmıştır. En fazla uygulama olanağı bulmuş ve günümüzde de geçerliliğini koruyan çatı kaplama gereci oluklu (alaturka) kiremittir. Kiremitler 35/17/20 cm. ölçülerinde, birbirleri üzerine 8-10 cm. kadar kadar bindirilerek, 2- 2,5 cm. kalınlığında kiremit altı tahtası üzerine çitasız ve harçsız düzenlenmişlerdir. Katalog 4 (Foto 6.60) numaralı ev, buna güzel bir örnektir. Saçak altlarında ahşap lambri yapılarak cephe bütünlüğü sağlanmaya çalışılmıştır²⁰².

Evlerin üst örtüsü olan çatılar, kırma çatı şeklinde yapılmıştır. Katalog 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8 numaralı evlerde, bu çatı örneği görülür. Gereksiz girinti ve çıkıntılar yapılmamıştır. Ahşap çatı iskeletinin dikmeleri duvar üzerine gelecek şekilde yapılmış, bu sayede çatı yükü duvarlara taşınmıştır. Çatı saçakları kısa tutularak altları ahşap kaplama tahtası ile kapatılmıştır. Eskiden ilçede, düz veya hafif meyilli, toprak damlı evlerin de bulunduğu, yörenin yaşlıları tarafından ifade edilmektedir. Akçakoca merkezde, İç Anadolu'nun diğer yörelerinde olduğu gibi, toprak damlı yapılarla karşılaşmamaktadır. Ahşap, karkas evlerde uygulanan eğimli çatılarda, ilke olarak çatı bağlantısı ve makası kullanılmamış, genelde oturtma sisteminde çözümlenmiştir.

²⁰² Kafesçioğlu, *Kuzey – Batı Anadolu'da Ahşap Ev Yapıları*, s.104.

Sivrihisar Zaimoğlu Konağı (K.F. 7.16)²⁰³, Çorum Hacıhamza evleri (K.F. 7.18)²⁰⁴, Yozgat Karşlıoğlu Konağı (K.F. 7.26)²⁰⁵, Afyon Çeşmeli ev (K.F. 7.27)²⁰⁶ kırma çatılı, Akçakoca evlerine benzer örnekler

7.4. CEPHE ÖZELLİKLERİ

Geleneksel Akçakoca evlerinin dış cepheleri sade, gösterişten uzak bir görünüme sahiptir. Ahşap çatki arası tuğla ve ahşap çatki arası kerpiç dolgulu karkas olarak inşa edilmiştir. Katalog 1 (Foto 6.2), katalog 2 (Foto 6.44), katalog 3 (Foto 6.49), katalog 4 (Foto 6.61), katalog 7 (Foto 6.91), katalog 8 (Foto 6.115) numaralı evler, bu teknikte yapılmış evlere güzel örneklerdir. Katalog 4 numaralı evde, dış cephede ahşap dikmeler arasında tuğlaların çok güzel bir şekilde dizildiğini görürüz (Foto 6.62). İç duvarların kalınlığı, normalde 20 – 30 cm. arasında değişmektedir. Ancak dolap, yüklük gibi elemanların yerleştirildiği duvarlar, onların derinliği ölçüsünde genişletilmiştir.

Geleneksel Akçakoca evleri iki ve üç katlı olarak yapılmıştır. Katalog 4 (Foto 6.61), katalog 7 (Foto 6.91) numaralı evler iki, katalog 1 (Foto 6.1), katalog 2 (Foto 6.44), katalog 6 (Foto 6.80), katalog 8 (Foto 6.113) numaralı evler ise üç katlı evlere güzel örneklerdir. Kat sayıları, Erzurum²⁰⁷, Isparta²⁰⁸, Gaziantep²⁰⁹, Elazığ²¹⁰, Yozgat²¹¹, Divriği²¹², Malatya²¹³ gibi çok sayıda ilde aynıdır. Evler, genellikle giriş cephesinde çıkmalıdır. Giriş cephesi, genellikle üçgen alınlıkla sonlanmıştır. Katalog 1 (Foto 6.3), katalog 5 (Foto 6.77), katalog 7 (Foto 6.112) numaralı evler, bunun güzel örneğidir. Üçgen alınlık, Batılı klasik üslup özelliği taşır. Bu evlerin zemin katlarında, dış cepheye açılan pencereler vardır. Pencereler, dar ve çok sayıdadır. Hem tek, hem de çift kanatlı pencere örnekleri görülür. Bu hem içten geniş ve ferah bir ortam havası vermekte, hem de dıştan evin görünümüne estetik kazandırmaktadır. Katalog 1 (Foto

²⁰³ Sayan, *Sivrihisar Evlerinden İki Örnek*, 97.

²⁰⁴ İ. E. Ufuk- K. K. Eyüpgiller, *Hacıhamza'da Geleneksel Konut Mimarisi ve Korunması*, 419.

²⁰⁵ İlgün, *Geleneksel Yozgat Evleri*, s. 74.

²⁰⁶ Öztank, *Afyonkarahisar Kenti Geleneksel Ahşap Konutları*, 25.

²⁰⁷ Gündoğdu, *Genel Özellikleriyle Erzurum Evleri*, 30.

²⁰⁸ Doğan Demirci, *Isparta Evleri*, Isparta Valiliği Kültür ve Turizm Müd. , Isparta 2011, s. 45.

²⁰⁹ E. Nevra Kılıç, *Geleneksel Gaziantep Evlerinin İç Mekan Süslemelerinin Araştırılması*, Gazi Üni. Fen Bil. Ens. Mobilya ve Dekorasyon Bölümü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2007, s.33.

²¹⁰ Yünkül, *Elazığ Evleri*, s. 21.

²¹¹ İlgün, *Geleneksel Yozgat Evleri*, s. 167.

²¹² Sefer, *Geleneksel Divriği Evlerinin Biçimlenişi*, s. 163.

²¹³ Durgun, *Geleneksel Malatya Evleri Üzerine Bir İnceleme*, s. 17.

6.3), katalog 6 (Foto 6.80) numaralı evlerde daha belirgin görülür. Pencereleler, ahşaptan yapılarak dış cepheyle uyum sağlanmıştır. Dış yüzün birinci katı sıvalı, ikinci katlar genellikle tahta kaplamadır. Üst katlar, zemin kata göre daha detaylı ve ihtişamlıdır. Bu katta yapılan çıkmlar ile odaların dışa olan hâkimiyetleri arttığı gibi, dış cephede de yapıya hareketlilik kazandırır. Bunun en güzel örneğini, katalog 5'te görebiliriz (Foto 6.76). Çıkmlar sayesinde evler daha estetik bir görünüme kavuşmuştur. Çıkmlar, ahşap konsollarla desteklenmektedir. Ayrıca üst katın zemin kattan daha geniş tutulduğu için tüm cephe boyunca üst katın ahşap konsolla desteklendiği görülür. Katalog 3 (Foto 6.50), katalog 4 (Foto 6.62), katalog 5 (Foto 6.79) numaralı evler, bunun en belirgin örnekleridir. Ayrıca bazı evler, yalı baskısı ahşap kaplama tekniğindedir. Evin köşelerinde ve döşeme hizalarında kat boyunca devam eden ahşap silmeler dikkati çeker. Pencerelelerde demir parmaklığa az olarak rastlanır.

Kuzey Anadolu ahşap evlerinde görülen çıkma, ahşap yığma evlerde ve ahşap karkas evlerde, yapı tekniğine bağlı olarak farklılık gösterir. Katalog 8 numaralı evde, bu tekniği görebiliriz (Foto 6.113). Ahşap karkas yapılarda değişik çıkma örnekleri sıkça kullanılmıştır. Bunlar uygulama yoğunluğuna göre; konsol çıkmlar, payandalı çıkmlar, bindirmeli konsol çıkmlar, dikmeler üzerine alınan çıkmlar veya bunlardan birkaçının bir arada kullanıldığı çıkmlar şeklindedir. Konsol çıkmlar, bölge genelinde daha yaygın olup yalnızca döşeme kirişlerinin uzatılması şeklinde ise 30-40 cm. taşıntılı yapılabilirler. Katalog 4 numaralı evin çıkması bunun güzel bir örneğidir (Foto 6.59). Konsolların ucuna kiriş konmuş ve 60-70 cm. kadar alttan desteklenebilmiş ise çıkma boyutu biraz daha fazlalaşmıştır²¹⁴.

Geleneksel Akçakoca evlerinin çoğunda yer alan şahnişin (cumba), en önemli dış cephe elamanıdır. Yapı içinde şahnişini olan oda, en gösterişli oda olup misafir odası olarak kullanılırlar. Küçük evlerde tek şahnişin kullanılmış iken, konaklarda üçe kadar kadar şahnişin bulunabilir. Şahnişinli evlerde giriş, çoğunlukla şahnişin altından yapılmıştır (K.F.28). Bu yönüyle giriş saçağı halinde evin dışarıdan kolayca algılanabilen bir görünüm kazanmasını sağlayan şahnişinlerin; odalarda, sofanın sonunda ve yazlık köşklere kullanılmış olan örnekleri vardır (Foto 6.59, Foto 6.75, Foto 6.91). Daha çok ahşap malzeme ile yapılan şahnişinlerin hımış tekniği ile yapılmış

²¹⁴ Perihan Gökçe, *Türk Osmanlı ahşap mimarisinin Planimetrik Özelliklerine Uluslararası Çerçeve Bir Bakış*, (Basılmamış Doktora tezi), MSÜ, İstanbul 1983, s.179

örnekleri de bulunmaktadır. Şahnişinde kullanılan pencereler sürgülü ve kanatlı şekildedir. Şahnişin önünde seyir imkanı veren ahşap ve toprak sekiler bulunur. Alçak pencereler ve sekinin olduğu mekanlar, burada oturanların dışarıyı rahatça izlemesine imkan verir. Katalog 7 numaralı evin sediri bunun iyi bir örneğidir (Foto 6.104). Genellikle üç tarafı pencerele şahnişinler, evlerin hem içini hem de cephesini güzelleştiren mimari öğelerdir.

Açık çıkmalı binaların bazılarında çıkma, cephe duvarı esas alınarak oluşturulmuştur. Bazılarında ise; çıkma alanını genişletmek amacıyla cephe duvarı, çıkmaya denk gelen kısımda 45-50 cm. geri çekilmiştir. Böylece iç mekanda bir daralma oluşur. Çıkmaların ortalama konsol mesafeleri 65-70 cm. kadardır.

Çıkma yapması bakımından Akçakoca evleri, Isparta Niyazi Anlı Haliloğlu Evi (K.F. 7.28)²¹⁵, Malatya Hacı İshak Sarsılmaz Evi (K.F. 7.29)²¹⁶, Afyon Tiryakioğlu Konağı (K.F. 7.30)²¹⁷, Bayburt evleri (K.F. 7.31)²¹⁸, Giresun evleri (K.F. 7.32)²¹⁹, Çorum Hacıhamza evleri (K.F. 7.33)²²⁰, Sakarya Alicanlar Evi (K.F. 7.8.13)²²¹'ne benzer. Ayrıca Buldan evleri²²², Urla'nın eski konutları²²³ ve Kastamonu evleri²²⁴ ve Konya evlerinde²²⁵ de çıkmanın cepheleri hareketlendirdiği bilinir.

Kayseri evlerinde çıkma (K.F. 7.34)²²⁶, taş konsollar üzerine oturması ile diğer örneklerden farklılık gösterir. Bu taş konsolların düz, volütlü veya farklı şekillerde olabildiği bilinir²²⁷. Çıkmanın farklı bir örneğini Bayburt Fehmi Sekmenli Evi (K.F. 7.35)²²⁸'nde görürüz. Burada da çıkma dışarıya beşgen şeklinde uygulanıp her bir kenarında pencereye yer verilmiştir. Isparta evlerinden Şükrü Dulupçu Evi (K.F.

²¹⁵ Demirci, *Isparta Evleri*, s. 104.

²¹⁶ Durgun, *Geleneksel Malatya Evleri Üzerine Bir İnceleme*, s. 119.

²¹⁷ Öztank, *Afyonkarahisar Kenti Geleneksel Ahşap Konutları*, 26.

²¹⁸ Hatice Uçar, *Geleneksel Bayburt Evlerinin Plan Tipolojisi ve Mekanların Örgütlenme Biçimleri, Balıkesir Üni. Müh. Mim. Fak. Restorasyon Anabilim Dalı*, Balıkesir, 157.

²¹⁹ Hamiyet Özen, Arzu Sert, A. Aydın Aksoy, *Giresun Kentsel Sit Alanı ve Evleri Üzerine Bir İnceleme, KATÜ Mim. Fak. Arş. Makalesi*, Trabzon 2006, 139.

²²⁰ Ufuk- Eyüpgiller, *Hacıhamza'da Geleneksel Konut Mimarisi ve Korunması*, 419.

²²¹ Çetin, *Sakarya ve Çevresinden Ev Örnekleri*, 97.

²²² Aksakal, *Buldan Evleri*, 954.

²²³ Başak İpekoğlu, *Urla Eski Kent Dokusunda Cephe Düzenlerine İlişkin Bir Tipoloji Çalışması*, 142.

²²⁴ K.Kutgün Eyüpgiller, *Kastamonu Evleri*, 126-127.

²²⁵ Karpuz, *Osmanlı'da Konut Mimarisi Konya Örneği, Eyüp Sultan Sempozyumu III*, 397.

²²⁶ Tali, *Geleneksel Kayseri Evlerinde Süsleme*, 78.

²²⁷ Tali, *Geleneksel Kayseri Evlerinde Süsleme*, 64.

²²⁸ Uçar, *Geleneksel Bayburt Evlerinin Plan Tipolojisi ve Mekanların Örgütlenme Biçimleri*, 157.

7.36)²²⁹ bir cephede birden fazla çıkması ile yine diğer evlerden farklı bir cephe düzenlemesi gösterir. Sokak köşelerinde yer alan evlerde, köşe çıkmaları da vardır. Isparta Ethem Pehlivan Evi (K.F. 7.37)²³⁰, köşe çıkması ile diğer örneklerden farklıdır.

Akçakoca evleri içerisinde farklı bir cephe görünüşü, üçüncü katın çatı şeklinde uygulandığı ve bunun dış cepheye farklı bir mimari olarak yansıdığı dikkat çekmektedir. Envanter 56 numaralı ev bunun güzel bir örneğidir (Foto 6.135).

Giriş kapıları, genellikle sokakla aynı seviyeden başlar. Akçakoca evlerinin dış kapılarında diğer yörelerden farklı olarak tokmak bulunmamaktadır. Dış kapı üzerinde tokmağın yerini zil tertibatının aldığı da görülmektedir.

Giriş kapıları da yine her yörede benzerlik ve farklılıkları ile dikkat çeker. Katalog 1 (Foto 6.6), 2 (Foto 6.45) numaralı evin giriş kapıları, Isparta Eyüp Bey Evi (K.F. 7.38)²³¹, nin girişine benzer. Katalog 8 numaralı evin girişi, çift kanatlı ahşap kapısı, Girişin içeri çekilmiş olması ve üzerinde aydınlatma amaçlı penceresinin bulunması ile Isparta Haştemoğlu Evi (K.F. 7.39)²³², nin girişine benzer. Katalog 3 (Foto 6.52), 6 (Foto 6.83), 7 (Foto 6.93) numaralı evler, girişin içeri çekildiği diğer evlerdir. Bu evlere benzer örnek, Afyon Tiryakioğlu Konağı (K.F. 7.30)²³³, Malatya'da Sinema caddesinde bulunan ev (K.F.40)²³⁴ lerdir.

Akçakoca evlerinde genellikle düşey dikdörtgen görünüşlü pencereler tipiktir. Dış cepheye açılan pencereler küçük ve sade tutulmuştur. Bütün evlerin pencereleri ahşaptır. Genelde pencereler ahşap bölme şeklinde düzenlenmiştir (Foto 6.50). Üst katlarda çıkmaların olduğu kısımdaki pencereler dışa taşırılmıştır. Bu da üst katı daha gösterişli hale getirmektedir.

Akçakoca evlerinde pencerelerinin bazılarında düz, işlemsiz, dikdörtgen biçiminde giyotin pencereler bulunurken, bazılarında üzeri kemerli pencereler bulunur. Pencerelerden katalog no; 1 (Foto 6.4), 2 (Foto 6.45), 4 (Foto 6.32), 8 (Foto 6.115) numaralı evlerin pencereleri düz ve kanatlı olarak düzenlenmiştir. Düz ve kanatlı olması

²²⁹ Demirci, *Isparta Evleri*, s. 106.

²³⁰ Demirci, *Isparta Evleri*, s. 110.

²³¹ Demirci, *Isparta Evleri*, s. 118.

²³² Demirci, *Isparta Evleri*, s. 121.

²³³ Öztank, *Afyonkarahisar Kenti Geleneksel Ahşap Konutları*, 26

²³⁴ Durgun, *Geleneksel Malatya Evleri Üzerine Bir İnceleme*, s. 42.

ile Malatya (K.F. 7.41)²³⁵, Hacıhamza (K.F. 7.42)²³⁶ evleri ile benzerlik gösterir. Katalog 7 numaralı evin, üzeri kemerli olması ile Malatya Hanif Tanbay Evi (K.F. 7.43)²³⁷, Sakarya Çakıroğlu Konağı (K.F. 7.44)²³⁸ pencereleri ile benzerlik gösterir.

Envanter 89 numaralı evin pencereleri, melek kanadı formunda olması ile diğer Akçakoca evleri arasında tek örnektir (K.F. 7.45).

Girişin üçgen alınlıkla sonlandığı katalog 1 (Foto 6.4), 5 (Foto 6.77), 7 (Foto 125) numaralı evler, bu yönüyle Isparta Belediyesine ait bir eve (K.F. 7.46)²³⁹, Şaban Karadağ Evi (ş. F.47)²⁴⁰, ne, H.Hüseyin Toka Evi (K.F. 7.48)²⁴¹, ne benzer. Isparta'da yuvarlak alınlıklı evlere de rastlanmıştır. Bu evler, Akçakoca evleri alınlıklarından oldukça farklıdır. Isparta Aydın Gökmen Evi (K.F. 7.49)²⁴² bunun güzel bir örneğidir.

7.5. SÜSLEME ÖZELLİKLERİ

Akçakoca evlerinin dış cephesi, geleneksel mimari özelliklere uygun olarak oldukça sade tutulmuştur. Bu evlerin dış cephelerinde ahşap, taş ve boya ile süslemelere rastlanır. Geometrik süslemedense bitkisel süsleme ağırlıktadır. Bitkisel olanlar stilize edilmiştir. Süsleme unsuru olan motifler fazla bir çeşitlilik göstermese de aynı motifin değişik uygulamaları ile kompozisyonların zenginleştirildiği görülür. Stilize edilmiş kıvrım dallar ve yapraklar, baklava dilimi, çiçek motifi bitkisel süslemenin en çok kullanılanlarıdır. Örneğin Isparta'da Niyazi Anlı Haliloğlu Evi'ndeki çıkmada (K.F.72), Diyarbakır Esmâ Ocak evi kapısında (K.F.53'te) bunların güzel örneklerini görürüz. Tavandaki ahşap süslemeler ve duvardaki nişler ve dolaplar odalara ayrı hava verirler. Bunun sebebi insanların hayatlarının büyük bir kısmını odalarda geçirmeleridir.

Akçakoca evlerinde ahşap süslemenin yaygın olması geleneksel biçimin terk edilmediğinin bir göstergesidir. İncelenen evlerde ahşap süsleme örneklerde geometrik motiflerin de yoğun olarak uygulandığı görülür. Katalog 1 numaralı evin tavanı bunun güzel bir örneğidir (Foto 6.41, 6.42) Özellikle tavan süslemeleri dikkat çeker. Bunun

²³⁵ Durgun, *Geleneksel Malatya Evleri Üzerine Bir İnceleme*, s. 47.

²³⁶ Ufuk- Eyüpgiller, *Hacıhamza'da Geleneksel Konut Mimarisi ve Korunması*, 420.

²³⁷ Durgun, *Geleneksel Malatya Evleri Üzerine Bir İnceleme*, s. 47.

²³⁸ Çetin, *Sakarya ve Çevresinden Ev Örnekleri*, 101.

²³⁹ Demirci, *Isparta Evleri*, s. 96.

²⁴⁰ Demirci, *Isparta Evleri*, s. 96.

²⁴¹ Demirci, *Isparta Evleri*, s. 96.

²⁴² Demirci, *Isparta Evleri*, s. 97.

yanı sıra çıtalarla elde edilen kare, dikdörtgen, baklava dilimine benzer şekiller, zikzaklı ve zincirli olarak adlandırılan su yolları ve kartuşlarda diğer geometrik süslemelerdir (Foto 6.43). Ahşap, Akçakoca'da çokça bulunan ve kolay temin edilen bir malzemedir. Bu nedenle evlerin pek çok yerinde ahşap malzeme kullanılmıştır.

Alınlıkta yer alan ahşap süsleme katalog 1 (Foto 6.4), 5 (Foto 6.77) ve 7 (Foto 6.112) numaralı evlerde vardır. Bu alınlıklarda, çıtalarla geometrik motifler elde edilmiştir. Bu alınlıkta geometrik şekillerle oluşturulmuş ortada baklava dilimi şeklinde süsleme ve iki yanında da üçgen motifler bulunur. Katalog 1 (Foto 6.3), katalog 5 (Foto 6.77), katalog 7 (Foto 6.92) numaralı evler bunun güzel örnekleridir.

Üçgen alınlığın benzer örnekleri, Afyon Çeşmeli Ev (K.F. 7.27)²⁴³, Sakarya Hendek Molalar Evi (K.F. 7.50)²⁴⁴ 'nde ve Anadolu'nun birçok yöresinde farklı şekillerde karşımıza çıkar.

Akçakoca evlerinde bir başka değişik süsleme de katalog 5 numaralı evde, cumba altında ahşap üstüne baklava diliminin boya ile uygulanmasıdır (Foto 6.78).

Evlerin oda kapıları ahşaptan ve oldukça sadedirler. Yalancı tablalı denilen tiplerde tek, iki ya da daha fazla ahşap tablanın bir araya getirilmesiyle oluşturulmuş kapılar çoğunluğu teşkil eder. Bu tablaların üzerlerinde süsleme unsurları görülmez. Boya ile süslenmiş, geçmeli ya da ahşap oyma tekniğinde süslü kapıların bulunmadığı söylenebilir. Bunlardan biri, katalog 1'deki oda kapılarıdır. Kapılar üç tablalı, tek kanatlı olarak yapılmıştır (Foto 6.32).

Anadolu'nun farklı yörelerinde ahşap süslemeli kapı örneklerini görebiliriz. Balıkesir ilçesi Gönen'de Demirci Efe Konağı (K.F. 7.51)²⁴⁵, Isparta Çelebiler mahallesinde bulunan evde (K.F. 7.52)²⁴⁶, Diyarbakır Esmâ Ocak Evi (K.F. 7.53)²⁴⁷ 'nde, Yozgat'ta Nizamoğlu Konağı (K.F. 7.54)²⁴⁸ 'nda kapıları, farklı süslemeleri ve işçiliğiyle dikkat çeker.

Akçakoca'da, dolaplarda da ahşap süslemeye pek rastlanmaz. Bazı evlerde sıradanlığı gidermek için dolap kapaklarındaki tablaların sade bir süslemeyle

²⁴³ Öztank, *Afyonkarahisar Kenti Geleneksel Ahşap Konutları*, 27.

²⁴⁴ Çetin, *Sakarya ve Çevresinden Ev Örnekleri*, 99.

²⁴⁵ Demirci, *Isparta Evleri*, s. 241.

²⁴⁶ Demirci, *Isparta Evleri*, s. 240.

²⁴⁷ Baş, *Diyarbakır'daki Geleneksel Konut Mimarisindeki Süsleme Anlayışı*, 333.

²⁴⁸ İlgün, *Geleneksel Yozgat Evleri*, s. 43.

zenginleştirildiği görülür. Çok nadir süslemelerden biri, katalog 1 numaralı evin güneydoğu yöndeki odadaki dolabıdır (Foto 6.36). Evin üst kat odasındaki ahşap gömme dolapların kapakları, alçak oyma tekniğinde yapılmış kartuşlarla süslenmiştir. Dolapların üzeri boyanmadan doğal renginde bırakılmıştır. Katalog 1’de de dolaplar boyanmadan iki tablalı olarak yapılmıştır (Foto 6.16).

Ahşap dolapların tablalı ve boyasız örneklerine Isparta’da Hatice Kapılı Evi (K.F. 7.55)²⁴⁹,nde rastlarız. Bitkisel süslemeli, boyanmış tablalı örneklere ise; Kayseri İ.Akdağ Evi (K.F. 7.56)²⁵⁰, Yozgat Nizamoğlu Konağı (K.F. 7.57)²⁵¹,nda karşımıza çıkar.

Akçakoca evlerinin tavanları, düz tahtalarla kaplanan yüzey çıtalanarak çeşitli süslemeler oluşturulmuştur. Süslemeler, ahşap işçiliğinin en güzel örneklerindedir. Kaplama biçimleri, mekanların önemini vurgulayacak şekilde uygulanmıştır. Büyük evler dışında, tavan kaplamaları yalın biçimde kirişlemeye tutturulmuş ve basit veya süslü çıtaların çakılması ile geometrik formlar elde edilmiştir. Çıtalarla oluşturulmuş bölmeler, zik zak desenler ve bunun gibi bezemelere sıkça rastlanır (Katalog 1, Foto 6.41). Tavan kaplamalarının niteliğinde ev sahibinin ekonomik durumu ve mekana verilen önemin etkili olduğu görülür. Alt ve üst kat tavanlarda ahşap kirişlerin üzerleri tahtalarla kaplanmıştır. Ayrıca ortasında, daire ya da elips biçiminde ahşap oyma göbek bulunan göbekli tavan veya ahşap kenar motifleri ile zenginleştirilmiş tavanlar vardır (K.F.66). Dikdörtgen ve yuvarlak kesitli tavanlar ahşap silmeyle çevrelenmiştir. İlçede tescillenmiş Envanter 24 numaralı evin tavanı, yıldız göbekli ahşap tavadır (K.F. 7.58). İç kısmı, baklava dilimlerinin uç kısımlarının birleştirilmesinden meydana gelir. Tavan, beyaza boyanmıştır. İlçede tescilli Envanter 43 numaralı evin tavanı, göbek kısmında çıtaların kare form oluşturacak şekilde çakılması ile yapılmıştır. Göbeğin etrafında çıtalar zik zak motifi oluşturmuştur. Tavan genelinde, çıtalar ile uzun ve dikdörtgen şekiller bulunur. Tavanın zemini yeşile, göbeği çevreleyen zik zaklar koyu yeşile, göbeğin içi açık kahverengi ve ortadaki iç içe oluşan kare alanında da koyu kahverengiye boyanmıştır (K.F. 7.59). İlçede tescillenmiş evlerden Envanter 26 numaralı evin tavanı, diğer tavanlardan farklıdır. Çıtalar ile tavan yüzeyinde geometrik

²⁴⁹ Demirci, *Isparta Evleri*, s. 253.

²⁵⁰ Tali, *Geleneksel Kayseri Evlerinde Süsleme*, 83.

²⁵¹ İlgün, *Geleneksel Yozgat Evleri*, s. 49.

formlar oluşmuştur. Tavanın zemini açık mavi, çıtalar sarıya ve köşelerde oluşmuş üçgenler de kırmızıya boyanmıştır (K.F. 7.60).

Ahşap süslemenin daha gösterişli, işçilikli olduğu tavanlar da vardır. Bunlar; Gaziantep evlerindeki (K.F. 7.61)²⁵², Isparta Hendenler'in Evi (K.F. 7.62)²⁵³, Isparta Tevfik Turak Evi (K.F. 7.63)²⁵⁴, Demirci Mehmet Efe'nin Konağı (K.F. 7.64)²⁵⁵ tavanlarıdır.

Ahşap işçiliğinin yanı sıra madalyonlu ve resimli tavanlar, Gaziantep ve Kayseri yöresinde karşımıza çıkar. Tavanda resimler ya köşelerdeki madalyona ya da ortadaki göbeğe konulmuştur. Deniz manzaraları, dini konular, doğa manzaraları vb. konulu resimler yapılmıştır. Gaziantep evleri (K.F. 7.65)²⁵⁶ bu tavanların güzel örneklerini teşkil eder. Yozgat Nizamoğlu Konağı (K.F. 7.66)²⁵⁷ da tavan süslemesi ile farklılık gösterir. Tescillenmiş evlerden Envanter 24 numaralı evin tavanı (K.F.58), Safranbolu Lokum Konak tavanıyla benzerlik gösterir (K.F. 7.67).

Akçakoca evlerinde bulunduğu yer, işçiliği ve görünüşüyle alçı süsleme, dış cephede karşımıza çıkar. İlçede bulunan tescilli evlerden Envanter 27 numaralı evin giriş kapısının üstünde, iki kuş figürü dikkat çeker (K.F.68). Silmenin tam üstünde yer alan kuşlar, duvara gömülü ağaç motifi üzerinde bulunur. Kuşlar karşılıklı olarak ağacın dalı üzerinde durur. Ağaç yeşil renkli olup kuşlar kırmızı renklidir (K.F. 7.69). Alçı süslemenin bu örneği, Akçakoca evleri içinde oldukça dikkat çeker. Alçı süslemenin olduğu bir başka ev de, katalog numarası 6 olan evdir (Foto 6.87, 6.88). Giriş kapısının üzerinde istiridye formunda alçı bezeme bulunur. Doğu cephede de ikinci katta orta pencerenin hemen altında, alçıdan papatya motifi vardır (Foto 6.90). Bunun dışında evin tüm pencere kenarları alınlık şeklinde bordür dolanır (Foto 6.83). Bu taş bordürün pencere yanlarına gelen kısmının uçları baklava dilimi ve onun da altında ok ucuna benzer şekilde süsleme yer alır (Foto 6.89). Yine bu evin dış cephesinde, her katında da köşelerden başlayan çerçeve şeklinde taş süsleme vardır. Ancak zemin katta tüm

²⁵² Kılıç, *Geleneksel Gaziantep Evlerinin İç Mekan Süslemelerinin Araştırılması*, s. 117.

²⁵³ Demirci, *Isparta Evleri*, s. 251.

²⁵⁴ Demirci, *Isparta Evleri*, s. 253.

²⁵⁵ Demirci, *Isparta Evleri*, s. 253.

²⁵⁶ Kılıç, *Geleneksel Gaziantep Evlerinin İç Mekan Süslemelerinin Araştırılması*, s. 117.

²⁵⁷ İlgün, *Geleneksel Yozgat Evleri*, s. 60.

cepheyi çevirmeyip iki ayrı pano şeklinde binayı ortadan ikiye bölerek yapılmıştır (Foto 96).

Dış cephede alçı süslemenin farklı örneklerini Isparta evlerinde, giriş sahanlığı köşelerinde, alınlık içindeki madalyonlarda, destek konsollarında görebiliriz. Isparta'daki Toru Mehmet Güncan Evi (K.F. 7.70)²⁵⁸, nde giriş sahanlığının üzerinde, Süheyla Açıkalın Evi (K.F. 7.71)²⁵⁹, nin alınlığındaki madalyonda ve Niyazi Anlı Haliloğlu Evi (K.F. 7.72)²⁶⁰, nin cumbasını destekleyen eliböğünde de alçı süslemenin Akçakoca evlerindeki farklı olanlarını görürüz.

7.6. AKÇAKOCA EVLERİ KENTSEL SİT ALANINDAN ELDE EDİLEN BULGULAR

Yukarı Mahalle ve Hacı Yusufklar Mahallesi, geleneksel Türk mahallesinin yerleşim düzenine sadık bir fonksiyona sahiptir. Bölgedeki bütün mahalleler Akçakoca için bölgesel bir bütünlüktür. Cami, çeşme, hamam gibi yapıların mahalle dokusu içerisinde yer alsa da ev ağırlıklı mahalle dokusu oluşmuştur.

1950'lerden sonra insan ihtiyaçlarının çeşitlenmesi ve neticesinde farklı tüketim birimlerinin oluşmasıyla konut ile ticari fonksiyonlar bir arada yoğun bir şekilde görülmektedir. Ticarethaneler sadece zemin katlarda görülmektedir.

Yukarı Mahalle' de geleneksel konut, işlevsel özelliklerini büyük oranda devam ettirmektedir. Tescilli yapıların çoğu konut olarak kullanılmaktadır. Günümüz kullanım biçimlerinin ortaya çıkmasında, ilçedeki sosyo-ekonomik durumda etkili olmuştur. Konutların ilk sahipleri ve varisleri giderek yoksullaşan ilçeden ayrılmış, ilgisiz kalan yapıların bir kısmı kullanılmadığından terkedilmiş, bir kısmı da depo olarak kullanılmaktadır. Bu fonksiyonlar dışında Arabacı köyü mesire alanında 481 parsel 2 nolu adada, hamam yapısı bulunmaktadır. Hamam günümüzde harap durumdadır.

Akçakoca' da sadece konut olarak 98, konut ve ticarethane olarak 8, eğitim yapısı olarak 2, dini-kültürel yapı 18, askeri yapı olarak da 1 adet tescilli yapı bulunmaktadır.

²⁵⁸ Demirci, *Isparta Evleri*, s. 273.

²⁵⁹ Demirci, *Isparta Evleri*, s. 276.

²⁶⁰ Demirci, *Isparta Evleri*, s. 277.

İnsan ve doğa kaynaklı bozulmalar yapıların farklı bölgelerinde kendini göstermektedir. Bu değişiklikler yapının iç mekanında, dış cephesinde ve kütle olarak tamamını kapsayacak şekildedir.

Yukarı mahallede 35, Hacı Yusufklar mahallesinde 25, Osmaniye mahallesinde 23, Aşağı mahallede ise 18 sivil mimari örneği konut incelenmiş, yapıların fiziki durumları dikkate alınarak nasıl bir koruma tekniği uygulanacağı belirlenmiştir. Bilimsel restorasyonda, olabildiğince az müdahaleyle, anıtın tarihi belge ve estetik değerinin korunması amaçlanmaktadır. Onarım sırasında yapılan müdahalelerin derecesi, sağlamlaştırılmadan yeniden yapıma doğru artar. Koruma açısından en uygun yöntem sağlamlaştırmayla yetinmektir. Buna göre yapılar iyi durumda olanlar (bakım-temizleme), basit onarım gerektiren yapılar (sağlamlaştırma), esaslı onarıma tabi tutulacak (restorasyon) veya yeniden yapımı gereken yapılar (rekonstrüksiyon) olmak üzere dört gruba ayrılmıştır.

İyi durumda olan yapılar

Yapının yaşamını sürdürmeyi amaçlayan basit müdahalelerdir²⁶¹. Çalışma alanımızda iyi durumda olanların sayısı orta derecededir. Ayrıca konut sahiplerinin gelir seviyesinin yüksek olması da bakımları sık ve bilinçli uygulanmasını sağlamıştır.

Evlerden 8'inin cephesi temizlik yapılmak suretiyle bakıma ve temizliğe uygun görülmüştür.

Basit onarım Gerektiren Yapılar (Sağlamlaştırma)

Basit onarım gerektiren yapılar bakımsızlık, bilinçsiz kullanım ve doğa şartları sonucu meydana gelen hasarlardır. Bu konutlarda süslemelerin, saçakların, payandaların, cephe kaplamalarının, kapı ve pencerelerin hasarlı olduğu görülmektedir. Bu yapıların büyük kısmı belirli dönemlerde tadilat geçirmiştir. 28 yapıda, cephe elemanlarının bazılarında eskime ve özellik kaybı meydana geldiği için basit onarım uygun görülmüştür.

²⁶¹ Mustafa Korumaz, *Tarihi Yapılara Yeni İlavelerin İstanbul Örneğinde Değerlendirilmesi*, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya 2003, s.25,26

Esaslı Onarım Gerektiren Yapılar (Restorasyon)

Korunması gerekli yapıya müdahalelerin kapsamının genişlediği uygulamalardır ²⁶². Bu tür müdahaleleri gerektiren yapılar, özgün durumlarını kaybetmektedirler. Yapı strüktüründeki bozulmalar, ilaveler zamanla yıkılan, hasar gören bölümler ve işlev değişiklikleri esaslı onarımı gerektiren sebeplerdir. Bölgede en fazla koruma uygulamasının yapılmasına karar verilen yöntem esaslı onarımdır. 23 örnekte konutların farklı özelliklerini aynı anda kaybettiklerinden ve cephe ölçülerinin bozulmuş olmasında 22 örnekte esaslı onarıma gerek duyulmuştur.

Yeniden Yapım (Rekonstrüksiyon)

Çalışma alanımızdaki konutlara müdahale yöntemlerinden bir diğeri de yeniden yapımdır. Tümüyle yıkılmış, yok olmuş ya da çok harap durumda olan bir yapının, elde bulunan belgelere dayanılarak yeniden inşa edilmesi eylemidir. ²⁶³ Yukarı Mahalle evlerinin bir kısmına, büyük kısımları harap oldukları veya bütün özelliklerini yitirdikleri için rekonstrüksiyon uygun görülmektedir.

7.7. GELENEKSEL TÜRK EVİ MİMARİSİNDE AKÇAKOCA EVLERİNİN YERİ

Türk evi kültürel ve mimari öğeler bakımından Orta Asya'ya, Anadolu öncesi

Türk meskenlerine bağlanmaktadır. Bunun yanı sıra, Anadolu'nun Türk öncesi konutları ve yapı tekniklerinin de Türk evini etkilediği, tarihi süreç içerisinde özellikle XVI. yüzyıldan sonra, Osmanlı döneminde belirli bir tasarım ve süsleme bütünlüğüne ulaşarak kendine özgü kimliğinden bir yapı, "Türk Evi" ortaya çıktığını görüyoruz.

Batı Karadeniz Bölgesinin ılıman iklimi, ahşap malzemenin bolluğu nedeniyle Akçakoca'da apayrı bir ev ve plan tipi ortaya çıkmıştır. Evlerin iki ve üç katlı olması buraya kırsallıktan çok kent havası katmıştır.

Uzun bir geçmişe sahip olan Akçakoca, ev mimarisinin özelliklerini taşıyan önemli bir yerleşim yeridir. Plan tipleri, malzeme ve yapım teknikleri, cephe özellikleri

²⁶² Korumaz, *Tarihi Yapılara Yeni İlavelerin İstanbul Örneğinde Değerlendirilmesi*, s.25-26.

²⁶³ Zeynep Ahunbay, *Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon*, Yem Yay, İstanbul 2007, s. 90-99-121.

bakımından incelendiğinde Akçakoca' da yer alan evlerin, Geleneksel Türk evi özelliklerini taşıdığı açıkça görülmektedir.

Geleneksel Türk evleri incelendiğinde Anadolu' da evin oluşumunda temel etkenlerin başında iklim, arazi yapısı, yerel yapı malzemesi ve yapım teknikleri ile geleneksel ev kültürü gelmektedir. İklim ve arazi yapısı açısından incelendiğinde ilk çarpıcı özellik, çeşitliliğe dayanan bir ortamın olmasıdır. Anadolu aynı anda farklı iklim koşullarının egemen olduğu bir coğrafyaya sahiptir. İklimin etkisiyle oluşan mekanlar, bölgelere göre değişiklik göstermektedir.

Akdeniz ikliminin egemen olduğu Ege ve Akdeniz bölgesinde evler açık sofalıdır²⁶⁴. İç mekan ile dış mekan bütünleşmesi sağlanmıştır. Muğla evleri incelendiğinde bu özelliklere sahip olduğu görülmektedir²⁶⁵. Marmara ve Karadeniz Bölgesinde kış aylarının güneye göre daha soğuk olması, sofanın kapanmasına yol açmıştır. En çok iç ve orta sofalı plan tipleri kullanılmıştır. Marmara Bölgesindeki en güzel ev örnekleri İstanbul'da evlerinde görülür.

Doğu Anadolu'da Erzurum evleri, kışları soğuk ve yağışlı olduğundan sofa oldukça küçük planlanmıştır. Odalar küçük pencerelidir. Erzurum evlerinde sofanın küçülerek geçiş alanı olduğu ve odaların az sayıda pencere ile aydınlatıldıkları bilinmektedir²⁶⁶.

Doğu Karadeniz Bölgesinde yer alan Gümüşhane'de iklim ve topografik özelliklerinden dolayı iç sofalı plan tipinde olduğu görülmektedir²⁶⁷.

Batı Karadeniz' de ise iklim Doğu Karadeniz' e göre daha serttir. İklim özelliklerinden dolayı evler çoğunlukla iç sofalı olarak planlanmıştır²⁶⁸. Akçakoca genelinde ahşabın kolay elde edilir bir malzeme olmasından dolayı yapılarda kullanılan temel malzeme ahşap, kerpiç ve tuğladır.

²⁶⁴ Çobancaoğlu *Türkiye'de ahşap evin bölgelere göre yapısal olarak incelenmesi ve restorasyonlarında yöntem önerileri*, s.139-140.

²⁶⁵ Çobancaoğlu *Türkiye'de ahşap evin bölgelere göre yapısal olarak incelenmesi ve restorasyonlarında yöntem önerileri*, s.140.

²⁶⁶ Sevgi Yılmaz-M.Akif Irmak-Murat Zengin, *Geleneksel Erzurum Evlerinde Mekan Kullanımı*, *Atatürk Üni. Ziraat Fakültesi Dergisi*, Erzurum 2003, 175.

²⁶⁷ Çobancaoğlu *Türkiye'de ahşap evin bölgelere göre yapısal olarak incelenmesi ve restorasyonlarında yöntem önerileri*, s.45.

²⁶⁸ Çobancaoğlu *Türkiye'de ahşap evin bölgelere göre yapısal olarak incelenmesi ve restorasyonlarında yöntem önerileri*, s.44.

Orta Anadolu’ da yer alan Sivas, Ankara, Konya, Kayseri Evleri incelendiğinde benzer plan tiplerine sahip, malzeme ve yapım teknikleri bakımından yöresel özelliklere sahip oldukları görülmektedir²⁶⁹.

Akçakoca evleri, Eskişehir, Sivrihisar evleri ile mahalle dokusu vermesi açısından benzerlik göstermektedir. Evler doğrudan sokak ile bağlantılıdır.

Böylesine zengin bir mimari kültürün, uzun yıllar boyunca oluştuğu, zaman içinde adeta insanıyla ve doğasıyla bütünleşerek de şehre biçim kazandırdığı anlaşılmaktadır. Akçakoca’da Anadolu’daki diğer kentlerimiz gibi özgün mimarisiyle dikkat çekmektedir. Evler inşa edilirken mutlaka şehirdeki topografya, sokak dokusu, komşu evlerin konumu dikkate alınmıştır. Böylece doğayla bir arada olma ve diğer evlerle de bütünleşerek insani değerleri ön planda tutarak fonksiyonel bir konut mimarisini geliştirmişlerdir.

²⁶⁹ Çobancaoğlu *Türkiye’de ahşap evin bölgelere göre yapısal olarak incelenmesi ve restorasyonlarında yöntem önerileri*, s.109-110.

7.8. AKÇAKOCA KENTSEL SİT ALANI

Foto 7.1. Envanter 21 Numaralı Ev

Foto 7.2. Envanter 22 Numaralı Ev

Foto 7.3. Envanter 23 Numaralı Ev

Foto 7.4. Envanter 26 Numaralı Ev

Foto 7.5 Envanter No 27 Numaralı Ev

Foto 7.6. Envanter No 28 Numaralı Ev

Foto 7.7. Envanter No 39 Numaralı Ev

Foto 7.8. Envanter No 43 Numaralı Ev

Foto 7.9. Envanter No 49 Numaralı Ev

Foto 7.10. Envanter No 56 Numaralı Ev

Foto 7.11. Envanter No 61 Numaralı Ev

Foto 7.12. Envanter No 87 Numaralı Ticari Yapı

Foto 7.13. Envanter No 91 Numaralı Ticari Yapı

Foto 7.14. Envanter No 118 numaralı Dilek Kuyusu

Foto 7.15. Envanter No 119 Numaralı Ceneviz Kalesi

Foto 7.16. Envanter No 24 Numaralı Cami

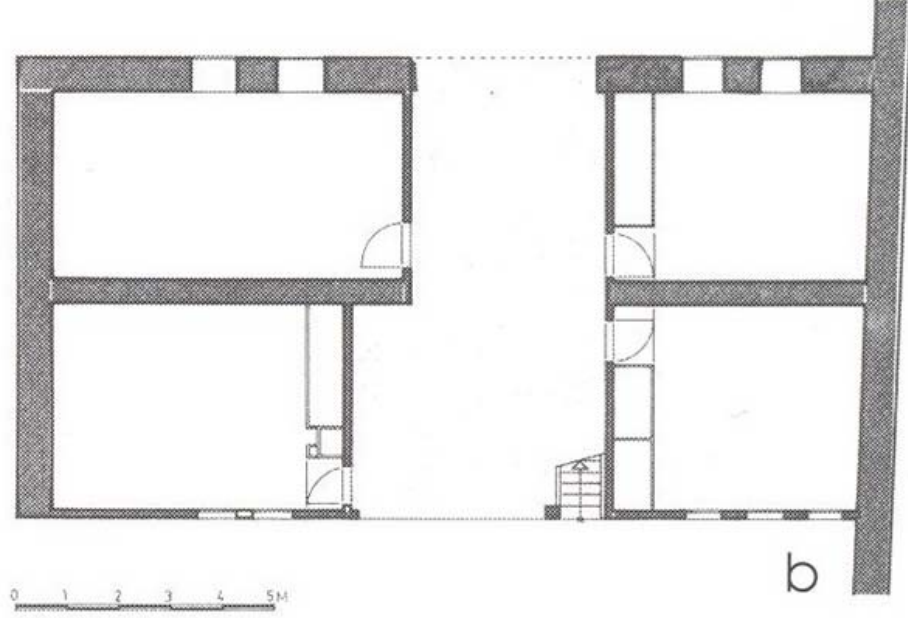

Foto 7.17. Envanter No 192 Numaralı Çeşme

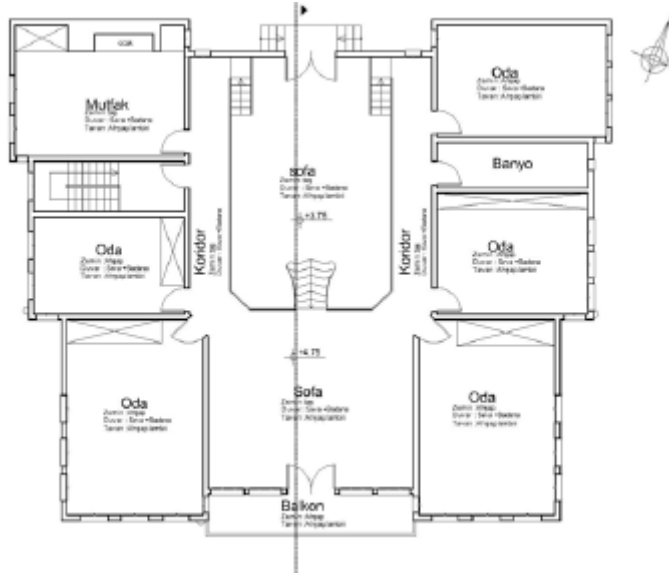

Foto 7.18. Arkeolojik Sit Alanı (Genel Görünüm)

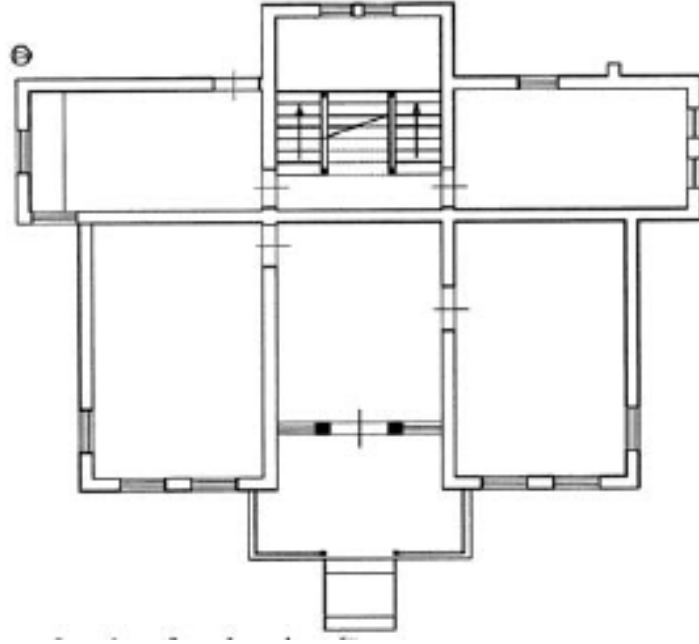
7.9. KARŞILAŞTIRMA ÇİZİMLERİ

K. Ç. 7.1. Yenişehir'de Şemaki Evi (D.Kuban)

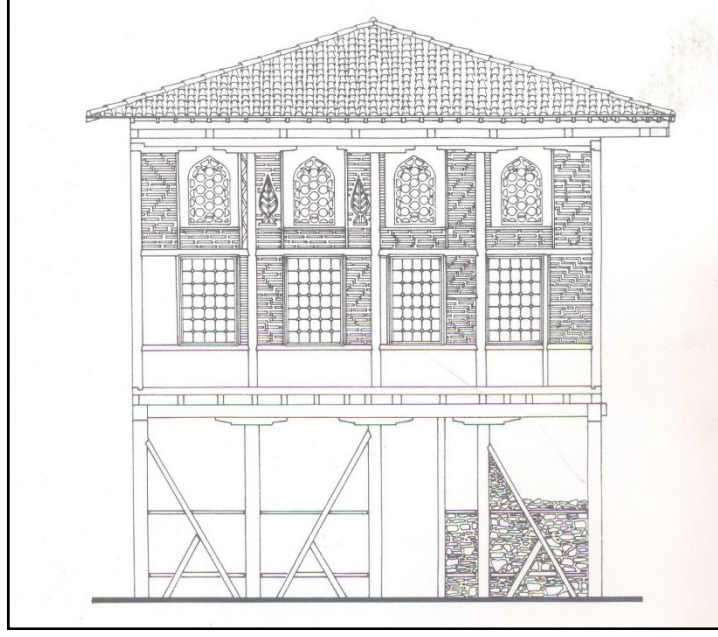
K. Ç. 7.2. Yozgat Nizamoğlu Konağı (Ş.İlgün)

K. Ç. 7.3. Sapanca Yank Beldesinde Ertekinler Evi'nin Planı (Y.Çetin)

K. Ç. 7.4. Sivrihisar Şefik Sakarya Evi'nin Planı (Y.Sayan)

K. Ç. 7.5. Mudanya Hasan Ağa Evi(D.Kuban)

7.10. KARŞILAŞTIRMA FOTOĞRAFLARI

K.F. 7.1. Envanter 111 Numaralı Tescilli Ev

K.F. 7.2. Envanter 23 Numaralı Tescilli Ev

K.F. 7.3. Envanter 23 Numaralı Evin Ocak, Aynalık ve Raf Nişleri

K.F. 7. 7.4. Envanter 43 Numaralı Evin Ocak, Aynalık ve Raf Nişleri

K.F. 7.5. Envanter 98 Numaralı Evin Ocak, Aynalık ve Raf Nişleri

K.F. 7.6. Safranbolu Lokum Konak Oda Biçimlenişi

K.F. 7.7. Malatya Evlerinden Oda Biçimlenişinden Bir Örnek (Y.Durgun)

K.F. 7.8. B. Şahin Evi Oda Biçimlenişi (Yüklük ve Şerbetlik) (Ş.Tali)

K.F. 7.9. M.Deneme Evi Oda Biçimlenişi (Yüklük ve Şerbetlik) (Ş.Tali)

K.F. 7. 10. Yozgat Divanlıoğlu Konağı Oda Biçimlenişi (Yüklük ve Niş) (Ş.İlgün)

K.F. 7. 11. Akdeniz Bölgesinde Ahşap Arası Kerpiç Dolgu

K.F. 7. 12. Bursa Apolyont Köyünden Bir Ev (D.Kuban)

K.F. 7. 13. Sakarya Alicanlar Evi (Y.Çetin)

K.F. 7. 14. Sakarya Antakyalı Ali Efendi Evi (Y. Çetin)

K.F. 7. 15. Sivrihisar Şefik Sakarya Evi (Y. Sayan)

K.F. 7. 16. Sivrihisar Zaimoğlu Konağı (Y. Sayan)

K.F. 7. 17. Kocaeli Saatçi Ali Efendi Konağı (N.Erdoğan, M. Özbayraktar, S.Ayyıldız)

K.F. 7. 18. Çorum Hacıhamza Kale Mahallesi'nden Bir Örnek (İ. Erdem Ufuk, K. Kutgün Eyüpgiller)

K.F. 7. 19. Yozgat Nizamoğlu Konağı (Ş.İlgün)

K.F. 7. 20. Amasya – Yalıboyunda Rahime Doluel evi (M.Ceylan)

K.F. 7. 21. Akçakoca Konuralp Beldesinde Terzialiler Mahallesindeki Ev

K.F. 7. 22. Konuralp Beldesinden Bir Ev Örneği

K.F. 7. 23. Safranbolu Hacı Hüseyinler Evi (Gülsu Ulukavak Harputlugil, Nihal Çetintürk)

K.F. 7. 24. Divriği’de Ahmet Erdem Evi (N.Sefer)

K.F. 7. 25. Erzincan Kemaliye Evlerinden Örnek

K.F. 7. 26. Yozgat Karshoğlu Konağı (Ş.İlgün)

K.F. 7. 27. Afyon eşmeli Ev (N.Öztank)

K.F. 7. 28. ıkmalı Bir Ev (Akçakoca)

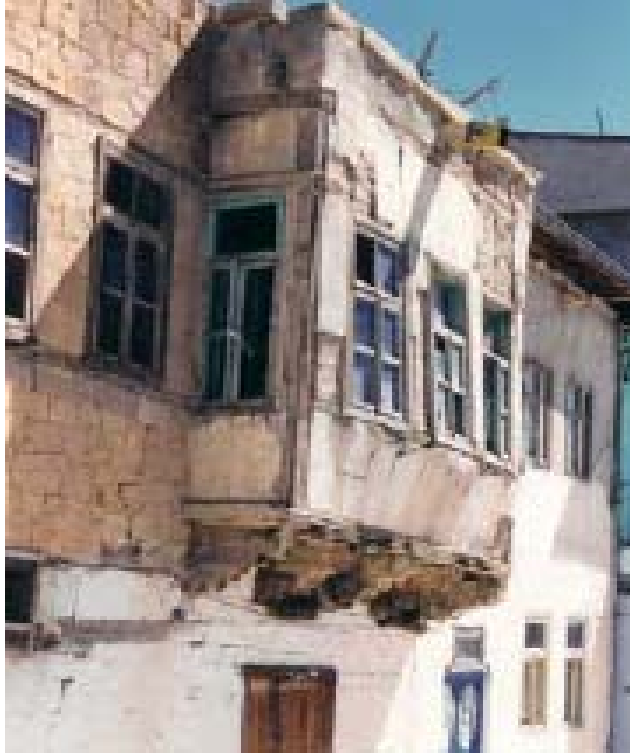
K.F. 7. 28. Isparta Niyazi Anlı Haliloğlu Evi (D.Demirci)

K.F. 7. 29. Malatya Hacı İshak Sarsılmaz Evi (Y.Durgun)

K.F. 7. 30. Afyon Tiryakioğlu Konağı (N.Öztank)

K.F. 7. 31. Bayburt Evlerinden Örneğ (Hatice Uçar)

K.F. 7. 32. Giresun Evlerinden Bir Örnek (H.Özen, A.Sert, A.Aydın Aksoy)

K.F. 7. 33. Hacıhamza Kale Mahallesi Evlerinden Örnek (İ. Erdem Ufuk, K. Kutgün Eyüpgiller)

K.F. 7. 34. R. İmamoglu Evi (Ş.Tali)

K.F. 7. 35. Bayburt Fehmi Sekmenli Evi (H.Uçar)

K.F. 7. 36. Isparta Evlerinden Şükrü Dulupçu Evi (D.Demirci)

K.F. 7. 37. Isparta Ethem Pehlivan Evi (D.Demirci)

K.F. 7. 38. Isparta Eyüp Bey Evi (D.Demirci)

K.F. 7. 39. Isparta Haştemoğlu Evi (D.Demirci)

K.F. 7. 40. Malatya'da Sinema Caddesinde Bulunan Ev (Y.Durgun)

K.F. 7. 41. Malatya Evlerinden Bir Örnek (Y.Durgun)

K.F. 7. 42. Hacıhamza Evlerinden Pencere Tipleri

K.F. 7. 43. Hanif Tanbay Evi (Y.Durgun)

K.F. 7. 44. Sakarya akiroğlu Konağı (Y.etin)

K.F. 7. 45. Envanter 89 Numaralı Evin Penceresi

K.F. 7. 46. Isparta Belediyesine Ait Bir Ev (D.Demirci)

K.F. 7. 47. Şaban Karadağ Evi (D.Demirci)

K.F. 7. 48. H.Hüseyin Toka Evi (D.Demirci)

K.F. 7. 49. Isparta Aydın Gökmen Evi (D.Demirci)

K.F. 7. 50. Sakarya Hendek Molalar Evi (Y.Çetin)

K.F. 7. 51. Isparta'nın İlçesi Gönen'de Demirci Efe Konağı (D.Demirci)

K.F. 7. 52. Çelebiler Mahallesinde Bulunan Evde (D.Demirci)

K.F. 7. 53. Diyarbakır Esmâ Ocak Evi (G.Baş)

K.F. 7. 54. Yozgat'ta Nizamoğlu Konağı (Ş.İlgün)

K.F. 7. 55. Isparta'da Hatice Kapılı Evi (D.Demirci)

K.F. 7. 56. İ.Akdağ Evi (Ş.Tali)

K.F. 7. 57. Yozgat Nizamoğlu Konağı (Ş.İlgün)

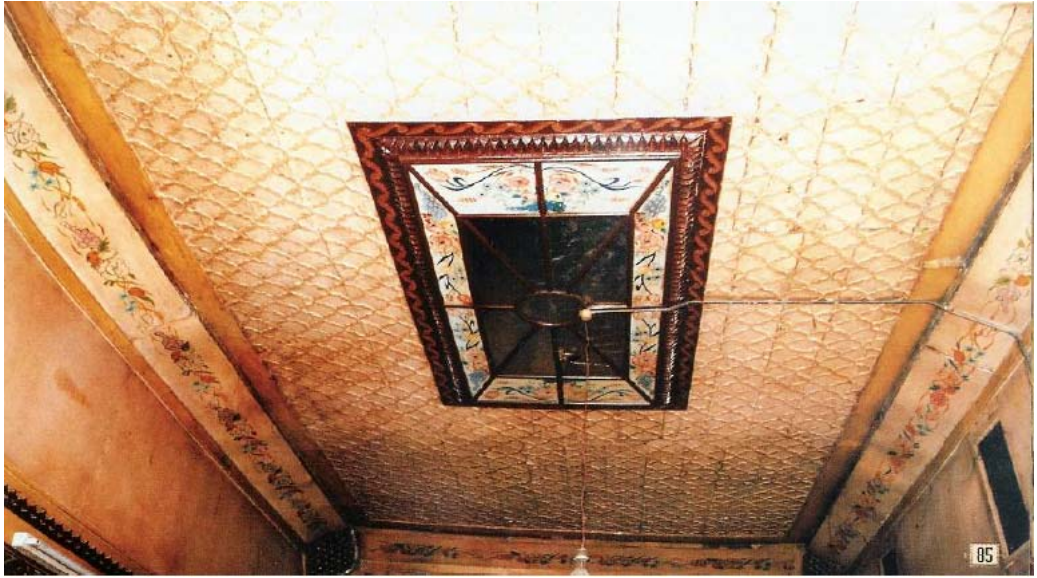
K.F. 7. 58. Envanter 24 Numaralı Evin Tavanı (Konuralp Müzesi)

K.F. 7. 59. Envanter 43 Numaralı Evin Tavanı (Konuralp Müzesi)

K.F. 7. 60. Envanter 26 Numaralı Evin Tavanı (Konuralp Müzesi)

K.F. 7. 61. Gaziantep Evlerinden Tavan Örneği (E.N.Kılıç)

K.F. 7. 62. Isparta Hendenler'in Evi (D.Demirci)

K.F. 7. 63. Isparta Tevfik Turak Evi (D.Demirci)

K.F. 7. 64. Demirci Mehmet Efe'nin Konağı (D.Demirci)

K.F. 7. 65. Gaziantep Evlerinde Tavanlar (E.N.Kılıç)

K.F. 7. 66. Yozgat Nizamoğlu Konağı (Ş.İlgün)

K.F. 7. 67. Safranbolu Lokum Konak Tavanı

K.F. 7. 68. Envanter 27 Numaralı Evin Girişı

K.F. 7. 69. Envanter 27 Numaralı Evin Girişindeki Kuşlar Detay

K.F. 7. 70. Toru Mehmet Güncan Evi Giriş Üst Köşeler (D.Demirci)

K.F. 7. 71. Süheyla Açıklın Evi Alçı Alınlık Madalyonu (D.Demirci)

K.F. 7. 72. Niyazi Anlı Haliloğlu Evinin Çıkması Konsolundaki Alçı Süsleme
(D.Demirci)

SONUÇ

Batı Karadeniz sahil kenarına kurulmuş ilçenin, eşine az rastlanan bir doğal yapı içerisine yerleşmiş ve bu doğal yapıya işlenen Akçakoca evlerinin korunması ve yaşatılması, burası için önemli bir fırsattır. İlçe, topografik özellikleri bakımından hafif eğimli araziye kurulmuş olup evler de bundan doğal olarak etkilenmiştir.

İklim, evler üzerinde etkili olan diğer bir unsurdur. İç sofalı plan şemasının uygulanması ve odalarda çok sayıda pencere açıklığına yer verilmesi bunun en belirgin göstergesidir. Bunun dışında sokak dokusunu en iyi şekilde görebileceğimiz yerlerden biridir. Evlerin bu kadar sık ve

Tezimizde incelediğimiz kadarıyla Akçakoca evleri, yapıldıkları dönemin kültürünü sosyo-ekonomik yapısını günümüze yansıtmakta, tarihi ve yaşam değerlerini artırmaktadır. Çalışmamızın bu bölümüne kadar geleneksel Akçakoca evlerinin mimari özellikleri, sosyo kültürel özellikleri ile yapı elemanları incelenmiş ve Akçakoca'da bulunan 8 adet ev tanıtılmaya çalışılmıştır. Burada tespit edilen evlerin planlarına bakıldığında, iklimi çok sert geçmeyen Akçakoca'da iç sofalı plan tipinin yaygınlaştığı etken olduğu görülür. Malzeme ve yapım teknikleri olarak, bölgede kolay bulunan malzemeler tercih edilmiş ve uygulamaları yöresel ustalara yaptırılmıştır. Süsleme ve cephe özelliklerine bakıldığında, oldukça sade bir yapıya sahip oldukları görülür. İç mekanda ise; tavan, dolap, merdiven, kapı ve pencerelerde ahşap ve alçı süslemelerin uygulandığı tespit edilmiştir. Bu çalışmanın sonucunda Akçakoca'da tespit edilen evlerin plan, malzeme ve yapım teknikleri, cephe özellikleri, süsleme özellikleri yönünden geleneksel Türk evi özelliklerini taşıdığı görülür.

İncelenen evlerin hepsinde çıkmaların olduğu görülür. Evlerin cephelerinde genellikle kapalı çıkma olduğu ve bu çıkmaların oda boyunca çıkma oldukları görülmektedir. Evlerin pencereleri düz ve kemerli olmak üzere ikiye ayrıldığı, bunlarında camlı bölümlerinin, kendi aralarında giyotin ve kanatlı tipte düzenlendiği görülmüştür.

Her şeyin hızla değiştiği çağımızda Akçakoca'da değişim geçirmiştir. Bunun sonucu olarak ilçede geleneksel doku kaybolmuştur. Tescillenmiş evlerin merkezde bulunması ve değişen kültür ile yeni yaşam şartlarına uyum sağlayamaması gibi nedenlerle değişime uğradığı gözlemlenmiştir.

Tarihini tanıyan, değerlerine bağlı nesillerin yetişmesi, kültürel değerlerimizi oluşturan tarihi süreç içinde oluşmuş mimari eserlerimizin korunması ve yaşatılması ile mümkün olacaktır. Bu yüzden bu eserlerin iyi tespit edilip çevresiyle birlikte korunarak gelecek nesillere aktarılması gerekir.

Konut mimarisinin oluşumunda temel ilke, Türk örf ve adetlerinden kaynaklanan hayat tarzı ve ihtiyaçlarıdır. Diğer yörelerimizde olduğu gibi, Akçakoca evlerinin oluşumunda temel etken, Türk ve İslam örf ve adetlerine bağlı olarak sürdürülen yaşam tarzıdır. Bu yaşam tarzının Akçakoca evlerinde, mekanın oluşumunu etkilemiş olduğu görülür. Geleneksel Türk evi, değerlerimizin olduğu Türk kültür hayatının merkezidir. Tarihimize ışık tutan bu yapılar, aynı fonksiyonlarını koruyarak, herhangi bir bozulmaya uğramadan gelecek nesillere aktarırsa bu kültür değerlerimizin devamlılığı sağlanmış olur.

Üzerlerinden geçen yıllara ve insan tahribatına karşı yorgun ve yenik düşmüş Akçakoca'daki tescilli konutların bir kısmı, özgün hallerini günümüze kadar koruyamamıştır. Aslına sadık kalan örneklerin oldukça az olduğunu görürüz. Araştırma kapsamına giren evlerin, büyük bölümünde mekan içinde modernleştirme ve hacim oluşturma düşüncesi ile planlarda değişiklik yapılarak orijinal plan bozulmuştur. Kapılar ve diğer ahşap elemanlar örtücü boyalarla boyanmış, özellikle oda kapılarında asıl kapı kolları ve kilitleri çıkarılarak günümüz kilitleriyle değiştirilmiştir. Evlerde, raf, dolap, pencere, kapı elin ulaşabileceği yükseklikte bitmektedir. Yapılarda çok fazla karmaşaya yer verilmemiştir.

Günümüz ekonomik şartları, hızlı değişen kentleşme ve insanların yaşamlarındaki farklılaşma gibi pek çok nedenlerle bu yapılara gereken değer verilmemekte ve bu da bu yapıların bozulmasına yol açmıştır.

Akçakoca evlerinin çoğu iki katlı olup tek ve iki katlı ev örnekleri bulunur.

İncelenen evlerde yapılan tarihlendirme çalışmaları bunların XIX. ve XX. yy'a ait örnekler olduğu tespit edilmiştir. Kültür Bakanlığı tarafından, evlerin 108 tanesi tescillenmiştir. Bu evler, restore edilerek gelecek kuşaklara aktarılabilir gibi, geleneksel evlerle onların mimari elemanlarının görünüm özelliklerine sahip yeni yapılar günümüz teknolojisiyle inşa edilerek, birçoğu mimari açıdan hiçbir değer taşımayan günümüz yapılarına seçenek oluşturabilir. Bu eserleri korumak, onları

gelecek kuşaklara aktarmakla mümkün olacaktır. Aynı zamanda bu eserleri, uygun koruma planları yaparak da amacına uygun şekilde koruma altına alabiliriz. Akçakoca'nın tarihsel süreç içindeki gelişiminin incelenmesi, ilçenin bölgesel ölçekte değerlendirilmesi ve evlerin sosyal ve mekansal açıdan analiz edilmesi ile önemli sonuçlara ulaşılmıştır.

Bu çalışmam, Osmanlı son dönem özelliklerini gösteren evlerin mimari özelliklerini içeren bir belge niteliğinde olması ile Akçakoca' yı geleneksel olarak ele alıp, sit alanı içerisindeki evleri çizim ve fotoğrafları ile tespitlerini yaparak kültür tarihimize kazandırmaktır. Bizden sonrakilere kaynak olabilecek bir çalışması olmasını ümit ediyorum...

KAYNAKÇA

- Ahunbay, Zeynep, *Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon*, Yem Yayınları, İstanbul 2007.
- Akçakoca Meteoroloji Müdürlüğü Envanteri.*
- Akçakoca Nüfus Müdürlüğünden alınan bilgiler.*
- Akın, Nur, *Balkanlarda Osmanlı Evi*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İTÜ Mimarlık Fakültesi, İstanbul 1967.
- Akok, Mahmut, "Çorum'un Eski Evleri", *Arkitekt*, XX/ 237-238, Ankara 1951, 171-189.
- Akok, Mahmut, "Çankırı'nın Eski Evleri", *Arkitekt*, XXII/ 261-262, Ankara 1954, s.142-153.
- Aksakal, Nurettin, *Buldan Evleri*, Buldan Sempozyumu, Denizli 2008, 951-955.
- Aksoy, Erdem, "Ortamekan"; Türk Sivil Mimarisinde Temel Kuruluş Prensipleri, *Mimarlık ve Sanat*, Sayı: 7-8, İstanbul 1963, 39-73.
- Arseven, Celal Esad, *Sanat Ansiklopedisi*, MEB Basımevi, I, İstanbul 1983.
- Arseven, Celal Esad, *Türk Sanat Tarihi*, Sayı:1, Ankara 1965.
- Baş, Gülsen, *Diyarbakır'daki Geleneksel Konut Mimarisindeki Süsleme Anlayışı*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Sayı: 2, Van 2010, 310-338.
- Bektaş, Cengiz, Halk Yapı Sanatı, *Popüler Mimarlık Dizisi*, 1, İstanbul 2001, 57-68.
- Bilget, N.Burhan, *Sivas Evleri*, Ankara 1993.
- Bolu İl Yıllığı 1973, Kemal Matbaası, Bolu 1973.
- Bozer, Rüstem, *Kula Evleri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1988.
- Büyükmihçı, Gonca, *Kayseri'de Yaşam ve Konut Kültürü*, Erciyes Üniversitesi Rektörlüğü, Kayseri 2005.
- Cezar, Mustafa, *Anadolu Öncesi Türklerde Şehir ve Mimarlık*, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., İstanbul 1977.
- Çakıroğlu, Necibe, *Kayseri Evleri*, İstanbul 1952.
- Çal, Halit, *Tokat Evleri*, Ankara 1988.
- Çelikmen, M.F - Ünsal, G., *Kemaliye Kent Rehberi*, Maket Matbaacılık, İstanbul 2007.
- Çetin, Yusuf, "Sakarya ve Çevresinden Ev Örnekleri", *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(35), Erzurum 2005, 67-103.
- Çınar, Sahure, "Cephe Bezemeleri ile Öne Çıkan Bir Grup Erzurum Evi", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(22), Erzurum 2012, 367-390.

- Çobancaoğlu, Tülay, *Türkiye’de Ahşap Evin Bölgelere Göre Yapısal Olarak İncelenmesi ve Restorasyonlarında Yöntem Önerileri*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul 1998.
- Dalkılıç, Neslihan - Aksulu, Işık, “Midyat Geleneksel Kent Dokusu ve Evleri Üzerine Bir İnceleme”, *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 19(3), Ankara 2004, 313-326.
- Demirci, Doğan, *Isparta Evleri*, Isparta Valiliği Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Isparta 2011.
- Deniz, Bekir, “Manisa Yöresi Köy Ev Mimarisi”, *Arkeoloji Sanat Tarihi Dergisi*, Sayı: VI, İzmir 1992, s.17-46.
- Dönmez, Mustafa Şükrü, *Akçakoca*, Akçakoca 2010.
- Durgun, Yelda, *Geleneksel Malatya Evleri Üzerine Bir İnceleme*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2006.
- Eldem, Sedat Hakkı, *Türk Evi Osmanlı Dönemi*, I, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Yayınları, İstanbul 1984, 62-68.
- Erdoğan, Nevnihal – Özbayraktar, Mehtap - Ayyıldız, Sonay, *Tarihi İzmit Kent Merkezi Geleneksel Konutları*, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2011.
- Eruzun, Cengiz, “Turkish house”, *Process*, Sayı: 93 , Tokyo 1990, 91-98.
- Esmer, Mehmet Ali, *Avanos’un Eski Türk Evleri*, Ankara 1992.
- Evren, Mesut, *Türk Evinde Çıkma*, İstanbul 1959.
- Eyüpgiller, K.Kutgün, *Bir Kent Tarihi Kastamonu*, İstanbul 1999, 116-132.
- Gökçe, Perihan, *Türk Osmanlı Ahşap Mimarisinin Planimetrik Özelliklerine Uluslararası Çerçevde Bir Bakış*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul 1983.
- Günay, Reha, *Türk Ev Geleneği ve Safranbolu Evleri*, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul 1999.
- Gündoğdu, Hamza, “Genel Özellikleriyle Erzurum Evleri”, *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 3, 27-37.
- Günel, Gökçe - Güler, Murat, “Çankırı Evleri”, *Kültür*, Sayı: 98, Ankara 1993, 58-67.
- Hasol, Doğan, *Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü*, (4. Baskı), Yem Yayınları, İstanbul 1990.

- İlgün, Şener, *Geleneksel Yozgat Evleri*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Fakültesi, Konya 2007.
- İpekoğlu, Başak, *Urla Eski Kent Dokusunda Cephe Düzenlerine İlişkin Bir Tipoloji Çalışması*, s.141-156.
- Kafesçioğlu, Ruhi, *Kuzey – Batı Anadolu’da Ahşap Ev Yapıları*, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Yayınları, İstanbul 1955.
- Kalıncı, Sinan, *Akçakoca’nın Tarihi, Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapısı*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde 2010.
- Karpuz, Emine, “Anadolu Türk Mimarisinde Mekan Olarak Mutfak ve Osmanlı Dönemi Örnekleri”, *Türk Evi*, Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi, t.y., 457-462.
- Karpuz, Haşim, “Karaman’da Eski Türk Evleri”, *Türk Halk Kültürü Araştırmaları*, Ankara 1992, 1-11.
- Karpuz, Haşim, *Türk Evi Osmanlı Evi*, Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, İstanbul t.y., 450-456.
- Karpuz, Haşim, *Türk İslam Mimarisinde Erzurum Evleri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1993.
- Karpuz, Haşim, *Türk Sivil Mimari*, Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Konya 1997.
- Kartal, M., ”Eski Kayseri’de Konak Hamamları”, *İlgi*, Sayı: 51, 1987, 32-43.
- Kılıç, E. Nevra, *Geleneksel Gaziantep Evlerinin İç Mekan Süslemelerinin Araştırılması*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mobilya ve Dekorasyon Bölümü, Ankara 2007.
- Kıngır, Said – Akova, Orhan - Özkul, Emrah, *Akçakoca’yı Ziyaret Eden Turistlerin Müşteri Tatminini Ölçmeye Yönelik Bir Alan Çalışması*, Akçakoca Sanayi ve Ticaret Odası, Akçakoca 2006.
- Konukçu, Enver, *Köroğlu’nun Yaşadığı Asırda Bolu’nun Siyasi Durumu XVI-XIII. Yüzyıllar*, Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları, Ankara 1983.
- Konukçu, Enver, *Cumhuriyet’in 70. Yılında Bolu*, Bolu Gazeteciler Cemiyeti, Bolu 1993.

- Korumaz, Mustafa, *Tarihi Yapılara Yeni İlavelerin İstanbul Örneğinde Değerlendirilmesi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya 2003.
- Kuban, Doğan, “Türk Ev Geleneği Üzerine Gözlemler”, *Sanat Tarihimizin Sorunları*, İstanbul 1975, 195-209.
- Kuban, Doğan, *Türk ve İslam Sanatı Üzerine Denemeler*, İstanbul 1995.
- Küçükerman, Önder – Güner, Şemsi, *Anadolu Mirasında Türk Evleri*, İstanbul 1995.
- Küçükerman, Önder, *Anadolu Türk Evinde Odalar*, İstanbul 1973.
- Okan, Kenan, *Akçakoca Dünü ve Bugünü*, Akçakoca Kültür Derneği-1, Akçakoca 1997.
- Okan, Kenan, *Akçakoca*, Arı Matbaası, Akçakoca 2007.
- Ögel, Bahaddin, *Türk Kültür Tarihine Giriş*, III, Ankara 1978.
- Ögel, Bahaddin, *Türk Kültürünün Gelişme Çağları*, Sayı: III, Ankara 1978.
- Önal, Hakkı, *Ahşap ve Yurdumuzda Yöresel Uygulamalar*, İstanbul 1975.
- Özen, Hamiyet- Sert, Arzu - Aydın Aksoy, Arzu, “Giresun Kentsel Sit Alanı ve Evleri Üzerine Bir İnceleme”, *KTÜ Mimarlık Fakültesi Araştırmaları Makalesi*, Trabzon 2006, 135-142.
- Öztank, Nimet, *Afyonkarahisar Kenti Geleneksel Ahşap Konutları*, Ege Mimarlık, İzmir 2005, 3-55.
- Saraçoğlu, A. Cemalettin, *Gazi Gemilerimiz*, İnkılap Yayınları, İstanbul 1953.
- Sarikoyuncu, Ali, *Milli Mücadelede Zonguldak ve Havalisi*, Diyanet Yayınları, Ankara 1992.
- Sayan, Yüksel - Öztürk, Şahabettin, *Bitlis Evleri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2001.
- Sayan, Yüksel, *Sivrihisar Evleri*, İzmir 2009.
- Sayan, Yüksel, *Sivrihisar Evlerinden İki Örnek*, Ege Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, s.95-112.
- Sayan, Yüksel, *Uşak Evleri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1997.
- Sefer, Nurcan, *Geleneksel Divriği Evlerinin Biçimlenişi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Mimarlık Tarihi ve Kuramı, İstanbul 2005.
- Sözen, Metin - Eruzun, Cengiz, *Anadolu’ da Ev ve İnsan*, Emlak Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 1992.

- Sözen, Metin, *Türklerde Ev Kültürü*, Doğan Yayınları, İstanbul 2001.
- Tali, Şerife, Geleneksel Kayseri Evlerinde Süsleme, Atatürk Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), Erzurum, 61-85.
- Tekeli, İlhan, “Konut Tarihi Yazıcılığı Üzerine Düşünceler”, *Tarihten Günümüze Anadolu’ da Konut ve Yerleşme Habitat, II*, Türkiye Tarih Vakfı, İstanbul 1996, 68-102.
- Türkiye’de Turizm Beldeler*, Akçakoca
- Türkkaya, Cevdet, *Osmanlı İmparatorluğu’nda Oymak, Aşiret ve Cemaatler*, İşaret Yayınları, İstanbul 2001.
- Uçar, Hatice, Geleneksel Bayburt Evlerinin Plan Tipolojisi ve Mekanların Örgütlenme Biçimleri, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(35), Erzurum 2005, 147-160.
- Ufuk, İ. Erdem - Eyüpgiller, K. Kutgün, “Hacıhamza’da Geleneksel Konut Mimarisi ve Korunması”, *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 23(2), Ankara 2008, 413-424.
- Ulukavak- Harputlugil, Gülsu - Çetintürk, Nihal, “Geleneksel Türk Evi’nde Isıl Konfor Koşullarının Analizi: Safranbolu Hacı Hüseyinler Evi”, *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 20(1), Ankara 2005, 77-84.
- Yüce, Ahmet, *Geleneksel Yapılar ve Mekanlar*, Birsen Yayınları, İstanbul 2005.
- Yünkül, Ayşe, *Elazığ Evleri*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı, Elazığ 2005.
- Akçakoca Belediyesi, Erişim Tarihi: 28.11.2011, <http://www.akcakoca.bel.tr>
- Düzce Belediyesi, Erişim Tarihi: 28.11.2011, <http://www.duzce.bel.tr>

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Funda NALDAN
Doğum Yeri ve Tarihi	Erzincan / 20.12.1987
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü
Y. Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
İletişim Bilgileri	
E-Posta adresi	funda_naldan@hotmail.com
Tarih	